
finis : coronat opus

VIRTUTE DUCE COMITE FORTUNA
G. De Visme

Printed at Cologne, 1482 – GW 1727

See Freytag, analecta litteraria
Lips. 1750, p. 1124.

£125/-/-

Nomina famosorū doctorū vel sanctorū cōmendanciū beatum iheronimū.

Damasus. xxxvi.
Augustin⁹ xxxvi.
Prosper xxxvij
Ysidorus. xxxvij.
Siginbertus. xxxvij.
Seuerus sulpicius. xxxvij
Cassiodorus. xxxviij
Sydonius. xxxviij
Beda. xxxviij
Gelasius. xxxviij

Flores iheronimi.

Diffinicio fidei symboli et nicení consilij.
Credimus in vnum deum patrem omnipotētē. xlij.
Exposicio fidei ad damasū papā.
Credim⁹ in deū patrē. xliij.
Exposicio symboli.
Multi quidem fidelissīe pp. xliij
Tractatus fidei credulitatis et cōuersacōis et vite xpianorum.
Dauid glo̅sus in psalmo. xliiij.
De essencia deitatis et dictis de deo translatiue. al̄. De membris domini.
Omnipotēs deus pater et fili⁹ et spiritus sc̄ūs. xlv.

A

Ad abigaium spanum.
De hūilitate et paciencia
Qm̄q̄m michi multorum sim xlv.
Ageruchiam de monogamia.
In veteri via nouā se. xlv.
Anitum presbiterum origenis errores pandens.
Ante annos circiter decē. xlvi.
Alexandrum monachū et mineruiū de resurrectione carnis.
In ipso ꝓfectionis articulo. xlvi.
Algasiam de questionibꝫ singulis.
Filius meus apodemius xlvi.
Amandum de quibusdam questionibus.
Breuis epistola longas. xlvij
Eundem responsiua. alr̄. ad damasum.
Proposicio tua fuit de. xlvij.
Anthoniū monachū ut scribat.
Dn̄s nr̄ humilitatis mgr̄. xlvij
Asellam de fictis amicis et detractoribus.
Dn̄e sancte ac vene. xlvij.
Aletham de institucione paule filie sue
Apostolus paul⁹ scribēs. xlviij
Augustinū apologeticum. eplā. ij.
Domino vere sc̄o. xlviij
Eundem ut certius scribat. ij.
Dn̄o et vere sancto. xlviij
Eundem super missa epistola arguendo. tercia.
Dn̄o vere sancto. xlix.
Eundem sup tribꝫ eplis. quarta.
Dn̄o vere sancto. xlix.
Eundem de duobus libellis. v.
Venerabili pape. xlix.
Eundem pro recōmendacione presidij. Eplā sexta.
Dn̄o vere sancto. xlix.
Eundem de hereticis. Eplā. vij.
Dn̄o sc̄o. &c. Omū quidē. xlix.

Eundem de eodem. Epla viij
Multi utroqz pede claudicant. l.
Eundem et alipiu de heresi celes
tina. Epla ix.
Dominus vere sanctis. ac Sanc
tus innocentius. l.

C

Castricianu consolatoria cen
tatis.
Sanctus filius eradius. l.
Castrinam materteram.
Iohannes apostolus et euan
gelista. l.
Celanciam.
Vetus scripture celebrata. l.
Cyprianum expositio psalmi
lxxxix.
Frater kme cipriane. Alr iap.
Prius te cipriane psbiteror. li.
Cromaciu iouinianu et eusebiu.
Non debet carta diuidere. lij.
Eundem et heliodoru de infanci
a saluatoris.
Dominis sanctis ac beatissi
mis viris. lij.
Eosdem de martirologio.
Cromacio et heliodoro. lij.
Cronica iheronimi.
Eusebius iheronimus. lij.

D

Damasum de fide. prima.
Quoniam vetus oriens liij.
Eundem. secunda
Importuna mulier. liij.
Eundem. tercia.
Nouerit sancta auctoritas. liij.
Eundem. quarta.

Multi super hoc sermone. liij.
Eundem. quinta.
Beatissimo pape damaso. liij.
Eundem. Sexta.
Beatitudinis tue. liiij.
Eundem. Septima.
Septuaginta iterpretes. liiij.
Eundem. Octaua.
Et factum est i anno. liiij.
Eundem. Nona.
Beatissimo pape. liiij
Eundem. Decima.
Beatissimo pape. liiij.
Eundem. Vndecima.
Beatissimo ac lv.
Dardanu de terra promissionis.
Queris dardane xpianor lv
Demetriam vel demetriadem
virgine
Inter omnes materias. lv.
Desiderium.
Lectus sermo dignacois lvi.
Eundem.
Vis nunc acriter. lvi.
De die dominico.
Non queo fratres. lvi.
Domnionem.
Lre tue amore sonant lvij.

E

Egrotum.
Quamqm certissime noueri lvij.
Eluidiam. aliter. eldibiam de
xij questionibus.
Ignota vultu fidei m. lvij.
Eliodorum de contemptu sdi.
Quanto amore et studio. lviij.
De epyphania domini.

Dies epyphaniarū. lviij.
Epytaphio nepociani.
Grandes materias īgenia. lix.
Epytaphio sancte paule ad eustochium virginē xpi.
Si cūcta mei corporis. lix.
Euagriū presbiterum.
Nisi vererer beatissime fr. lx.
Euandrum presbiterū. ij.
Legimus in ysaya lx.
Eundem. ij.
Misisti michi volumen. lxi.
Eustochiū de virginitate seruanda. j.
Audi filia et vide et. lxi
Eundem. aliter marcellam.
Parua specie sed caritate. lxi.
Exuperantium.
Inter oīa que michi sā. lxij.

F

Fabiolam de veste sacerdotali.
Usque hodie in lectione veteris testamenti. lxij
Florenciū de ortu amicicie.
Quantus beatitudinis tue timor. lxij.
Eundem.
In ea michi parte. lxij.
Furiam de viduitate seruanda
Obsecras līis et supplicans lxiij

G

Grisogonū monachum aquilegie.
Quis circa te affectus meus lxiij.

H

Honestum de duabus q̄stionibus.
Uoce me prouocas ad lxiij.
Hermonienses virgines.
Carte exiguitas lxiij.
De hebraicis nominibus.
Philo vir disertissimus lxiiij.
Hebraicis locis.
Eusebius qui a beato pā. lxiiij.
Hebrei alphabeti interpretatio.
Aleph mille vel doctrina. lxiiij.
Hebraicis questionibus ī genesi.
Qui in principiis librorum. lxiiij.
Hebraicis questionibus libri regum.
Fuit vir vnus sicut lxiiij.
Hebraicis questionibus paralipomenon. aliter dabrepamin.
Heber nati sūt duo filij. lxv.
Homine perfecto
Ecce iterum ad te scribo lxv.
Historia ioachim et anne.
Hanc ad contextū. lxv.

I

Innocenciū de miraculo septies percussie.
Sepe a me īnocenti karissime. lxv
Julianū aquilegiensē dyaconū
Antiquus sermo est. lxvi.
Eundē de imperfecta penitentia.
Filius meus frater tuus. lxvi.

L

De lepre diuersis generibus
Admirabile diuine dis. lxvi.
Luciniū leticium.
Nec opinanti michi. lxvi.

M

Magnum oratorem
Sebesiū nostrū tuis. lxvij.
Marcellinū et anaplisichiam.

Dnūs vere sās ac omī. lxvij
Marcū presbiterum.
Decreueram quidē ut̄ lxvij
Marcellam de qnqꝫ questionibꝫ
noui testamenti. Epl̄a prima.
Magnus nos prouocas. lxvij
Eandem. Secunda.
Medici quos vocant. lxvij.
Eandem. Tercia.
Post priorem episto. lxviij.
Eandem. Quarta.
Abraham temptat̄ lxviij.
Eandem. Quinta.
Ambrosius quo car. lxviij.
Eandem. sexta.
Iheronimus. marcelle. lxviij
Eandem. Septima.
Qui habitat in adiu. lxviij.
Eandem. Octaua.
Nuper dum pariter. lxviij
Eandem. Nona.
Breuis questiūcula. lxviij.
Eandem. Decima.
Epistolare officium. lxix.
Eandem. Undecima.
Beatus pamphilus. lxix
Eandem. Duodecima.
Ut tam paruam. lxix.
Eandem. xiij.
Que accepera cum. lxix.
Eandem. xiiij.
Cum hora fere tercia. lxix.
Eandem. Decimaquinta
Nemo reprehendat. lxix.
Eandem. Decimasexta.
Magnam humilitati. lxx.
Eandem. Decimaseptima
Nuper cum reciaj. lxx.
Matrem et filiā in gallia.
Rettulit michi quidā. lxx.
Militem seculi ut deo militet
Etsi ignotus tibi sim. lxxi.
De misterio agni.
Hodie fratres kmi. lxxi.

N

Natiuitate dnī
Hodie verus sol ort̄ lxxij.
Neophitum de psalmo xxviij°.
In omū psalmo dn̄s nr̄. lxxij
Nepocianū de vita clericorū.
Petis a me nepociane lxxij.
Niceam dyaconū aquilegien
sem ut scribat.
Porpilius comicus. lxxij.

O

Oceanum de verbo unius ux
oris virū. Epl̄a .j.
Nūqm̄ o fili occeane. lxxiij.
Eundē de vita clericor̄. Scd̄a.
Sofronius eusebius. lxxiij.
Eundem de morte fabiole. iij.
Plures anni sunt. lxxiiij.
Eundē consolatoria. iiij.
Diuersorū opprobria. lxxiiij.

P

Pāmachiū et oceanū. .j.
Scedule quas misisti lxxiiij
Eosdem. Scd̄a.
Qui ethiopem īuitat. lxxv.
Pāmachiū apologeticū. .j.
Qd̄ ad te huc usqꝫ nō lxxv.
Eundem de dormitione pauli
ne. epl̄a scd̄a
Sanato vulneri cicū. lxxvi.

Eundem de libris contra ioui
nianū. eplā iij.
Xpiani interdū pudoris lxxvi.
Eundem de optimo genere in
terpretandi. iiij.
Paulus presēte agrippa lxxvi
Pāmachiū et marcellam. j.
Rursum orientalibꝫ. lxxvij.
Eosdem pro se contra accusato
rem defensio. ij.
Et vris et multorū. lxxvij.
De parentibus honorandis
Parentium meritis. lxxviij.
Paulinū de studio scripturarū.
Frater ambrosius. lxxviij.
Eundem de institutione cleri
ci vel monachi.
Bonus homo de bo. lxxix.
Paulum senem monachū.
Humane vite breuitas. lxxix.
Paulam consolatoria super
morte blesille. j.
Quis dabit capiti. lxxx.
Eundem de interpretatione he
hebraicorū noīm. ij.
Nudius tercius cū. lxxx.
Eandem et eustochium de assūp
cione virginis marie.
Cogitis me o paula. lxxx.
De ponderibus et mensuris et
usqꝫ de arboribꝫ.
Talentum ē pondus. lxxxi.
Presidiū dyaconum.
Nulla res inquit comic9. lxxxi.
Principiam virginē.
Sepe multū flagitas. lxxxi.
Eandem expositio psalmi xliij.
Sacro mi principia. lxxxij.
De prefacione in translacione di
dimi de spū sancto.
Cum in babilone. lxxxij.
Prefacione translacionis origēis
sup cantica ad damasū.
Beatissimo pp̄e damaso. lxxxij
Prefacione translacōis victorini
mrīs sup apocalipsim.
Diuersos marina dis. lxxxiij.
De xlij mansionibꝫ filiorū isrl.
In lxxvij psalmo cp̄. lxxxiij
Q
Quadragesimali sermone.
Apostolica dilectissimi. lxxxiij.
Xv signis iudicij
Non vidi hanc ad. lxxxiij.
R
Rufinū presbiterū de iudicio sa
lomonis. j.
Multū in utrāqꝫ parte. lxxxiiij
Eundem. ij.
Diu te rome moratū. lxxxiiij.
Eundem. iij.
Plus deum tribuere. lxxxiiij.
Rusticū narbonensem epm̄.
Sufficere quidem fidei. lxxxiiij.
Rusticū monachū de penitēcia.
Qd ignotus ad igno. lxxxv.
Eundem de vita monachi.
Nichil est xpiano feli. lxxxv.
S
Saluinā de morte nebridij.
Vereor ne officiū. lxxxvi.
Sōniam et fretellam.
Dilectissimis fratribus ꝛc.
lxxxvij.

T

De testamento gerontij.
Cuncti mei sensus. lxxxvij
Theodosiũ et anachoretas.
Quã vellem nũc vrõ. lxxxviij.
Theodoram de morte lucini.
Lugubri nũcio cõst. lxxxviij
Theophilum epm̃. I.
Beatissimo p̃re theo. lxxxviij.
Eundem. Scdã.
Nuper beatitudĩs. lxxxviij.
Eundem. Tercia.
Beatissimo pape. lxxxviij.
Eundem. Quarta.
Beatissimo pape. lxxxviij.
Thesifontem urbicum.
Non audacter ut falso. lxxxix
Thirasiũ de morte filie sue.
Benedicto et dilectissĩo. lxxxix.
Tranquillinũ quomõ origenẽ
legere debeat.
Maiora spũs vĩcula lxxxix.

V

De vera circũcisione.
Superiori eplã qua. xc.
Vigilanciũ libro vel sermone.
Dignũ est fr̃es aptũq3. xci.
Vindicta et iuramento et de o
bediencia et sciencia.
Presũpcionẽ meam. xci.
Virginẽ exulem consolatoria.
Si deus ac dñs nr̃ xcij.
Virginẽ siue mauricij filiã.
Quantã beatitudinẽ. xciij.
De viris illustribus.
Hortaris dexter ut. xciij.
Virtutibus tribus.

Tres quodãmõ virtu. xciij.
Vitalem presbiterum de salo
mone et achab.
Quomõ salomon et xciij.
De vita captiui monachi.
Qui nauali prelio di. xcv.
Vita pauli primi heremite.
Inter multos sepe. xcv.
Vita sancti hylarionis.
Scripturus vitã sã. xcvi.
Vitispatrũ.
Indubitatum est vitã xcvi.
Contra eluidiũ vel eluidium
de ꝑpetua virginitate beate
marie.
Nuper rogatus a fra. xcvi.
Hereticos ex regulis dif
finicionũ.
Omne quod est aut. xcvij.
Johãnẽ episcopũ iherosolimitanũ.
Si iuxta apostolum. xcviij.
Jouinianum libros duos.
Pauca admodũ dies. xcix.
Luciferianũ altercacio eius et
orthodoxi.
Proxime accidit ut. Ci.
Montanũ de fide et dogmatib3
Testimonia que de io. Ci.
Pelagianos libros tres.
Scripta iam ad thesi. Ci
Rufinũ presbiterũ aquilegie.
Lectis lr̃is prudencie. Cij.
Sabinianũ dyaconũ.
Samuel quondam. Ciij.
Susannam obiurgaciones
de suo lapsu.
Puto leuius esse ca. Ciij.

Vigilancium. I.
Iustum quidem fuerat. Ciij.
Eundem ad riparium. ij.
Acceptis primum lris. Ciij.
Eundem requisitus a ripario et desiderio. iij.
Multa in orbe monstra. Ciiij.
C Super Abbacuch libros duos ad cromacium.
Primum cromati epis. Ciiij.
Abdiam ad pamachium.
Cum essem paruulus. Cv.
Aggeum.
Iheremias propha. Cv.
Amos libros tres.
Amos propha qui sequitur. Cv
Cantica libros tres.
Epitalamium libellus. Cvi.
Daniele libros tres.
Contra danielem propham. Cvij.
Ecclesiasten
Memini me ante hoc. Cvij.
Ephesios libros tres.
Si quicquam est o paula. Cviij.
Ezechielem libros xiiij.
Finitis in ysaya. Cix.
Galathas libros tres.
Pauci admodum dies. Cx.
Iheremiam libros xx.
Post explanationem. Cxi
Iohelem libros tres.
Non idem ordo est. Cxij.
Ionam.
Triennium circiter. Cxij.
Ysayam volumen grande diuisum in xviij libros.
Expletis longo vix. Cxiij.
Malachiam ad mineruium et alexandrum
Deus per moysen. Cxiiij.
Matheum libros quatuor.
Plures fuisse qui euange. Cxiiij.
Marcum.
Omnis scriba doctus. Cxv.
Micheam.
Temporibus ioathe. Cxvi.
Naum ad paulam et eustochium
Iuxta hos interptes. Cxvi.
Osee libros tres.
Si in explanationibus. Cxvij.
Parabolas libros quinque.
Parabole salomonis. Cxvij.
Philemonem.
Qui nolunt inter epis. Cxviij.
Psalterium.
Psalterium ita est quasi. Cxix.
Sophoniam.
Verbum dni quod factum est Cxx.
Titum.
Licet non sunt digni. Cxx.
Zachariam libros tres ad experium tholosanum episcopum.
Secundo anno darij. Cxx.

Incipit epistola guigonis quinti
prioris cartusie ad durbonenses
fratres super epistolas beati iheronimi.

Amicis et fratribus di-
lectissimis lazaro dur-
bonensi priori et ceteris
in eadem heremo deo famulan-
tibus. Cartusie prior vocatus
guigo perpetuam a dño salutem.
Inter cetera catholicorū virorū
que ad erudicionē fideliū elabo-
rauerūt opa. que nostra quoqꝫ
paruitas congregare studuit
vel emendare. eciam epistolas
beati iheronimi quotquot potui-
mus vndecunqꝫ quesitas. et pro
concessa a deo facultate menda-
cijs expurgatas in vnū grande
volumen redegimus. Abscidimus
autem ab eis quasdam quas
vel ex aliorum doctorū scriptis
vel ex stili sentenciarūqꝫ distan-
cia titulo tanti viri comperimus
indignas. Ex quibus est illa
cuius est titulus ad demetriadem
huiusmodi habens inicium. Si sū-
mo ingenio pariqꝫ fretus scien-
cia. etc. Hanc quippe beatus au-
gustinus in opere contra pela-
giū de gracia xp̄i et de pctō ori-
ginali. eiusdē pelagij esse dicit. q̄-
dam ipsius frusta tractatui suo in-
terserens atqꝫ redarguens. Huic
adduntur et iste. Ad tyrasiū de
morte filie cuius inicium tale est. Ca-
ritatis tue scripta percepi. Ad o-
ceanū consolatoria tale habens
inicium. Diuersorū opprobria et
tribulaciones multiplices. etc.
Ad viduam que sic incipit. Mag-
nam humilitati nostre fiduciā. Ad
virginē. siue ad mauricij filiā.
dupliciter quippe titulata recipit
exordiū istud accipiens. Quan-
tam in celis beatitudinē. Item
de lapsu virginis siue de peni-
tencia ad susannā. Vterqꝫ enī ti-
tulus in diuersis codicibꝫ inue-
nitur. que tam diuersis intitu-
latur auctoribꝫ ut eorꝫ nullius
sit decoranda vocabulo. Cuius
hoc est in quibusdā libris iniciū.
Puto leuius esse crimen. In ali-
is istud. Quid agis o aīa quid
cogitacionibꝫ estuas. Ad desi-
deriū de duodecim lectoribꝫ. a
nescio quo in irrisionē doctorꝫ
composita. Ad celanciā sic in-
cipiens. Vetus scripture celebra-
ta sentencia est. Hec stilo qui-
dem est nobiliori cōposita. sed
nec beato iheronimo digna.
Postrema est de origine aīe
disputacio quasi inter beatum
iheronimū et augustinū. ubi
licet multa ex eorꝫ scriptis po-
nantur falsa tamē est. tum quia
prefati doctores nunquam inter se p-
sencialiter sūt locuti. tum quia
eadem questio nec apud eos. nec
apud ceteros catholice fidei sec-
tatores adusqꝫ ~~non~~ potuit liqui-
do definiri. Huius disputacionis
repetitur principiū. Cū apud

nos celestis eloquencia purissi-
mi fontis. Ne autem predicti
doctoris epistole sine raciona-
bili causa apud imperitos suo
videant numero diminute: has
nostre paruitatis lr̃as in earum
principio collocate. Valete. Ora-
te pro nobis.

Incipit prologus in Jheronimianū compositū a precellenti iurisdoctore Johanne Andree.

I

heronimianū. hoc opus per io
hanne andree vigente deuocione
cōpositū. in partes rite diuidit testante iheronimo sup ezechielem
li. ix. in principio q diuisus dicta
tis scribentis et legentis labor re
spirat in partibus. Ipsius vero
partes sunt quatuor notabilit
inequales. Ad equalitatē enim
parciū. diuinū preceptū ius scrip
tū vel cōpilanciū mos nō artat.

Primo autē ponit autor sui
admiracionē querulosam.
quā verificando iustificat. subdens
emendā per eū inchoatā. et quod
euenit in tropa et prius in tusia
a et ducatu. Secundo ponit bti
iheronimi legendā et miracula.
per triplex tempus distincta. in
terserens sue mortis tēpus et seri
em. et ea que verbo tūc docuit.
ac sue sepulture locū. et trāslacio
nem ipsius. Tercio per scōrum
et doctorum autoritates ihero
nimū gloriosū extollit. de ipso epy
taphiū ymnū et oraciones subdens
exprimēs quos habuit preceptores.
Quarto qua memoratu digna lu
cide sūt ponenda. ut dicit valeri
us. li. viij. c. xi. in pri. ipsius scrip
ta et canones tam sūptos ex illis
nominatim exprimit. et intersignia
ponit. Et ut labor afferat secum
fructū illorū. aliqua prenotanda.
ad mores salubria. rethoricis et
prolocutoribz utilia perelegit et de
scribit. meliora et politiora per
id reddens īgenia. Ad quod ela
borandū est. quia tardas men
tes virtus nō facile comitatur.
que odit aīos imbecilles et ener
ues. Et quia augustino testan
te epla sua ad iheronimū quar
ta. cui cōcordat cassiodorus ut in
fra tercia parte dicetur nullus ihe
ronimi sermo plixus erat. quan
tumcunqz spacij vel temporis occu
paret. supplicat auctor q sic ser
mo de iheronimo de prolixitatis
vicio non notetur. cū eciā de ipso
loqui plus liceat propter sue vene
racionis silenciū diuturnū. Et si
per hoc non satisfit auctori ta
men deuocioni nescienti mensu
ram suā lectores fauere dignentur
pocius q irasci. Pedestrē autem
huius opis stilū i. epla ad dama
sum i. excusat ipse iheronimus.

Incipit prima pars hu[illegible]

Iheroni
mū iugi
ter allega
mꝰ. sed mo
dice vene
ramᷣ. Ad
miror in
libro ytali
am defe
cisse: in
qua sub
triū con
doctoꝝ nomibꝫ. ecclesie merito
pullulant. Et ultra q̄nqꝫ lustra
ꝑquirens. scire nō potui ihero
nimū ibi extra originis sue lo
cum habuisse ecclesiā unicā citra
tropā. de qua in huiꝰ partis
caplō dicetur. Novissime tamē
ꝑcepi fore [ecclesias] duas in tuscia et du
catu. de quibꝫ in eiusdē partis
calce submittā. Item condocto
rū festa solēpniter licet nō qn̄
tum deceret eosdē per locoꝝ cle
ros et ꝑplos. q̄nqꝫ cū organis
musicis instrumentis. vulga
ris et latine lingue sermoni
bus festivantᷣ: istius vero igno
rat ytalia diē festi. licet illud
ecclesia sub officio duplici iube
at venerari. Turbor. et meri
to. cū si tempus inspiciā. inter
illos primꝰ floruit: ut hystoria
lis speculi ordo demonstrat. li.
xvii. et sequentibꝫ. et libro xviii.
c. xxxiii cū sequentibꝫ. et caplō
xlvi. et ulterioribꝫ. Et licet diu

superuixerit ambrosio: certū tn̄ ē
ꝙ plus ter q̄nqꝫ annis sibi sup
uixerit augustinꝰ. Gregorius ta
men tēporaneus illoꝝ nō fuit.
sed longe post natus: qui in ā
no dn̄i sexcentesimo sexto. decessit.
Quē ꝓpter papatū. cū ꝑmixtim
de illis loquitᷣ. ꝑponit ecclesia: ꝫ
in postponendo iheronimū nō
tēporis vel meritoꝝ. sed ordinis
minoritatē attendit. De tēpore
patuit. De meritis loquēs nul
lius per hoc laudes obscurando.
quero quis plus ꝓfecit latinoꝝ
ecclesie. ꝙ̄ qui vetus et novū tes
tamentū. de greco et hebraico.
et ceteros ipsius libros. sicut da
nielem de caldayco sermone li
cet hebraycis lr̄is. et iob de ara
bico: p̄missis in eis suis formo
sis et utilibus prologis transtu
lit in latinū: q̄d condoctori nulli
creditur fuisse possibile. Cū ve
ro legamus illū multiplicis fu
isse lingue peritū. quod esse nō
ambigitur spūs scī donū. Actu
um ii°. nec est dubitandū illum
deo magis acceptū. cui plꝰ ab ipo
donatᷣ: fingimꝰ nil aliud per
iheronimū actū fore: debuisset
ne ytalia fidei zelatrix et moꝝ
norma. nongentis annis et ā
plius neglexisse venerationem
illius. Qui quidē habemus
in divino canone nobis dedit:
quod legimꝰ scripsit: quod intel
gimꝰ docuit. Et per id etiā ordo

iuris positiui latine lingue canoni
ci ciuilis, generalis vel specia
lis rimas dedit: et modulos p̄
parauit: et per hec regitur vniu
sū. Absqȝ eo q̄ ultra multa gre
corū opuscula etiā sic transla
ta: epistolas, sermones, et libros
notos, quoꝝ noīa in huiꝰ opis
ultima parte scribent̄. ab eo no
uimꝰ esse descripta: ad soliditat
tem fidei, et moꝝ informationē.
circa ꝑsonas specifice cuiuscūqȝ
sūt status ¶ Et ne yperbolicus
videar: hec declaro, me restrin
gens ad explorationes scriptorū
quas in huiꝰ opis quarta par
te descripsi.

Ad primū de fide que pe
tro attribuitur ad ciriā
dū. s. b. sufficiāt ipsiꝰ
partis, cūqȝ prima capl'a. que
ꝓpter materiā. primo p̄cedunt
ordinē alphabeti. Per que nos
instruit de deo trino et vno: et
de vnitate et trinitate diuina.
Docet etiā ꝑ deū īntelligi sbām ī
creatā. īuisibilē. et īcorporeā. et
non per mēbra distinctā: et q̄
in deo non sonet motus vel mē
bra in sacra scriptura descripta:
et de ipsius scripture libris. Itē
de ipsius dei omīpotentia: et
quomō oīa regit et portat.
Itē de libero arbitrio. Itē de resur
rectione: et de pctoꝝ remissione.
Itē d' spe et caritate: que cū fide
sūt virtutes theologice. Item de

aliis virtutibꝫ et moribꝫ aliq̄
intermisceat. ¶ Demū docet qd
vera fides vel salus nō est extra
ecclīam. De misterio agni. b. vii
per portā ecclesie: oportet ingre
di portā paradisi. De die dn̄ico
b. per quā ingredit̄ quisqȝ iu
ste agens: etiā si martiriū nō
paciatur. Nō enī q̄rit deꝰ sangui
nē cōfitentiū. s; fidē ꝑ quā crede
tiū sanguis effundit̄. ad neo
phitū. b.

Circa secundū p̄mittendo
statū scd̄m fidem. dico
q̄ confortat in genere
oēm xp̄ianū. dicendo. nichil ip
so felicius cui sibi ꝑmittuntur
regna celoꝝ. qd ꝑsequere ut ī
ad rusticū s.a In p.n. Illa vero
spes non est vana que sperat̄
a xp̄o et a xp̄o confertur. ad mar
cellam. xvii. b. Habitauit enī t
ram, ut homo terre colonꝰ mi
graret ad celos. de natiuitate
dnī. b. ¶ Pmū aūt xp̄ianorū
dicit se offerre deo. ad lucinū b.
ita q̄ sibi cōuiuiū sit xp̄c. lecti
o xp̄c. quies xp̄c. cogitacio xp̄c.
ad rusticū narbonēs. ¶ Felix
enī illa consciencia in qua vi
get amor xp̄i. ad demetriam. ¶
talis enī amor omne longū et
difficile facit videri breue et fa
cile. ad eustochiū. f. ad virginē
exulē. b. xp̄i enī vincula volū
taria sūt et vertunt̄ in amplex
us. de. xx mansionibꝫ mā̄sicē. ꝛc.

Nam xp̄o deditus mori po-
test, superari non potest. In vi-
ta captiui monachi .z. Sciat
tamen īpossibile fore gaudere
cū seculo et regnare cū xp̄o. ad
heliodorū .d. ad Iulianū 2ª C.
Et q tepidū discipulū xp̄c nō
amat. de vindicta et iura. d. mo-
net ut agat curr at caueat et
festinet. qd ibi exponit sub lr̄a
E. Et q̄nta exercitacio cōgruit
milicie xp̄iane. vide ad egrotū.
d. xp̄ianis cū p̄ncipiū sine fi-
ne nō sufficiat. ad celanciā. C. qd
probat exemplo iude. ad furiā.
C. Hortat̄ autē eos q ōem ip-
sorū actū et incessū armet ōro.
et manus crucē pingat. ad eu-
stochiū E. Per quā demones cō-
tremiscūt. de natiuitate dn̄i. C. et
eius signū volantes aues os-
tendūt. ut ibi. Sed errant cre-
dentes se p̄secuciones nō pati.
ad helyodor. C. et sic agant q
mors eos īparatos īuenire nō
possit. ad occia. z. d. nec credāt
se eternos in epytaphio nepo-
ciani. E. Grecos autē repre-
hendit quos dormitare dicit
ī iquirenda hebraycā veritate.
ad sōmā et fretellā. B. De iu-
deis dicit q hoc eis deficiat ad
fidei veritatē. scilicet xp̄m cre-
dere. In tractatu fidei. b. Et q
xp̄m nō habent eis libri legis
vel p̄phetarū non p̄ficiūt. Sup
Ionam. b. ad nepocianū. b. Et
ut ibi dicitur per xp̄i resurrec-
cionē. synagoge cultus occubu-
it. etiā fuit ortus ecclesie. p̄pter
quod ipsorū cerimonie xp̄ianis
sūt pestifere. ad augustinū x. C.
Unde in occulto cordis non palā
in carne iudei. id est circūcisi esse
debem9 q plene p̄sequitur de ve-
ra circūcisione per totū. Ibi sub
lr̄a. F. īuenies diaz 6. inter abra-
ham et petrū. Et quomō claus-
tra regni celor filius abrahe si-
ne petro non potest intrare. Itē
quomō vetus fermentū iudayce
tradicionis factū est noua
consp̄sio. et huic similia. vide
de vindicta et iura. C. facit de na-
tiuitate dn̄i. b. iudeor etiā festi-
uitas sabbi in dn̄icā ē mutata.
de die dn̄ico. b. Hereticos detes-
tatur. contra pelagianos. b. con-
tra ruffinū. h. ubi etiā dicat se
cōtra eos pro xp̄o latrare debere.
cū et canes pro dn̄is suis latrēt.
unde ibi subdit q pocius mori
possit q̄ contra eos tacere. Et cō-
tra pelagianos. b. dicit se nūq̄
hereticis pep̄cisse. Et quomō ec-
clesia catholica loquit̄ ad eos.
ponit contra luciferianos. E. Et
quomō iudei et heretici peiores
p̄secutores sunt contra xp̄ia-
nos. q̄ ethnici. Vide sup abdiā
C. De ipsis autē gentilibꝫ in
expo. symbo. b. et C. et in trac-
tatu fidei. b.

Secundo statum circa utrum
que sexum prosequendo de co
iugibus de quibus infra
proximo dicetur. ut non sit simplex
homo sed vir. quod erit si in xpm
perfectum virum pervenerit. sup ps.
p°. C. Viros reprehendit qui de scrip
turis non querunt. ad principiam.2.
b. Et optans quod feminarum preconi
a innitentur viri. ad furiam.b. tur
batur cum illos superant mulierum
exempla. ad pamachium.d. et ad
presidium.d. ad rusticum.f. C. Hor
tatur eos feminis non cohabitare.
cum sit dyaboli viscarium. ad ocea
num.2.b. Et mentes ferreas libi
do domet. ut ibi. dicens quod tactus
viri et femine diversitatem sexus in
telligit. contra iovinianum. C. De
mulieribus. Ad feminas di
cit quod nitens cutis. ostendit sordi
dum animum. ad matrem et filiam. C. prop
ter quod eas hortatur quod in arti
ficiis contumeliam non conentur pul
chriores esse quam nate sunt. contra e
luidium.d. Et commendat id faciem
tem que destituit. ad marcellam.
2ª.b. facit ad magnum oratorem
b. terrens eas quod earum vultus
quamquam pulcherrimus. senio vel in
firmitate fit fedus. ad cyprianum.
C. Item hortatur ne aborsum vel ste
rilitatis venena procurent. ad eu
stochium. C. Confortat autem eas di
cens quod virtutes iudicat ex animo
non ex sexu. ad principiam.d.
Et quod sexus femineus a possessi
one dei non excluditur. de.42.man
sionibus ultima mansione. dum ta
men caveant a vanis desideri
is. ad theodoram. C. Sed illud co
gitent quod ad dei pertinet servi
tutem. ad demetriadem.f. Et non
sinant cogitationem contrariam
crescere. sed nequitiam elidant in
semine. ad eusto.b. Et carnis de
siderium desiderio spiritus restrin
gant. ut ibi.c. Cum enim multa sint
que viros illustrant. mulieris
virtus proprie est pudicitia. contra
iovinianum.G. Que tamen inter
epulas servatur difficile. ad ma
trem et filiam. c. Tamen sepe fa
ma pro ea et contra eam conti
net falsitatem. que in die iudicii
revelabitur. ad fabiolam. C. De
famulabus. Hortatur dominas
quod honestas habeant ancillas.
quia plerumque ex moribus an
cillarum de ipsarum moribus iudi
catur. ad demetriadem. C. et ad princi
piam. C. Famulos vero vel li
bertos in quorum manibus nutri
te sunt et non suspectos habere
debent pro gerendis negotiis.
ad agheruchiam.d. et ad salvinam.d.

Tertio miscebo statum vir
ginitatis continentie
et coniugii. quem etiam
ipse coniungit in epistola ad pama.
2ª.b. sub methafora trium equorum
discolorum. qui voluntate concor
des unum trahunt aurige iugum.
ibi vide. De virginitate. Divi

sim autē cōmendat virginita
tem que iohanni attribuitr̄ ad
amandū fr̄a. b. ex eo q̄ p̄ceptum
non habet. et ultra impata se
tendit. sup philemonē. c. Extol
lit etiā illā sup angelos. q̄r qd̄
illi habent ex natura. nitit̄r ha
bere per graciā. ad paulā et eu
sto. c. Et inde pulchre ad deme
triam. c. Tamen ad ipsā et
eusto. b. ꝑtestatur sibi ex hoc nō
venire superbiā sed timorem.
nam sola virginitas sine bo
nis operibꝫ non sufficit ad sa
lutem. .i. 31. q. v. hoc solū. et fuit
contra iouinianū. Et cōparat
eam floribꝫ et lilijs. ad p̄ncipi
am. 2. b. Dicens q̄ tenet gladiū
pudicicie per quem truncat vo
luptates. Unde gencium error de
as virginū finxit armatas.
ut ibi. c. Et quia nemo inter ser
pentes et scorpiones securus vi
uit. ad eusto. b. Virgines hor
tatur non manere cū masculis.
ad marcellā. 3. b. Et si a viro
cōmendabili virgo addiscere
non potest quod ignorat. meli
us est nescire secura. q̄ cū pe
riculo addiscere. ad eusto. d.
Dicens q̄ perit etiā mente v̄
ginitas. cū virginis diffinicō
corpus et mentē includat. cōt̄
eliudiū. c. Quare videat ne ca
dat. quia tūc illi melius fuis
set subijsse cōiugiū et ambu
lasse per plana. 32. q. v. Si paulꝰ

Et fuit ad eusto. Nec enī tanta
ex victoria sequitur gloria q̄n
ta ignominia post ruinā. ad
rusticū. 2. b. Unde reprehendit il
las que ut sub nomīe virgina
li vendibilius pereant. cutem po
liūt. crines et caput ornāt. et col
la denudant. Illasq̄ꝫ cōmendat
que diebꝫ festiuis ꝓpter ꝓplorū
frequenciā pedem domi cohibēt.
ad demetriā. f.

De viduitate.

Viduitatē etiā cōmendat. de il
la specialiter scribens ad furiā.
et ad saluinā. Dicit etiā quo
dāmodo non minoris esse virtu
tis a cōiugio qd̄ q̄nq̄ꝫ delectauerit
abstinere. q̄ cōiugij delecta
menta nescire. ad paulā et eusto.
E. Cui cōuenit ad agheruciā. C.
Reprehendit etiā illas. que iugo
seruitutis abiecto se agūt liberius.
adeūnt balnea. volitant per plate
as. et vultus circūferūt meretrice
os. ad oceanū. 3. C. Que cū oēs vo
luptates cū marito sepelijsse debu
erant. Et pudiciciā defuncto debēt
et xp̄o. ad saluinā. d. Item et illas
que pauperes maritos querunt
quibꝫ imperent. et solū nomen vi
rorū habentes pacienter riuales
sustineant. puniendi si mussitauerint.
ad p̄ncipiā. c.

De continencia.

De continencia dicit q̄ virtutes
sustentat et protegit quasi subli
me et solidum fundamentū. cō
tra iouinianū. d. Fatetur tamē
q̄ est in via virtutis sed nondū

peruenit ad calcē. et in hoc differt a modestia que est consūmate v̄tutis. sup ad galatas. g. ¶ Unde ī tractatu fidei. C. dicit q̄ vere continens omnia mēbroꝝ officia subtrahit a malis affectibꝫ. et cogitatū suū a tota nequicia cōpescat. Et ibi sub lr̄a. d. pretendit multos carne cōtinentes esse iracundos ebriosos supbos. Tn̄ quibꝫ continencia incontinēcie materiam subministrat. De matrimonio

De cōiugatis quomō se inuicem diligere debent. et quid utriqꝫ cōueniat. vide in tractatu fidei. c. Cōmuniter autē contrahūt q̄a spem habent prolis. in exposicione simboli. b. tamē q̄d ꝓpter intemperanciā agūt excusant sub desiderio liberoꝝ. ad agheruchiā. b. Debent aūt pecudes imitari. ·.32. q. 2. origo. quod fuit contra iouinianū. Nam voluptates que de meretricū sumūtur amplexibꝫ sunt in uxore dampnate. e. q. liberoꝝ. et fuit sup ephesios. Non enim ad īpudiciciam copulauit deus matrimoniū. sed ut generacioni preberet obsequiū. in tractatu fidei. C. ¶ Ipse autē dicit se non dāpnare nūpcias ꝑmo vult illos uxores ducere. qui forsitan ꝓpter timores nocturnos soli cubitare non possūt. ad dōnionem. c. ¶ Immo secundas nūpcias concedit. contra montanū. b. Nec dāpnat octogamos. 31. q. 1. aperiant. Et fuit ad pāmach' ꝑma. et ad agheruchiā. c. Refert se vidisse cōiuges ex plebe vilissimos. quorū masculus xx. uxores sepelierat. et femina maritos xxij. quoꝝ vir qui supuixit coronatus fuit a populo. Dicit tamē q̄ de aplis nō legit' aliū uxoratū. q̄ꝫ petrū. cont' iouinianū. c. ¶ Onera vero matrimonij plene ponit illo libro p̄o. et plenius ī secūdo ¶ Propter que oīa dictū est homī non expedire uxorem accipere. ·.32. q. vij. Omnes mu sationes. quod fuit ad amandū. Captiuitatis enī nulla maior calamitas. q̄ꝫ ad alienā libidinē trahi. contra iouinianū. g. De q̄rto

Quarto statū sc̄dm etatē de quo solū faciā duos gradus. scilicet iuuenū et senum. De Iuuenibus.

De ꝑmis dicit q̄ nō sīt suo arbitrio dimittendi. ad rusticū. ī. d. Eos tamē monet q̄ nō discant in tenero que dediscenda forent. q̄a difficulter raditur q̄d rudes animi didicerūt. Exemplū ponens de alexandro quo ad incessū. et vicia leonidis pedagogi sui. ad alethiam. c. Et hortatur ut semp audiant et innocenciā simplicitati coniūgant. in tractatu fidei. c. Et caueant ab omī tumenti et erecta ceruice. ad abigaū. b. Et senes nō prouocent. ad augustinū. 2o. b. De senibus ⁒ De senibus dicit. Nullū tam decrepite e

tatis quin anno viuere se exti-
met. ad cyprianū. C. Sciant tū
id qđ vetus est. et senescit. ꝑditio-
ni proximū esse. sup naum. j. c.
Nam grecoꝝ sententia est ꝙ ip-
sa senectus morbus est. sup ps°.
89. Et alibi dicit ꝙ habet quādā
senectus infantiā. de parētibus
honorandis. d. Et licet quīqȝ cō-
tra maturitatē annoꝝ pueroꝝ
viciis labant. non tamen facile
credendū est malū de etate ꝑfec-
ta. ad rusticū 2ª. g. Nam et vicia
infantie pueritie et iuuentutis
firmior etas corripit et supplan-
tat. sup malachiā. b. Unde super
iohelem. C. dicit ꝙ ipsoꝝ etas vici-
na morti maturecȝ sententie ma-
gis suscipit dei cultū. et de se dice-
bat illā senex tenebo fidē in qua
puer natus sum. ad pāma. et o-
ceanū. d. Et scribens paulo seni.
hortabat eū ad seruanda ꝑcepta
apli pauli senioris. ad paulū senē. c.

Quinto statū scdm origi-
nem. scilicet nobiles ig-
nobiles. Itē liberos et
seruos. De nobilibz. Primo ad
virtutes hortabat dicens. ꝙ sum-
ma apud deū nobilitas est clarū
esse virtutibus. ad celanciā. g.
Et ne ꝓpter nobilitatē despiciāt
humiles ut facere solent. de ho-
mine ꝑfecto. E. Et unde cōmen-
dat marcellam. que sciens ꝙ pau-
pertati non nobilitati beatitudo
ꝓmittitur. de vindicta & iu. d. opi-
bus. et nobilitate contēpta facta
est paupertate et humilitate nobili-
or. ad principiā. b. et in epythaphio
sancte paule. b. laudat illos qui
nobilitatē pro saluatore despiciūt.
De milite dicit ꝙ De militibus
prius debuit esse tyro. j. 16. q. j. Si
clericatus. Et fuit ad rusticū. Ex
quo autē miles est hortatur ne cō-
cidat. in tractatu fidei. d. Ad bel-
lū cū uxore non vadat. ad oceanū
2ª. b. Cōmendabilis autē est qui
sub paludimento et habitu mi-
litari agit opa ꝓphetarū. ad exu-
peranciū. b. Et ad saluinā. b. dicit
ꝙ nil nocuit ~~nocuit~~ militanti ne-
bridio baltheū militare et appari-
toꝝ caterue. qꝛ sub alterius habi-
tu alteri militabat. et tales dici
possunt milites xpi. ad nepocia-
nū. C. Pulchre tamē hortat om-
nem militē seculi. ut deo militet.
ad militem seculi ꝑ totum. De ig-

Secundo scilicet ig- nobilibus.
nobiles distinguant in mercato-
res artifices et agricolas. quibus
iūgem illis contrarios ociosos.
De hiis omībz in tractatu fidei. d.
Ubi monet negociatorē ne peieret.
artificē ne illudat vel fallat. agri-
colam ne annonā captet. Et quia
ista omīa fiant ꝓpter nūmū. con-
uenit omībz quod dicit. xij. q. j.
Duo sūt scilicet nil fore miserius
quā ꝓpter nūmū deū contēpnere.
Circa primū dicit De negociatore.
ad nepocianū negociatorē ex īope

diuitem. ex ignobili gloriosũ. fu
giendũ ut pestem. §§. di. Negoci
atorem. Hortat᷑ ergo mercari sa
lutẽ eternam pro incõmodis pre
sentis vite. in vita sancti hylario
nis. C. Est enĩ optimi laboris
merces fructus beatitudinis.
ad paulã et eusto. d. **De artifice.**
De secundo informat hominẽ
qui est dei fabrica. ne in iniuriam
artificis ducat fabricã in ruinã.
ad egrotũ. C. Cũ tamẽ sine ipsius
artificis protectione incolumis esse
non potest. In ſmo. ad. b. De
mũ peritũ cõmendat artificem
cuius oculus aurũ videt. quod im
peritus terrã putat in expõe sim
boli. f. Unde informat artẽ ab arti
ficibus addiscendã. ad pãma. et
marcellã. 2ª. e. Quia nulla ars abs
que magistro discit᷑ et ad rusticũ. 2.
d. et per artifices exercendã. quia
tũc felices sunt artes cũ de illis so
li artifices iudicant. ad pãma. 2.
c. Artifex aũt in quo malicia de
prehenditur. se per simplicitatẽ ex
cusare non potest. ad pãma et mar
cellam. 2. c. In deo autẽ ponenda
est spes. non in arte in qua glori
a et obtrectacio secundis et aduer
sis ventis oritur. ut super osee. b.
De agricolis.
De agricolis aũt
dicit que licet colant sub spe fruc
tus. ut in expo. simboli. b. sepe ta
men id ex diuersis causis impe
ditur. ad dardanũ. b. Et graue
est maxime cũ fructus tempore
messis vel vindemie quasi tol
luntur e manibus. Super osee. b.
Hortat᷑ tamẽ ad paciendã. in trac
tatu fidei. E. ad pãma. et oceanũ
2. c. dicit autẽ non expedire nullos
vel omnes agricolas fore. contra
Iouini. d. Olim propter eos ne habe
rent necesse urbes intrare. iudi
ces stabant in portis. super za
chari. d. **De ocio.**
Ociosos reprehendit qui faci
le de alijs iudicant. Sup ezechielẽ
li. 12. et sup michee. Dicit eciã
ociũ nocere corpori. quia mar
cescit ex illo. Sup amos. f. et aĩe
quia caret mercede. Sup danielẽ.
f. Monet ergo nos que cum simus
in naufragio non torpeamus oci
o sed suscitemus oracionibus dormi
entẽ dñm. ut nos saluet. ad al
gasiam. q̃o 2. Ab ociosis eciã
verbis abstinere debemus. ĩ. 22.
q. v. quociens. quod fuit super
ephesios. Et quid sit verbũ oci
osum. vide sup mathe. E. **D' libis**
De liberis dicit que so **et seruis**
la apud deũ libertas est non
seruire pctis. ad celanciã. C. Un
vere captiuitatẽ dicit cũ anima
est pctõ subiecta. contra susãnã.
b. Inde est que serui origine. purita
te morũ abluũt maculã seruitu
tis. ad rufinũ. b. Cõmuniter
tamen genus seruorum dicit que
rulũ esse. quia non considerant
ex quanto. sed quãtũ detur. ad ma
trem et filiam. d.

Sexto informat statum
s'dm formā diuitiarū.
scilicet et paupertatis. et
prosperitatis. et afflictionis. sub
quibz merito egritudinē et sani
tatē includā. ꝓpter id medicos ad
iūgendo. ¶ Reprehendi enī non
debeo. si de fortuna moraliū ver
bis utar ꝑ philosophū patet ethi.
i. eth. Patet id per valeriū li. vi.
ca. fi. per totū. et li. vii. ca. i. in pn.
Ubi dicit ꝙ fortuna volubilis res
aduersas tribuit animo se. prospe
ras vero parce. Et seneca de con
sola. ad matrē pulchre dicit ꝙ o
nia que sibi fortuna parabat.
pecuniā. honores. et gloriā eo lo
co posuit. ꝙ illa posset sine suo
motu repetere. Subdens ꝙ ne
minē aduersa fortuna cōminuit
nisi quē secunda decepit. Et li. de
tranquillis animi dicit. leciores
videbis. quos nūꝗ fortuna respex
it. quā quos deseruit. Hec dixi qr
iheronim9 dicens nil per deū fie
ri sine ratione. illos cecos vocat
qui putāt fortunā habere aliq
potestatis. de vera circūcisione. b.
et vide de vindicta. d. De diui

Ad ꝓpositum te et paupere.
redeundo. de p̄mis duobz dicit ꝙ
nec diues sine paupere. nec pau
per sine diuite esse possūt. ad rus
ticū narbonen. c. ¶ Unde pulchre
in tractatu fidei. b. dicit ꝙ pau
pertas et diuicie in totius hūa
ni generis corpore collocantur.
ut pauperis paciencia et diuitis
hūanitas dei examine cōprobet.
Et demū statim sub lrā. c. q̄nq3
monitiones subdit. ex quibz dicit
diuitē temperari. et pauperē sub
leuari. ibi vide. ¶ Specialiter aūt
contra diuitē est ꝙ ibi p̄cedit uber
tate rerū cum solui ꝛc. ¶ Pro xpi
autē pauperibz est quod ibi sequi
tur. illis necessaria nō defutura
quibus celestia ꝑparant. Et ad
rusticū ꝑ q. dicit illū satis diui
tem qui pane nō indiget. Dicit
etiā ad elbidiā. q. i. illud vulgare
verissimū. ꝙ diues aut iniquus e
iniqui heres. Et rationē reddit. Di
cit etiā de hebra. q̄o. Gen. b. xpi di
uicias cū mūdi diuitijs non ha
beri. Et in tractatu fidei. b. dicit
ꝙ non facile ad diuicias animi ꝛ
virtutes. hui9 mūdi diues accedit
¶ Unde ꝓpter diuicias dicit men
tem obcecari. Sup iona. d. In tā
tū ꝙ nec in sepulchris possūt ca
rere diuitijs. Sup math. i. et i
vita pauli. d. Declarat autē con
tra pelagianos. C. illos qui uti
tur diuitijs ad bonū. regnū celo
rū deberi. quia nō diuites ꝑ dī dis
pensatores dicendi sunt. Et de ve
ra circūcisione. C. suadet ele
mosinā per eos ad pompā nō da
ri. Inducēs illud math. v. in fi.
¶ Confortat etiā pauperes. ad rus
ticū. 2ª C. ibi. Si habes substātiā
vende. ꝛc. ibi vide. Et ad egrotū. e.
dicit sepe paupertatē opibz pociorē.

De se. De prosperitate et afflictione
tumidis duobus simul ponit ad ne
potianum. C. dicens. quod christi miles
leta contempnit et tristia. Et super
parabol. li. v. ca. 30. dicit duabus
de causis reprobos perire. dum sci
licet eos aduersitas frangit aut
prosperitas eleuat. Et sup ps. 33.
docet nec aduersis succumbere nec
in prosperis extolli. Unde in pros
peris dicit spem non ponendam
Sup iheremi. d. Et dicit super
iohem. b. Justi et fortis viri est
nec in aduersis frangi nec in pros
peris subleuari. De aduersis
vide duas epistolas consolatorias
ad marcellam. 16. et ad paulam pri
mam per totum. De prosperis di
cit quod sepe que videntur salutaria
in perniciem deo volente vertun
tur. sup ionam. C. De sanitate et e
De sanitate docet quod gritudine.
ad illam valet vite sobrietas. quod
probat quia per illam eger sanatur
hijs ergo quibus recuperatur et reti
neri potest. contra Jovi. h. unde tem
peratum cibum corpori et anime dicit uti
lem. ad rusticum. 2o. c. Dicit autem quod
eger indiget fomentis ypocratis.
ad rusticum. 2o. d. Cui tamen mul
tum confert animi leticia. et nocet tri
sticia. sup ysay. b. Ibi autem et sup
iohelem. b. dicit quod proprie egrotacio est
corporis. et egritudo anime. Caue
ant autem ne sanati corpore. animo
incipiant egrotare. ad nepocia
num. b. De medico corporis et anime.

Et egris medicos adiungendo.
dicit de luca. quod de medico corporum
factus est medicus animarum. sup
ad philemonem. d. Si tamen cor
pus languet curritur ad medicos.
et munera promittuntur turbatur
autem quod anima languens negligitur
de vindicta et cura. d. Cum tamen
si corpus et anima egrotant premit
tenda est anime medicina. de homine
perfecto. b. Nec est in ea dare pla
gam cui mederi non possit. ha
bet enim medicus multitudinem
pigmentorum. ad euagrium. b. quod
non sit in medicis corporis. qui
si cessent curare desperant. ad
castricianum. b. Et quosque grandes
morbos nature relinquunt. ad
pamachium et oceanum. C. Utrique
tamen seruiunt ut misereantur.
ad amand. 3. Nec est fidelis me
dicus qui ante purgacionem
putredinis inducit vulneri ci
catricem. ad pamachium et ocea.
2a b. Nec peritus qui uno colli
rio omnium oculos vult curare. 2q.
di. necesse et fuit sup ephesios.

Septimo circa statum di
uerse professionis. scilicet
laycorum et clericorum insti
bo quos ipse dicit duo christia
norum genera. xij. q. i. duo sunt
De utrisque dicit contra lucife
rianum. b. Nefas laycos et clericos
unum christum habere. panes tamen
oblacionis laycis dandi non
sunt. ad damasum. 3. b. Differt

etiam inter iusticiã layci et de
rici. quia clericus laycus appare
re potest in paucis. sup Tytũ. d.
Et super eadem ep̃la dicit ꝙ ve
hementer ecclesiã xp̃i destruit
laycos esse clericis meliores. §.
q. i. Qualis. ¶. Sub secundis ĩ
cludem⁹ clericos, scholares. et re
ligiosos cuiuscũq; ꝓfessionis et
sexus. Item heremitas De cle
Constat autẽ ꝙ specialẽ ricis.
tractatũ scripsit ad oceanũ. de
vita clericoꝝ. et ad rusticũ de
vita monachoꝝ. Itẽ ad nepocia
nũ et ad paulinũ. de utrisq;.
sallicet de vita clericoꝝ et mona
choꝝ. et ad illas remisisse suffici
at. De epythaphio vero nepoci
ani sũptũ fuit caplm̃. Clericus.
xij. q. i. Quod vult clericũ vic
tu et vestitu debere esse conten
tũ. Et. c. Gloria. Quod dicit ig
nominiã sacerdotis esse. si stu
det proprijs diuicijs ¶ Et ad oce
anũ. c. dicit ꝙ monachũ vel cle
ricũ solitudo facit non publicũ.
Unde ad pauli. ij. b. dicit ꝙ nõ
debet monachus querẽ videre
illa quorũ contẽptu mona
chus esse cepit. ¶ Et ad rusticũ
ij. c. Michi opidũ carcer est et
solitudo paradisus. ¶. De mo
nacho etiã per quãdam deduc
tionẽ ꝓbat eũ in patria sua
non facile fore ꝑfectũ. ad elio
dorũ. c. Et ad eũ qui dixit se plus
mercedis habere si in media ur
be monachorũ vita viuat. respõ
dit. talia non facile sit expleri o
pere sicut verbo. ad presidiũ. b.
Et contra vigilanciũ. d. dicit. Qd
facit monachus in cellulis secia
rũ. quid sibi volũt sola et ꝑua
ta colloquia. De monialibus.
Hec autẽ federus cõueniũt vir
ginibus velatis, quarũ verecũ
dior est sexus. ad virginẽ. d. ad
quas velandas parentes horta
tur. et ad alethã. c. Cum per id
fiant dei sponsi. ad eusto. c. Nam
deo desponsant ad virginẽ. b. Se
cuture sic agnũ. si sancte magis
esse studeant, qm̃ videri. ꝙ illis
nullũ habitaculũ celestis aule
claudetur. ut ibi plene. nec ha
bent timere si eis falso detrahi
tur. ad hymo. virgi. b. De here
Contra heremitas dicit mitis.
melius esse duos qm̃ vnũ. ut al
ter cadens ab altero fulciatur. ad
abigaũm. b. Et contra eos alle
gat ad rusticũ. 2ª. c. quod statim
determinat cõmendando vitã
in expertis. quorũ habitus in
cessus, sermo et vultus sit doc
trina virtutũ. Et de vera circũ
cisione c. dicit ꝙ locus heremi
est forma doctrine. et ipsa solitu
do predicacio est virtutũ. Quã
etiã vitam suadet. ad helyodoꝝ.
c. dicens ꝙ illũ qui mente in
paradiso deambulat, infinita
heremi vastitas non terrebit.
Exemplificat de asella que soli

tudinē putabat esse delicias. ad
mar. xv. b. Et quomō p̄ncipes
heremitarū fuerūt paulus. An
thonius. Julianus. hylario et
machariꝰ ponit ad pauli. 2o. b.
Et durā vitam et longam trīū
heremitarū describit in vita
sancti pauli. C

Octauo statū presidencie
actiue et passiue. sub
quo venient prelati ec
clesiastici et seculares iudices et
subiecti, patres et filij. de seruis
dictū est supra. De prelatis.

Prelatus debet esse talis ꝙ eti
am religioni detrahentes eius
vite detrahere non possint. ad o
ceanū. d. Et ad fabiolā. C. dicit
ꝙ tanta debet esse eius sciencia
et erudicio. ꝙ quicquid agit quic
quid loquit̄ sit doctrina subdito
rum. Debet autē prelatus. et iu
dex in tot iusticiā exercere. quot
subditos habet sup tytū. d. De
bet tamen bene viuentibꝫ se ex
hibere equalē quasi honore sup
presso. et circa ꝑuersos exercere
iusticiā. Sup ihere. li. xx. Detri
mentū enī pecoris. ignominia
est pastoris. ad furiā. C. Unde
mirabatur iheronimꝰ ꝙ episco
pus vigilancij. ipsum in virga
apostolica et ferrea non corrige
bat. contra vigilanciū. 2o. b. Ca
uere enī debent prelati et iudices
ne ipsi qui sunt duces itineris
sint comites erroris. ad celanci

am. d. Correctio autē fieri de
bet cū maturitate consilij que
esse non potest ubi non est ordo
iudicij. sup ihere. xx. Et debet
fieri scd̄m qualitatē criminis. ne
dignū ferula vindicet̄ gladio.
vel econuerso. contra pelagianos
C. facit. j. de pe. di. 3. Querat. qđ
fuit sup naū. et in exposicione
fidei. b. Et caueant ne puniant
inocentē. Nil enī in hominibꝫ tu
tum. si inocencia criminosa est.
ad pāma. et marcel. 2o. 3. Nec ti
mendū erit tūc apud deū ipso
rū iudiciū. ad julianū. C. Aliter
enī iudicat xp̄c qm̄ liuor homi
nū. ad hermonienses v̄gines.
b. xi. q. iij. quomō. et fuit sup
math. Viris autē ecclesiasticis
qui talia fieri vident consulit̄.
xi. q. 3. quando. quod fuit sup
amos. videant ergo ne gerant
stateram dolosam. sup parabo.
d. Nec correctionē ꝓpter nobilita
tem vel potenciā pretermittant.
de misterio agni. b. et ne mune
ribus fauore vel consanguini
tate iudicēt. sup abacuc. b. sup
amos. d. Justicia enī patrē vel
fratrē non nouit. ut sup p̄s ix.

Subditi autē De subditis
illos honorare debent. sup mi
cheā. d. Diligere eciā et timere
et eis obedire. et que iubent im
plere. ad rusticū. 2o. d. ubi videas.

Patres au De patre et filio.
tem sūt per filios honorandi. de

quo specialem tractatū. vide de parentibꝫ honorandis. Si tamen filios a vero patre non retrahant. ad furiam. b. Et ad milite̅ seculi. per totū. b. Et econuerso non debet pater filios reputare. quos videt dn̄o displicere. contra Iouinia. f. Sepe etiam vana est spes quā parentes habent in filios. ut ibi. et sup ps. 92. Calcatis aute̅ parentibꝫ potest filius ad religionis et crucis vexillū volare. ad helyodor. C. et econuerso. Vnde scā paula pietate̅ in filios superauit per pietate̅ in deū. nesciens se esse matre̅ ut xp̄i se probaret ancillā. ut in ipsius epythaphio. b. Debent aute̅ patres filios erudire et corrigere timendo penā hely. j. 2ª. d. legant. et fuit sup ephesios.

Nono de statu scientifico sub quo cōprehendam scholares et doctores p̄dicatores et interpretes. cōmentarios et aduocatos vel eloq̄tes.

Scholares alit, De scholaribꝫ. cit dicens ad demetriā. E. Ama scripturas sanctas et amabit te sapiencia. dilige eam et seruabit te. honora eam et ām̄plexabitur te. Et ad rusticū. Ama sciencia̅ scripturarū. et vicia carnis non amabis. j. de c. d. v. nunq̄. Et ad paulā. 2ª. b. Que potest esse vita sine sciencia scripturarū per quā etiā ipse xp̄c agnoscitur. vnde ignoracio ipsarū ignoracio xp̄i est. j. 38. di. Si iusta. quod fuit sup ysay. Et de hebray. q̄o. Geñ. b. dicit diuicias xp̄i esse noticiā scripturarū. Nam q̄ suauius disciplina? Quid erudicione melius? de xlij. mansionibꝫ. mansio xxv. Et ibi in 2ª. festino gradu pergam? ad magistros et eorū teram? limina. &c. Ad idem super ysay. b. nec sine doctore ingrediam̄ viā nouā. j. xvi. q. i. Si clericat? et fuit ad rusticū. Nam etiā qui vilia op?cula operant̄ absq̄ doctore non possūt esse quod cupiūt. ad paulinū. 6. caplō. Et potissime diuine legis est exquirenda sciencia. sine qua salus haberi non potest. de vindicta et iura. b. et C. ¶. Discendū est ergo in terris quorum sciencia pseueret in celis. ut ad paulinū. 8. caplō. Ad id tamen requirit̄ studij labor. Qui enim lr̄arū scienciā desiderat habere. si discendi non susceperit tedia. prite gaudia adipisci non poterit. ad virgine̅ exule̅. C. Talis enim labor fatigat mente̅. super ecclesiaste ultimo caplō. Ieiuniū nō saturitas. continēcia non luxuria. vide ad grisogonū. b. et ad pāma. et marcel. ij. E. et contra vigilanciū. b. ¶. De vigilijs vide vigiliarū libro per totū. Et reprehendit elatos qui cū modicū di-

dixerunt discere desistunt et nil
addendo subtrahunt quod habe
bant. sup ecclesiasten. x. caplo.
Nec eum pudere debet paulisper
minores videri cum discunt. ad rus
ticum narbonen. b. Et ingeniosos
negligentes. qui ut dicit super
math. h. bonum nature corrumpunt.
Item illos qui vires nature inge
nii transcendere volunt. Nam gran
des materias ingenia parua non
sufferunt et in ipso conatu supra
vires ausa succumbunt ut in epy
taphio nepotiani. in prin. De
Et quia primum inter magistris.
tamentum discendi est nobilitas
magistri. ad paulam et eusto. d.
et magistri erudicio est discipulo
rum profectus. ad principiam. ii. c. vi
tandi sunt imperiti et qui risui
patent. 37. di. qui de mensa. et
fiunt sup danielem. qui loquuntur
que nesciunt docent que non didi
cerunt. et fiunt magistri cum dis
cipuli ante non fuerunt. super
math. d. contra eludium. b. Item
hii qui volunt videri scire plus
ceteris. sup zachariam. c. et contra
iohannem episcopum. ¶ Preeligen
di ergo sunt meliores ex ex bonis.
xvi. q. i. Sic viue. Et fiunt ad rus
ticum. Monet ergo ponderari non
doctoris opinionem. sed racionem.
ad alex. C. Doctori autem non sa
tis est scire nisi alios erudiat.
sup danielem. f. Qui eruditi pos
teros erudiant. ad principiam. 2a. d.

Potest autem de multis discipu
lis letari. super abacuc. C. Con
uenit autem multitudo doctorum.
de vera circumcisione. E. sed debet
de paucis contentari. contra. Jo
ui. i. et scientiam a deo recognos
cere. 1. 16. q. i. reuertimini. quod
fiunt sup malachiam. De predica
Predicator autem caue toribus.
re debet ne sibi predicanti respon
deri possit. Cur hec que dicis ip
se non facis. ad nepotianum. C. De
bet enim vite magister viuere pro
ut docet esse viuendum. de vera
circumcisione. g. Nam caput ar
tis est docere quod facias. et pro
dit autoritatem docendi. cuius o
pere sermo destruitur. ad ocea
num. C. et ad fabiolam. d. sup titum.
E. Ubi etiam dicit quod habetur
ad idem. 2. 1. di. primum. ¶ Predi
cacioni autem docet insistendum.
quia tunc purissimi fontes con
currunt. de xlii mansionibus. man
sio vi. Et ea cessante facile itere
unt virtutes que sub illa vige
bant. Sup amos. f. Sup gala
thas. Et ideo dicit illos per oculos
designari quia preuident futura
et docent recta itinera. sup para
bo. x. caplo. A falsa tamen predi
cacione cauendum est que lucra
sectatur et gloriam querit humanam.
id est humanam amiciciam. vel. ut
apud homines aliquid videatur.
de vindicta et iura. E. Ad algasi
am q. i. et sup titum d. Difficile

tamen īuenitur dignius preco
virtutū xp̄i. qui suā non que
rit gloriā. ad elbidiā. q̄o xi. Et
contra luciferianū. C. Sicut et
de ypocrisi dicit. ꝙ quiuis alijs
vicijs carere possum⁹. ypocrisis
tamen maculā non habere ꝗ.
paucorū aut nullorū est. con
tra pelagianos. d. Auditor au
tem verbū diuinū despicere nō
debet ꝓpter mediocritatē predi
cantis. de vindicta et ira. A.

De interprete.

Interpretis au
tem officiū est. ut in alterius
lingua sue lingue ꝓprietatem
exponat. ad sōmā. b. Et videat
ne interpretacio sua indigeat
interpretacōe. Sup ionā. b. Idē
in cōmento ad cyprianū. b. Sic
ergo loquatur interpres et cō
mentator. ꝙ intelligantur. ad
damasū. v. C. De ꝯplexitate au
tem interpretis et quomō idem
sup eodem est quandoqꝫ īterpres
et scriptor. vide in cronica. b.

De cōmentatoribꝫ.

Cōmentarij
non quod volūt. sed eius quē
exponūt sensū exprimere debēt.
et obscura manifestare plano
sermone. ad pāma. d. et ad ipsū
et marcellam secūda. d. Et ad mā
cellam. ix. b. Expedit aūt com
mentantibꝫ habere securitatē
et ociū. librorū multitudinē. si
lenciū. et librarioꝝ sedulitatē.
ad marcellinū. b. Interpretacio
nes tamē et cōmenta licet ad vnū
scripta: omībus prosunt. super
zachar. b.

De aduocatis.

De eloquencia aduocatorum
vel oratorū dicit ꝙ oracio retho
rice artis fucata mendacio qua
si quedā meretricula procedit ī
publicū. non tam erudiciura po
pulos qm̄ fauorē populi quesi
tura. sup galath. E. Ob hoc
dicit super ionā. d. ꝙ difficile no
biles et potentes et diuites. sed
difficilius eloquentes credūt de
o. qꝛ vicijs circūdati non possūt
videre virtutes. Unde ad pam
ma. et ocea. 2ª. b. terret eos dicēs
ꝙ in die iudicij expediuisset eis
eloquencia caruisse. quia elin
gues muti et rustici preferunt
eisdem. Et ad helyodorū. d. dicit
ꝙ ad vocem tube stultus plato
cum suis discipulis adducetur.
et aristotilis argumenta nō pro
derūt. Et de homīe perfecto.
d. dicit ꝙ ante tribunal ventu
ri iudicis omnis lingua obmu
tescet. et sola erit in rusticulis
facunda iusticia. Bene ergo
suadebat ex duobus imperfec
tis in hoc seculo potius haberi
rusticitatem sanctam quā eloq̄
ciam peccatricē. ad nepocianū
d. et vide infra. 38. di. ecclesias
tica. et fuit ad pāmachiū.

Decimo cū peregrinis
nauigantibꝫ vel itine
rantibus concludendo.
sciendū est ꝙ omē quod ī mū

do patim̄ vna dies appellari po-
test. non habitationis sed pere-
grinationis. quia aduene et pe-
regrini sum⁹. sicut et patres nos-
tri. super zachariā. q. ¶. Debet
ergo quilibet in hac peregrina-
tione sibi bonorū operū viaticū
pparare quo ad eterna proficiat.
super ezechielē libro. 3. Illa enī
finita non est locus merendi. ī.
13. q. ij. in presenti. quod fuit
sup galath. Licet enim nauem
ingrediens credat posse salua-
ri. ut in expo. simbo. b. cui etiā
serenitatē pollicetur valida et
diuturna tempestas. ad virgi-
nem exulē. C. multi tamen ca-
sus opprimūt nauigantes. sup
ysap. 13. in prin. et in pfatione
triū victorini. a. Vnde super O-
see. d. Qui sepe nauigat ali-
quando patitur tempestatem.
Qui frequenter itinerat impe-
tus latronū sustinet aut metu-
it. Et additur ad iulianū. ij. b.
Ex q̄nq3 naufragus in litore la-
trones reperit. ¶. Cum ergo stu-
dia mortaliū sepe contrarios
fines habeant. ad pāma et mar-
cel. ij. i. et sup ionā. C. et in ge-
nerali peregrinatiōe de qua p-
mo dixi mors timenda est. que
nascentem sequit in ipso luca-
ptio. ad paulū senē. A. et inter
diuitias et infulas consulatus
repente subintrat ad presidiū.
C. 4. eo forcius est. pter medic-
ta timenda. tū peregrinatio ad
ditur specialis. Tales tamen pe-
regrinos reges debent intueri.
ī. 23. q. v. Regū. Et fuit sup ihe.
Et clerici hospitari. ī. q. i. Qm
et fuit ad dama. Datur autem
consiliū nauigantib3 q vnū
gubernatorē habeant. ad rus-
ticum. ij. d. Itē q cum paruo
nauigio non in altū vela con-
figant. ne in periculū pergat
audacia. de hoīe perfecto. C.
Sunt enim naues onerarie. et
nauicule parue. ī. 2e. q. i. qm.
Et fuit ad damasū. ¶. Viatores
autem. ubi est suspitio. se nu-
mero congregāt ut periculum
mutuo declinetur. In vita cap-
tiui monachi. c. Item quando
puluere vel sole sunt fessi que-
runt vmbre solaciū. ad cypria-
nū. b. Cōmune autē eis reme-
diū. q sint in statu penitencie.
Nam cū mors et vita sint sibi
contraria et inter illa nullū sit
in medio spaciū. cum per pēitē-
ciam copulant. ad rusticū. b. ca
deficiente suffragari non pote-
rit iob. daniel. vel noe. 13. q. ij. I
presenti. Et fuit super ad ga-
lathas.

Cōmuniter autē omnē
statū allicit ad virtutes
et a vicijs reprimit di-
cens. Non ad vicia sed ad vir-
tutes membra per deum fore
creata. Ad virginē exulem. d.

Heres autem virtutis erit he
res et glorie. de vera circũcisio
ne. f. Nam ut ibi dicitur. b. nõ
sermoni sed virtuti debetur
regnũ dei. De hijs breuitatis
causa prosequor solum princi
palia virtutes et vicia. et non
que deriuantur ab illis. aucto
ritates eciã non exprimã sed
remittam. De virtutibz the
ologycis dictum est supra in
principio. De vicijs que illis
aduersantur videam9. Et fidei
aduersatur infidelitas. Et de
hac quo ad iudeos paganos
et hereticos dictũ est ibi. et sic
sumit᷑ super danielem. b. Itẽ
infidelitas obstat illi fidei que
pro theologyca virtute non su
mitur. sed pro legalitate vel p
missione. iuxta quod dicim9
fidelis vir. fidelis amicus. vel
dispensator. et sic sumitur. xx.
q. v. c. Apud et fuit super ty
tum. Contra hanc fidem est
falsitas. que laborat ut vera
videatur. ad marcellã. xi. b.
Et facilius vitatur discors q̃
fallax. vt in quadra. sermo. b.
Item prodicio. de qua ad fu
riam. C. ad pãma. e. C. Ad rus
ticũ. ij. a. Item mendaciũ qd
est veritati contrariũ. ad alga.
q̃o x. et xi. ad augustinũ. e. d.
Contra pelagianos. E. Item
adulacio. de qua ad celanciã
f. ad eusto. b. ad rusticũ ij. E.

et facit ad asellam. b. Spei
vero aduersatur diffidencia vel
desperacio. vnde ad tyrasiũ. C.
Diffidencia dolorib3 inuenit᷑ ur
ancilla. De desperacione. ad
rusticũ. b. et super ysay. lib°. b.
Caritati aduersatur offensa
in deũ deum. vel pximũ. super
iheremiã. C. super osee. C. Vel
odiũ ad proximũ. de quo ad ce
lan. h. Sup philemo. E. Et i
uidia. ut ĩ dicet᷑. De quatuor
cardinalibus. prudencia iusti
cia temperancia et fortitudo.
Et quomõ decorãt et minuũt.
ad nepoci. E. Et de hijs et qua
tuor vicijs que illis aduersant᷑
super naum. ca° iij°. De eisdem
quatuor virtutib3 sup ps° ix.
Ibi tamen sup alias extollit
iusticiam. quia valet ad proxi
mũ. Relique manẽt in habẽte
Et ei ĩmicat᷑ ĩquitas. ad da
ma. v. d. Et eius diffinicio ha
betur in tractatu fidei. E. Et fa
cit ad fabiolam. E. De tribus
virtutibz. b. vigil. sermõe. C.
Contra pelagia. h. et xii q. z.
extimant et fuit sup tytũ. Et
quia vicia demonstrant quan
tum boni habeant virtutes.
ad rusticũ. ubi tractat de sep
tem principalibz vicijs et de
virtutibz que illis aduersant᷑
Et primo contra gulosos. vide
ad athletham. d. ad eusto. 2 b.
Et contra ebriosos. de hebraicis.

go.ii. regum.b. sup galath.g. su
per tytum. C. Contra gulositatem
tem tibi vel potus est sobrietas.
de qua dixi sub sexto statu. Et vi
de contra. Joui. li.i. Et hec vocat
etiã abstinentia. de qua ad furi
am. d. per totum. Et pulchre su
per tytum. C. Et hec includit
ieiunia. que et qualia esse debeant
vide ad alethiam. E. ad nepoci
anũ E. ad paulã C. de. c. di. v.
Sint tibi. et fuit ad eustochiũ.
Item contra inuidos. ad asellã
d. super eccta. e° capl°. Super
galath. g. Huic non expedit
dare aduersantẽ. quia inuidus se
ipsũ mordet torquet rodit et
cruciat ut probant allegata.
Est tamen contra caritatẽ que
vult diligi bonũ proximi i tra
tatu fidei. E. ad desideriũ. b. Su
per galath. i. sup Eccã. b. Inuidi
a vero iusticiã persequitur. ad
virginẽ exulem. E. Item con
tra iracundos ad castrinã. b. ad
celan. g. et h. super ephese. F.
Et huic aduersatur paciencia.
que vincit illã. de conse. di. v.
nũq. Et fuit ad rusticũ. et in
tractatu fidei. E. Item contra
superbos. ad anthoniũ. b. ad ce
lan. g. et h. super ephe. F. Adu
satur huic humilitas. ad celan.
F. ad pãma. ũ. d. ad paulã et eu
sto. E. De utroq scilicet supbi
a et hũilitate. ad cypri. z. Con
tra hos et contra iracundos est

etiã mansuetudo. de qua pul
chre super ephes. d. Item cõ
tra luxuriosos. vide ad dama.
vi. b. et C. ad ocea. d. ad pãma.
et ocea. z. b. et c. Aduersatur
huic castitas ad pãma. et ocea.
2a. C. De continentia dixi sub
tercio statu. Item contra aua
ros. ad pãma. et ocea. prima.
C. et secunda. C. ad paulam. d.
Sup abacuc. d. Super ezechiel
li. viii. Et hijs aduersatur
largitas. vel liberalitas. In q
cauendũ est ne liberalitate li
beralitas pereat. Ad paulinũ.
2a. C. Et sic mutet nomen et di
catur prodigalitas vel profusio.
contra pelagianos. h. Item
contra accidiosos quibz inest
tristicia. que ducit ad mortem.
Est enĩ tediũ vite. super iohe
lem. C. Inest etiã tepor quẽ
calor vincere deberet. ad pau
li. 2a. b. Inest et sompnus.
contra quem ad rusticũ. 2a. d.
Inest ocium. de quo dixi sub
qnto statu. Et inest tarditas et
negligencia. de utraq ad julia
nũ. 2a. a et d. Contra hanc
potissime valet occupacio. ad de
metriam. E. Super ezechielem
libro. qnto. et in pceall. C. nũq.
de conse. di. v. q fuit ad rusti
cum. secunda. C.

Verificatum est ergo qd
dixeram. per ipsius
scripta omnẽ statum

informari ad soliditatẽ fidei. et
ad mores. Si eius hec agũt ex-
floraciones modice. que fort e
scriptorũ suorũ partẽ millesi-
mam non attingũt: quid cor-
pus exfloratorũ scriptorũ conti-
neat meditare. Conueniat. g. ã-
glici dictũ cercia. ꝛc. Plenus est
numerus de pleno collige ple-
ne. Et quia ultra doctrinã cala-
mi. verbo et exemplo docetur.
deus pater verbi. sicut ipsi glo-
rioso doctori ad aperienda diui-
ne profunditatis misteria. et sa-
lutifera. sue legis singularissi-
me dedit calamũ. sic dedit et
verbũ. quod non solũ ex profũ-
da racionis radice narrabat.
sed etiã pendebat ex actibus.
Semperq; sermonẽ actus orna-
bant et roborabant exempla.
Propter quod accumulando pre-
scriptis verbũ hoc michi fari li-
cet ꝙ solũ documentorũ verba ip-
sius ore quasi ex beato quodam
eloquencie in fonte in morte co-
piose manancia per eusebiũ disci-
pulũ suũ scripta de quibz. ĩ. 2ª
parte dicetur. cuiq; ad mores
sufficerẽt et salutẽ. Solent enĩ
optima producta de optimo
optimos viros efficere. et opti-
me optatũ ab optimis. salutis
optimũ iter imprimere. Si de
diuinis officijs loquimur. nonne
ipse quia prius quisq; ad libitũ
dicebat officiũ mandato dama-
si. super hoc per primũ theodosi-
um requisiti. ordinauit officiũ.
scilicet. deus in adiutoriũ meũ ĩ-
tende. horis singulis ꝑmittendo.
psalteriũ distinguendo per ferias.
et cuiq; ferie suũ assignando noc-
turnũ. in fine cuiuslibet psalmi
iũgendo. Gloria patri. ꝛc. Item
ordinauit epistolas. euangelia
et lectiones per anni circulũ si-
ne nota cantanda. et reliqua ad
diuinũ officiũ ꝑtinencia preter
cantũ beato gregorio diuina pro-
uidencia preseruatũ. quod totũ
fuit a damaso et fratribus ap-
probatũ. per que patet ꝙ mili-
tans ecclesia ipsius filij quẽ lac-
tauit. nũc nutritur uberibz. quod
teste valerio li. v. et iiij. c. in car-
nali matre quandoq; pietas ad-
inuenit. Quid ergo miri. si mi-
ror tanti patris. tam utilisq;
doctoris veneracionẽ per nos tã
diu fuisse neglectã. Cũ tamen
constet eũ esse de illorũ decimo oc-
tauo vel vigenario numero. quos
sancta mater ecclesia censuit
reliquis beatis honorificencius
extollendos et specialius vene-
randos. se recognoscens illorũ
fidelissimis studijs preluciđis
salutaribusq; doctrinis fore sci-
encijs illustratã. virtutibus de-
coratam. moribz informatã. et
glorio sius sublimatã. In reli-
quis autẽ. xix. scilicet. xij. apos-
tolis. quatuor euangelistis. tri-

busque doctoribus. qui tamen pre
ter mattheū et iohannē duplicē
locū tenentes soli xvii existūt.
ecclesie iussa servantur. Solus ihero
ab ytalicos est neglectus. Hinc
est quod in civitate ravenn. vel eius
suburbiis ubi satis habundant
ecclesie xix singule saltem eccle
sie iam diu fuere fundate. Soli
iheronimo ibi defuit. ubi requi
esceret caput eius. Heu cur tam
gelida ytalicorum devocio erga
iheronimū gloriosū. in quem
omne devocionis imprimende
viguit intentū. Prosa de ihero
nimo.

Hic sacerdos fuit ordine. peregrinaci
onis maris culmine.
heremita solitudine. demū
regule professor. claustri sancti
fabricator. et monachorū pas
tor. Hic per flagella vocatus. om
nis lingue peritus. interpres
omnis ritus. fuit veritatis doc
tor. scriptorum verus transla
tor. et sūmus compositor. Hic
scribendo certas metas. omnē
statū docuit. omnes psalmos
david et prophetas. ipse solus ex
posuit. Super salomonē et tres
athletas. eius doctrina floruit.
Hic fidei pugil et vexillū. mal
leus hereticorū. ipsorū iuge fla
gellū. Hostis fuit viciorū. virtu
ti fecit scabellū. Tradens doctri
nam morū. hic spe certissimus.
iudicii non pavidus. Operator
sollicitus. nūquā ociosus. spe
rancium firmarius. et confor
tator strenuus. Hic caritate
fervidus. in deo nūquā tepidus.
proximo benignus. In zelo
semper sobrius. Ad pacē com
positus. et ab odio sepositus.
Hic districtus in iusticia. mise
ricors cū illa. Circūspectus
prudencia. memorans preteri
ta. ponderans presencia. et pro
videns futura. Hic virtute
fortissimus. devicit terribilia. At
tritus abstinencia. postposuit
carnalia. Fulcitus temperan
cia que contempnit nimia.
Hic humilitate deiectus. pietate
mollitus oracione devotus. la
crimarū effusor. contēplacio
ne sublimis. et utilis actione.
Hic pauperū subventor. eleē
sinarū largitor. tristiū conso
lator. letanciū temperator. In
adversitate securior. in prospe
ritate devocior. Hic virgo car
ne. purus in mente. Iam se
nex etate. docuit in morte. que
sine forte sunt plena salute. Hic
domuit leonē. qui prebuit ob
sequia. Dogmatizavit paulā.
que precessit in patriā. Infra
vide quot post mortē choruscāt
miracula.

Deo teste. nichil quod
falsum putem inmis
cui in hoc stilo studio
se difformi. nec hic rimas vel

rigmos facere intendebam. In quibus requiritur uniformitas. ¶ Quid ergo defuit huic gloriosissimo confessori qd deuocionem possit inducere vel inductā augere. Respondeant ytalici. nostri senes. Et quia non possunt. turuo capite culpam negligencie fateant. nec allegent illius ignoranciam cuius dictis ipsorū aures cotidie replebantur. Sz licet ꝓpter id turbor contra ipsos ytalicos tractatorū nostrorū tractatos et descendentes ab eis. penes quos tanta tribuens gloria carere non debuit. nec ipsorū linguā tam diu decuit adherere palato. Hoc tamē gratulacionis admixtū est. ꝙ apud nos vel huiꝰ veneracionis principiū reseruauit diuina prouidencia. me trahens ad zelū deuociōis per cordulā racōis q̄ cū cernat optima nos regit ad illa. Et hoc etiā. nonne auget spem salutis. et eo amplius. si per id p̱cipiam speratū veneracionis ipsius notabile augmētum. Scio enī ꝙ riuulus ex paruulo fonte scaturiens. in torrentē quandoqꝫ multiplicatus excrescit. Sic etiā deuocionis scintilla exemplorꝫ flatu nutrita. sepe grandem crescit in flāmam. Quod autē utiliter crescit fuit originis virtuose. Inchoaui igitur hūc gloriosū venerari doctorē. ipsius colendo vigiliam. et festū modis varijs festiuando. In meis actibus / principijs / consilijs / sentencijs et scripturis. ipsius īplorando suffragiū. Imponi feci nomen ipsius certis pueris in cathecismo. et mutari monachꝰ in ingressu / quandoqꝫ solū de ipsius scriptis sermones cōposui socios doctorando. Ipsius oraciones formaui q̄bus utar. i tercia parte descriptas. ¶ Dictaui formā qua nūc in cathedra sedēs pingitur cū capello / quo nūc utuntur cardinales deposito. et leone mansueto. Sic in locis diuersis ipsius multiplicando picturas. In publico domꝰ ꝓprie plene ipsius historiā feci pingi. In bononiē ecclia cathedrali capellam et sacerdotale beneficiū dotaui. ad ipsius vocabulū et honorē. Et ultra bononiā iuxta stratā publicā. et vulgariter qua itur florenciā / vna cū nuru mea defuncta / pulchrā parrochialem ecclesiam cū officinis et dote fundaui. ¶ Monasteriū cartusiensis ordinis nuprime ꝓpe bononiā infra miliare versus occidentē alienis et meis sūmptibꝫ inchoatū. ac etiam parrochialem ecclesiā infra idē spaciū versus septentrionē intytulari ad

ipsius nomen obtinui. ¶ In di
uersis ecclesijs ad ipsius honorē
altaria erigi procuraui. singu-
lis prescriptis ecclesijs assignā-
do doctoris ipsius officiū specia-
le. ad mei preces eleganter com-
positū et notatū. ¶ Curiosius cō-
sequi que sequuntur diuersas p̄-
uincias et ultra marinas per
lr̄as et nūncios visitaui. labo-
raui aliquid habere de suis re-
liquijs. ad quod puenisse me pu-
to. Quoddā notabile ultra ista
concepi. quod nūc silentio non
sepelire. sed discooperire dispo-
sui. ¶ Et hec scribo ut ad similia
legentes alliciam. ad quod ta-
men sufficerent prius dicta et
ꝯ. scribenda. ¶ Precor autē imi-
tari nolentes. ut in me reprehē-
sionis morsu. detractionis fla-
tu. et inuidie flāma non seui-
ant. nec attribuāt pompe deuo-
tionis manubrio et caritatis
dolabro fabricata. Nam ut gre-
gorius dicit sup iob. xv. c. In
dei auribz supba non sunt q̄
corde humili proferuntur. Et sicut
culpa est arrogare sibi quod nō
est: sic et aliquando non humili-
ter dicere quod est. Imitantibz
autem beatitudinē opto. que se-
positis malis omibus bonoꝝ
est cumulata cōplexio. quam
ut facile consequantur conce-
dat eis id agere quod egisse et
obmittere quod obmisisse tem-
pore mortis voluissent. Hanc
autē consecutū spero recolende
memorie patrē dnm̄ superan-
tiū de cingulo decretorū docto-
rem et episcopū Ceruiensē. qui
me doctorē suū imitari digna-
tus in predicto originis sue lo-
loco. pulchrā et ad ipsius doctoris
honorem de suis patrimonia-
libus fundauit et dotauit ec-
clesiam. Reliqui autē presules
iuste agent. si dyoceses suas
ecclesijs btī iheronimi carere
non sinant.

N unc declarando q̄ sup
dixi de troya. Est scien-
dū. q̄ moderno tempo-
re in apulia in prouincia capu-
a. p̄pe archiepiscopatū siponti-
nū. in ciuitate que dicit̄ Troya.
cuius episcopus exemptus est
et dicitur ex apostolico p̄uile-
gio palleatus. erant quidā de-
uotissimi heremite. inter quos
vnus frater bellotus vocabat̄
Nec p̄termittā eiusdem fuisse
nominis pauū. Ille frater bel-
lotus vir erat magne peniten-
tie. animi puritate. et bona sī-
plicitate repletus. qui retulit
sibi in somnijs apparuisse
iheronimū asserentē q̄ in cer-
to et expresso loco ciuitatis il-
lius volebat sub suo vocabulo
ecclesiā edificari sibi per fratres
ordinis predicatorū in diuinis
laudibz. Et simili modo appa-

ruit dei viris et nomīatim ma-
gistro nycolao bardano de tro-
ya adhuc viuenti. qui ad mei
requisicionē historiā cōposuit.
Qui duo attoniti a domīno nō
reuelabant cum locus expres-
sus videretur īeptius. quia ciui-
tatis īmūndicie proiciebantur
in illo. post tempus apparuit
iheronim⁹ iterato. illos de tacit-
nitate tanti temporis increpan-
do Qua de causa qmplures de-
i deuotos congregauerūt in v-
nū illis referendo que dixi. Qui
deliberato et inspirato consilio
firmauerūt fodere fundandi
causa locū illū. Cum autē pre-
dicti fodere incepissēt īuenerūt
fundamenta edificande ecclesi-
e magnis lapidibꝫ precōstructa.
An vero alicui⁹ edificij antiqs-
simi fuerint an miraculose et
nouiter diuina formata virtu-
te ignotū existit. Vocatis ergo
quibusdā fratribus ordinis p̄-
libati. sup illa fundamenta e-
dificare ceperūt. Diuina vero
prouidencia que gloriatur in
sanctis suis ad ampliorē pro-
gressū fabrice prouidit hūc ca-
sum. Prelat⁹ qdā ꝓpt̄ sui cōmodū
vel corporis passionē incedens
in curru. cū magna equitū co-
mitiua. cū fuit in fabrice loco.
quesiuit qua de re illa fiebat
ecclesia. Et audito responso mo-
tus in risum dixit. ꝙ fratres

nouū sanctū īuenientes id face-
bant ad questū. Et hec glorios⁹
iheronim⁹ inter antiquiores fa-
mosissim⁹ egre tulit. quod patu-
it per effectū. Nam subito boues
prorūpūt in fugā in vicinū val-
lonē quod est precipiciū valde
grande. quod ille ꝑpendens et
verbi penitens vouit currū cū
bobus et omnibꝫ que ferebat
ad fabricā illam offerre. si bea-
tus iheronim⁹ eū de periculo li-
beraret. quod et fecit. post votū
enī boues illico arrestarūt. ¶
Propter id autē viatores et terri-
gene ad contribucionē fabrice
fuerūt amplius animati. Ita
ꝙ ad ipsius doctoris gloriam.
in anno dnī millesimo tricen-
tesimo xv⁰. ipsius fabrica est
completa. Ubi doctoris clarent
moderna miracula. de quibus
aliqua in secunde partis fine
ponent̄. Que de tropa vna cū
narracione premissa. sub testi-
monio publico ecclesiastici et
secularis iudicis loci illius cū
xxvij litatorū testiū subscrip-
cione recepi. Inter quos fuerūt
decanus et cantor et octo cano-
nici ecclesie cathedralis. Item du-
o sacerdotes iudices et notarij. x.
nūo et alij pbi viri et nobiles
fide digni.

De duabus ecclesijs no-
uissime michi notis
quod est breui⁹ et curet

miraculo p̄mittendo percepi. q̄ in dyocesi aretina et districtu castri anghiaris et plebatu scē marie d' micciano. quedam rura lis ecclesia sui nomīs quasi la tet. Cui⁹ patroni dicunt̄ comites montis dogli. ¶ De secunda cui inest miraculū est sciendū q̄ solēpnis informacio quā ha bui de perusio super ecclesia be ati iheronimi que est infra am bitū monasterij sancti benne gnate collecta ex diuersis scrip tis et dictis prelatorū religioso rū et secularium. hoc habet q̄ pre dictus sanctus bennegnate dū viuebat retulit sibi sanctū ihe ronimū apparuisse. eiq3 man dasse q̄ foderet in certo nomīato predio. quod totū erat culterinū. cū sub illo esset ecclesia ad ipsi⁹ nomē dedicata. et illā discoope riret ecclesiā. Quod sanctus ille et agricultor prima vice non pō derauit. Apparuit ad idem secun do iheronim⁹ et increpauit eun dem. Qui tūc requisiuit militē quendā illius predij dñm. qui domin⁹ consolus vocabat̄. ut si bi daret licenciā fodiendi nar rans visiones predictas. Qui mi les derisit eundē. Sed dū īpor tune instaret concessit q̄ expec taret messionē fructuū quo tūc illud prediū erat plenū. et postea foderet. Sanctus ipse qui cōce perat ōino visioni parere. dubi tare cepit quo deberet incipere. Apparuit tercio beatus iheroni mus dicens q̄ foderet ubi fru mentū metibile īueniret. qui mane illuc vadens xiij die ma y. cū tamē messionis tempus non esset. īuenit frumentūm plenū sicū et metibile. in certa pāticula predij. Et ibi facta pri us messione cepit fodere. et in uenit ecclesiā cū parua campa na totam subterraneā. quam totā discooperuit. Que modo ad paruā altitudinē supra ter ram dicit̄ apparere. Destructa enī ecclesia lapidea que tūc erat et que partim vetustate corrue rat. eleuati sūt parietes. et sup illos edificio ligneo et tegulis ecclesia est cooperta. In illam autē descenditur per sex grad⁹ lapideos. Et habeo q̄ satis de specte ecclesia ipsa tenetur non sine illorū nota. ad quos perti net reformare. nec celebratur ī illa nisi in festo beati iheroni mi. quod est ultimo septembris. Qua die ibi satis solempniter celebratur. Et cum grandi con cursu ciuiū festiuatur.

Incipit secunda pars h⁹ libri.

PE
cam
dam
huiꝰ
ope
ris
par
tem
ag
gre
dior que subdiuisa triplex disti
guit tempus, in hoc glorioso doc
tore. ¶ Primū quo tribus armis
stiuet. vere fidei. secure spei. et
feruide caritatis. tres hostes
demonē mundū et carnē vin
cens. diu vixit in carne. cui an
nus et dimidius adiecti cente
nariū perfecisset ut infra dicetur.
¶ Secundū. quo carne mortuus
beate viuens et factus cōpa
triota celestiū iacuit inhuma
tus. ¶ Tercium post sepulturā il
lius. Et horū quolibet constat
ipsū chorusciasse miraculis. ut
cōueniat illud ecclesiastici. 48.
In vita sua fecit monstra et ī
morte mirabilia operatus est.
Sed frater iacobus frater ul
timus legendarū solū medij.
et cyrillus iherosolimitanꝰ pon
tifex ad augustinū solū vltimi
temporis prodigia scripserunt.
Que sic sparsa hac eternitate
eternitate scripture cōnectere
certis supadditis incepi cordi.
ne aboleri possint per obliuio

nis digitū qui sepe supducit
rebus gestis. nec peruerti per i
iquitatē emulā sanctitatis. Q°
mō ad primū. compositoris ip
sius. ultimi. qui pulchre et bre
uiter verbis utar paucis mu
tatis. et additis aliquibus, que
ut discernantur per virgulas
designabuntur. De interpretacione
nominis eius.
Hieronimꝰ a Ie
rar quod est sāc
tū. et nemus q̄
si sanctū nemꝰ.
vel norma quod
est lex. Unde di
citur in legenda
sua. q̄ iheronimꝰ interpretatur
sancta lex. Eusebius idem qđ
pius. Iure ergo de pio patre sa
cra lex gignitur. Fuit enī sanc
tus id est firmꝰ. vel mundus. vel
unctus. vel sacro usui deputatꝰ.
Fuit ergo sanctus id est fir
mus in bono opere. per pseue
rande longanimitatē. Mun
dus mente. per puritatē. San
guine tinctus per dnīce passi
onis meditationē. Sacro usui
deputatus. per scripture sacre
expositionē et interpretationē.
Sed et nemus de nemore ubi
aliquando cōuersatus fuit. Et
lex. ppter regularē disciplināz quā
monachos suos docuit. Vel quia
sacrā legem exposuit. et interp
tatus fuit. ¶ Iheronimus etiā

interpretat̄ visio pulchritudi
nis. vel. diiudicans locutiones.
¶ Est autē multiplex pulchri
tudo. ¶ Prima est spiritualis. q̄
est in aīa. Et hanc habuit ihe
ronim⁹ in varietate virtutum.
¶ Secunda moralis. que consi
stit in honestate morū. et hanc
habuit in honestate vite. ¶ Ter
cia intellectualis. que est pulchr
tudo angelica. quā habuit in
excellenti puritate. ¶ Quarta
supsubstancialis. que est diuina.
et hanc habuit in ardenti cari
tate. ¶ Quinta celestis. que est sāc
torū in patria. quā habuit in
eterna claritate. ¶ Diiudicauit
etiā locutiones siue verba tam
sua q̄ aliorū. Sua cū examina
tione pferendo. alioꝝ verba con
firmando. falsa confutando.
dubia exponendo. ī. ad corin. 2°
in fi. Spiritualis iudicat omnia
¶ Et ꝓpter principiū legende p̄
mitto q̄ locus quo sepulti sunt
parentes iheronimi. hodie voca
tur sdregna. in diocesi triestri
na. et ibi est ecclesia beati ihe
ronimi. tamen pauperrima.
Et dicit̄ q̄ olim vocabatur Stri
do. Cōmuni⁹ id dicitur de tries
tro. q̄ quia ter destructū fuit et
restructū. mutato stridonis no
mīe dictū est triestrū. Item sci
endū q̄ in cronica iheronimi
in fine dicit̄ q̄ pannonia hodi
e vocatur vngaria. Incipit

In vita gloriosi iheronimi.
Heronimus eusebij vi
ri nobilis filius ab o
pido stridonis quod a gothis
euersū dalmacie et pannonie
confinia tenuit. extitit oriund⁹.
Sic ipse de se loquit̄ in libro
viroꝝ illustriū in fi. Et hic
adhuc puer romā adijt et ibi
xp̄i vestē id est baptismū sus
cepit. Ibi etiā litteris grecis la
tinis et hebrayeis plene fuit e
ruditus. sub preceptoribꝫ de q̄
bus in tercia hui⁹ opere parte
dicetur. Sub quibus labora
uit studuit profecit et didicit.
Non conqueramur igitur nos
solius latine lingue conscij. si
quod non didicim⁹ ignoram⁹.
Postq̄ autē omne mūdanaꝝ
litterarū studiū adeptus est.
probatissimorū monachoꝝ habi
tū actusq̄ imitatus est. In scrip
turis autē diuinis excitabatur
die ac nocte. Et inde hausit a
uide quod postmodū effudit
habunde. Quodam vero
tempore sicut ipse in epistola de
virginitate ad eustochiū perhi
bet. Dum die tulliū. et nocte
platonē auide legeret. eo quod
sermo incultus sibi in libris p
pheticis non placeret. circa me
diā quadragesimā tam subi
ta febre corripitur. ut toto fri
gescente iālamq̄ corpore. vita
lis calor in solo pectore palpi

taret. Dū ergo exequie fune-
neris pararentur. subito rap-
tus in spiritu. ut dicitur in e-
pistola predicta. ad tribunal
iudicis trahitur. Et interrogatus
cuius condicionis esset. xpianū
se esse libere profitetur. Ad quē
iudex. mentiris inquit. Cyceroni-
anus es / non xpianus. Ubi
est enī thesaurus tuus ibi et cor
tuū. quod habetur mathei. 6.
At iheronimus obmutuit. Et con-
tinuo iudex ipsū durissime ce-
di iussit. Tunc clamauit inter
verbera. miserere mei domine.
miserere mei. Tūc qui astabāt
deprecabantur ut veniā tribue-
ret adolescenti. Ipse autē dein-
de iurare cepit ac dicere. Dn̄e
si vnquam habuero codices secu-
lares. si legero te negaui. In
huiusmodi iuramenti verba
dimissus subito reuiuiscit. tūc
lacrimis totū se inuenit perfu-
sum. Nec fuit hec illusio sōp-
nij. nam ut dicit euigilatus
plagas sensit. et ex uberibus que
ante tribunal susceperat. scapu-
las terribiliter repperit liuen-
tes. Tanto autē studio libros
diuinos ex tūc legit quanto li-
bros gentiliū ante non legerat.
Super eplā vero ad galathas
li. iiij. in principio se promissa
seruasse testatur dicēs xv an-
nos tūc lapsos quod in manus suas
gentiliū lrārū autor non ascen-
dit. et si qd forte inde dū loquitur
ore parat. quasi antiqui per ne-
bulā sompnij recordatur. De hoc
etiā satis prolixe prosequitur in e-
pistola secūda ad pāmachiū et
marcellā. in quarta parte ibi vi-
de ad propositū sub lra. f. Dum
autē esset annorū triginta noue
per liberiū papā / cardinalis pres-
biter ordinatus est. et ad tytu-
lū sancte anastasie. ut continet
vna legenda. in quo fastigio
cū multa puritate mentis et
abstinentia corporis / sanctitatis
ministrabat exempla. incompo-
sitos a suo consorcio repellendo.
ut de tribus clericis dicitur in pol-
licrato. li. viij. quod illos a mensa
sua repulit. dicēs turpe in ho-
nesto consortio incompositū inueni-
ri. Tunc constancio qui post
mortē patris sui constantini
magni gubernabat imperiū.
in arrianā heresim lapso / pul-
lularūt et alie hereses. Sed xpi
confessor arrianū dogma cepit
infringere iuxta scienciam sibi
datā a deo. Tūnc paula ma-
trona genere nobilis. sed sanc-
titate nobilior. videns iheroni-
mū in defensione fidei labora-
re. cepit ei de suis facultatibus
ministrare. cū persequente con-
stancio xpiani maxime clerici
suis uti non possent. Quā. et fi-
liam eius custodiuit iheronimus
diuinarū scripturarū sciencijs

ſeu ſciencia imbuebat. ¶ Mortu
o liberio papa. Iheronim⁹ dign⁹
ſacerdocio ab omībus acclamat̄
Sed dū quorūdam clericorū et
monachorū laſciuiā increparet.
cui⁹ rei fiduciā a conſciencie pu
ritate ſūmebat. illi nimiū īdig
nati. ei inſidias parauerūt. et
per veſtē muliebrē ut ait iohā
nes beleth et vincencius ab eis
turpiter eſt deriſus. Nam cum
iheronim⁹ ſolito more ad matu
tinū ſurgeret. veſtē mulieris q̄
emuli iuxta lectū poſuerāt rep
perit ſuāq; eſſe credens induit
et in eccleſiā ſic proceſſit. Et hoc
eius emuli faciebant ut muli
erem habere in thalamo crede
retur. Quod ille videns tante
eorū veſanie locū dedit. nec
virtutes eius īiuria fregit. ſed
acuit. Nam quaſi diuinitus
fuerit ad eū dictū illud amos.
vij. Fuge in terrā iuda et come
de ibi panem. et ibi ꝓphā. omī
cognacione relicta. ad gregoriū
nazanzenū conſtātinopolitane
urbis epiſcopū ꝑuenit. Poſtq̄
autē ab ipſo ſacras lr̄as didicit
pergit in ſyriam. ubi in poſſeſ
ſione preſbiteri euagrij aliquā
tulū cōmoratur. ¶ Deinde in
egipti heremū ꝑrexit. ubi
quantū pro xp̄o ſuſtinuit. ipſe
ad euſtochiū narrat dicens.
Quociens in heremo conſtitu
tus. et in illa ſolitudine vaſta
que exuſta ſolis ardoribꝫ horri
dū monachis preſtat habita
culū. putaui me romanis de
licijs intereſſe. horrebant ſac
co mēbra deformia. ſqualida
cutis ſitū ethiopice carnis ob
duxerat. cotidie lacrime. coti
die gemitus. igit̄ quando re
pugnantē ſōpnus īminens
oppreſſiſſet. nuda humo vix
herencia oſſa collidebam. De
cibo et potu taceo. cū eciam lā
guentes aqua frigida utant̄.
et coctū aliquid accepiſſe luxu
ria ſit. Et tamen ſcorpionū tā
tum ſocius et ferarū. ſepe cho
ris intererā puellarū. et frigi
do corpore. et carne ꝑmortua.
ſola libidinū incendia bullie
bant. Itaq; continuo flebā.
et repugnantē carnē ebdoma
darū inedia ſubigebā. diē cre
bro cōiūnxi cū nocte. nec prius
pectoris ceſſabā verberibꝫ qm̄
a domīo rediret tranquillitas.
Ipſam quoq; cellulā meā qua
ſi cogitacionū mearū conſciā
ꝑtimeſcebā. et michimetipſi i
ratus et rigidus ſolus deſerta
penetrabā. Et ut michi teſtis
eſt deus poſt multas lacrimas
nōnūqm̄ videbar michi inter
eſſe agminibꝫ angelorū. ¶ P
quadriēniū igit̄ ibidem peni
tencia ſic pacta. timens ne ſā
cta ruſticitas in eccleſia fructifi
care valent dampnū inferret.

relicta solitudine adiuit beth-
leem opidu͂. quod a iherosoli-
ma sex milibꝫ distat: ubi pru-
dens animal ad presepe dn͂i
sese obtulit ꝑmansuru͂. Bibli-
othecā autem suā quā summo
studio sibi condiderat clausā.
aliosq; libros iteru͂ relegens di-
em ieiunus ducebat ad vespe-
ram. Edebat enī ut viueret:
non viuebat ut ederet. Mul-
tos autē ibi discipulos coad-
unans de cyrilli pontificis il-
lius loci licencia. et vicinoru͂
catholicoru͂ auxilio paruulu͂
habitacionis locellu͂ construxit:
ad portā bethleem: que ad oc-
cidentē conspicit: Et in sanc-
to ꝓposito. et trāslacione scrip-
turaru͂. lv. annis scd͂m Jacobu͂.
scd͂m vincenciu͂. l. annis et. vi.
mensibus desudauit: Et usq;
ad finē vite virgo ꝑmansit.
Licet autē in legenda hac
dicatur ꝙ virgo semꝑ fuit: ip-
se tamen ut dicit frater iaco-
bus de se ita scribit ad pāma-
chiu͂ in apologetico circa finē.
virginitatē in celo prefero. nō
quia habeo. sed quia magis
miror ꝙ nō habeo. Sed cōtra-
rietatē tollat verbu͂ basilii di-
centis. Mulierē ignoro et tamē
virgo non su͂. Et vide infra c.ª
parte contra eluidiu͂. C. Tan-
ta deniq; lassitudine fatigatꝰ
est. ut in stratu suo iacens. fu-

niculo ad trabem suspenso supi-
nis manibꝫ se leuaret: ut sali-
ret officiu͂ monasterii pro ut po-
terat exhiberet. C. Quadam
vero die aduesperascente cum
iheronimꝰ cu͂ fratribꝫ ad sacru͂
lectionē audiendā sederet. subito
leo quidā claudicās tribus pe-
dibus. quarto suspenso monas-
teriu͂ ingressus est: quo viso cu͂
ceteri fratres fugerent: iheroni-
mus ei quasi hospiti obuiauit.
Leo igit͂ du͂ pedem sibi lesum
ostenderet. vocatis fratribus pe-
dem sibi ꝑcepit ablui. et dilige-
ter eius plagā requiri. Quod
cu͂ factu͂ fuisset: inuenerūt plan-
tam leonis a sentibus vulne-
ratā. Adhibita igit͂ diligenti
cura leo cōualuit: et omi feri-
tate deposita inter eos quasi
domesticu͂ animal habitauit.
Juxta illud iob. v. bestie terre
pacifice erūt tibi. Tunc ihero-
nimꝰ videns ꝙ deus non tam
pro sanitate sui pedis. cui sine
fratribꝫ mederi potuisset: quā ꝓ e-
oru͂ utilitate leonē misisset: de
consilio fratru͂ hoc eidem iniux-
it officiu͂. ut asinu͂ quē habebāt
qui ligna de nemore deferebat:
ipse leo ad pascua duceret: et
ductu͂ ibidem custodiret. quod
et factu͂ est. Nam iniuncta leoni
asini cura more pastoris indus-
trii eundo ad pastu͂ incessantis
itineris in pascendo vndecu͂q;

defensor tutissimus erat. Verum ut se cibaret et asinus solitum perficeret opus. consuetis semper horis cum eo domum redibat. Quadam igitur vice pascente asino et leone grauiter soporato. negociatores cum camelis inde transeuntes asinum solum viderunt et eum quantocius rapuerunt. Stupefactus itaque leo cum socium non inueniret. rugiendo huc illucque ibat. quem tandem non inueniens ad portam monasterij tristis rediens. et intus ut solitus erat pre verecundia ingredi non presumpsit. Et videntes fratres quod tardius solito et sine asino venisset. putauerunt quod fame compulsus asinum comedisset. nolentesque annonam tribuere consuetam dicebant. Vade et reliquam partem asinelli que tibi remansit mande. et tuam ingluuiem reple. Hesitantes tamen utrum hoc malum perpetrasset exierunt ad pascua si forte aliquod indicium inuenirent. Et nichil inuenientes. reuersi hoc iheronimo retulerunt. Qui iussit leonem non exasperari vel abici. sed nutriri. monitis tamen eius officium asini leoni fratres coniungunt. et ligna cedentes leoni imponunt. quod cum leo patienter ferret. onustus incedebat ut asinus. Quadam die expleto opere ad agrum exijt. Et ecce vidit a longe negociatores cum onustis camelis. precedente asino venientes. Mos enim est illi regioni. ut quando breui passu cum camelis longius gradiuntur. cameli ut directius vadant. precedentem et collo funiculum gestantem asinum subsequuntur. Illis igitur leo ibat obuius pedetemptim. et recognito asino cominus ingenti rugitu super eos irruit. et omnes homines sine lesione tamen in fugam conuertit. ac terribiter tum leo rugiens. percutiebat cauda fortiter terram. perterritosque camelos sicut erant onusti ante se ad cellam ire coegit. Quod cum fratres vidissent et iheronimo nunciassent. ille ait. Fratres carissimi hospitibus nostris. dicit antiqua legenda. id est camelis scilicet farinas afferentibus. pedes abluite. et super hoc voluntatem domini expectate. Tunc leo per monasterium cepit ut solebat letus discurrere. singulorum fratrum vestigijs se prosternens. et quasi de perpetrata quam non fecerat culpa cauda alludens. veniam postulabat. Iheronimus autem futurorum prescius fratribus ait. Ite fratres et venientibus hospitibus necessaria preparate. Adhuc eo loquente nuncius ad eum venit annuncians ante fores hospites adesse qui abbatem vellent videre. Ad quos cum iuisset. eius pedibus prouoluuntur pro culpa ve-

niam postulantes. Quos ille
benigne eleuās precepit ut su-
a reciperent et aliena nō usur-
parent. Rogant ergo illi beatū
iheronimū ut medietatē olei
pro benedictione acciperet. qui-
bus vix assentiens. tandē coac-
tus suscipi iubet. Promiserunt
autē se ānuatim eandē olei me-
surā fratribus ipīs ad ecclesie
lumen et necessitatē ipsorū se
daturos et a suis dari here-
dibus precepturos. et leti reme-
arunt ad ppria. Frater iacobꝫ
interserto quod in prima par-
te de diuinis offitijs dictū est sic
conclusit. qꝫ in ore spelunce ubi
dn̄s iacuit monumentū sibi cō-
stituit. ubi expletis xcviij ānis
et sex mensibꝫ sepultus fuit cir-
ca annos dn̄i quadrāgentos.
¶ De loco frater brocardus in
descriptione terre sancte discor-
dat. nam ubi de bethleem loqui-
tur dicit illū fuisse ī sua cella
vel claustro sepultū. ¶ De tem-
pore vero frater iacobus defecit
in duobꝫ. in vero nūmero āno-
rū dn̄i. ut infra dicetur. et q'a
diem mortis non posuit. ¶ Ca-
tholicon in etate concordat. ubi
sub lr̄a. h. de iheronimo loqui-
tur. annū vero dn̄i non posuit.
neqꝫ diē. ¶ In una ex antiquis
legendis sic īueni conclusū. Tā-
dem post pfectā placitāqꝫ deo
cōuersationē. in xcix etatis sue
anno apud bethleem opidū ī
pace quieuit. pridie. kl. octobris.
id est ultimo septembris. Anno
honorij xij. ¶ Martinus etiam
ubi de honorio tractat in cro-
nica dicit qꝫ sub illo decessit. sed
annū eius non exprimit. ¶ In
alia legenda sic concluditur.
post multa bona que fecerat.
scripserat et docuerat. in xci. e-
tatis sue anno migrauit ad do-
minū. ¶ Aliā apud predicato-
res legi dicentē. qꝫ decessit exple-
to xci. anno. et ista concordat
ei quod de anno honorij xij. ē.
¶ Siginbertus et vincentius di-
cunt ut patet in speculo li. 20.
c. xi. qꝫ decessit anno honorij
xi. etatis sue anno xcviij. ¶ Eu-
sebius vero dixit qꝫ cōpleuerat
annos xcvi. diem et annū do-
mini non exprimit. sed ponit
horam ultimā. scilicet comple-
torij. ¶ Alia legenda quā nuper
vidi dicit de lxxxviij et sub the-
odosio iuniore. ¶ Vides qꝫ vni-
ca legenda scilicet 2a supra posi-
ta exprimit diem. et ita tenemꝰ
nec aliquis discordat. Sed in e-
tate et anno mortis notabiliter
discrepant. Et prius prosequen-
do etatē. dicūt de lxxxviij. de xci.
et hoc dupliciter. de xcvi. de xcviij
et hoc dupliciter. de xcix anno et
hoc placet sequendo primā et se-
cundā legendā. et per ea que sta-
tim dicam. Cui etiā concordat

quod de xxviij dicitur: si intel
ligatur de cõpleto. Eusebius e
tiam non dixit illū mortuū in
xcvi. sed quod illos compleue
rat. Forsan ille vir sanctus licet
sibi familiaris dubius de etate
voluit loqui sibi certū. Per eun
dem modū solui potest quod de
xcj anno premisi. ¶ Nunc ad an
nos domini veniam⁹. Et est sci
endū q̄ quedā legenda simpli
citer dixit eū mortuū tempore
theodosij. quod ut supra dixi ve
rificari posset loquendo de iuni
ori. De seniori illius anno non
posset intelligi in anno xij. cum
iheronim⁹ anno ipsius xiiij. fe
cerit librū virorū illustriū. ¶ Cir
ca hoc sciendū. q̄ theodosius se
nior duos habuit filios. scilicet
archadiū et honoriū. qui simul
eo mortuo regnare ceperūt ãno
dñi cccxcviij. mortuo archadio
anno dñi cccxi. regnare cepit ho
norius cū filio archadij theodosi
o iuniore cū quo regnauit ãnis
quatuordecī. Sed post mortem
honorij. solus theodosius regna
re cepit. anno dñi quadringente
simo xxv. Ex quo ergo simul qn
q̄ regnarūt. patet q̄ vtrūq̄ pos
set esse verū. cū scʒ more cronica
rum totū tempus quo regna
rūt archadius et honorius at
tribuitur archadio. et tempus
honorij et theodosij ascribit̄ ho
norio. sequens tempus theodo
sio. licet cū ipso imperauerat va
lentinianus tercius. Et sc̄dm
hunc modū cõputando curre
bant in anno xij honorij anni
dñi cccxxij. vel xxiij. quia in xij
annū honorij incidere potuit ãn⁹
vtrq̄. ¶ Qr autē vera sit hec cõ
putacio probat̄ per superiora v
bi dicit̄ q̄ mortuo liberio adhuc
iheronim⁹ erat in urbe maior
xxxix annis. et cardinalis. sed
liberius decessit ccc.lxx. quo an
no subrogatus fuit damasus.
Item post ultra marinū trãsitū
vixit vltra annos .l. ut supra. er
go annorū dñi prescriptorū po
test numerus esse verus. Et q̄d
de .ccc. dicit̄ stare non potest. Qd
aliter autē per gradus annorū
incedens sic ostendo ut patet ĩ
speculo hystoriali li. xix. ca. xlvij.
et sic secundo paula discessit an
no archadij et honorij. qui cū in
ceperit ccc xcviij patet q̄ ille no
nus annus erat in cõputo qua
dringentesim⁹ et vij⁹. Constat
autē illū tūc vixisse. cū postea
scripserit epytaphiū. et mortē
illius. de quo infra quarta par
te dicetur: sub lr̃a. E. Et iosue et
alios libros transtulit. ut in p
logo iosue in principio. et in fine.
Item q̄ multū paucle supuixe
rit patet quia multos libros. e
tiam voluminibus magnis post
ipsius mortem scripsit per an
norū interualla. ut ipse fatetur

scilicet super osee et iohelem. ut
in ipsorum prologis patet. Item
super amos. danielem. et ysay-
am. ubi li. xviij. in principio quod
mortua erat paula clare ponit.
Item constat quod anno ab urbe
condita millesimo tricentesimo
lxiij a gotis et ipsorum principe
alarico capta et destructa fuit
roma. quod fuit ccccxij anno do-
mini. et secundo vel tercio anno
honorij. licet martinus dicat
quod fuit sub archadio. et hoc li-
cet ex multis scripturis colliga-
tur. remitto ad speculum hysto-
riale. li. xx. ca. iiij. coniuncto. cum
ultimo ca. li. xv. Sed constat quod
tunc pre tristicia hijs nouis in
bethleem auditis, iheronimus
cessauit scribere. de quo vide in-
fra quarta parte ad marcelli-
num. et sup ezechielem. li. i. et iij.
Et postea scripsit super ipsum
ezechielem. et demum sup iheremi-
am. ut patet in utriusque prin-
cipio. Ergo ultra ccccxij an-
nos domini satis vixit. Item cum
quadringentesimo xviij vel xix
qui erat nonus honorij. orosi-
us presbiter missus ad ihero-
nimum per augustinum pro ques-
tione de origine anime, rediens
portauit in affricam certas reli-
quias stephani prothomartiris.
ut in speculo li. xx. ca. viij. ergo
etc. Ipse autem orosius se fuisse
cum iheronimo in bethleem nar-
rat in cronica sua columpna pe-
nultima. Item in predicto anno
ccccvij vel sequenti creatus fuit
innocentius papa primus. de
quo refert ipse orosius in sue
cronice carta penultima. quod in
captione urbis fugit rauennam.
qui vixit ultra xv annos. et sic
attigit vel preterit quadringentesi-
simum xxij. vel xxiij. Ad ipsum au-
tem iheronimus respondit episto-
lam. de qua infra quarta parte
sub littera J. Quo autem anno ponti-
ficatus id fuerit ignoramus. po-
tuit autem sic esse ultimo sicut
primo. vel intermedijs. Ex hijs
igitur sic collectis concludo licet
quasi tremulus, propter contrarie-
tates cronicarum quas vidi. Ihero-
nimum mortuum anno domini ccccxxij
vel xxiij. etatis sue anno xcix.
ultimo septembris. et ultima e-
ius hora. scilicet completorij. ut
conueniat ei illud paralipo. xviij
in fine. Ibi mortuus est rex israel
occidente sole. Scio ex quo dies
veneracionis est certus. de alijs
scilicet hora etate et anno domini sci-
re verum parum interest ipsius sanc-
ti vel nostra. Sed propter contra-
rietates predictas sic michi visum
fuit expediens in inuestigando
animum et in scribendo calamum
fatigare. Sciens valde commen-
dabile venari certitudinem de in-
certis. et indubiam de dubijs
elimare sententiam. et hoc precia

pue qm per iter artu et altium ad veritatis latitudine et pla nitiem peruenitur. Recomedatio e.

Ultra predicta sciendum nobilis emonensis discipulus iheronimi epistola scripsit prius ad damasu portuensem episcopu. et theodoniu senatore romanu fratre ipsius. et eande ad augustinu seueru et eustochiu. in qua ipsius insistens laudibz obitus sui seriem nuntiauit. qua ad lram ponere hic renuo pter prolixitate ipsius. Sed quatuor ipsius partes ad quinta reducendo decida. De epistola tame q augustini dicitur ad cyrillu queda. ubi conueniant inseram. ne diuisiue posita plus spacij occuparent. Partes aute et notule in ymagine describent. ut quod queritur facilius habeatur. Eusebius enim quod vidit et audiuit se asserens nuntiare ipsum soli copa rat et lucerne super candelabru collocate. Namqz ab oriente ad occidente illuminas hominu intellectus. hereticos sanans aut opprimens. scripturaru enigmata reserauit. soluit nodos. dilucidauit obscura. dubia declarauit. falsitates correxit. et verissima ex linguis qmplurimis adunauit. cu verbor eleganda singulari. cui9 sonus in omnem terra exiuit. Ipsu ergo quem dicit israhelita in quo dolus no fuerit. iohanni baptiste copa rauit in tribus. Uterqz virgo. uterqz heremita. vestibz et cibis aspera vita ducens. de hys supra. Uterqz martir. ille cu ferro. iste aduersitatu paciencia. Vide etia in epla sancte paule ad fi. Et bene conuenit ymnus. Ihesu corona celsior. ad fine. Quis eni sufficiat enarrare quot ipse sustinuit tribulacones. afflictiones. cruciatus. agones. flagella. fame. sitim. cordis amaritudines. carnis temptaciones. abstinencias. vigilias. peregrinationes. carnis maceraciones. nuditates. ieiunia. erumpnas. contumelias. psecuciones prauor. et hereticoru. cu quibz sibi iugis pugna continuu certamen. Post que omia dicebat in epla ad asella de fictis amicis. Gracias ago deo qm dignus habitus sum ut me odiat mud9. Hec eusebius. Augustinus aute circa fine epistole supradicte dicit q cu cogitaret i laude ipsi9 iheronimi texere epistola. hora media noctis ipsu sompn9 oppressit. et tuc vidit inter multitudine angeloru duos supra reliquos corpore fulgentes. et vestibz sic similes. q aliqua dissimilitudo notari non poterat. nisi q tria pciosa serta ferebat vnus in capite alter duo. Qui

appropinquātes steterunt pau
lisper. Quorū prim⁹ ait. Cogi
tas augustine quid debeas lau
dis de iheronimo in veritate p
ferre. et certe diu cogitans non
dum nosti. sed huc ambo veni
mus ut eius tibi gloriā indice
mus. Hic certe meus socius ihe
ronim⁹ est. qui sicut vita et sāc
titate michi fuit equalis. sic est
equalis in gloria potencia et vo
luntate. et deū videt et ītelligit
sicut ego. in quo omnis sancto
rū gloria et beatitudo consistit.
In tercio tamen serto illū excedo
quia martirio corporis vitā fi
nivi. Ipse vero licet p erūpnas
afflictiones et cetera que pertu
lit. verus martir extiterit. quia
tamen vitā gladio non finivit
martirij non habet aureolam.
sed solū virginū et doctorū. Et
querente augustino quis esset
se respondit iohannē baptistā.
qui venerat ad sibi gloriā ihe
ronimi nūciandā. et p ipsū alijs
nunciādā. asserēs ī veneratōe u
nius sā ceteros venerari. apud
quos nec īuidia nec appetit⁹ pemīnē
cie nec appropriationis glorie
īvenitur. sed singulorū gloria
cūctorū est gloria. et eciam eō
uerso. hijs dictis societas illa
disparuit. Et ne vanū pute
tur sompniū fuisse testē deum
īuocat augustinus se in se exp
tum hui⁹ visionis effectū. quod

ex tunc sic in ipso caritas fer
buit. qd plus gaudet alieno bo
no q̄ suo. plus subesse appetit
q̄m preesse. Invidie superbie vel
arrogancie omni appetitu depo
sito. nec eciam nouū per deū ab
scondita et maxima revelari.
Et hec breuiata de eplā augus
tini. qui prius ibidē dicit. q licet
inter mulierū natos non surrex
it maior iohanne baptista. nō
tamen nephas vel hui⁹ contra
riū est. dicere istū equalem in
gloria. de apostolis idem dicēs.
Et est sciendū q cyrillus re
cepta epistola augustini in su
a eplā de qua dicetur infra. an
te finem ipsius scripsit. q certe
quasi similē visionē habuerit
alter cyrillus alexandrinus epis
copus ī festo beati iohannis.
Subdebat demū eusebius q
iheronim⁹ vocandus a deo ut
facie discerneret quod hic vi
debat in enigmate febre estu
ans valida. ipsius eusebij et a
liorū vultus intuens graves
luctu. illos hortatus est ut absti
nerent a lacrimis. dicens illas
non fundendas nisi ob satis
factionē et memoriā pctorū. Hu
ius enī vite exitus plorandus
non est in qua nec hora tran
sit qua vivens a dolore sit lib.
Si dives. vndiq3 angustiatur
timore ne quod habet amittat.
si pauper. nūq̄ quiescit ut īveni

cat. Si bonus timet sui naufra-
giū. Ad quē timorē et diu multis
autoritatibꝫ induxit dicens. q
si noster genitor timuisset non
cecidisset. Cecidit etiam salomō
et dauid eius genitor electus se-
cundū cor dñi. Timeat igitur
sanctior et sapiencior. quia ma-
iorem dat casū alcius cadens.
et fortius cruciatur. ¶ De doc-
toribꝫ demū subdens dicit qđ
mali bene dicendo et male vi-
uendo seipsos dampnāt. et de-
um offendūt. Inducens illud
ps. Peccatori autē dixit deus q̄
re tu enarras iusticias meas.
etc. Multi enī legūt grandia.
addiscūt ardua. subtiliter dis-
putant. ornate loquūtur. ut a
populo honores capiant. et ma-
gistri in plebibus nominent.
Subdit autē. Si experto credit
credite michi. plus tenet corda
hoīm vite sanctitas. qm̄ ornata
colloquia. facite. postea predica-
te. cepit enī ihs prius facere. post-
ea predicare. nec dixit ihs qui
predicauerit volūtatē patris
mei. sed qui fecerit. Non vitupe-
ro predicationē. nisi in non faci-
entibus ea que predicant. mere-
tur enī plus qui facit et predicat.
qm̄ qui facit et tacet. Sciens e-
nim non docens tenetur deo
reddere racionē. Docens autē
dicitur lux illuminās intellec-
tum. et sal condiens verbū dei.
quod cibus est anime operibꝫ
bonis. et eo amplius si suscepit
doctoris officiū. quot enī eius
negligencia peccatis moriūtur.
tot de ipsius manu requiret do-
min9. Sūt enī tales mercēnarij
quibꝫ non est cura de ouibus.
et heu quia hodie pars pasto-
rū non minor non solū a peccatis
non mūdant. sed ipsi vel ex
sua negligencia. vel suis nepha-
dis operibꝫ. vel suis pessimis
ministris quos trahūt ad illici-
ta. et tales si deus īpunes relin-
queret deus amplius non es-
set. ¶ Hortatur eos demū ad
paupertatē. ut imitarent deum
qui cū in forma dei esset seip-
sū exinaniuit. quod etiā iussit
aplīs. eis prohibens peram et
sacculū. Et iuueni consuluit
ut que habebat venderet et
pauperibꝫ erogaret. Nec mi-
rū. cū diuicijs coniūcta sit sup-
bia. et quid ea peius. ex qua
velut ex radice mala oīa oriū-
tur. sicut ex hūilitate bona oīa
generant. Diues enī factus
homo. superbit. per quod pol-
luūtur vie ipsius. et cogitat ī-
terficere īnocentē. respicit in pau-
perem et insidias infert illi. vi-
dens deū dormientē quasi cra-
pulatū a vino. Sed cū plus
moratur deus ad iudiciū. plus
inebriatur ira. Et ideo plus cē-
tuplo timendus est cū diu to

lerat mala. qm̃ cũ festinanter
punit. ¶ Et quia sine humi-
litate paupertas deo grata nõ
est. hortabatur illos humiliari sub
potenti manu dei. sicut se pro
nobis ipse humiliauit. obediens
usqȝ ad mortẽ. Et quia obedi-
encia humilitatis est riuulus
hortabatur cum aplo illos obe-
dientes esse omni humane crea-
ture propter deũ. Specialiter
ad monachos dicens non licet
illis velle vel nolle. Et hoc o-
bediencie propriũ. aliene parere
voluntati non proprie. dicens il-
lum non obedientẽ qui secun-
dũ mandatũ expectat. Ad vni-
us enim iussionis vocem petrus
et andreas dimissis retibus
secuti sunt xpm. ¶ Et hortabatur
etiam presidentẽ esse minorũ
ministrũ. et propter humilitatẽ so-
ciũ cum bene agit. cũ vero de-
linquit se contra illũ erigat
propter zelũ iusticie. ne sit fedus
cum vicijs. et ne vana humilitas
noceat. optans quod contra vicia
omnis homo clamaret. pecca-
tor enim deũ non timens quãqȝ
homines vereretur. Et quia ius-
tus est dominus et iusticiã dilex-
it et equitatẽ vidit vultus e-
ius. vera iusticia dare volens
vnicuiqȝ quod suũ est. vultũ
hominis non veretur. nec propter
potenciã iusticia est dimitten-
da. obedire enim oportet deo nõ
hominibus. nec est apud ipsum
acceptio personarũ. Qui enim
propter iusticiã persecucionẽ patitur
beatus est et beatior si moritur.
Nec propter diuicias quis honorã-
dus paupere plus. ymo plus
pauper in quo relucet ymago
xpi. in diuite autẽ mũdi. Contra
faciens preponit mũdũ deo. et sic
nec dignus est deo. Et illud eu-
angeliũ notũ est facilius esse
camelũ. etc. ¶ Diuicie igitur po-
tencie nobilitates et honores va-
nitates sunt huius seculi. quorũ
sũmis obcecati habent timere
ne sue breuissime vite tela per
mortẽ velut a texente hac nocte
scindatur. Ex xij apostolis solũ
bartholomeũ nobilẽ. matheũ
diuitẽ xpc elegit. ¶ Ve diuitibus
qui superfluitati vestiũ superflui-
tatẽ addũt. de nudis pauperibus
non curantes. Edificia erigũt
ut humanis oculis contẽplen-
tur. et pauperes in plateis in-
cõmodis moriũtur. Cõuiuia cũ
delicatis ferculis diuitibus prepa-
rantur. et pauperes fame mori
permittũt. ¶ Vere si deũ iudicem
agnoscerent. et se mori crederent.
saltem tam secure non peccarẽt.
¶ Sed quod horrendũ est eccle-
sias visitãt ut feminas contẽ-
plentur. et ad suã voluntatẽ il-
las habere satagant. per hec
corpus ante tempus destruentes
et aiam occidentes. Unde enim in-

firmitates et mors ītempestiua
nisi ex nimia ciborū copia. et fre-
quenti usu mulierū. Et hij deū
deludere credentes seipsos delu-
dunt. Pro corpore obliuiscunt a-
nime. et corpus simul cū anima
destruūt ante tempus. et mala
eueniūt. de quibz infra dicetur:
cū de luxuria ꝑtractabit. Et de-
mū cū diuite qui epulabat splē-
dide aque guttam habere non
potuit. audituri terribilem sen-
tenciam. Ite maledicti in ig-
nem eternū. dicens illius cor fo-
re lapideū qui non timet ob par-
ua huius mūdi solacia. talem
audire sentenciā. Dimittenda
sunt igit vana gaudia ꝓpter ve-
ra. et caduca et momētanea ꝓ-
ter ꝑpetua et eterna. hic enī ri-
dentes. ibi plangent. Et si for-
san quis dicat. benignus est do-
min⁹ qui peccatorē ad se redeū-
tem recipit et indulget. Respō-
det ꝙ est benignior qm̄ credat.
dat enī peccatoribz spaciū tēpo-
ris ut emendent. ipsorū īurias
tolerando. Sed sicut est in tole-
rando benignus. sic et iustus ī
puniendo. Et eciā illorū vana
presūpcio qui malā vitā cōtinu-
ant sperantes in morte per pe-
nitenciā veniā obtinere. Quo-
modo enī deus acceptā penitē-
ciam recipit. qui acceptā tarda-
ret. si speraret debere sanari.
Et si forsan sanabitur peior e-
rit. docet experiencia illius fi-
nem non bonā. qui cōtinue
non bene vixit. Stultus enim
qui vult in seculo gaudere. et
cū xp̄o regnare. non sufficit cri-
stiani nomen ei qui xp̄m non
imitatur. et si fidē habeat illa
tamen sine operibz mortua est.
Non se putet xp̄ianū qui mori
pro xp̄o non habet aīm prepa-
ratū. Non speret mercedē qui
non laborat. nec possum⁹ illa
sustinere pro xp̄o que sunt cō-
digna ad futurā gloriā. Ve-
rus ergo xp̄ianus precipue sa-
cerdos et monachus in quo ut
in speculo debet relucere ꝑfec-
cio. abneget semetipsū. ut totus
mundo sit mortuus. quia nisi
granū frumenti. &c. Opor-
tet enī ꝑfectū ita mortuū esse
mūdo. ut velut mortuus nil
de rebus secularibz senciat. ut
cū apostolo dicat. Nostra cōuer-
sacio in celis est. Et iterū. Viuo
ego iam non ego. viuit autem
in me xp̄c. Glorietur in tribu-
lacōibz et aduersitatibz. Nam
et xp̄c discipulis in ultima ce-
na dixit. plorabitis et flebitis
vos. mūdus autē gaudebit. Tep-
tacionibz resistat. nam nō me-
retur premiū nullū habens
preliū. et non resistentē sugges-
tio dyabolica non excusat. sicut
primū parentē. Ille enī nec
suggestionē dyabolicam quid

esset nouerat. nec quātum pec-
catū deū offenderet. que hodie ces-
sant in homine quia nouit u-
trūqz. Vide īfra ad virginē. C.
C. Fortitudinē autē et paciēci-
am habeat contra aduersitates
et opprobria. cū virtutes in hoīe
per paciēciā probantur sicut
aurū per ignem. Ad vindictā
ergo vel odiū proximi contu-
meliosa verba non moueant.
Unde saluator. In paciencia vrā
possidebitis animas vrās. Cō-
nexa est fortitudo paciencie. vir
enī paciens fortis est aīo. Paci-
encia seruanda est in mente et
cū tempus est exercenda in o-
peracione. Est autē paciencia
velū quo in huius mūdi procellis
nauis nostra quocūqz vento se-
cure nauigat nullū timens pe-
riculū. C. Sit etiam misericors
sicut pater celestis. Erit enī iu-
diciū sine misericordia ei qui
misericors non est. Et impossi-
bile est hominē misericordē et
piū iram non placare diuinā.
Unde dictū. bti misericordes. q'-
niā ipi misericordiā consequen-
tur. Sacerdos autē et mona-
chus sine misericordia est na-
uis in pelago vndiqz perfora-
ta. Vana est enī religio que
misericordia caret. Et fugiendi
sunt tales sicut serpentes. sub-
dens q nulla tam crudelis bes-
tia sicut malus sacerdos. vel mo-
nachus qui corrigi non patit̄
nec veritatē audire potest. et bre-
uiter omnes p̄eminet in mali-
cia. C. Contra cupiditatē ipsoꝝ
īuehens reprehendit illos qui
ex pauperū elemosinis ecclesias
monasteria in miro artificio sub-
limant. quod bonū est si per id
pauperibz non subtrahatur. nec
eis necessaria p id denegent̄. Qua-
lis enī iusticia de indigēcia pau-
perū offerre deo. quomodo domus
deo vel scīs grata constructa de
pecunijs quas pauperes plorāt.
Placent enī deo opus quo pau-
peres gaudent. quod enī templū
deo carius est qm̄ homo. Gra-
tum ergo deo templū edificat q'
pauperi manū porrigit. viro ī
suis necessitatibz subueīt. et errātē
ad viā rectā pducit. nec excusat̄ di-
cēs se nō hr̄e ei q aliqd ult̄ extremā
necessitatē possidet et pauperi
non tribuit. Sumus enī rerū tē-
poraliū dispensatores non pos-
sessores. furamur ergo nobis su-
perfluū quo frater eget. Lex na-
turalis exigit ut quod ab alijs
desideramus hoc alijs faciamus.
C. Hortabat̄ etiā eos q iuxta p̄-
ceptū euangelij essent sicut par-
uuli. Quod exponēs dicit q par-
uulus videns pulchram mulie-
rem non concupiscit illam. p̄-
ciosam vestē intuens non deside-
rat. In iracundia non pseuerat.
lesus non recordatur. nec odit.

patrem sequit᷑. matrē non deserit. Imitari ergo puulos ē mūdū spernere. castitatē habere. fratrē diligere. paciencia͂ seruare. patrē xp̄m sequi. et in gremio matris ecclesie semper incūbere. ¶ Monebat ut luxuria͂ fugerent. que est ensis et rethe dyaboli. sicut enī virginitas hominē equat angelis. ita luxuria hominem bestificat. natura͂ debilitat. fama͂ denigrat. marsubia vacuat. furta instruit. homicidia causat. memoria͂ ebetat. Cor aufert. oculos utriusq̄ hominis cecat. Et p̄ ceteris iram dei prouocat. et ex radice gule oritur. Pro nullo peccato legitur deū ita iustū sine misericordia ut pro isto. mundo inducens diluuiū. sodoma͂ et gomorra͂ comburens. Qui hoc capitur non cito soluitur. huius prelij victoria est fugere. Nam propter sui securitatem multi sānctissimi ceciderūt hoc vicio. et hodie sb̄ spūalitatis nomīe nouū fit fornicacionis genus a pluribus. Sed dolendū dicit q̄ hoc vicio non verecundant᷑ hodie homines/ sed gloriantur. aliqualis in mulieribus viget verecundia licet parua. ¶ Ad caritatem transiens dicebat non suū/ sed diuinū esse preceptū qui dixit. meū est preceptū ut diligatis inuicem. Nam ex caritate omnes virtutes generantur. Vnde apostolus. Si linguis hominū lo. etc. Caritatē aūt nō habeam nichil sum. Sed caritatem habens benignus et paciens ē. Vera autem caritas est etiam inimicū diligere. Sicut autem non diligere malū est. sic et nimiū diligere/ quod est quando aliquid diligitur supra deum. et talis deo non est dignus. Virtus vult mediū. Dilectio ergo ex qua insurgit luxuria inuidia pretermissio obsequiorū diuinoꝝ improba est. Punire malū caritas est. plus meliorē diligere iustum est. Sic enī diligendi sunt homines ut bonitas exaltetur. et viciū deturpetur. Ubi caritas ibi nulla inuidia/ ambicio/ murmuracio/ detractio/ vel irrisio. Sed omnibꝫ vna voluntas. Hec amplectenda. nec in vanū gracia dei suscipienda. sed hͦ breui tempore seminandū quod postea metamus. Venit enī mors tanq̄m fur/ quare quisq̄ se exhibere debet sicut dei minister. et in multa paciencia. in tribulacionibꝫ/ in angustijs/ in necessitatibus/ in plagis. in carceribus/ in sedicionibꝫ/ in laboribus. In vigilijs/ in ieiunijs/ in castitate. in sciencia/ in longanimitate. In suauitate. in spiritu sc̄o. In caritate non ficta/ in verbo veritatis. in virtute dei. ¶ Mendacium. vaniloquiū. et multilo

quiū et mala societas fugiēda
sunt. Deus enī est veritas cui
obsistit mendaciū. Et de ver
bo ocioso et vano reddenda ē
racio. Et in multiloquio freq̄
ter mendaciū et ubi mendaci
um ibi peccatū. Sermo indi
cat qualis est homo. Et quali
um societate quis fruitur ta
lis efficitur. Lupus cū agnis non
habitat. Plus q̄ impossibile pu
to virū in bonis diutius operi
bus pmanere qui assidua uti
tur conuersaciōe malorū. Inde
ps. Cū sancto sctūs eris. Sicut
autē mala nocet sic bona pdest.
Rarū est q̄ homo bonus vel
malus efficiatur nisi ob societa
tis causā. Cor enī iuuenis tabu
la rasa. quod recipit usq̄ ad se
nectā preseruat. Item. Nolite
iurare neq̄ per celū etc. sed sit ser
mo vester est est. non non. Nā
cui⁹ in ore frequens est iuramē
tū in ipso parua cognicio dei
et dilectio. Iurans enī falsū. de
um negat. Habet preceptū ne
assumatis nomen dei in vanū.
Oracionibꝫ instate continuis.
Valet enī multū frequens oracio
et deuota et lacrimis consper
sa. Sic obtinuit ezechias a de
o suam mutari sentenciā. Sic
liberauit deus susannā a mor
tis iudicio. et sic helyas de celo plu
uiam obtinuit. quod tribus an
nis et sex mensibꝫ clausū fue
rat. Demū ad fratres de vi
ta et morte loquēs sic ait. Venit
hora ad quā natus sū. hac con
dicione veni ut exirem. Nam xp̄c
mortuus est et resurrexit. per
quod spem firmissimā habem⁹
q̄ et nos resurgem⁹. Vnde credo
q̄ redemptor meus viuit et in
nouissimo die de terra surrec
turus sum. et rursus circūdabor
hac pelle mea. et ista ppria carne
videbo ipsū saluatorem meum.
quē visurus sū ego qui nūc lo
quor et non certe alius loco me
i. Et isti pprij oculi quibꝫ vos vi
deo eum conspecturi sunt. Sb
dens. Huc usq̄ peregrinatus
sū. iam redeo ad patriā. Ecce b̄
uiū capio. pro quo in agone
cucurri ecce portū attingo quē
desideraui. ecce de tenebris ad lu
cem. de periculis ad securitatem.
de inopia ad diuicias. de preli
o ad victoriā. de tristicia ad
gaudiū. de seruitute ad domi
niū. de temporali ad ppetuū. de
fetore ad odorē suauissimū ve
hor. Hic cecus sum et illuminor.
vndiq̄ vulneratus et sanor. hic
contristatus iam letificor. Vita
enī huius mūdi mors est. vita
fallax. onusta tristicijs. imbecil
lis vmbratica mendax. que flo
ret et statim arescit. vita p̄uās
fragilis momentanea. et cadu
ca. que crescendo decrescit plēa
laqueis. Quā beatus qui de tu

is non curat vanis blandicijs.
O beatissim⁹ qui te priuatus est
per mortẽ. que dulcis est. quia fu
gat febres et vulnera. extinguit
flãmã et sitim. Ergo iam bona
mors ꝓpera. confringe cornu ar
cum scutũ et gladiũ et bellum.
si moraris iam deficit paulisꝑ
spũs meus ꝓpter multitudinẽ
dolorũ meorũ. ¶ Et cum astan
tes lacrimas continere non pos
sent ut refert eusebius. dicentes
ꝙ sine patre doctore pastore et
refugio remanebant condolẽtes
ecclesie contra quã sine obstacu
lo insurgerent heretici. Ipse ad
omnes aliquantulũ lacrimãs
dixit. Confidatis in dño et in
potentia virtutis eius. Nolite ti
mere. de⁹ nullũ in se sperantiũ
deserit. Viriliter agite. confortet
cor vestrũ. Mortuo enĩ moyse.
deus elegit iosue. et post helyã
helyseũ. nec est exinanita man⁹
dñi. nec oblitus est deus mise
reri. Suscitabit deus pastorẽ cui
dabit verbũ euangelizandi. et
ingredietur sine macula et ope
rabitur iusticiã. Eusebiũ ut me
audietis. ipse erit vobis in pa
trem cui filij obedietis in cari
tate hũilitate mansuetudine et
paciencia. ¶ Et ipsũ eusebiũ cõ
fortans suasit ꝙ fortis et hũmi
lis spem figens in deũ. et ꝙ se
cure vniuersa legis dñi loque
retur. nec timeret. quia cũ illis

est domin⁹ cum quibꝫ est veri
tas. ¶ Cui demũ sic ad eos. Cõ
stituo te super societatẽ istam.
ut euellas destruas et dissipes.
edifices et plantes. ¶ Oportet
te esse irreprehensibilẽ. ne a te
correctus vertat in te ꝙ simi
lia facis. tibi maior erit labor
sed maius premiũ. Esto sobri
us prudens pudicus hospita
lis et doctor. nulli violenciam
facito. Omnes equaliter dilige
et tanto plus quanto melior
est. Non sis persecutor. sed mo
destus. non litigiosus. nec cu
pidus. Predica verbũ dei opor
tune. acquire oracionibꝫ verba
que predices. Jhesus enĩ reue
lans misteria. docet omnẽ sci
enciã. Prebe te exemplũ bono
rũ operũ. quia capite paciente
debilitatur corpus. ¶ Ut ergo
breuiter te doceam. omĩa bona
facies si deũ timueris. Patri
meo damaso episcopo portuen
si faciens mei memoriã. scribes
ut habeat me in oracionibus
suis. nec corrũpi dimittat ope
ra que tanto labore contexui.
ab hominibus iniquis et dolosis.
¶ Gaudiũ et consolationẽ ha
beo. ꝙ virũ mirabilẽ et multe
sciencie et bonitatis Augusti
nũ yponensẽ episcopũ omni
virtute et ꝑfectione redimitũ
post me relinquo. ꝓpter quẽ
multã fiduciã habeo in xp̄o

ihesu sustentandi fidem nostrã.
Cui de me scribes rogando ut
tanqũ fidelis miles pugnet.
ne veniant quod absit mala
genti nostre. Et hijs comple
tis singulariter fratres ãplec
tens, illis dedit osculũ. orans
ad xpm et sic ait. Pie ihesu
xpẽ, virtus mea et refugiũ me
um. susceptor meus. et libera
tor meus. laus mea. in quem
speraui. cui credidi, quẽ dilexi.
sũma dulcedo, turris fortitudi
nis, spes mea a iuuentute me
a. voca me dux vite mee. Et post
multa. Peccaui nimis in vi
ta mea. et malũ coram te feci.
Non te cognoui. ingratus fu
i tot beneficiorum tuorum. non ut
debebã te laudaui. Forte mul
tociens veritatẽ tactu in me
tũ pulsabas ad ostiũ cordis
mei piger fui ut te reciperem
reuerenter. Corpus putridũ de
clinaturũ in umbram nimio
affectu dilexi. vanis verbis os
inquinaui. mens mea non sẽ
per fuit in testimonio legis tu
e. non auerti aliquando ocu
los meos ne viderent vanitatẽ.
Aures meas quandoqz verbis
inutilibz inclinaui. man9 meas
ad pximi necessitatẽ multoci
es non extendi. pedibus ad in
iquitatẽ cucurri. Quid plura
dicã. A planta pedis usqz ad
verticẽ capitis non est in me

sanitas. In fine concludens. In
dicã ad me aurẽ tuã. et de hac la
crimarũ et miseriarũ valle eri
pias me. Demũ iussit corpus
suũ pe presepe dñi nudũ sepeli
ri. ut illud secũ ferret rediens. qd
portauit veniens. ut nudus e
gressus nudus reuerteretur illuc.
Et societur terra terris non la
pidibus. quodlibet enĩ natura
le appetit suũ simile. De cõmu
nione eius

Recepit demũ eucharistiã. quã cũ vi
dit auxiliantibz fratri
bus prostratus in terrã clama
uit. Dñe quis ego sum. ut sim
dignus qp intres sub tectũ me
um. Meruit hoc peccator hõ?
Certe dñe non sũ dignus. Nũ
quid ego melior sum qm̃ omẽs
patres mei. Tu moysi noluisti
vno ictu oculi te monstrare. nũc
te humilians ad hominẽ descen
dis, non solũ ut cũ illo mandu
ces sed ut te manducet. Et pro
pinquante sacerdote se erexit ad
iũtus. Et genuflexus et cũ lacri
mis pectus suũ pcutiens dixit
Tu es deus meus, et dñs meus
qui pro me passus es. copiose
tractans de deitate et hũanitate
xpi. de ipsius baptismo morte et
resurrectione ascensu in celũ vi
sibili. aduentu in diẽ iudicij. ter
rens peccatores illam sententi
am expectantes. Subdens qp
ineffabilis est admiracio et no

uitatū oīm nouitas. quia quē
celi mare et terra et omnia q̄
ī eis sūt ↄcludere non possunt:
tanta panis breuitas continet.
suis retentis accidentibus. qui-
a non ut hūanis oculis videt̄
panis est. sed totus ihesus. sicut
in celo sedet ad dexterā patris
deus et homo. ¶ Et ponens fruc-
tū digne sumenciū grauiter in-
uehit contra non digne sumen-
tes. Durū verbū interserens qꝫ
qui vitam puersam sacerdotis
agnoscit. et illū pro se celebrare
facit. fit eiusdē peccati conscius
et pene particeps. Hoc maxime
in alias non celebraturo procedit.
¶ Et post multā cōmendacionē
eucharistie. cui⁹ partē ponit cō-
stitucio vrbani. que in clementi-
nis habetur. sic conclusit. Educ
me de laqueo isto protector me-
us. gubernator meus. firmamē-
tū et refugiū meū. dux meus.
rex meus et deus meus. in cui⁹
cōmendo manibꝫ spiritū meū.
quē in crucis stipite redemisti.
¶ Respice dn̄e hūilitatē meā. sal-
uam fac animā meā. nec conclu-
das me in manus īimici. Hodi-
e tecum ingrediar in locū taber-
naculi admirabilis. ut inhabi-
tem in domo tua in longitu-
dine dierū in seculum seculi.
¶ Et hijs finitis vir gloriosus
corpus domini suscepit. et ad
terram supinus redijt. et ma-
nus in modū crucis supra
pectus tenens. symeonis ꝓphe-
te vaticiniū decantauit. ¶ Quo
finito in loco quo iacebat lux
ad instar solis effulsit. tanta qꝫ
astantes morientē videre non
poterant. in tantū splendor vi-
brabat oculos eorundē. ¶ Que
luce ad horā permanēte. quidā
viderūt agmen angelorū vndi-
qꝫ discurrenciū. sicut scintille
facere solent. ¶ Quidā hoc non
viderūt sed audierunt vocē de
celo dicentē. Veni dilecte mi. tē-
pus est quo mercedē accipias
pro laboribus quos mei causa
viriliter supportasti. ¶ Alij hoc so-
lū verbū iheronimi audierūt.
Ecce ad te venio pie ihesu xp̄e.
suscipe quē tuo recuperasti san-
guine. ¶ Tunc lux disparuit. et
anima sanctissima regnū celo-
rū adiuit. odore mirabili qui
pluribus diebus durauit in
loco dimisso. ¶ Et dignū fuit
ut odoris claceret indicio. qui
suorū verborū odore ad vnita-
tem fidei multa mēbra fetida
reuocauit. ¶ Eadem hora cy-
rillus orans in cella raptus ī
spiritu vidit. ut scribit eusebi-
us et cyrillus ipse fatetur. iter
quoddam speciosū de monas-
terio iheronimi. usqꝫ ad celum.
et multitudinē angelorū alter-
natim cū melodijs et cantibꝫ
cereos deferenciū. et aliā non

minorẽ istis obuiã venientẽ. ibidem iheronimi aĩa preciosa petiuit ab illo. Agnoscis me? Ad quã ille. Minime. At illa. Fuit tibi de iheronimo aliqua cognicio? Qui respondit. Illũ affectu diligo singulari. At illa. Eius sũ anima qui gloriã obtineo quã sperabam. Ad meos pergito filios. et que vidisti nũcia. ut amici a luctu desinant. et statim congaudeant. Euanuit statim visio. Et cyrillus in se reuersus vix pre gaudio lacrimas cõtinuit. et hoc fratribꝫ insinuauit. Hoc eusebius de visione. Sed q̃a augustinus in ep̃la de qua supra duas alias visiones adiungit illas hic insero. Refert ꝙ die et hora mortis iheronimi meditatus sibi scribere epistolã querentẽ de animarũ beatorũ gloria. existens ꝑponie intra cellã. iam carta et calamo ꝑparatis. dũ salutacionẽ scriberet. ineffabile lumẽ alias inuisũ. cũ ineffabili odoris fragrantia cellam intrauit. Ex quibꝫ stupefactus manens vocẽ audiuit dicentẽ. Augustine augustine quid queris? Et subdidit. Si putabat breui vasculo totum mare vel terrarũ orbẽ includẽ. firmare celorꝫ motus ne currãt. vel videre audire vel intelligere que oculus non vidit auris nõ audiuit. et in cor hominis nõ ascendit. Vel si putabat infinitũ finire. ĩmensũ mensurare. dicẽs id scire non posse ad quod tendebat nisi per experienciã. Suadẽs eũ sic operari ꝙ illa sciũ intelligeret vite cursu finito. Dicit autẽ augustinus ꝙ licet pauidus tremulenta voce inquisiuit quis esset. Vox autẽ respondit ꝙ erat aĩa iheronimi illa hora completorij a corpore separata pergẽs ad regna celorũ. Augustinus autem viribꝫ recollectis respondit. Utinã virorũ eminentissime tui merear esse pedissequus. se illius suffragijs recõmendãs. Demũ petita querendi licencia et obtenta quesiuit. Si beatorũ aĩe aliqua velle poterant. que obtinẽ nequirent. Qui respondit illas sic solidatas in deo ꝙ nulla eis inest voluntas nisi dei. et nil velle possunt nisi quod deus vult. Et ideo que volũt obtinere possunt. Subdens ipse augustinus ad cyrillũ. ꝙ de vnitate trinitatis et eius trinitate. de generacione filij. et processione sp̃us sc̃i. de angelicis ierarchijs et ordinibꝫ. et eorũ spirituũ ministerijs et aĩarũ felicitate. ab ipsa anima plenissime fuit instructus. Et demũ lux disparuit. Multis tamẽ diebꝫ ineffabilis odor mansit. Cuius iheronimi reliquias in bethleem se visitaturũ asseruit.

Addidit se habuisse a seuero beati quondā martini discipulo q̄ illa hora completorij et mortis iheronimi. turonis in domo sua existens cū tribus quorū duo monachi erant monasterij beati martini simul audierūt voces cantuū suauissimorū ineffabilium. Item organorū. Item psalteriorū et tocius simphonie et instrumentorꝫ sonos quibꝫ celū et terra resonare videbant. Oculos leuantes lucē viderūt sole clariorem. Ex qua oīm odorū erūpebant aromata. videntes hec miranda deū rogarūt ut eos p̄dictorū causa non lateret. Quibus vox de celo narrauit hoc euenire quia cristus cū angelis patriarchis, ꝓphetis, apostolis discipulis martiribꝫ confessoribus: et virgine gloriosa cōcomitata virginibꝫ et beatorū aīabꝫ. iheronimo tūc in bethleē mortuo ipsi9 aīe festiu9 occurrebāt ut illa tanto pre ceteris honorificencius excellencius et sublimius introduceret in regnū suū. quanto ille pre ceteris fulgebat sublimioris et sanctioris vite meritis et doctrinis. Hec augustinus ubi supra.

Eusebius autē interfertis in epistola sua de sepultura et miraculis. de quibus infra dicā. lamētationes faciebat inter cetera sic dicens. O mors crudelis. non illi sed michi et toti ecclesie cui subripuisti athletam cuius similis non remanet in doctrina virtute et sanctitate. Hic princeps pacis dux iusticie doctor veritatis et equitatis. Armiger intemerate fidei. et contra hereticos bellator fortis. cuius sagitta nūquā abijt retrorsū. nec declinauit clipeus eius in bello. et eius hasta nūquā est auersa. Induti xp̄ianorꝫ plebis flete. quia cecidit dux nr̄. Siccatus est fons vite. et disparuit vena aquarū viuenciū. Et tu terra quare audes retinere hominē non tuū. et qui nil gessit terrenū.

Ad consolationes demū se voluens dicebat. Cesset dolor. absit tristicia. que remediū nō tribuit dolori sed auget. Si patrem nostrū diligimus eius leticia gaudeamus. Hodie obtinuit quod desiderauit deuictis hostibus triūphauit expletis laboribus sine fine regnauit ubi omne gaudiū. ē omnisqꝫ suauitas. ubi solēpnitas angelorū. ubi societas et caritas ciuium supernorū. ubi non expectatur glorie minoratio sed augmētum. cum oīm vniuersalis erit resurrectio mortuorū. ubi tūc corpus cuiuslibet beatorum simul cum aīa predictā gloriā quā nūc sola possidet aīa fine interminabili possidebit.

Deponens igitur iheronimus huius mū-

di vitam caducã vanã. et fal
laciem leticiã. pondus amaris
simũ. et graue sarcinã. opti
mam parte elegit que nõ au
feretur ab eo. Quare gauden
dũ exultandũ cantandũ nobis
est et psallendũ. Et sic conclusit
Uale iheronime gloriose nos
tri semp faciens apud deu me
moriam. ut tua piissima inter
cessione possim⁹ et in presenti ab
omibus protegi nociuis. et in
futuro gaudia que tu possides
adipisci. Amen. Excusetur pro
lixitas q̃ tñ ut dixi ex qliqz par
tibus quatuor decurtauit. Et
dicam cũ iheronimo ad pauli
nũ vij. ubi de esdra loquit. Cer
nis me amore scripturarũ rap
tum excessisse modũ epistole n̄
tamẽ implesse quod volui. Ex
predictis etiã īmensam ihero
nimi sapienciã collige. que nec
in vite recessu defecit. Nam si
mul ipsius spiritus. et egregi
orũ documentorũ cursus extīc
tus est. Concludo ergo per hos
versus ab antiquo compositos.
Aurea dicta patris monstrãt
tibi gaudia pacis. Si placeat
vere iheronimi iussa tenere.
Que sibi credentes prouehũt
sup ethera mentes.
Restat ex quo miracula
et miranda que obue
nerũt in vita. et sui o
bitus seriem. et que mortis tẽ
pore docuit vidim⁹. ad miracula
secundi temporis. saluet quo cor
pus post morte iacuit inhuma
tum. stilũ cõuertere. De ceco illu
minato et c. ijs
Narrat eu
sebius se cũ multis vi
disse quendã non ceca
tũ. sed a natiuitate cecũ. corpus
illud tangendo visus beneficiũ
recepisse. Et certe decuit in cecu
lumine miraculũ fieri per illũ.
qui tot cecos illuminauerat ītel
lectus. Item q cuidã iuueni
surdo et muto corpus illud sãc
tissimũ osculanti. soluto aurium
et lingue ligamine subito loq
di et audiendi gratia est cõces
sa. Et decuit ut talem in mor
te sanaret is. qui spiritualiter
surdos et mutos curas īnumera
biles pcurauit. Item hereticus
quidam illud gloriosissimũ cor
pus dicens publice. et cũ blasfe
mia dignũ incendio. ultione
diuina ad hereticorũ formidi
nem in ligni speciem est muta
tus. et subito videntibz qui ad
erant ignis de celo descendens
ipsum cõbussit. et reduxit in ci
nerem. Propter quod tam patens
miraculũ multi heretici ad lu
men fidei et gremiũ ecclesie sũt
reuersi. Item infirmi plures
sunt curati. et demoniaci tunc.
et postmodũ ad eius tumulum
sanati. demonibz clamantibz.
Sancte iheronime viuus & mor

tuus flagellū nrm. aut nos tā
insequeris. De translatione eius.
HOc terciū tempus. scilicet
post sepulturā de ipso
mūdo factam ante psē
pe dn̄i nostri. prout mandaue
rat quod sicut prolixioris est
temporis sic pluriū miraculoꝝ
numerū continet. veniam⁹. Et
est aduertendū. qꝫ non sine do
no et priuilegio singulari di
uina puidentia benigne dispo
suit ut idem locus xp̄i ingressū.
et iheronimi nūciaret egressum.
Quod in translatiōis actu vo
luit iterari. cū ipsius doctoris cor
pus translatū ad vrbem iuxta lo
cum ubi in ecclesia sancte mari
e maioris presepe dn̄i figuralit
fuerit collocatū. Ne autē trans
lationis ipsius modus ignoret
et tempus. ante om̄ia est scien
dū. qꝫ cyrillus in fine illius epis
tole ad augustinū. de qua inf
dicetur ait. qꝫ cū una cū suffra
ganijs et multitudine catholico
rū cōuenisset dn̄ica post penthe
costen. ut in tumulo marmoreo
decoro valde ad hoc fabricato
transferrent corpus in terra se
pultū. sacris indutus vestibus.
fodere cepit. et demū euacuata
fouea. est repertū qꝫ illud in nul
la parte terrā tangens in aere
manebat incorruptū et integrū.
et inde leuatū super altare po
sitū fuit. ut reliquie sanctissime
a populo viderentur. Refert
autē qꝫ tūc ceci xvj. recupera
uerūt visum. Tres demoniaci
cathenis ligati sanati sunt. Fi
lius vidue pressura tūc mortu
us per matrē in foueā tunc
positus. reuiuiscit. Quod vidēs
alia mulier cui⁹ filius triduo
prius mortuus fuerat. illū ex
humatū in eandē foueam po
suit. et spiritū vite recepit. Cir
ca vesperas autē post predicta
miracula. corpus de altari le
uatū fuit positū in monumē
to predicto. Sed mane monu
mentū vacuū est īuentū. et cor
pus sanctissimū fouee pristine c̄
stitutū. De quo cyrillus admi
ratus refert nocte sequenti sibi
dormienti beatū iheronimū
apparuisse et inter multa dixis
se corpus suū de fouea qua ia
cebat de cetero non trahendū.
donec ciuitas iherusalem ab
infidelibus caperetur. et tunc
romā portaretur. multo ibi tem
pore requiescens. quod episcopis
alijsqꝫ clericis enarrauit. Hec cy
rillus. Continuanda autē in
quadā legenda de roma trans
missa reperi. qꝫ lapso post mor
tem iheronimi magno curricu
lo temporis ierlm destructa fuit
et a barbaris occupata. et cū fe
re oīm sanctorū esset orbata re
liquijs. solo corpore iheronimi
in partibus illis relicto. idem

gloriosus doctor apparuit v-
ni monacho ibi legenti mā-
dans corpus suū romā defer-
ri et in ecclesia dei genitricis
ad presepe reponi. Qui per
trinam visionē admonitus
surrexit et beati iheronimi sāc-
tas reliquias accepit romāq
cū duobus comitibꝫ venit et
in predicta basilica in loco hu-
mili sicut ipse mandauerat an-
te presepe dn̄i assistentibꝫ cano-
nicas ipsius basilice deuote repo-
suit. Et sic vir sanctus iam in
celo triūphans illius basilicā
voluit honorare. quā in terris
militans magnis preconijs ex-
tulit et deuotissime laudauit.

Ad cyrillū augustinus
scripsit epistolam. in
qua narrauit suam
duplicē de iheronimo visionē.
que due supra inter epistolā
eusebij sunt inserte. ¶ Et in ea-
dem epistola requisiuit eūdē
ut sibi scriberet prodigia ho-
minibꝫ insueta. que deus per
beatū iheronimū fecerat. ut ip-
sum gloriosū et celebrē faceret
huic mūdo. Qui cyrillus req-
sicōi parēdo p̄mittit ꝙ eusebi⁹
discipul⁹ iheronimi ad ipsū aug⁹ᵐ
& plures alios plene scripserat
mortis sue seriem. et ipsius cy-
rilli visionē. In illis non istās
transit ad miracula. a predic-
to eusebio inchoando dicens.

ꝙ post obitū iheronimi inter
grecos heresis secta surrexit. q̄
quia ubi viciū oritur non finit.
ad latinos usqꝫ peruenit. tenēs
ꝙ aīe beatorū usqꝫ ad vniuer-
salis iudicij diem quo corpori-
bus cōiungent̄ priuabunt̄ cog-
nicione et visione diuina. in q°
consistit beatitudo sanctorū. De
dampnatis idem dicentes sa-
lucet ꝙ usqꝫ ad diē illam nullis
penis cruciabunt̄ et ipsorū ra-
cio talis erat. sicut aīa cum cor-
pore meruit vel peccauit. ita cū
corpore premia recipiet vel pe-
nas. Negabant etiā illi purga-
torij locum esse. in quo fides
nostra tenet aīas purgari. que
de suis peccatis in hoc seculo
plenā penitenciā non egerūnt.
Crebrescentibus autē hijs et p
id fidelium dolore crescente cyril-
lus suffraganeos et viros catho-
licos cōuocauit. illis ieiunia et
oraciones indicēs. ut deus sic
fidem suā agitari non sineret.
Quorū tribus diebus expletis.
nocte sequenti gloriosus ihero-
nim⁹ manifeste apparuit euse-
bio adhuc oracioni īcūmbenti
illū confortans et asserens illi
secte finē velociter imponendū.
Ad quē eusebius lacrimās cla-
mauit. Pater meus iheronim⁹
es. et hoc iterans ait. Cur me
deseris? Ad quem iheronimus
Non te fili dilectissime deserā.

Vigesimo autē die me sequeris et simul in gaudio manebimus sine fine. Sed cyrillo cunctisq fratribus nūcia ut die crastina intra presepe domini. ubi meū corpus quiescit omnes in vnū conueniāt tam catholici q̄ illi us secte viri. Et tu triū virorum qui in hac urbe ista nocte sunt mortui corpora inhumata in loco in quo corpus meū hūmatū est facies deportari. Sup quibꝫ saccū quo utebar ponens. statim vite pristine redditi hanc heresī radiatus exturpabūt. Cui vale dicens iheronim9 disparuit. Mane facto hec omnia eusebius cyrillo narrauit. Qui deo et iheronimo gratias agens ubi et prout iussit iheronim9 congregatione fecit et mortuorū corpora ibi ferri. Deridebant hec illius secte cultores. quasi exinanita esset manus dn̄i. Accedens autē eusebius ad singulorū corpora flexis genibus. et manibꝫ in celū extensis cunctis audientibus orauit. ut deus cui nichil impossibile. et qui non spernit sperantes in se. per intercessionē beati iheronimi in illa corpora reduceret aīas quas de illis eduxit. Demū singula corpora sacco quo super carnē beatus iheronim9 utebatur tangens in ipsorū quodlibet vite spiritū reduxit. Qui tres apertis oculis

et omnibꝫ vite signis ostensis perfecte resuscitati reperunt animarū beatoꝝ gloriā et peccatorū penas tam purgatorij q̄ inferni clara voce omnibꝫ nūciare. Nam et postea cyrillo retulerūt q̄ beatus iheronim9 illos conduxerat ad paradisū purgatoriū et infernū. ut que ibi agebant patefacerent vniuersis. illisq dixerat q̄ rediret ad corpus et de peccatis suis penitenciā agerent. quia die et hora qua eusebius migraturus erat morerentur et ipsi si bene agerent cū ipso gloriam adepturi. Et sic fuit ut infra dicetur. Multitudo ergo tam fideliū q̄ illius secte virorū tam certū erroris indiciū veritatis experimentū. et beati iheronimi merita cernens. īmensas laudes deo et beato iheronimo reddiderūt.

De morte eusebij.

Breuiter subdendū est q̄ adueniente die tercio ante diem quo scd̄m assertionem iheronimi erat eusebius moriturus. ipse febribus grauatus magistri non īmemor se nudū supra terrā deferri fecit a fratribus. et singulos osculans. confortans et amonens ut in sancto proposito remanerēt saccū iheronimi sup se poni iussit. mandans se nu

dum extra ecclesiã in qua ihe
ronim⁹ iacebat sepeliri. Et eu
charistia suscepta se deo et bea
to iheronimo cõmendauit. et
sic per triduũ iacuit locutione
et corporali visione priuatus.
Circũstantibz fratribus et alt'
natim psalteriũ passionẽ dñi
et alia sacra legentibus. Appa
ruit hoc durũ et formidabile vi
de. Nam per duas horas ante
mortem fecit eusebius tam ter
ribiles actus q astantes meri
to formidabant clamans quan
doqz transuersis oculis. facie ter
ribili. manibz simul iũctis. vo
ce dura. non faciã. non faciam.
mentiris mentiris. Post id faci
em firmabat in terrã. clamans
adiuuate me fratres ne pereã.
Et fratribus interrogantibus
quid habebat respondit. Nõne
videtis agmina demonũ qui
debellare me cupiũt? Et illis
querentibz quare dicebat non
faciam. respondit. Conantur
ut diuini nomĩs blasphemus
īueniar. Et illi. quare faciem
abscondebas in terra? Respon
dit. ne illius aspectũ cernerem
qui tam turpis et horribilis est.
q eius visio omnes penas exce
dit. Inter hec verba actus prio
res iterans ad extremã horam
puenit. Tũc iheronim⁹ illi ap
paruit. ipsum benigne confor
tans. in cui⁹ aduentu demonũ

turba pterrita velut fum⁹ eua
nuit. ut plures testantur mona
chi. qui se asserũt id vidisse ex dis
pensatione diuina. In hoc omẽs
qui circũstabãt concordant. qd
hec vox eusebij fuit intellecta. Vñ
venis pater? Quare tantũ mo
ratus es? Queso. tuũ filiũ non
relinquas. Cui alia vox respõ
dit. Expecta fili ne formides. quia
te non deseram. Post que par
uula mora eusebius expirauit.
Cui erat graue ab illa vita disce
di tui cupiebat morte ~~morte~~
cõiungi. Quod interdũ gran
dis et honestissim⁹ amor agit.
Eadem hora hij tres qui susci
tati fuerant migrauerũt. De
quibus sperandũ ꝓpter multã
penitentiã quã tunc fecerũt q
cũ eusebio in patria sint locati.
Interposuit autẽ cyrillus hic
multa que ab illis resuscitatis
didicisse se dicit. que licet utilia
sint decido tamen. quia princi
pali ꝓposito subiecta non sunt.
tum quia deo duce epistole illi⁹
copia deinceps habebitur. In
funeratione autẽ sui eusebius
cecũ illũminauit. qui suũ corpus
facie tetigit. Demoniacũ libera
uit. qui funeri dũ portabatur
occurrit. Fuit autẽ sepultus
nudus iuxta ecclesiam in qua
corpus iheronimi est humatũ.
In cui⁹ ecclesie cymiterio illorũ
qui eadẽ hora sũt mortui fuerũt

corpora tumulata. Miraculum circa sabinianū heresiarcham.

Circa sabinianū heresiarcham instandū. qui duas in voluntates asserebebat in xpō. et quod peius est sibi quandoqȝ discordes inducens illud quod in euangelio xpc dicit. Pater si fieri potest transeat a me calix iste. Eliciens ex hoc per suas pene inextricabiles rationes. qꝫ vna voluntate renuit passionem. alia volūtate coactus subiuit eandē. Ex hijs subdens qd multa xpc voluit que obtinere non potuit. Composuerat etiā de hoc opusculū quod iheronimo totius veritatis speculo imputabat. Et quia sciebat cyrill iheronimū ad augustinū paulo ante suum obitum epistolā super huiꝰ erroris destructione scripsisse. sabinianū predictum cū suis sequacibus requisiuit. ut ad disputandū sup eo certa die dominica in iherosolimitana ecclesia cōuenirent. Quo die cyrillus cū suffraganeis et ceteris catholicis. et ipse heresiarcha cū suis nephandis in predicta ecclesia adunatis fuit disputacio in nonis incepta ad vesperas protelata. Et dū sabinianꝰ opus illud intitulatū iheronimo sed a se cōpositū contra catholicos allegaret id sustinere non valens bone memorie siluanus archiepiscopus nazareth. qui tanta deuocione colebat iheronimū. qꝫ in suis gestis semper diuinū nomen et beati iheronimi ꝓponebat vn̄ qꝫ si ab oībȝ iheronimꝰ dicebat. heresiarcham increpauit eundem. Et dū inter ipsos longa fuisset et dura contencio. et alternatim cōuiciassent opprobria. ī fīē sic ab ꝓparte statuerūt qꝫ si usqȝ ad horam nonā diei proxime subsequētis illud opus fuisse false compositū beatus iheronimꝰ ostenderet heresiarcha predictus capite puniretur. Sin autē archiepiscopꝰ idem suppliciū pateretur. Singulis ad ꝓpria remeantibꝫ catholici tota nocte oracionibꝫ vacauerūt. Et die et hora statutis heresiarcha cū suis in ecclesia veniens discurrens et rugiens dei seruū et filiū deuorare querebat. Stabat concio fideliū in ecclesia iheronimi clamans nomē. qui aures claudebat ut mirabilior appareret. de quo tamē cyrillus admirans lacrimas ꝓfūdebat. Et cū nil miraculi appareret siluanus ad suppliciū locū quasi ad nuptias pergebat ītrepidus. sic episcopos et catholicos confortabat. Exultate meū carissimi et gaudete et nolite tristari. quia non dereliquit deus sperantes in se. Si non exaudiat plus vos meis ꝓpeccatis nequicijs meruit. post hec genua flectens inquit.

Sancte iheronime adesto mi-
chi si placet. quamquam hoc et ma-
ri supplicio dignus sum. tamen
ne falsitas locum teneat. veritati
succurre. Quod si fas non est ut
ad viuer propicius esto michi in
hac hora mortis. ut glorie finis
nescie non sim expars. Et hec
dicens spiculatori collum prebu-
it. et ut feriat ipsum rogat. Qui
leuauit ensem. antistitis caput
vno ictu cupiens amputare.
Adest beatus iheronimus. et cunc-
tis cernentibus extensa manu te-
net ensem. siluano imperans ut
exurgat. Deinde heresiarcham
increpans. et scripturas false
compositas inueniens. eius minas
disparuit. Et confestim caput
heresiarche terram petijt a corpo-
re detruncatum. ac si fuisset spicu-
latoris ense ictu vno amputa-
tum. Per quod miraculum here-
siarche discipuli stupefacti. ad
veritatis tramitem redierunt.

Aliud miraculum de siluano.

De siluano aliud non
minus mirabile est con-
iugendum. cuius omnes
illius temporis homines de na-
zareth. et bethleem testes erant ex
visu. Dyabolus siluani antisti-
tis inuidens sanctitati. ut ipsum
infamem redderet nocte quadam
ipsius formam assumens apparu-
it cuidam nobilissime mulieri in
lecto manenti sui corporis requi-
rens assensum. Mulier dictas vo-
ces emisit. ad quas traxerunt
non solum domestici sed etiam
conuicini. Serpens autem antiquus
sub thoro latuit. Ad dictum pani
de mulieris dicentis hominem
quendam ipsius intrasse thalamum.
diu perquirentes qui accurrerant
illum finaliter inuenerunt. quem intu-
entes siluanum archiepiscopum cre-
diderunt. Et stupefacti propter opi-
nionem sanctitatis illius. interro-
gauerunt cur tantam nequiciam per-
petrasset. At ille respondit. Quid
mali feci. si mulier ista me ad
sui coitum inuitauit. Quod muli-
er audiens cum mentitum lacrimas
conrespondit. Tunc ille ut asta-
tes ad maius ipsius odium in-
citaret cepit horrenda loqui. que
sustinere non valentes qui ad-
erant. illum cum contumelijs et op-
probrijs extra domicilium expu-
lerunt. Mane autem predicta nar-
rantes siluanum ypocritam et dig-
num incendio acclamabant. Qui-
de re sic commota est ciuitas con-
tra illum. quod nomen eius singuli
blasphemabant. Volat ad eum
tanti fama discriminis. cuius cor
manet immobile. et os non mo-
uetur ad murmur. gratias agens
deo. et se id asserens meruisse.
Nam et cyrillus se ab ipso sepi-
us asserit audiuisse. se numquam tan-
tum fore felicem. quantum cum se ab
hominibus despici et conculcari

cernebat. Volauit infamia in
alexandriā cyprū. et ciuitates af
fines. Reuoluto autē anno sil
uanus nazareth occulte deserēs
et ad ecclesiā in qua gloriosissi
mi iheronimi corpus quiescit hu
matū. tanq̄ ad refugij portū ve
niens. se in sepulture loco posu
it oraturus. Quo per duarum
horarū spaciū sic manente vir
nequā intrauit. qui velut draco
cucurrit ad siluanū. quē super
sepulchrū vidit orantē. et illi i
perans q̄ mulieres ad suam
libidinē incitabat. gladiū de
vagina trahens dexteram ele
uauit ut illū in siluani guttur
imergeret. Cui cū hoc verbum.
succurre iheronime siluanus op
poneret. ille in guttur primum
gladiū leuatū submersit sua dex
tera retrouersa. Superueniens
alter nequissimus cui hoc vidit.
extimans hominē illū per dei
virū nequiter interemptū illū
interficere conabatur. sed qd̄ primo
acciderat etiā euenit huic. Sta
tim duo alij ecclesiam intraue
runt. quod videntes ignari di
uini iudicij. scelus illud factū
a dei homine putauerūt. Quo
rū vnus pre alijs graue ferens
alte clamauit. Latenter mulie
res ad tuā libidinē prouocas.
et occidis homines in occulto.
Certe tue nequicie finis erit. Et
currens ut illū extingueret en

se nudato. et siluano clamā
te. succurre iheronime. vir ille
ut duo primi se sua manu et
ense proprio interfecit. Quod so
cius maleficijs factū putans.
ad fores vadens. clamauit. Ac
currite. quia siluanus male
ficijs non solū mulieres vitu
perat: sed et homines incanta
cionibz suis necat. Concurrit
sexus vterqz. verberant aera
voces. combustiōe dignū silua
nū nequissimū acclamantes.
Currit illuc cyrillus. tristis et
lacrimās. vidit siluanū letū.
ac si prosperis fungeretur. dicen
tem hoc solū. Iuste patior q̄a
in deū meū peccaui. Verbera
tur inocens. capitur ut ad sup
pliciū deducatur. Cyrillus indi
cebat manu silenciū. sed popu
lus amplius inflāmatur. Cū
qz siluanus extra ecclesiam du
ceretur. iheronimus exiens visi
biliter de sepulchro cunctis ap
paruit. tanto circūfultus lumi
ne. q̄ intuenciū eū oculi vibra
rentur. Qui siluani dexteram
capiens sua dextera precepit te
nentibz indilate dimitti. Cui
vox nondū finite paciū est.
Nam et tenentes tantus ti
mor inuasit. q̄ velut mortui ce
ciderūt. Inter hec demoniaca
quedam cōpedibus et manicis
ferreis alligata pluriū homi
nū manibz ducebatur ad eccle

ſiam liberanda. Et cum pes
mulieris tetigit limen eccleſie.
emiſit dyabolus terribiles vo
ces dicens. Miſerere mei ihero
nime quia per te crucior. Cui
iheronim9. nephande ſpiritus
exi ab hac dei famula. et tuas
detege quas erga ſiluanū e
giſti fallacias. in ſiluani for
ma omībus te demonſtrās. Qđ
demon fecit. ita ꝙ per omēs ſil
uanus archiepiſcopus videba
tur. Et rem quā fecerat ut ſil
uanū infamē redderet enarra
uit. Hijs dictis cū clamore de
templo euanuit. Iheronim9
autē ſiluani dexteram non re
linquendo leni voce queſiuit
ab illo. quid ipſū facturū opta
ret. Qui reſpondit. mi dn̄e ut
me hic amplius non relinquas.
Ad quē iheronim9. quod poſtu
las ita fiet. Hoc dicto diſparu
it. Et ſiluanus poſt vnius ho
re ſpaciū expirauit. Concurrit
virorū mulierū et puerorū mul
titudo. quorū lacrimis terra
madet. quia quiſqꝫ ſe in ſilua
nū peccaſſe clamabat. nocte to
ta multitudo populi de eccleſi
a non recedit. Mane facto na
zareth portatus in ipſius loci
eccleſia ſepelitur. Aliud miracu
lū de duobus alexandrinis.

Eximiū de duobus alex
andrinis miraculū nar
rat cyrillus. quod dicit
ſibi notū partim ex viſu parti
ex fidedignorū teſtimonio. qđ
duo gentiles alias boni. in de
uocione iheronimi feruidi ipſi
us reliquias de alexandria cep
to itinere viſitabant. In via cō
tigit ꝙ a tramite deuij ingreſſi
ſunt nemus ubi hoim vel eq9
rū veſtigia non patebant. Qui
iheronimū inuocantes ſe illius
cuſtodie tradiderūt. Sed habi
tabat in nemore caterua latro
nū quingētorū et ultra. quorū
princeps nūc hos mittebat nūc
illos ad occiſiones et ſpolia refe
renda. Qui hos intuens tranſ
euntes. tres miſit ad illorū mor
tem et ſpolia. Qui appropinquā
tes eiſdem. quos duos prius cer
nebant. tūc quaſi īnumerabi
les eſſe vident. quos vnus prei
bat tanto lumē illuſtratus ꝙ in
tueri non poterat. Apprehendit
illos timor et ſtupor et admira
cio. et ad mittentē redire ceperūt.
Elongati autē et retrouerſi ſo
lū illos duos eſſe viderūt. Et ſe
putantes illuſos ad illos redeūt
quibꝫ ꝓpinquantibꝫ multitudi
nē viderūt ut prius. Et ſic āpli
us ſtupefacti ad ſuū principē re
dierūt. Qui auditis que vide
rant illos fatuos extimans et
grauiter increpans aſſūptis du
odecim occurrit illuc. peregri
nos duos eſſe cernūt alonge. ſꝫ
ꝓpinqui uti primi viderūt. ſic

et isti. Eorū cor trepidat tremūt
passus. tandem latenter eos se
qui deliberant et videre quid
accidet. Timēt etiā peregrini. ꝗ
post solis occasū destituti consi
lio ad latrones quos viatores
putabāt consulendos accedunt.
Quos latrones illi duos solos
tūc esse cernentes. obuiauerūt
eisdem se īuicem salutantes. Que
runt latrones qui sūt unde ve
niant. quo vadant. Qui se alex
andrinos dixerūt euntes in beth
leem ad gloriosi iheronimi reli
quias visitandas. Quesiuit pri
ceps latronū qui fuerāt viri co
mitantes eosdem. Qui de hoc mi
rati se post ingressū nemoris nl
los nisi eos et tres alios vidisse
dixerūt. Tunc princeps que ges
ta fuerant narrauit eisdē. obse
crans ut ob quā causā accideret
si scirent indicare deberēt. Qui
aliā causam se nescire dixerūt
nisi ꝙ videntes se deuios beati
iheronimi se custodie cōmiserūt.
Tūc latrones spiritu sancto qui
ubi vult spirat subito inspira
ti omni ferocitate deposita ipso
rū pedibꝫ prouoluti pro excogita
tis flagitijs veniā postulantes
illos ad latrones alios ꝑduxerūt.
Ad quos hora prima noctis per
uenerūt. quod acciderat declarā
tes. et hortantes ut dimissis fla
gitijs solitis secū ad visitandū
gloriosissimi iheronimi corpus
accederent. Irrident alij et mi
nantur principi et alijs duram
necem si talia plus loquantur.
Quibꝫ non cessantibꝫ loqui p̄
dicta. latronū plurimi quasi
canis rabie furibundi denuda
tis ensibꝫ surgunt in illos. Sꝫ
illis gloriosi iheronimi auxiliū
alte petentibus. enses leuantes
latrones deponere non potue
runt. donec hij quos volebant
occidere. id a iheronimo postu
larūt. Et hec insueta vidēs il
la latronū concio repente cū
laudibus se vouerūt gloriosi
iheronimi reliquias visitare.
Et mane facto plusꝗ̄ trecenti
cū alexandrinis nemus egres
si. demū ad iheronimi tumulū
deuenerūt. cunctis hec tam in
sueta prodigia enarrantes. Bap
tizātur alexandrini et demū re
ligionē in quodā cenobio pro
fitentur. Et latrones vitā lau
dabilem peregerunt. De duo
bus romanis. martin.

Fuit simile duorū roma
norū prodigiū. quod
dicit cyrillus se per certas de
constantinopoli sibi directas
litteras recepisse. Qui dū ihe
ronimi tumulū visitarent ap
propinquātes ruri per xij mi
liaria a constantinopoli ciui
tate distanti. tū duo tūc ibi fu
issent homines interfecti. et
viri ruris illius ad interfecto

res ꝑquirendos ad diuersa lo-
ca discurrerēt per certos ex illis
hij duo iuuenes īuenti. quasi
homicidiorū rei ad eus ducti
fuerūt. Et demū ad constanti-
nopolitanū dnm̄ missi. quia
ad eos iurisdictio nō spectabat.
Ibi tormentorū rigore confessi.
sententiant̄ decollari debere.
Heu quis non moueretur ad
lacrimas audiendo īnocentes.
quos formositas et nobilitas
decorabāt. fauces pallidas la-
crimis irrigantes. de iheronīō
conqueri et testari. ꝙ roma
sic erat inscia sui finis. Qui
ad locū ducti supplicij genibus
flexis et in celū manibus le-
uatis īuocant iheronimū al-
ta voce supplicantes. ut si scelus
quo pūniebant̄ non fecerant.
liberacionis opem pietate sol-
ta preberet eisdem. Qđ si fece-
rant exigente iusticia pūnirē-
tur. Et extendentes colla car-
nificibus hoc solū dicebant.
Succurre iheronime glorio-
se. tūc carnifices leuatis ensi-
bus colla iuuenū feriūt. que
ac si lapides porphirici essent
manent illesa. At illi iterū et
iterū feriūt. sed iuuenes enses
ut paleas senciūt. Stupent
et mirant̄ astantes. confluit
multitudo. concurrit et iudex
qui carnificibz iubet ut se vi-
dente iterū feriāt. quod agūt

et colla manēt illesa. Stupēs
iudex ignarus miraculi male-
ficiū reputans iussit iuuenes
igne comburi. Mox circa illos
nudos copiosus ignis accendi-
tur. et infundit̄ pix et oleū ut
cicius comburantur. Sed vir-
tute iheronimi flāme sursum
ascendunt in altū. et iuuenes
manent illesi. Iudex dubitans
an miraculo vel veneficio ista
fierēt. censuit ꝙ si isti diebus
octo suspensi viuerēt. quo vel-
lent abirent liberi et soluti. Sus-
pensis ꝗ illis iheronim⁹ affuit.
et tenens manibus plantas
pedū illos illesos et viuaces mi-
rabiliter preseruauit. Currit oc-
tauo die multitudo virorū. cur-
rit et iudex. cernūt miraculū
pandentibz custodibus iuuenū
predictorū. mirant̄ omnes. lau-
des iheronimo referūt. deponū-
tur īnoxij. venerant̄ a populo.
Constantinopolim quā capti
dolentes intrauerūt. reintrāt
liberi. et exeūt mirifice honora-
ti. Et a multis de constantino-
poli sociati reliquias iheroni-
mi veneracione debita visita-
runt. Et statim secularium om-
niū cura deposita monasteriū
in quo gloriosus iheronimus
vixit intrarūt et quulli tempo-
re manebant ibidem.

De quodam mōsterio monialiū
quod ꝓpter symoniam corruit.

Grandis formidinis debet esse religiosis et cōstitutis in sacris id qđ apud superiorē thebaydem accidit de quodā monasterio dn̄arū. in quo fere ducente dn̄e recluse continue moribus et honestate decore religiose vivebant. preter hoc q̄ nulla recipiebatur ibidē caritatis vel sue virtutis intuitu. sed solū pecunie interuentu. Erat autē sanctimonialis vna. grandis etate que p⁹ infanciā in ieiunijs et oracionibus deo vixerat terrena despiciens. que illud symonie viciū q̄plurimū abhorrebat. Cui in oracione manenti nocte quadam iheronim⁹ apparuit imēso lumine locū illustrans sibiq3 precepit ut mane abbatisse et monialibz nūciaret q̄ nisi a predicto peccato iam veterato desisterent ultionē diuinā subito expectarent. Hijs dictis disparuit. Monialis ꝑterrita hui⁹modi visione et quis fuit iubēs ignorans. noctē peregit insompnē. Mane autē facto. moniales pulsato tītinnabulo cong̃gauit. et surgens que viderat et audierat patefecit eisdem. Que omnes deriserūt eandē dicentes illā fatuam. vel ꝓpter ebrietatē talia sompniasse. Illa vero contra contumelias se paciencie scuto muniuit. orans continuo ne quod audierat eueniret. Tn̄sactis diebz decē sibi oranti iterū apparuit iheronim⁹ gloriosus mandans eidē allocucioē benigna. ut que prius monialibz nūciarat iterū eisdem nūciaret intrepide. Ad que illa. Quis es dn̄e qui talia michi mandas? Respondit se fore iheronimū. Et ab eius euanuit oculis. Illa malens insana et ebria reputari q̄m diuinis nō parere preceptis. congregatis iterū monialibus. que viderat et audierat voluit nūciare. Sꝫ cū moniales illam surrexisse viderūt antequā verbū inciperet. cachinnantes de capitulo exiuerūt. Transactis vero tribus diebus. iheronim⁹ ineffabili angelorū societate vallat⁹ excitauit eandem. iubens ut monasteriū illud exiret nec diuinā sentenciā expectaret. Sed cū illa id non fieri supplicaret. concessit iheronim⁹ q̄ sine mora ad abbatissam ꝑgeret et ceteras moniales. asserens q̄ nisi ea nocte peniterent diuinam non fugerent ulcionē. precipiens illam egredi si ille in sua duricie ꝑmanerēt. Et hijs finitis abcessit. Monialis vero anxia et tristis capitl'm adijt. pulsans campanā vehementer. Abbatissa de sompno vigilans sciens campanā ab illa pulsa-

tam ad locū accessit. et grauit
illā increpans nullū ipsius ver
bum voluit audire. promittēs
q si non cessaret a talibus. in
monasterio non maneret. Illa
instetit ut promissa perficeret
dicens se ibi nolle manere. cū
iheronim⁹ sibi patefecerit iudi
ciū monasterio statim esse fu
turū. Hec abbatissa deridens
hostiarie pcepit ut extra mōs
teriū illā proiceret. plane man
dans illam post horā paruulā
intromitti. Pene limen ostij
sanctimonialis excesserat. q sb
ito totū monasteriū corruit. ō
nes opprimēs moniales. nulla
viua relicta. Illa vero sancti
monialis cyrilli tempore in a
lio monasterio apud minorē
thebaidem in vite sanctitate
manebat. Et hec que contra
hereticos et blasphemos euene
re prodigia silenda non sunt

Ereticus qui Primū.
dam et grecus in ihe
ro solimitana ecclesia
cum sacerdote catholico publico
disputabat. Et cum sacerdos
pro se contra illū auctoritatem
iheronimi allegasset. ore teme
rario publice grecus asseruit
iheronimū fuisse mentitum. Et
quia voce talem nequiciā fecerat
vocem ulterius non formauit.
Item alter de arriano Secūdū
rūm secta in alia disputacōe
dicebat. cui hoc euenit quia te
merario verbo finito. illico cla
mare cepit. Miserere miserere
iheronime gloriose. quia per te
penis durissimis torqueor. Et
sic altis quantū potuit vocibus
clamans usq ad horā completo
rij incessanter. illa hora cunctis
qui ad hoc cōuenerāt cernentibꝫ
expirauit. Terciū. de heretico
Alendario scribendū est
q tercius arrianus in
ecclesia spon. videns pic
tam ymaginē iheronimi glorio
si. gladiū euaginās illum totū
in ymaginis guttur infixit. op
tans q sic viuenti facere potuis
set. Ille autē nec de gutture gla
diū. nec manū a gladio potuit
remouere. donec īnotuit eius
culpa. Nam ipso instanti ihero
nim⁹ apparuit iudici in atrio ex
istenti. cum gladio gutturi suo
infixo. narrans offensā. postu
lans q vindictā. et abijt. Iudex
stupefactus ad ecclesiam pperа
uit. et repperit illū tenentē ma
nū ad gladiū infixū in gutture.
Quo viso statī manū a gladio
~~nullatenus~~ potuit remouere. Re
fert autē cyrillus q ex percussio
nis loco quasi ex viui corporis
vulnere sanguinis vnda exiuit.
qui eciā suo tempore fluere non
cessauit. Hereticus autē ille cap
tus dicens se de hoc solo dolere.
q in viuū non potuit quod in

ymagine fecerat a populo lapi-
dibus lignis et ensibus iugulat.

Latere nō Item aliud.
debet quod refert cyrill9
se a damaso portuensi e-
piscopo habuisse. q cardinalis
quidā celestinus nomīe sed non
re beati iheronimi emulus dū
in colloquio cardinaliū iuxta su-
um more temararia et blasphe-
ma contra iheronimū verba p-
ferret. illico dolore viscerū impel-
lente ad occultū nature locū pro-
perans expirauit. ibidē intesti-
nis emissis. Item aliud.

Maximū prodigiū insero
quod si in eiusdē nomīs
mee captiuitatis tem-
pore īnotuisset. spes filiis suffragij
consolasset. Johannes nepos cy-
rilli. forma decorus. captus a par-
sis et regis ministris venditus.
quia formosus. ad regis fuit ser-
uitia deputatus. In quo per an-
nū cum dolore et tedio pmanēs.
āniuersarij die regi prandenti ser-
uiens pre tristicia lacrimas mul-
tas continē non potuit. Quod
rex intuens et lacrimarū causā
querens. ea scita. eū in quodā cas-
tro custodiri illū precepit. Nocte
sequenti sibi lacrimis madefacto
gloriosus iheronim9 in sompniis
apparuit. manūq3 ipsius ut sibi
videbatur capiens. iherosolimā
illū duxit. Excitatus mane pu-
tans se in castro teneri. in domo
cyrilli se inuenit. Quo quasi
per admirationē amente. nec
plene ubi existeret discernente.
in se rediens. et alte clamans
excitauit vicinius dormientē.
Currūt famuli. et cyrillo refe-
runt adesse iohannē. Qui fu-
it incredulus donec vidit eū-
dem. Quo q ei acciderat nar-
rante. deo et beato iheronimo
refert cyrillus laudes multas
impensas. De moniali.

Nobilis genere et morib3
sanctimonialis quedā.
feminarū pulcherrīa.
etate iuuencula. sed discretione
iam cana. beati iheronimi de-
uotissima. omniū sociarū testi-
monio religiosissime viuebat.
orationibus vacans in ecclesijs
seu ecclesia. interdū aliquid o-
perando semper scripturas di-
uinas ruminabat verbo aut
mente. Cui9 actibus īuidens
serpens antiquus. cuiusdam
nobilissimi iuuenis aīum in tā-
tū in illius concupiscentiā inci-
tauit. quod nil nisi ad eam at-
tingendā poterat cogitare.
Circuiens continue monaste-
rij ambitū. omni auxilio desti-
tutus recurrit ad magū. cui
magna promittit. si per eum
consequatur optatū. Magus
demonē carminib3 cōuocatū
ad monialem decipiendi cau-
sa transmittit. Qui ad cellā

accedens ipsius limen transi-
re non fuit ausus propter yma-
ginem iheronimi depictam in
cella. Dicit enim cyrillus multis
exemplis expertus. quod tantus de
beato iheronimo demoni timor
inest quod sue picture non audeat
apparere. Nam et si obsesso cor-
pori preciosa monstretur yma-
go. ab eo illico dyabolus effu-
gatur. Ad mittentem ergo reversus
est demon narrans quod propter iheronimi
ymaginem intrare non potuit.
quem derisum magus dimisit. Statim
alium convocatum mittens ad opus
huiusmodi finiendum. fit secun-
do sicut primo. Ac prius per ho-
ram forsan manere coactus
alte clamabat. Si me ihero-
nime hinc sinis recedere huc
amplius non revertar. Pavet
monialis que orabat in cella
Continuatis clamoribus exci-
tantur et alie tremule concur-
rentes ad cellam. cruce domini pree-
unte. Ac illum quem nequam spiri-
tum esse noverunt coniurarunt
ut adductus sui causam nuncia-
ret. Quam eis distincte narravit
rogans easdem ut a iheronimo
qui eum vinctum igneis cathenis
tenebat quod abire posset licenci-
am impetrarent. quam suis preci-
bus obtinuerunt. Illico dyabo-
lus magnis stridoribus ex loco
recedens magum adiit quem fla-
gellavit in tantum quod vix vitale
signum appareret in illo. asserens
quod sui cruciatus causa fuerit ip-
sum ad monialem mittendo pre-
dictam. Magus videns sibi artes
non proficere quasi in naufra-
giis iheronimum invocavit. promit-
tens quod si tunc suis iuvaretur aux-
iliis. se fallaciis cunctis exueret.
mox nequam spiritus evanuit.
Per annum iacuit magus sui cor-
poris impos. qui tamen accepta
penitencia antequam ex lecto surge-
ret. combussit artium codices. et ven-
dens omnia que habebat illa
pauperibus erogavit. Anno com-
pleto se claudens in speluncam
quam per quadriennium iheronimus
habitaverat. Et ibi tempore cy-
rilli multa sanctitate et peniten-
cie asperitate pollebat. Ille vero
infelix iuvenis nocte quadam
laqueo se suspendens vita simul
temporali et perpetua se privavit.
Propter quod cyrillus contra lux-
urie vicium hic fortiter invehitur:
quod obmitto. Subdens quod-
dam rufi nepotis sui ad ludi ter-
rorem exemplum. quod quia non con-
tingit prodigia iheronimi ad
que tendo scribere pretermitto.
Ad alia circa idem veniens. que
proposito conveniunt inchoato De lu-
soribus etc.

Omittanda non sunt que lusoribus blas-
phemantibus evenerunt.
Nam in samaria infra ebdoma-
dam diei quo scribebatur epistola

refert cyrillus quendā lusorem q̄
bona sua consūpserat fulmine
interemptū dū beatū iheroni-
mū blasphemaret. Aliud.

Paueant etiam tales ex
eo quod in tyro tribus
ludentibus accidit. qui-
a dum in ludi principio dicerēt
se contra omnē vim et posse ihe-
ronimi ludū quē inceperant
prospere finituros. paulo post
ludi pncipiū terra seipsam ape-
riens illos solos absorbuit. et nl
de illis amplius visū fuit. Qd' se
dicit cyrillus a presentibꝫ et vi-
dentibus habuisse. Sed quod
statim subdā asserit se vidisse
et in iherusalē iuxta edē quam
habitat audisse. Aliud.

Quidam miles nobilissi-
mus et locuples vnicū
habens filiū illius amo-
re cecatus eū non corrigebat. ymo
instruebat in prauis. Ille bo-
nis moribus destitutꝰ in ludis
blasphemijs et īmūdicijs annū
attingit duodenū. Die quadā
aduesperante ipse perdens in
ludo prupit non primo tamen
in hec verba. Faciat quicq̄ po-
test ille iheronimꝰ qui ludos p-
hibet. nam eo īuito hīc non ni-
si victor exurgā. Dū autē hec
repeteret nequā spiritus in hor-
ribilis hoīs specie cūctis vidē-
tibꝫ ludi locū velociter adiens
eundē infelicē puerū rapuit et
quo eū detulerit nulli hactenꝰ
est compertū. Putat autē cyril-
lus q̄ illū detulerit ad infer-
nū. Dicit enī q̄ casu ea hora
in domus sue fenestra mane-
bat que ludi loco erat opposita
ita q̄ id habuit videre necesse.
Monet ergo iuuenes ut bo-
nis moribus se informent abs-
tinentes a prauis. quia quod
noue carte scribitur de facili
non deletur. Monet parentes
fatuos ad eruditionē et verbera
filiorū. ne flendi eis succedat e-
uentus. Aliud.

Refert cyrillus a venera-
bili archiepiscopo cre-
tensi nycolao nomine.
qui venerat reliquias beati ihe-
ronimi visitare habuisse. q̄ in
candia quidā suus sacerdos ⁊
maioris ecclesie custos. impudi-
cus. luxuriosus et ebriosus ma-
le mortuꝰs. sepultus fuit in ce-
terorū sacerdotū baratro. Nocte
sequenti in ecclesia et in cimi-
terio tantus fuit rumor et stre-
pitus q̄ ciues ad locū territi cō-
curr erūt nil videntes. sed stre-
pitus et campanarū sonitus
audientes. īuenientes de mane
que in ecclesia fuerant reuolu-
ta. Pontifex ipse orationes in-
dixit populo. precipiēs expecta-
ri sequentis noctis euentū. In
qua duplo maior fuit strepitꝰ at-
q̄ pauor. Die clarescente cōgre-

gratis in ecclesia omnibus orā-
tibus gloriosus iheronim⁹ sole
splendidior in ecclesia manens
et ad altare gradiens. ibi fere
per horam sub silencio mansit.
Dicens demū populo obstupē-
ti id contigisse ꝓpter miserū sa-
cerdotis cadauer indigne con-
ditū locis sacris. iubens illud
exhumari. alias cepta pestilē-
cia non abiret. et disparuit. Ex-
humacione autē facta cessauit
pestis. Et beatissimū iheroni-
mū venerari ceperūt. Et ipse
ꝓpter id reliquias venerat visi-
tare. De tyto iuuene

Subiicit etiam ꝙ in eodē
loco iuuenis tytus no-
mine famosus diues
et nobilis ꝓpositū virginitatis
assūpserat ad beati iheronimi
gloriā. cuius erat deuotissim⁹.
In quo usqȝ ad annū vigesimū
cū honestissimis moribus per-
durauit. Demū cuiusdā sui fra-
tris nephando consilio luxurie
deditus cū quadā formosissima
puella contraxit. Cui⁹ amore cap-
tus diuina obseq̄a oblit⁹ semꝑ ta-
men in deuocione iheronimi
manens. anno completo frater
illius dyabolo suggerente cum
ipsius uxore dormiuit. Quod ip-
se suspicans ad habendā certitu-
dinē astute laborauit. Ad quam
cū caute peruenisset. uxorē prius
et demū fratrē qui sub lecto fu-
giebat interfecit. Et demū pub-
licus factus est predo et hominū
iugulator. decennio et ultra sic
viuens semper sub deuocione et
certa veneracione iheronimi. Di-
e quodā aduesperāte beatus ihe-
ronim⁹ mercatoris formā assu-
mens se illi exhibuit. Qui cum
in mortē et predā illius exurge-
ret. petiuit mercator ꝙ amore be-
ati iheronimi quē diligebat ip-
sius verbū audiret. Cui respon-
dit se verbū ipsius auditurū et vi-
tā sibi fore seruatā ꝓpter ihero-
nimū inuocatū. merces tamē ha-
bere volebat. Mercator ait. Ego
sū iheronim⁹ qui ad tuā salutē
huc veni et iram dei contra te
dignissimā usqȝ ad hec tempo-
ra suppliciter temperaui. Desi-
nas igitur. fidenter penitēs. ali-
as deinceps me tui custodē et
supplicē non habebis. Et dispa-
ruit. Et stupefactus tytus et qui
cū eo erant in viros alios sunt
mutati. et penitenciā in arctis
heremis peregerūt. vite sanctissi-
me se tradentes. De monacho.

Terrere nos debet quod
in superioribȝ egipti par-
tibus accidit. Ubi mo-
nachus etate iuuenis. senex mo-
ribus. annis decē in monaste-
rio manens. timens virginita-
tem violare. feminarū abhorre-
bat aspectus. et verbū de ipsis
formidabat audire. Demon su-

is dolosis artibus stimulis et
tēptacionibus affligebat eundē.
Sed monachus se beati iheroni
mi cui⁹ erat deuotissimus custo
die cōmittebat. et oracionibꝫ et ie
iuniijs tēptaciones dyabolicas
superabat. Quod demon egre fe
rens subtiliores modos īuenire
conabatur. Accidit ꝙ pater mo
nachi eger ad mortē videre filiū
cupiebat. Qui suasionibꝫ fratꝝ
īuitus quasi ciuitatē ingressus
edem patris īntrauit. Vbi triduo
manens sibi videbat̄ tetris car
ceribꝫ mancipatus. Demū cum
simul cū sorore sua formosissima
patris curam fricaret. et casu soro
ris dextera ipsius dexterā tetigis
set. dyabolo instigante dira libi
dine. et sororis cōcupiscencia in
flāmatus. nil aliud qm̄ sororem
facinoris nesciā poterat medita
ri. monasteriū totū oblitus. Sa
natur pater. Filius excusaciones
īueniēs ad monasteriū ire retar
dabat. Mirant̄ de hoc sui causā
ignorantes. Reuocatus demū cū
duobꝫ monachis reuertit̄. tediū
in redeundo ferens quale prius
habuerat in exeundo. In mōs
terio corpore manēs sororē medi
tabatur in corde. Cui⁹ rei tale
consiliū dyabolus īmisit in mē
te. ut nocte dimisso habitu in la
yca forma claustrū exiret. Et do
mū patris clam adiens in noc
tis crepusculo. sub thoro sororis
se ponens ipsa dormiente īntra
ret ad illā incestuosā libidinē ī
pleturus. Quod nocte sequenti
volens implere claues cenobij
media nocte recipiens. discurrēs
portā īuenire non potuit. Pul
sāte matutino redijt ad cellam
stupefactus. et pariter āmirat⁹.
Idem autē sibi euenit pluribus
sequentibꝫ noctibus cū labora
ret ad idem. Ymago enī beati
iheronimi quam monachus
habebat in cella ad quā diebꝫ
singulis genua flectebat ex mo
re. non paciebatur eū tam tur
piter naufragari. Circa finem
mensis. iheronim⁹ in somnis
alteri eiusdē monasterij deuo
tissimo monacho apparuit. nar
rans quomodo ipsū ꝓpter reue
renciā sibi exhibitam preserua
uit. monens ꝙ desisteret et pe
nitenciā ageret. alias ab ipsi
us custodia se subtraheret. Cū
mane hec omīa monachus so
cio reuelasset. ille cūcta nega
uit dicens illud somniū a va
cuitate cerebri processisse. Cogi
tauitqꝫ nullā reuerenciā ihero
nimo facere. ut sic votū imple
ret. Illaqꝫ subtracta. nocte ape
ruit ostia. habitu mutato loca
circuiens. sero domū prīs in
grediens. sub sororis cubiculo se
locauit. Ad quā lectū ingressā
cū eam dormire putauit. execu
tis vestibus ipsius dextero late

ri se applicauit. Que id senciens altis clamoribz alios aduocauit. vel euocauit. Currunt cum ti cū lumine et monachū īuenerūt. Mirantur parentes et stupent. Interrogat pater a filio huius rei causam. quā filius silencio confitetur. Sic gloriosus iheronim⁹ hunc suā stulticiā experiri pmisit ut in posterū esset humilior et caucior ad cauendū. ¶ Qui se sic cernens a dyabolo deturpatū ad se rediens. et domū patris egrediens. statim lugens et dolens in tā aspa pēitēcia biēnio ī mōsterio suo vixit. q maior p hominem sustineri non possit. Et ī fine biennij expirauit. Hoc exemplo cuncti fragilitatē huānā et astuciā demonis timeant. simulqz magna eius spes venie declaratur.

Moderna sunt scribenda miracula q̄ choruscant in tropa post inchoatam cōstructionē ecclesie. De qua ante finē prime partis dictū est supra. Et ultra ibi descriptū. octo inde certiora premittam.

De habente crura sicca.

Quidam iohannes pennatus habitator trope. habebat crura desiccata. ita q ambulare non poterat. Sed grabuca vel cauno et scabellis incedebat man⁹ iuxta morē taliū ducendo per terram. accedens cum deuocione et spe salutis ad locū quo beati iheronimi construebat ecclesia fuit pfectissime liberatus. ita q postmodū q̄ diu vixit solidissime ambulauit.

De dāpnando.

Secundo magister iacobus scutellarius cōmendabilis vite. accedens de tropa ubi habitabat in terrā aquepuride applicuit ad quosdā ij quos homines stratarū predones et homicidas. cū illis itinerans. quos ignorabat tales. Preses prouincie illos ij quos psequens. cepit illos et magistrū iacobū vna cum illis. q̄s oēs tormētis exposuit. Que magister iacobus sustinere non valens confessus fuit se illorū fuisse sociū in multis maleficijs per illos primit⁹ confessatis. Propter que preses illos dampnauit ad furcas. Et dū ad locū iusticie duceretur. iuxta morē patrie manibz a t'go ligatis et funibus ad collū appensis. et idem magister in suffragiū īnocencie sue beatū iheronimū iugiter et supplicit' inuocaret. beatus iheronim⁹ p̄sidi in camera existenti visibiliter apparuit mandans q magistrum iacobū quē īnocentē dāpnauerat liberaret. Preses perter

citus illū statim coram se reduci
mandauit. A quo reuerso que
siuit si alicui9 sancti suffragiū
inuocauit. Qui cū de beato ihe
ronimo respondisset. preses fecit
eū indilate dimitti. Qui nec ci
bo sūpto nec potu, cū laqueo ad
collū suspenso et ligatis manibꝫ
ad ecclesiā ipsā accessit. beato ihe
ronimo tantis de beneficiis gra
cias redditurus. Et ad ipsius y
maginē in ecclesia ipsa pictam,
laqueus ille pendet. Et predictus
magister iacobus adhuc viuit.
Preses etiā ille veniā petiturus
et ꝓpter deuocionē miraculi. visi
tauit ecclesiā. et ipsius fabrice pe
cuniarū subsidiū obtulit. De

T ercio mortuo suscitato.
magister barbatus sā
cti georgij. habitator tro
pe. dū habitaret in terra sancte
marie olim dicte luceirne. deces
sit. vel saltē omniū videntiū o
pinione mortuus videbatur.
Pter quod clerici ciuitatis ut
funus sepeliendū deferrent. ho
ra vesperarū illius domū adi
uerūt. Sed quia hora tarda et
incongrua visa fuit sine fune
re redierūt. sepultura in diem
alterā prorogata. Cūqꝫ mariti ux
or mortē deplorans suppliciter et
alta voce beatū iheronimū pre
caretur ꝙ virū suū restitueret
filijs. quasi statim mortuus ore
sputū eiecit. et oculos aperiens

sanatus est. Pter quod se trās
tulit habitare tropam. et ibi
habitans adhuc viuit. De ce

Q uarto ni co illūmīato.
colaus mariscalchi q̃
ꝓpter infirmitatē visū
perdiderat. et diu non viderat
nec visurus in antea speraba
tur. cū se beato iheronimo vo
uisset. subito sibi restitutus ē
visus. De manu torta.

Q uinto maria. de terra
casalis noui. habens
a natiuitate manum
tortam. de qua se iuuare non
poterat. se beato iheronimo hu
militer deuouens. statī extitit
liberata. de illa manu libere
sicut de reliqua operando. De

S exto que pedibꝫ tortis.
dam iuuenis de terra
pultarim. a natiuita
te sua pedes tortos portabat.
cū quibus male poterat am
bulare. Hec ad ecclesiam beati
iheronimi cum suis parentibꝫ
deuotissime veniēs. et se eidem
ecclesie vouens. statim extitit li
berata. Et ꝑfecte ambulans cū
pedibꝫ reformatis predictam
ymaginē bti iheronimi adora
uit. De puero in fornacē lapso

S eptimo cum iohānes
infans cū sorore eo ma
iore ad fornacem ubi
calx coquebatur aduenit. Et inte9
dū ignis vigorē inspiceret in

illam cecidit supra ignē. Soro
re autē pro fratris salute bea
tū iheronimū īuocante puer
eductus fuit illesus. De oc
tauo. de cute et illeso.

O quidā frater predicator
in predicta manēs eccle
sia cū pro cooperiendo tecto alti
tudinis vj. cannarū cū alijs o
pificibus ecclesiā ascendisset ca
su precipitauit in terrā. Et cū p̄
cipitando beatū iheronimū in
uocasset euasit illesus.

Supradicta recepi sub tes
timonio illo solēpni qd
supra ante finem pri
me partis expressi. in quo cō
tinebant̄ qp multa alia mira
cula fuerāt facta. que non fa
cile possent vno instrumento
describi. Recepi autē ab epis
copo religioso. non tamen tro
yano. sed parcū vicinarū. et a
fratribus fidedignis qui cōtu
bernales illius loci fuerūt in
troya multa miracula de quibꝫ
aliqua describam prosequendo
numerū īchoatū. De tribus

Nono conicū contractis.
quam tres contractos
ipsius virtute sanatos.
primꝰ petrus gisualdo qui ad
inductionē cuiusdā peregrine
vouit de sero qp ad honorē beati
iheronimi dici faceret missas
xx. si eius virtute ante diem pro
ximū sanaretur. Qui curatus

ante diem ipsa falce recepta cū
alijs messuit ordeū. quod tūc tē
poris metebatur. et demū votū ī
pleuit. Item pauper quidam
de arriano habens filiā contrac
tam pro illa vouit beato ihero
nimo. et statim sanata est. Al
ter longo tempore contractus
post votū statim sanatus in fes
to beati iheronimi baculū quo
qualitercūqꝫ sustinebatur ante
ipsius ymaginē obtulit et votū
impleuit. De liberato ex carcere.

Decimo. Cū exercitus do
mini regis roberti ciui
tatē trapā obsedisset.
et aduersus illā pugnando nō
profecisset: cōmoto exercitu re
manserūt aliqui iuuenes cū
balistis pugnantes contra ho
mines ciuitatis. Qui ciues ciui
tatē egressi ceperūt multos ex il
lis. Inter quos captus fuit qui
dam gualterucius de māfre
donia. et in carcerē cū compedi
bus ferreis positus. Qui deuo
te cū lacrimis beato iheronimo
votū vouit. qp si liberaret eun
dem octo diebus per sacerdotē
suis expēsis ī ipsiꝰ ecclesia missā
faceret celebrari. Qui dormiēs
et se de mane extra muros ci
uitatis īueniens beato ihero
nimo gratias agens votū im
pleuit. De submerso.

Undecimo. Sanmꝰ de
scalpis transiens per

fluuiū īuolutus fuit ab aquis et in profundū emersus. Per quem facto voto beato ihero nimo corde. quia ore non pote rat. statim aque eleuauerunt eundē. De ceco. muto. et surdo.

Duodecimo tres coniun gam. cecū scilicet surdū et mutū. circa quos cla ruere miracula. Dn̄icus de scalpis habitator casulis sancti cerici ex infirmitate graui. et defectu medici. visū in totū ami sit. Qui ad inductionē cuius dam dn̄e pro sua sanitate be ato iheronimo votū fecit de fe ro. et mane fuit plene sanatus. et votū impleuit. Item que dam dn̄a de petra duos habe bat filios. quorū alter mutus erat. alter surdus. Per quā fc̄o voto beato iheronimo. primus loquele. secundus auditus be neficiū receperūt. De nata mor tua.

Tertiodecimo in cer tarciano mulier quedā peperit filiam mortuā et facto per patrē voto beato iheronimo cū multa deuotiōe et lacrimarū habundantia pu ella reuixit. De demoniaca

Quartodecimo. Quedam puella de castilliuno de moniaca per parentes et amicos ducta ad ecclesiam bti iheronimi in dominica cū fratres matutinū cantarēt. demon per os puelle cū clamoribus et u lulatibz illius prectis capillis su per altare egressus est. Puella vero sic sanata octo diebus ste tit in tropa mane et sero visi tans ecclesiam ibi officiū au diendo. De volatilibz et qua drupedibz.

Quintūdecimū volatilia quadrupe desqz cōnectit. Nobi lis enī quidā falconē pdideat quē cū diligentissime quesitū īuenire non posset. pro ipso re habendo beato iheronimo vo tū fecit. post quod cū portā tro pane ciuitatis intrasset. falco venit ad manūs ipsius. Alter miles gallicus familiaris dn̄i pricipis de tarrenta. equū pul cherrimū et magni valoris habebat. quē tam acriter dolo res īuaserūt. q iacebat īmobi lis. Vouit miles de ipsius eq' vita desperans. q si sanaretur ad fabricā ecclesie iheronimi v nū florenū offerret. qui sanus indilate surrexit. et miles vo tū impleuit. Itē petrus fra ter mathei de salerno existēs in bono albergo. equū quem domabat puero nutricis sue filio tradidit tenendū paulisp. Equus autē ad vnius galline motū expauit. et per casū in auditū. de camo freni equi. fac tus est laqueus. quo laquea tus est puer. et tractus per e

quū amplius miliari. Petrus autē mortē pueri timēs. pro ipsius salute beato iheronimo fecit votū. et statim equus anterioribus pedibus stetit fixus donec fuit captus. Et tunc apparuit puer illesus. qui per eū fuit in ecclesia beati iheronimi presentatus. Concludant alii duo versus. Iheronimi sancti nondū vulgata latinus. Versus andreades descripsit mira iohannes.

Incipit tercia pars huius operis

Erciā nunc huius operis partē aggredior. ponens certa sanctorū et doctorum dicta. que beatū iheronimū cui nil deerat laude dignū eleganter extollūt. Que sola taliū testimonia. suppressis omnibus supra et infra descriptis sufficient. primo habūde excitant catholicos omnes ad veneracionē ipsius. Quē tamē sufficienter specifice laudari sermonis humani penuria non permittit. cū omnibus modis perfecta virtus. et omne virentis doctrine genus vigerent in illo. Et vide in epythaphio nepociani ante finē ibi. Vincit sermo.

A. Damasus.

Damasus papa de tribus questionibus dubitās iheronimū cōsuluit super illis prius narrans quod sibi pollicitus fuerat furtivis noctiū operibus aliqua dictaturū. propter qd intulit se libenter acceptūrū ab offerēte qd rogare voluerat si negasset. sic subdens. Nullā puto digniorē disputacionē qȝ ut

de scripturis ego interrogem et
tu respondeas. Nã cū idcirco ut
ait precipuus orator homines
a bestijs differam⁹ q loqui pos
sum⁹. qua laude dignus est qui
in ea re ceteros superat in qua
homies bestijs antecellūt. Augus
Augustinus au tinus.
tem in epistola de sug
gillacione. lxx. iterpre
tum ad eū sic incipit. Dño dilec
tissimo et cultu sincerissimo ca
ritatis obsequendo atq amplec
tendo iheronimo augustinus.
Nunquā tam facile quisq̄ cu
libet innotuit. qm̄ michi tuorū
in dño studiorū quieta et leta
et vera exercitacio in dño libe
ralis. Qm̄q̄ ergo ꝑcupiam ō
nino te nosse. tamen quoddam
exiguū minus tui habeo presē
tiam videlicet corporis. Et infra.
Stat et animus in loquelas cō
municandas tecū de studijs nos
tris que habem⁹ in domino ihū
q nobis multas utilitates et viatica
quedā monstrauit itineris. et
per tuam caritatē monstrare
conatur. Petim⁹ ergo et nobis
cū petit omīs affricanarū eccle
siarū studiosa societas. ut īter
pretandis eorū libris qui grece
nostras scripturas q̄ optime
tractauerūt curā et operā im
pendere ne graueris. Potes eī
efficere ut et nos habeam⁹ illos
tales viros. et vnū potissimū

quē in tuis libris libencius
sonas. Idem in epistola de
quodā caplō ad galathas sic di
cit. Habeo gratiā q pro scrip
ta salutacione michi plenā epis
tolam reddidisti. Sed breuiorē
multo q̄ ex te vellem sumere
tali viro. a quo tempora quāta
libet occupet nullus sermo pro
lixus est. Et infra. Aggredere
queso istam nobiscū litterari
am collacionē. habere ne mul
tū ad nos disiungendos liceat
absencia corporali. qm̄q̄ sim⁹
in dño spūs vnitate coniūc
ti. etsi a stilo quiescam⁹ et tace
amus. Et libri quidē quos de
dñico horreo elaborasti pene
nobis totū te exhibent. Et sub
dit. Benedicim⁹ dnm̄ q tibi et
nobis omnibusq fratribus qui
tua legūt te talem dedit. In
principio vero epistole qua de
verbo illo quesiuit qui totam
legem seruauerit etc. Quero et
per dnm̄ obsecro ut exponas
michi. quod multis extimo ꝑ
futurū. Et in fine subdit. A te
hoc caritatis debitū flagito. cu
ius doctrina in nomine et
adiutorio dñi tantū in latina
lingua ecclesiastice littere ad
iute sunt. quantū nūquā an
tea potuerūt. In epistola etiā
quā ad eū misit per orosiū in
questione de anima. sic ait. Do
minū nostrū qui nos vocauit

in suũ regnũ et gloriã. rogaui
et rogo ut hoc quod ad te scribo
sancte frater iheronime consu
lens te de hijs que nescio. fruc
tuosũ nob̄ eē velis. Cumq̄ enĩ te
sim minor aliter. si multo a q̄s
tionibus prouoco. quia non sũ
etate maior. tamen etiam ipse
iam senex consulo. sed ad dis
cendũ quod opus est nulla
michi etas sera videri potest.
Quia et si senem magis decet
docere q̃m discere. magis tamē
discere q̃m que doceat ignora
re. Nichil enĩ molestius fero ĩ
omnibus angustijs meis q̃s
pacior in difficillimis questio
nibus. q̃ in longinqua tue ca
ritatis absentia. ut vix possi
meas dare lr̃as vel tuas reci
pere lr̃as per interualla. non
dierũ. non mensiũ. sed aliq̃t
annorũ. cũ si fieri possit coti
die te presentē habere velim cũ
quo loquerer quicq̃ velim.
Et subdit de orosio. qui ad eũ
pro quibusdã questionibꝫ vene
rat. sic dicens. Docui hominē
quod potui. quod non potui
vnde discere posset admonui.
atq̃ ut ad te iret hortatus sũ.
per quē de hijs scribo que per
te scire cupio. Alibi vero de eo
sic scribit contra iulianũ. Sã
ctus iheronimꝰ presbiter greco
latino et hebreo eloquio erudi
tus. ad orientalē ecclesiã transi
ens. omnes vel pene omnes q̃
ante fuerant de doctrina ecclesi
astica scribentes legit et in locis
sanctis atq̃ in litteris sacris us
q̃ ad decrepitã vixit etatē. Cuiꝰ
nobis eloquia ab oriente in occi
dentē. ad instar solis lãpas resplē
duit. Item in epistola ad cyril
lum. de qua supra. sic ait int
cetera. Hic de vanis lr̃arũ stu
dijs verberibus euocatus sa
cro scripture ministerio depu
tatur. In cuius vultus lumi
ne diuina gracia influente ut
usq̃ testamenti lumen vidimꝰ.
In cuius brachij fortitudine he
reticorũ pars maxima est disp
sa. Hic declarans enigmata. et
obscura. dubia et nodosa. preparãs
officiorũ seriem cunctis mĩstris
ecclesie. totã ecclesiã edificauit.
Liberales sciencias ita pfecte sci
uit. q̃ relacione oĩm nullus sibi
similꝰ apparet ad huc. De scriptu
ris vero sacris ut multarũ epis
tolarũ quas ad me direxit ex
periencia didici equalē sibi ne
minē vnq̃ noui. Hebraicorũ.
grecorũ. caldeorũ. psarũ. et medo
rũ. arabicorũ. et pene omniũ na
cionũ linguas et lr̃as sciuit ut
natus et educatus in illis. Quid
plura dicemꝰ? que iheronimꝰ ig
norauit natura nulla hoĩm nũ
q̃ sciuit. Prosper.
Prosper autē in suis
cronicis de illo sic ait. Ihe

ronimus presbiter. in bethleem toti iam mundo clarus habitabat. egregio ingenio et studio universe ecclesie serviens. Ysidorus

Ysidorus autem sic ait in ethimologiarum libro viij. ca. iiij. Iheronimus trium linguarum peritus extitit. cuius interpretacio ceteris antefertur. quia nam et verborum tenacior est. et perspicuitate sentencie clarior atque utpote a christiano interprete verior. Et simile ponit li. ix. in prin. Et hoc per papiam et catholicon videre potes super dictione Interpres. Siginbertus.

Siginbertus in sua cronica. cuius verba vide in speculo historiali li. 18. ca. 82. refert quod licet multi sancti et docti viri egre ferrent edicionem septuaginta interpretum propter inveteratum usum obmittere. quia tamen interpretacio iheronimi ex hebrayca veritate manaverat. prevaluit eius autoritas.

In dyalogo vero severi Severus discipuli beati martini qui eius tempore fuit. et verba postumiani referre videtur. sic scriptum habetur. quod et videri potest in spe. hysto. li. xix. ca. xij Iheronimus preter fidei meritum dotemque virtutum. non solum latinis ac grecis. sed et hebreis ita litteris institutus est. ut se illi in omni sciencia nemo audeat comparare. Cui ingis adversus malos pugna perpetuumque certamen. Oderunt eum heretici quia illos impugnare non desinit. Oderunt clerici quia vitam eorum insectatur et crimina. Sed plane boni omnes et mirantur et diligunt. Nam qui eum hereticum arbitrantur insaniunt. Totus semper in lectione. totus in libris est. Non die non nocte requiescit. aut legit aliquid semper aut scribit. Hec severus

Preter id autem quod de heresi dixit non est obmittendum quod detractores ipsius sibi imponebant heresim. Quia ad paulam et eustochium sic scripserat. Audacter dicam cum omnia possit deus. virginem post ruinam suscitare non potest. valet quidem liberare de pena. sed non valet coronare corruptam. Que verba habentur xxxij. q. v. Si paulus. Sed hec responsio sufficiat. quod cum voluntati dei potencia semper subsit. ergo ubi non est velle deest etiam posse. Est enim deus inmutabilis. sicut natura ita et voluntate. et sicut quia veritas Joh. xiiij. mentiri non potest. sic quia iustus non vult. et sic non potest aliquid iniuste facere. propheta testante. quia que voluit fecit in celo et in terra. et omnia ipsius iudicia iusta. Ostendebat ergo iheronimus quod volente deo fieri posset. Aliqui dicunt quod

non potest id est non manifes
tauit se posse. quia non immiscu
it hoc miraculum inter multa que
fecit scilicet mortuos suscitando
cecos illuminando. et hijs simi
lia. Alij dicunt quod non potest
facere ubi corrupta fuerit. quia
quod preteritum est nequit non
fuisse. Prima placet propter id
quod de coronatione subdit. Non
obmittam quod quedam antiqua le
genda ad predictorum verborum ex
cusationem induat similia ver
ba longe prius dicta fuisse ad
domitillam virginem per sanctos
nereum et achilleum. que videas in
ipsorum legenda post principium.
Sciendum est quod petrus damianus in
epistola ad abbatem et conuen
tum cassinensem que incipit Domno
desiderio. hec plene prosequitur.
Et cum eo fateor quod resuscitatio
virginis post ruinam dupplici
ter fieri potest. scilicet iuxta
meritorum plenitudinem. et iux
ta carnis integritatem. De pri
mo constat multos utriusque
sexus post abhominabiles vo
luptates et illecebras ad tan
tam religiose vite peruenisse
mundiciam. ut non solum quoslibet
pudicos vel castos in sanctita
te precederent. sed etiam melius virgi
num merita valde gradia superarent. Et
eis non solum prioris meriti men
sura rependitur. sed cum remissi
one reatus etiam superaddite mer

cedis cumulus augetur. De se
cundo scilicet carnis integritate
nulli dubium est quin deus qui non
existentem condidit creaturam. iam
existentem reparare poterit vicia
tam. et incorruptionis signacu
lum in ipsa eius carne sicut ex ma
terno egressa est utero reparare.
ita quod cuiusque matrone vel medi
co incorrupta videbitur. Sed
ipse petrus cum iheronimo fatea
tur quod iusticia dei. natura et vo
luntate inmutabilis. non vult
eam que fuit corrupta licet ha
bundet meritis coronare cum
hijs que numquam fuere corrupte.
Quod facere falsum sapit et iniu
stum. Et cum hec in deo sint impos
sibilia. ergo et illud. Et sic non
procedit quod dicebat in princi
pio illius epistole. hoc falsum
per illud concludi. Nam si deus non
vult hodie pluere vel sanare er
go non potest. hijs enim actibus
qualitates predicte non insunt.
Et sic patronum meum in pace di
mittat quo ad casum de quo loqui
tur.

Cassiodorus

Cassiodorus autem licet per
totum librum institutionum
diuinarum lectionum ihe
ronimum et eius libros extollat.
specialiter tamen in ca. xxi. de
illo sic loquitur. Beatus iheronimus
latine lingue dilatator eximius.
qui nobis in translatione diui
ne scripture tantum prestitit ut

ad hebreū fontē pene non ege-
mus accedere. Quoniā nos fa-
cundie sue multa cognoscitur
ubertate saciasse plurimis li-
bris. copiosis epistolis. fecit sanc-
tos quibz scribere dño prestan-
te dignatus est. planus doctus
dulcis paratus copia sermo-
nū ad quācunqz partē cōuertit
ingeniū. Modo humilibus sua-
uiter blanditur. modo superbo-
rum colla constringit. modo de-
rogatoribus suis vicem neces-
saria mordacitate restituens.
modo virginitatē predicans.
modo matrimonia casta defen-
dens. modo virtutū certamina
gloriosa collaudans. modo lap-
sus in clericis et monachis pra-
uitatis accusans. Sed tamen
ubicūqz se locus conclusit gen-
tiliū exempla dulcissima vari-
etate pmiscuit. totū explicans
totū exorans. et per diuersa dis-
putacionū genera disertus sem-
per et equalis incedens. Nam
cum aliquos libros magna u-
bertate protendat. tamen pro dul-
cedine dictorū finis eius semp
gratus est. Quem in bethleem
habitasse ociosū fuisse non arbi-
tror nisi ut in terra illa miracu-
lorū ad instar solis eius quoqz
ab oriente nobis iam paret elo-
quium. Sydonius

Sydonius epistolarū sua-
rū li. iiij. per cōparacio-
nem cōmendando claudianū
sic de eo loquitur quibusdā in-
terpositis. Jam si ad sacrosctōs
pro comparacōe veniatur. In-
struit ut iheronimus. astruit ut
augustinus. consolatur ut gre-
gorius. et ut ambrosius perse-
uerat. Notatur qȝ iheronimū
premittit et sibi instructionē
attribuit. Beda.

Venerabilis beda in p-
logo libri de tempori-
bus dicit qȝ veritatis
hebraice integrā proferret pu-
ritatē. quā preeminētissimus
doctor iheronimus in libro heb-
raycarū questionū inseruit. Du-
plicē causam quare scilicet be-
da venerabilis vocatur. vide
in legenda penultima fratris
iacobi. ubi ponit longobardoꝝ
hystoria carta secunda. Gelasius

Gelasius eciam papa i
suo can. qui habetur
xv. d. Sancta romana.
cōmendans ruffinū. de ipsius scrip-
tis sic loquitur. Quoniā beatus
iheronimus eū in aliquibz de ar-
bitrij libertate notauit illa sen-
timus. que eundē iheronimū se-
tire cognoscimus. non solū hec di-
cimus de ruffino. sed etiā de uni-
uersis quos idem vir sanctus
zelo dei et fidei reprehendit.
Origenis opuscula que idem
iheronimus non repudiat legen-
da suscipimus. Epythaphium

In sepulchro autem beati
iheronimi de quo supra
sculpti habentur hij ver
sus. Hic dux doctorum
iacet et flos presbiterorum. Sanc
tus iheronimus. sed et locus est ni
mis primus. Dic veniens aue.
desuper ire caue. Inueni eti
am compositos ultra plurima ce
tenaria annorum secundum estima
tionem meam. xxx. tales versus. versus
Iheronimus doctor. latij clarissi
mus auctor. Usibus ecclesie
triuit sua tempora vite. Quic
quid enim priscis potuit condu
cere gazis. Instituit a primo post
prima crepundia lustro. A
gricoleque modo. qui se deuouit
aratro. Fortiter extoluit. quic
quid ratione probauit. Nobi
la progenitum rome transmi
sit alumpnum. Que puerum gre
cas musas docuitque latinas.
Aonas auctores ut perlustra
uerat omnes. Pretulit inge
nue lustralia palladis alme.
Hinc sibi cunctorum ludunt ex
empla librorum. Cuitaque gorgo
nee defendunt arma minerue.
Indole post clara statuens ad
discere plura. Linguarum ma
trem didicit sacra scripta tegen
tem. Ausonieque sue valuas
reserauit hebree. Ne de xpico
lis plaudat iudea rebellis.
Quod plerisque locis careat sin
tagmate legis. Barbariem
syre iam tunc stridebat amare.
Cum quoque caldee frendebat
agrestia lingue. Hinc profert
noua thesauro priusque vetusta.
Audeat ut nemo sibi iam confli
gere tuto. De stadij meta refe
rat qui munera leta. Augus
tinus homo toto notissimus euo.
Ex hoc addiscat. alias quod
scire nequiuit. Sic alij summi
diuerso climate mundi. Trans
mare querebant ex hoc que sci
re volebant. Maxima roma
suo que quondam inuidit alumpno.
Presule tunc damaso nunc gaudet
hoste magistro. Quod facile
ex tytulis lector cognoscere qui
bus Nemo hominum viuit hunc
qui per singula norit. In pul
pito vero domus eiusdem ubi eius
historiam pingi feci hij versus ha
bentur. per dominum franciscum theba
dinij compositi. versus.

Ecclesie doctor iheronimus co
dice flagrans. Cum ti
bi stridoni dederat tria famina
roma. Uerbera sancta luis.
promotus cardine sacro. Cor
rigis errores. falso tibi crimina
vestis. Addidit hinc emulus.
bethleem petro ardua fundans.
Multis claustra viris. sacros
iheronime libros. Transfers.
et condis politi spectacula regni.
Tunc leo mitescat. iussis obtem
perat almis. Ligna tulit. rap
tumque gemit. letusque reducit. Al

ta doctes moriens. presepe quoque con
dens antro. Te nunc roma te
net te templo virginis orat.
Glorificans miris pictoris in
ordine dares. Primus.

Ecce qui xpi decorauit
aulam. summus inter
pres fideique doctor. ut de
um lingua resonare omni urbe
peregit. Lege sub trina mo
dulatus ora. tulij lingua vagus
et platonis iussus est cedi graui
bus flagellis iudice celso. Post
que sacrorum studijs inherens, ro
me sacratus roseo galero bethleem
pergens emulata liquet vestis
tas que. Omne mandatum ve
tus et nouellum quicquid anthoni
tenere patres, quicquid externi
ni celebrant latini transtulit is
te. Hec nitens pandens alie
na tantum primo fit penna prima
thorus fit ne quis in sacro studi
o sophie non sibi cedat. Hor
ridos cautes heremi subiuit,
postque cum multos monachos
gregasset lingua quiescit do
muit leonem legifer abbas. Dog
mata vite mouens docebat an
geli tollunt animam canentes ro
ma translatum tenens inde cor
pus virginis aula. Redde nos
claros radiosa lampas, absque te
tetus titubaret orbis, sacra nam
lex, iheronimus vocaris nomine tuo.
Gloria patri genitoque flamini,
tres coequales venerentur eque.

vnus hij verus deus atque tri
nus, omne per euum. Amen.

Ponam etiam orationes
septem commemoratiuas
beati iheronimi, quibus
singulis diebus et horis intra
officium beate virginis utor sub
antiphonis sanctorum inter orationem
que ad apostolos et illam que ad
sanctos omnes dirigitur. Et
quandoque extra horas pro singulari
bus suffragijs. ut patebit. De
orationibus autem in missa me
intromittere non decebat. et ul
tra hec illas repperi iam fore
formatas. Ad matutinas oratio

Augeat benigne creator
deus erudicionem fidei.
germinet hortatu ihe
ronimi caritatem laudis matuti
ne nocturnum officium per quod
reatuum sordes tegere valeamus
xpm iaspide zelaturi. Ad primam

Adsiste nobis quesumus
lucis creator deus ut in
veritatis luce que beatum
iheronimum ab erroris tenebris est
diuisa ac diuina luce sic lucide
operemur quod lucem mereamur eter
nam. Ad terciam oratio

Beati iheronimi doctrinis
et exemplis edocti presta
quesumus deus ut sic vi
uamus quod benignitate tua be
atitudinis brauium mereamur. Ad vi.

Condita beati iheronimi
calamo sic deus celes

cant in nobis q̃d de hui⁹ secu
li calle subducti in celis candi
di tuo conspectui celeriter pre
sentem̃. Ad nonam oratio

Deus qui ecclesiã tuam
beati iheronimi doct
nis et meritis mirifi
ce decorasti dignare nos a vi
ciis mundos sic preseruare de
coros q̃ tue deitatis decora
visione fruam̃. Ad v̈s oratio

Eruditio beati iheroni
mi per quẽ deus sa
cram enodasti scriptu
ram. presta quesum⁹. ut nos
in terris edificet et cũ electis
exultare faciat in excelsis.

Fecisti Ad completoriũ.
deus ecclesiã tuam
beati iheronimi flore
re miraculis. fac q̃s ut hij flo
res floridũ nobis felicitatis
afferant fructũ ad salutem
corporis et mentis. Orõ

Gloriose deus qui btm̃
iheronimũ ut germi
naret ecclesie vita p̃
seruasti longeuũ guberna nos
tibi gratos corpore sanos eta
te grandeuos et semp aptos
ad gaudia paradisi ad hũili
tatis opera. Oratio.

Humiliasti leonẽ deus
ad beati iheronimi
misteria exercenda sic
et nos ad hũilitatis opera hu
miliare digneris per que de

uicto hoste, hũmo repositi here
ditem⁹ in patria ad iter p̃ferũ.

Intercedente beato ihe Orõ.
ronimo qui itinerando
tuũ meruit intrare prese
pe iter nobis deus concede ioc
dũ per quod insontes et sospites
quo tendim⁹ intrem⁹ intrepidi p v̈
tutibz catholicis et cardinalibz.

Karitate feruidos. Orõ.
spe certos. fide F[?]orma
tos. btĩ iheronimi preci
bus preserua nos deus ut per
hec fortiter tolerãdo et iuste vi
uendo distribuendo eligendo
prudenter et temperantia uten
do in carissimorũ kalendario de
scribam̃. Alia oratio.

Largitor graciarũ deus
qui pro defensione fide
per beatũ iheronimũ
tres simul mortuos suscitasti:
nostros et omẽs in vera fide de
functos a delictorũ que lugent
laqueis et latebris liberatos tu
e lucis facias esse cõsortes. Per.

Quia in p̃ncipio opis et
supra in hac parte plu
ribz autoritatibus de
sua triũ linguarũ et diuinarũ
scripturarũ pericia dictũ est. et
in antiqua legenda dicebatur
q̃ libros grecos et hebreos le
gens latine proferebat et econ
uerso. et hoc tam velociter q̃d
crederes esse conscriptũ q̃d iof
fensa velocitate fundebat. Et

ciuidem q vndecunq interroga-
tus probatū habebat compe-
tens sine dilacione responsum.
Quos ergo magistros habue-
rit inseram⁹. In gramatica do-
natū habuit preceptorē. et talē
dicebat in rethorica habere vic-
torinū. ut dicit in prologo sup
ad galathas. In sacris vero
scripturis habuit gregoriū na-
zanzenū. ut ipse dicit in expla-
nacione ysaie in pncipio. et in li-
bro virorū illustriū ubi de illo
loquit. Habuit etiā in hijs ap-
pollinarē et didimū. Et in he-
breo baramam ut patet ī eplā ad
pāmachiū et oceanū de libris ori-
genis. ubi sic loqt. Dū esse iuuenis mi-
ro discēdi ferebar ardoē. nō iuxta qo-
dā psūpcionē ipse me docui. Ap-
pollinarem laudicenum anthio-
chie audiui frequenter et colu-
i. Et cū me in sanctis scriptu-
ris erudiret nūq illius conten-
ciosū sensū sup hereticū dog-
ma suscepi. Iā canis spargebat
caput et magistrū pocius q dis-
cipulū esse dicebat. Perexi tñ
alexandriā. audiui didimū in
multis ei gracias ago. quod nes-
ciui didici. quod sciebam illo do-
cente non pdidi. Putabant me
homies finē fecisse discēdi. Veni
rursū iherosolimā et bethleem q°
precio quo labore baramam a-
lias barbam nocturnū habui
preceptorē. Timebat enī iudeos

et michi alterū exhibuit nyco-
demū. De nycodemo dixit qr
legim⁹ q nocte visitabat xpm.
Joh iij° in pn. et vij. et xx. in fine.
Habuit etiam quendā frēm ex
iudeis baptizatū. de quo ad
rusticū ultra mediū sic ait. Dū
essem iuuenis et solitudinis
me deserta vallarent incenti-
ua viciorū ardoremq nature
ferre non poterā. que cū cre-
bris ieiunijs frangerem mēs
tamen cogitacionib estuabat.
ad quā edomandā cuidā frī
qui ex hebreis crediderat me
in disciplinā dedi. ut post qn-
tilliani acumina. ciceronisq
fluuios grauitatēq frontonis
et lenitatē plinij alphabetū
discere. stridencia anhelanciaq
verba meditarer. Quid ibi
laboris sumpseri. quid susti-
nuerī difficultatis. quociens
desperauerī. quo ciens q cessa-
uerī et contencione discendi rur-
sus inceperim est consciencia
testis tam mea qui passus
sum. q eorū qui mecum vitā
duxerunt. Et gracias ago de-
o q de amaro semine littera-
rū dulces fructus capio. In
prologo vero super danielem
de hoc loquens subdit. Qui
michi videbar sciolus inter
iudeos. cepi rursus discipulus
esse caldeus. et ut verū fate-
ar usq in presentē diem ma-

gis possũ sermonẽ caldaycum legere et intelligere q̃ sonare. Quomodo autem cum difficultate retinebat linguã hebraycam ipse sic dixit in epitaphio sancte paule. Hebream linguã quam ego ab adolescencia multo labore et sudore didici infatigabili meditacione non desero ne ipse ab ea deserar:

Finit pars tercia hui9 operis.

Incipit quarta pars hui9 operis.

Per ihe-
roni-
mum
episto-
le ser-
mones
et libri
multi
fuere ꝯ-
positi. enumerati plenius q̄
loco alio michi noto in speculo
historiali libro .xvij. caplo xix°.
Quorū aliquos editos salicet
usq ad primi theodosij xiiij an-
num iheronim⁹ ipse descripserat
in libro virorū illustriū ad finē
Et quia post prodigia inter
laudes iheronimi hec est sentē-
cia ut laus ipsa pluriū notici-
a amplietur. et pluribz profici-
at laudatū. concepi apertius
plenius clarius et utilius ī hac
quarta et ultima hui⁹ operis
parte in quatuor alias subdi-
uisa epistolarū sermonū et li-
brorū illorū describere nomina.
Apertius dixi. quia p̄missis q̄
sunt fidei sub ꝯposicionibz ad ec-
de. per alphabeti ordinē ordina-
ti coniūgam que scribuntur ad
certos puta ad augustinū da-
masū. et ceteros. vel de certis.
ut de hebraicis nomibus. de ho-
mine pfecto. et similibz. Secū-
do eodem ordine subdam que
scribuntur contra certos. ut E-
luidiū. Jouinianū. et alios.

Tercio que scribunt̄ super li-
libros certos ut abacuc abdiā
et similes. Quarto proseqūr
ipsius canones ut statim inf̄
subiungā. Plenius dixi q̄a
multos supplebo illo caplo nō
expressos et eos de quibus du-
bitatur. ut dubios inseram. de
quo vide infra ad celanciā ī
tytulo. Clarius dixi. quia
epistolarū sermonū et libroꝝ
principiū per lrām .a. et finē
per lrām .z. ordinate describā.
Et canoniste merito fauens
exprimā locū saltem vnū. si
quo de eplā illa sermone vel
libro fiat mencio ex suoꝝ cō-
textu voluminū. Utilius dix-
i quia cuicūq epistole sermo-
ni et libro connectam ultra
p̄ncipiū et finem ipsi⁹ nōbile ad
min⁹ vnū vel ad plus duode-
nū si non sit grande volumē.
Vel senariū qui perfectus est
parcialiū librorū numerū nō
excedens. Excedens autem vel
grande volumen non excedet
numerū duplicatū. docente ihe-
ronimo super ezechielē li. x. in
p̄n. q molesta est tam dictan-
di q̄ legendi infinita congeri-
es. Secio eciā q̄d de suo gene-
re laudabile. fit de nimietate
culpabile. facit ad demetriadē
C. Preter quod eciā breuitatis
vel ornatus causa quandoq
verbū aliq de contextu mu-

tabitur. Nam ut dicit ipse
iheronimus in secundo super a-
mos. apl'i non eodem sermo-
ne calcauere vestigia in ponē-
dis testimonijs veteris testa-
menti. Lacius autē curiosus
hanc excusacionē exquirat in
speculo historiali. li. i. ca. x. ¶
Quia vero de predictis ihe-
ronimi sc̃ptis ultra ducenta
capl'a in volumine decretorū
fuere transūpta. que sūt illa ī
fine subiūgam. Et licet ut ibi
patebit gracianus interdū at-
tribuat iheronimo scripta q̃
transtulit. ego tamen librorum
translatorū per ipsū notabilia
hic non ponā. Aliorū enim
non sua sunt verba trāslata.
Alias per totā bibliothece pra-
tū certos flores colligi oporte-
ret. quod meo ꝓposito dupli-
ter contrairet. Primo quia nō
omnibus quasi vel multis sed
nullis vel paucis nota parti-
cipare dispono. Secundo q̃a
breuitatis ad quā conor hos-
tis efficerer. ¶ Ex translatis
tamen paucos nominando
notifico. q͡ prout ipse dicit in
libro illustriū virorū. ubi de se
ipso loquitur. transtulit libros
didimi de spiritu sancto qui
post prefacionē inchoantem
Cū in babilone. incipit. Omni-
bus quidē. et finit. Non igno-
rare sermonis. Item transtu-
lit tractatū origenis super cā-
tica. qui incipit. Quomodo
didicimus p' moysen. et finit. Cui
est honor et gloria. Item eius-
dem omelias xvj. sup' genesim.
que incipiūt. In principio crea-
uit deus celū et terram qui est
omniū principiū. et finiūt. Et de-
us erit semper nobiscū p' ihesū
xp̄m. &c. Et tredecim super exo-
dum. que inchoant. Videtur
michi q͡ vnusquisq; sermo. et
finiūt. tabernaculū deo iacob
per ihm xp̄m. &c. Itē xv. alias.
xvj. super leuitico. principiū. Si-
cut in nouissimis diebus. fi's.
imposuit. Ipsi gloria in secula se-
culorū amen. Item. epistolam
epiphanij ad iohannē episco-
pum. que incipit. Dn̄o dilectis-
simo. et finit. Induciat erroris.
Item. victorinū sup' apocalip-
sim. qui post prefacionē de qua
infra. sic incipit. Principiū li-
bri beatitudinē. et finit. cum che-
rinto heretico senciūt. Que oīa
transcurrere placuit. ¶ Sciat
tamen lector in concordancijs
que ad notabilia infra scribē-
da iūgentur has dictiones i-
dem et item sonare diuersa. P'
primā enī originale non hoc
opus. per secundā vero hoc o-
pus inducitur. Item post prin-
cipiū et finē in hijs que sunt
de fide. quatuor notabilia. ī
reliquis tria. si alio signo non

patent sub una lr̃a signifita
buntur. ut allegata citius pos
sint inueniri. Protestor autem
me non ignorare. q exflorare
libros licet sit utile. non tamen
subtile. Scio etiã illud ex prefe
rendorũ vel inserendorũ omis
sione facile reprehendi. Sed ul
tra excusacionẽ premissam stu
denti satis sit q sibi in pau
cis amici labore consulitur.
Testatur etiã parsius q impossibi
le foret cuiusq votũ impleri. Nec
obmittam q licet vincencius in
historiali speculo ubi supra mul
tos expressit. tamen valde pau
cos exflorauit. Ego vero ex
hijs quos video nullũ obmit
tam. Thomã vero qui maniplũ
florũ composuit dictorũ ihero
nimi. plus transsũptis q ex o
riginalibꝫ puto fuisse domesti
cum. Primo quia in multis
dictionibꝫ quibus satis de ihe
ronimo ponere poterat nichil
posuit. Scd'o plus mouet q'a
sepe obmittit epistolas nomĩare
etiam illas quas frequenter in
alijs passibus nomĩauit. Ter
cio dũ describit libros in fide.
positos infra sub dictiõe super.
nullũ ponit de reliquis solos
xvi. in quorũ etiã aliquibus
in descripcione pricipij vel finis
falsitatem inueni. Ibi etiam at
tribuit iheronimo epistolam
cuius tytulũ dixit de cohabitaci
one clericorũ et mulierũ. Et
principiũ. Premiserã quidem vo
bis. et finem. Deus pacis erit
vobiscũ. Quã aũ diu et sollici
tudine non parua quesitam
inuenire non possem. in nouis
simo vir deuocione sincerus. et
feruidus caritate. grandis sciẽ
cia nec minor facundia. frater
bartholomeus. de urbino. or
dinis heremitarũ. qui augus
tinianũ composuit. per quẽ
dictorũ augustini cupidos in
singulis materijs copiosos ef
fecit michi epistolam illã sibi
notam exhibuit. que fuit au
gustini. intitulata sub nomĩe
libri de singularitate clericor.
in quo me letificauit quia q
rendi finẽ imposuit. Quomõ
etiam parisiensis lector profe
cit huic operi pinget calami
Cont. dictionẽ ingrediens.

Diffinitio fidei simboli. et
niceni consilij.

Credimus in v A.
nũ deum pa
trẽ omnipotentẽ
oĩm visibiliũ
et inuisibiliũ cre
atorem. Here 3.
ditatione non ambigua sũt
sortiti. Nota. fatemur vnã
esse vitã scõrum. sed premia p
labore diuersa. Econtrario p
modo delictorũ pcõrum esse sup
plicia. vide contra pelagia

nos. ¶ Item. Liberum sic cō
fitemur arbitriū ut dicamus
nos semꝑ dei auxilio indigē.
Et tam illos errare qui cum
manicheo dicūt hominē pec
catū vitare non posse. q̄ illos
qui cū iouiniano asserūt ho
minē peccare non posse. Vter
qꝫ enī tollit arbitrij libertatē.
vide ad tessifontē. C. ¶ Expo
sicio fidei ad damasum papā.
A. Credim⁹ in deum patrē
Z. Hec est fides zc. Hereti
cū comprobabit. qui fi
nis habetur xxiiij. q. i. Hec est
fides. ¶ Nota. nichil in fide sub
itaneū. nichil nuperrimū. ni
chil temporale. nichil impo
tens. nichil nimis. nichil ine
quale. ¶ Exposicio simboli.
A. Michi quidem fidelissiē
papa laurenti ad scri
bendū anim⁹ tam nō
est cupidus q̄ nec ydoneus.
sciens non esse absqꝫ periculo
multorū iudicijs ingeniū te
nue et exile cōmittere. Vide. i.
contra vigilanciū. c. v. ¶ Dep
Z. cam̄ ut nobis et omnibus qui
hoc audiūt concedat dn̄s fide
quam suscepim⁹ custodita. cur
su cōsumato expectare iusticie
repositam coronā. et inueniri
inter eos qui resurgūt in vi
tam eternā. liberari vero a cō
fusione et opprobrio eterno. p
xp̄m dn̄m nostrū. per quem
est deo patri omnipotenti cum
spiritu sancto gloria et impe
riū in secula seculorū amen.
¶ Nota nichil est quod in vita S.
geri possit si non credulitas an
te precesserit. premittit exēpla
de ingressuro nauē qui credit
posse saluari. de seminātē qui
credit fructū ꝑcipere. Subdit
de spe prolis in matrimonio.
de spe proficiendi in puero qui
scole traditur. De recipiente ī
periū vel ducatū exercitus. q̄
sperat obedienciam. Hec autē
dixit ꝓpter paganos obicientes
fidem nostram in sola credendi
persuasione consistere. cū eius
deficiant raciones. ¶ Item. cū
deū audis substanciā. intelligas
sine inicio, sine fine. simplicē. si
ne ulla admixtione. inuisibilem
incorporeū. ineffabilē. inestima
bilem. in quo nichil adiunctū
nichil creatū sit. sine auctore e
nim est ille auctor est oīm. Pre
miserat autē. Non me latet illa
sententia sapientū que ꝓpe
ad modū dicit qꝛ de deo eciā
vera dicere periculosum est. ¶ I
tem quomodo deus pater ge
nuerit filiū. nolo discucias. ne
te curiosius ingeras in huius
archani profundo. ne si for
te inaccesse lucis fulgorem ꝑ
tinacius perscruteris exiguū
ipsum qui mortalibꝫ concess⁹
est perdas aspectū. Aut si pu

tas in hoc omni genere nitē
dum. prius tibi ꝓpone que nos
tra sunt: que si valueris expe
dire: tunc a terrestribꝫ ad celes
tia. a visibilibus ad inuisibi
lia ꝓperato. Prosequitur qd
explicet quomō mens generet
verbū. et quis sit in ea memo
rie spūs. quomodo fons gene
rat fluuiū et rapidū fluentū.
quomodo ignis ex se generat
vaporem et splendorē. Item
credendus est deus esse pater
vnici filij sui. non discutiendꝰ.
neqꝫ enī fas est seruos de nata
li dnī disputare. Ipse autē pa
ter dixit: Hic est filius meus
.C. dilectus. 2ª. Item. vnus in deo
nō numeri sed vniuersitatis est
nomen. sicut dicitur. vnus ē
sol. ꝓpterea ergo vnus dicit̄ ꝙ
non sit alius. Itē legimꝰ in li
bris moysi ꝙ anses. naue filiꝰ
cum electus esset dux populi
cōmutato nomīe de anse ihe
sus cognominatus sit. In pro
logo sup iosue legitur. ꝙ hebre
i ihesū naue vocant iosue. I
tem cum in rebus proferunt
exempla non per omnia simili
tudinē seruare possunt illarū.
sed vnius partis pro qua vi
dent̄ assūmpta similitudinē te
nent. Inducit et exponit exem
pla euangelica que dicunt: Si
mile est regnū celorū fermento.
et rethi misso in mari. Item

omnis partus ex tribus ut o
pinor constat. si adulte etatis
sit femina. si virū habeat. si
non vicio sterilitatis obclusa.
et ubi de fenice et apibus. Et
infra ad presidiū. d. Nam ut
dicat fenix sibiipsi nascendo ꝛ
renascendo succedit. apes etiā
nesciūt coniugia. Et subdit ꝙ
mirandū de gentilibꝫ qui cre
dunt mineruā de cerebro iouis
natā et liberū de ipsius femo
re. et similia que difficiliora sꝫ
ꝙ xp̄m natū ex virgine. quod
credere nolūt. Itē. respondet
dicentibꝫ. dato ꝙ possibile fue
rit deo virginē concipere et pa
rere. indignū videtur diuinā
maiestatem transire per geni
talia mulieris. Nam ut dicat
non putaretur pollutus vir
strennuus. sed misericors. qui
videns puerū in luto necari.
lutū intrauit ut illū liberaret
a morte. Subdit de sole trans
eunte per cenū. et de igne qui
non polluitur ex cenosa ma
teria p quā transit. Item. .D.
nil ibi dicas impossibile ubi
aderat virtus altissimi. nil de
humana fragilitate cogites
ubi plenitudo aderat deitatis.
Vide ī ad oceā. li. b. Item quan
to sunt magna que credenda
sunt: tanto ydoneis et indubi
tatis testibꝫ indigent. Itē quā
ergo fons peccati et mortis de

muliere prima q̄ fuit primi adam
costa processit. ideo fons redēp
tionis et vite de secundi adā
costa producitur. Item. hec
pauca de multis breuitati enī
studentes plura accumulare nō
possum⁹. Hec dixit quia resur
rectionē xp̄i p certas autorita
.E. tes probauerat. Itē ubi nō
de diuinitate. sed de creaturis
est sermo. vel de misterijs. in.
composicio non additur. et sic cre
ator a creaturis secernitur. Di
cit ergo credendā fore sc̄am ecclesiā
non ut deū. sed ut deo congre
gatā. Item. positis nominibus
librorum noui et veteris testamē
ti. quos dicit canonicos. et sub
misso q̄ liber sapientie. et eccle
siasticus iudith. thobias. et ma
chabeorū non canonici. sed ec
clesiastici per maiores dicti sūt.
sic dicit. Hec nobis a patribz
ut dixi tradita. oportunū visū
est hoc in loco designare ad ī
structionē illorū qui prima fi
dei elementa suscipiūt ut sci
ant ex quibz sibi fontibz ver
bi dei haurienda sūt pocula.
Itē de remissione peccatorū
sufficere debet credulitas sola
Quis ei causas aut racione re
quirat ubi indulgencia prin
cipis est. Cum ergo terreni
principis liberalitas discussio
ni non sit obnoxia, cur ab hu
mana fragilitate discutitur
diuina largicio. Item resur
rectionis virtus angelicū ho
minibus confert statū ut qui
de terra surrexerūt non iterū
in terra cū pecudibus. sed in
celo cū angelis viuant. quos
tamē racio vite prioris ad hoc
admiserit. Itē cur queso tam .F.
angustus diuine potencie exti
mator es ut dispersū cuiusqz
carnis puluerē in suā racionē
colligi et reparari posse nō cre
das. cum videas mortale īgeni
um diuersas in profundum
terre metallorū venas rimari.
et artificis oculus aurū videt
quod imperitus terrā putat. cō
cedam⁹ ei qui fecit hoīem qd̄ hō
consequi potest. Item quid ti
bi absurdū aut contrariū vide
tur. si eisdem racionibz quibz
terra in corpus animale profe
cit. ipsū aīale corpus in corpus
spirituale proficere credatur.
Tractatus fidei credulitatis
cōuersacionis et vite xp̄ianorum.
David gloriosus in psal .A.
mo sic dicit. Emuli .Z.
magisteriū sumant ut
non solū gratulemur nos credi
disse. sed eciam aliquantulū ī
micis nō credentibus profuisse.
Nota. iudeis nil aliud ad fidei .B.
veritatē credendū existimo. nisi
ihesū xp̄m filiū dei et per ipsū
saluari genus israhel et gentes
etiā baptisari in nomine eius reli

qua enī sciūt per legem et p̄phe
tas. At gentiles quibꝫ maior ē
labor tali docendi sunt ordine
ut ab ydolis et voluptatibꝫ pre
cordijs recedant. ꝛc. ¶ Item. homo
paret corpore. deus in potestate.
docebat ut magister. persuadebat
ut frater. efficiebat ut deus. elige
bat ut prestans curabat ut medi
cus. ut humanus compaciebat.
¶ Itē. fluxu rerū et ubertate copia
rū anim⁹ soluitur. vigor mentis
infringitur. virtus corporis ener
uatur. ac in paupertate non las
ciua conuiuia, non turpes pota
ciones. omnia sobria, omnia ri
gida, omnia humilia. non ab
iecta. qm̄ pura consciencia et v̄
tute sunt plena. Non facile ad
diuicias animi id est virtutes.
hui⁹ mundi diues accedit. Vide
contra pelagianos. C. ¶ Itē ex
materia prius plene tradita
sic concludit. Paupertas et diui
cie in tocius hūani generis corpe
collocantur. ut pauperis paciē
cia. et diuitis humanitas dei
C. examine comprobentur. ¶ Itē
Temporalibꝫ eterna sunt p̄po
nenda. caducis stabilia. sollici
tis securiora. periculosis libera.
inhonorificis clariora. hijs mo
nitis diues temperet. et paup
subleuetur. ¶ Itē. nūc de sexu
loquam. qui est masculus et
femina. id est vir et mulier. v̄
quidē uxorem suā diligat si

cut xp̄c ecclesiā. ꝛc. Deinde cō
iunctionis vinculū pudice et
cōmuni castitate gerere debet.
et tūc cōuenire quando gene
racionis est cōtemplacio. aut
oracionis non reuocat temp⁹.
Cum eciā debet incessu esse sim
plicem. et non iactatū aut fu
catū. At mulier discat obseq
viro suo. sciat et caste cū eo vi
uere. et nosse tempora cōueniē
onis. Non enī ad impudiciā
matrimoniū copulauit deus
sed ut generacioni preberet ob
sequiū. Discat pie filios edu
care. verecundā esse non litigi
osam. non violentā. non sup
bam viro eciā si patrimonio
maior esse videatur. Sit inces
su pudica non fucata forma
perdens. ꝛc. ut virtute animi
et continencia uiris iustissimē
coequetur. ¶ Item. pueris il
lud primo insinuandū est ut
nullo audiendi desint tempo
re. quia nec semel possūt edo
ceri. Deinde ut ĩnocenciā sim
plicitati coniūgant. Vide sup
p⁹ centesimo. ¶ Item. cū xp̄c
dixerit primū querite regnū
dei et hec omīa apponentur
vobis. nulli dubiū fore credo
hijs copiam necessariarū re
rum in terris non defecturā.
quibus celestia p̄parantur.
¶ Itē in eo maxime quis pec D.
cat in quo cotidie agit aut

vivit. moneatur ergo miles ne
concuciat: officialis ne calūpni
etur: iudex ut moderetur: rusticꝰ
ut non murmuret: urbanus ut
non sit subdolus vel circūscrip
tor. et ne in rebus malis suū
exerceat ingeniū. negociator ut
non peieret: agricola ut anno
nam non captet: opifex ut nō
illudat aut fallat. Item du
plex est timor. unus appetendꝰ
alius fugiendus. Item plu
rimi continentes iracundi sūt
ebriosi. procaces. superbi. ex conti
nencia magis inflati. percus
sores. maledici. cupidi. timidi.
multū sibi placentes. ut iudi
ces continenciam qua se prefe
rūt incontinencie subministras
se materiā. Itē turpe est dice
re quod illos facere non pudet.
E vide infra. 22. q. e. in eo. Item
is vere est continens qui uni
uersa membrorū officia malis
affectibꝫ subtrahit et cogitatū
a tota nequicia compescit. Itē
paciencia est oīm iniuriarum
et passionū tolerancia. et ex
pectacionū oīm sine precipi
tacione sufferencia. Sororē
habet spem. de hac predixit.
Spes est expectacio rerū oīm
futurarū quam in fide habe
mus per quam salvamur.
Iusticia est singularū rerū
et personarū equissima dist
bucio. Item premisso sc̄dm a

postolū de fide spe et dilectiōe
subdit. Caritas est consūma
cio omniū mandatorum bre
uis omniū preceptorū. quam
quis cum habuerit omnia ha
bet. sine hac in aliis remanet
imperfectus. Inducit auctoritatē
mathei 22. in fine. diliges do
minū 2c. Et quod ibi sequitur
in hiis duobus preceptis tota
lex pendet et prophete. Sub
dens. Vides in hac sola uni
uersa legis caritate pendere.
hoc autem prosequitur usqꝫ
ad finē. De essencia trinita
tis. aliter. deitatis. et dictis de
deo translatiue. Aliter intitu
latur. de membris dn̄i. Sic
ponit gracianus. de con. di. ii.
Sacerdos dei. quod hic habe
tur circa finē

Omnipotens deus. pater A
et filius. et spiritus
sanctus unus atqꝫ
trinus. Vigilare dei est in B
defensionē electorū suorū. et
ultionē inimicorū se manifes
te demonstrare. Nota. Su C
per omnia quippe deus est.
regendo atqꝫ imperando. sub
tus omnia sustinendo atqꝫ
portando. non pondere labo
ris. sed infatigabili virtute. I
tem ubicūqꝫ sacra scriptura
sparsim per divinos libros ī
deo motus anime vel huma
na mēbra describit. id est ca

put. capillos. oculos. palpebras
aures. nares. os. labia. cor. lin
guā. ymaginē. uterū. manum
dextrā. sinistrā. digitos siue di
gitū. brachiū. alas. scapulas. pos
teriora. pedes. Itē motus aīe i
ram. furorē. obliuionē. penitē
ciam. recordacionē. et hijs simi
lia. non carnaliter iuxta histo
riam a recte intelligentibꝫ su
menda sunt. sicut a iudeis et a ple
risqꝫ hereticis carnaliter sapiē
tibus qui deū corporeū atqꝫ lo
calem opinantur. sed spiritu
aliter omnia intelligenda sīt.
Si quis enī in deū humana
membra seu motus aīe more
huāno inesse credat procul du
bio in corde suo ydola fabricat.
Cum ergo caput legimꝰ essen
ciam deitatis que omīa precē
dit et cui omnia subiecta sūt
intelligere debemus. Et sic si
gula superiora prosequitur.
Ad abigauum spanū de hu
militate et paciencia.
A. Quamqꝫ michi multorꝫ
sim conscius peccatorꝫ.
Z. Sanctos qui nos dili
gere dignantur per te cpido sa
B. lutamus. Nota. nichil a pu
ericia ita vitare conatus sum
qꝫ tumentē animū et ceruicē
erectam dei contra se odia pro
uocantem. Vide ī. sup ysaiam.
li. v. Item. meliores sunt duo
qꝫ vnus. et si alter ceciderit
ab altero fulcietur. funiculus
triplex non rūpitur. et frater
fratrem adiuuans exaltabitur.
Scribe igitur audacter et absē
ciam corporū crebro vince ser
mone. Item. quosdam philo
sophos legimꝰ ut totā cogitacio
nem ad mentis cogerent pu
ritatē sibi oculos eruisse. Idē
ȷ̊. contra iouī. Et vide infra ad
castricianū. C. Et a ꝓpheta dici
tur. intrauit mors per fenes
tras vrās. Item. non mittis C.
mercedem in pertusum saccu
lum. sed thesauros tibi in celes
tibus paras. idcirco nr̄as ap
petis diuicias quos xp̄i famu
los arbitraris. Ad ageru
chiam de monogamia.
In veteri via nouā semi A.
tam querimus. Sub Z.
nomine tuo tytulum
possidebit. Nota. Interdū B.
sibi libido blanditur. ut quod
ꝓpter intemperanciā fit. fieri
videatur desiderio liberorum.
Item. quanto plura sunt qꝫ
impugnāt pudiciciā. tanto vir
tutis maiora sunt premia.
Item. ponit de trecentis bar
barorū matronis captiuis. qꝫ
pro seruanda pudicicia par
uulos suos et seipsas postmo
dum occiderūt. Item. ponit C.
qꝫ vidit coniuges ex plebe vilis
simos. quorū masculus vigin
ti uxores sepelierat. femina

uiginti duos maritos habue-
rat, quoꝝ vir quia supuixit
coronatus fuit a populo. I-
tem virginitas in eo felicioꝛ
est, q carnis incentiua non
nouit. et viduitas in illo sol-
licitioꝛ est, q preteritas animo
recolit voluptates. Itē. libi-
do transacta semꝑ sui relin-
quit penitudinē. nunq̄ sacia-
tur. et extincta iterū reaccen-
ditur. usu crescit et deficit, nec
racioni paret que impetu du-
D. citur. Item. habere potes
probate etatis famulos vel
libertos in quoꝝ manibus
es nutrita. qui presint domu-
i, ad publicū respondeant, t-
buta persoluant. qui te susci-
piant ut patronā. diligant
ut alūpnam. venerentur ut
sanctam. Itē. fuge persōs
in quibus potest male con-
uersacionis esse suspicio. nec
paratū habeas in ludibrio.
sufficit michi consciencia me-
a. non curo quid de me loq̄-
tur homines. Apostolus enī
prouidebat bona nō solū corā
deo. ſ et coram hominibꝫ. ne
per illū nomen dnī blasphe-
metur in gentibus. Item
melius est amittere quod ve
limus nolim⁹ periturū est.
q̄ id pro quo omnia dimittē-
E. da sūt. Item. narrat urbes
quas foris gladius. intus vas-
tat fames. et alias que contre-
miscūt. et timore paciūtur qd
iam alie passe sunt. Itē. olī
a mari pontico usqꝫ ad alpes
iulias non erant nostra que
vestra sunt. et per annos xxx
fracto danubij limite in medijs
romani imperij finibꝫ pugna-
batur. aruerant vetustate la-
crime. et preter paucos senes
omnes in captiuitate obsidi-
one grauati non desiderabāt
quam non nouerant liberta-
tem. Itē non tam tibi q̄m sub
tuo nomīe alijs sum locutus.
que nil aliud de scripturis q̄
bigamie precepta nouerint
et que in alieno corpore sua
desideria consulūt. ut quod
ipse fecerūt alias facere vide-
ant et malarū societate pal-
pantur. Ad amicū presbite-
rum. origenis errores pandēs
et ubi prosequit̄ xxxi.

Ante annos circiter decē A.
vir pāmachius. An- Z.
teq̄m ingrediatur viā
que sibi cauenda sūt nouerit.
Nota. qui legendū acceperat B.
adhibitis notarijs opus omē
descripsit. et multo celerius q̄
promiserat. Codicē reddidit ꝛ
quod male surripuerat. pelus
alijs credidit. Et quia diffici-
le libros grandes et de rebus
misticis disputantes notario-
rum possunt conseruare com-

pendia. presertim qui furtim
celeriterqz dictantur. ita in illis
confusa sūt omīa ut ordine
et sensu careant in plerisqz.
Item aduersus omīa scribe
ret huius est temporis. Ad
alexandrū monachū et mi
nerium de resurrectione carnis.
A. Ipso professionis articulo
Z. Quorū quis sensus sit su
B. pra diximus. Nota. Item tan
ta celeritate fiet resurrectio
mortuorū ut viui quos in cor
poribus suis consūmationis
tempus īuenerit mortuos de
inferis resurgentes preuenire
non valeant. Vide infra ad
marcellā pᵃ. b. Itē sicut mo
uetur qui vigilat sic qui dor
mit iacet īmotus. et similitu
dine mortis torpet. Vide s. in
vigiliarū sermone. Item.
non doctoris opinio. sed doctri
ne ratio ponderanda est. Vide
C. sup zacharie. C. Itē in terra
aurū queritur. et de fluuiorū
alueis splendens refertur gla
rea. Item meū est propositum
antiquos legere. probare sin
gula. retinere que bona sunt
et a fide catholica non discre
dere. Ad algasiam de ques
tionibz sinicon. de hoc xxxij.
q. ij. sicuti femina.
A. Filius meus apodemi
us qui interpretatio
nem nominis sui longa
ad nos nauigatione signauit.
Condēpnandi sunt quia xp̄i .Z.
veritate contempta. postea mē
daciū id est antixp̄m recepturi
ri sunt. Nota. miratus sum B.
cur purissimo fonte vicino
nostri tam procul riuuli flu
enta quesieris. nisi forte pere
grinas merces desideres. et
pro varietate gustus nr̄orum
condimentorū te alimenta de
lectent. Alijs dulcia placent.
nōnullos subamara delectāt.
Horū stomachū acida renouāt
illorū salsa sustentant. Vidi
nauseam et capitis vertiginē
antidoto quod appellatur tir
pa sepe sanari. Vide sup ma
theū. E. Itē omnis falsa p
dicatio sectatur lucra. et glori
am querit humanā. ut per
gloriā nascatur compendia.
Vide i. sup tytū. d. Item q̄sti
one 2ᵃ. Sicut insule turbine
flatuqz ventorū et tempesta
tibus feriūtur sed non sub
uertuntur. sic et ecclesie que spe
rant in nomine saluatoris
loquūtur per ysayā. Ego ci
uitas firma que oppugnatur.
Item questione 3ᵃ. Iniquus C.
si sequatur iusticiā negat ini
quitatē. stultus si confiteatur
dei sapientiā negat stulticiā.
Hic interponatur. C. sicuti fe
mina. 31. q. ij. Itē questione eᵃ
Orandus est dn̄s ne in exor

dio fidei et crescentis etatis ocio torpeamus. sed īminente naufragio suscitemus dormientē dnm̄ ut nos saluet. Item questione q̄nta. Parabola quasi umbra preheminēu veritatis est. Item Sexta. Item medicina nō est causa mortis sed ostendit venena mortifera. licet hijs mali homīes abutantur ad mortē. Vide i. contra rufinū. C. Item. apud grecos sententia est minus desiderari quod licet ergo econtrario quod non licet fomentū recipit desiderij. unde et tulius negat solonem apud athenienses scripsisse de patricidarū supplicijs. ne non tam prohibere q̄ cōmonere videretur. Septima. Item. In corpore veritas est. sed in corporis umbra mendaciū. Octa. Item sic. signis dei que operabatur per moysen. magi suis restitere mendacijs. et virga moysi deuorauit virgas eorū. ita mēdaciū antixp̄i xp̄i veritas deuorabit. Ad amandū de quibusdam questionibz. de hoc xxxij q. vij. omnes causaciones.

A. Breuis epistola longas questiones explanare non valet. et in artū multa concludens stringere v̄bis quod est sensibz dilatatum. vide super psalteriū in prologo.

3. Non parat medicus. ut parcat. seuit ut misereatur. Idem ij. super ezechielē. Nota. quid necesse est sensum ad incerta et futura extendere. que aut consequi non possum⁹. aut forsan cito inuēta perdim⁹. Item in oratione dominica dicim⁹. libera nos a malo. ut sufficiat nobis contra maliciā hui⁹ seculi presens habere certamen. remordet consciencia. voluptas sola ac libido eciam in ipso tēpore penitendi preteritos stimulos patitur. Item. aliud est peccare per corpus. aliud in corpore. De primo ponit exēplū de fure et homicida. de scdo in fornicatore. Hic interponatur precall.ca. omēs. post quod sequitur. ca. non satis. 32. q. 2. ubi est notabile quod sequitur. Item vem nouam loquor. ymo non nouā sed veterē que veteris testamenti autoritate firmatur. Item putride carnes ferro indigent et cauterio.

Ad eundē responsiua. quā aliqui intitulant ad damasū

A. Propositio tua fuit de eadem apl̄i epistola.

3. Xp̄us totus in cunctis. Nota. Saluator noster nūc omnia non est in omnibus. sed pars in singulis. verbi gracia. In salomone sapiencia. In dauid bonitas. In iob paciencia. In petro fides. In finees

et paulo zelus. In iohanne vir
ginitas. In ceteris cetera. Cum
autem omniū rerū finis aduene
rit: tunc omnia in omnibꝫ erit:
ut singuli sanctorū omnes vir
tutes habeant. et sit xp̄us to
tus in cunctis. ¶ Ad antho
niū monachū ut scribat.

A. Dominus noster humi
litatis magister discep
tantibꝫ de dignitate
~~dignitate~~ discipulis vnū ap
prehendit ex paruulis dicens qd
habetur mathei xviij. in princi
Z. pio. Precor ut diligentem te
diligas et conseruo sermonē
conseruus impartiaris. Vale
B. in dn̄o. ¶ Nota. sathanas ex
archangelico fastigio non ali
am ob causam nisi ob contra
riam humilitati superbiā ruit.
Itē. contra sophistas seculi et
sapientes mūdi petrus et iaco
bus piscator mittitur. Item pha
riseus arrogans spernitur et
humilis publicanus auditur.
Itē. dn̄o loquente cū suis frater cū
fratre non loqueris. Itē. nisi
stili verecundia prohiberet. tā
ta lesus ingererē. ut inciperes
michi rescribere vel iratus. Vi
de infra ad niceam. C. ¶ Ad a
sellam de fictis amicis et de
tractoribus.

A. Domine sancte ac vene
Z. rande matri. Fluctus
qꝫ maris tuis precibz
mitiga. ¶ Nota. Non facilis B.
venia praua dixisse de rectis.
Item osculabantur michi ma
nus. et ore vipereo detrahebāt.
dolebant labijs corde gaude
bant. Item. diuinos libros ut
potui non nullis sepe disserui.
lectio assiduitatē. assiduitas fa
miliaritatē. familiaritas fidu
ciam fecerat. ¶ Itē. dicant mi C.
chi. quid vnq̄ꝫ in me aliter sen
serint qm̄ xp̄ianū. dicant pecu
niam cuiusqm̄ accepi. mune
ra magna vel parua si non
spreui. in manu mea es alie
nū insonuit. Item nil michi
aliud obicitur nisi sexus meus.
et hoc solū cū iherosolimis
paula proficiscitur. Et ī. quā
tamen nūquā manducantē
vidi. sed postqm̄ eam pro me
rito sue sanctitatis venerari.
colere. suscipere cepi. omnes
me deseruere virtutes. nulle
alie romane urbi fabulā pre
buerunt nisi paula et mela
nia. que contēptis facultatibz
pignoribusqꝫ desertis. crucem
dn̄i quasi quoddā pietatis le
uauere vexillū. Si balnea pe
terent. vngenta eligerent. di
uicias et viduitatē haberent
materias luxurie et libertatis
domine vocarentur et sancte.
Itē. facilius creditur quod
aut fictū libenter auditur. aut
non fictū ut fingatur īpellit.

D. Item. O inuidia primo mor/
dax tui. o sathane calliditas
semper sancta psequeris. Vi/
de sup ad galathas libro 3. g.
Item gratias ago deo meo
q dignus sum q mūdus me
oderit. Item. esdras qui inter/
pretatur adiutor reducat me
in patriā meā. Stultus ego
qui volebam cantare cantio/
nem dñi in terra aliena. I/
E. tem. maleficū quidā me gar/
riūt: titulo fidei seruus agnos/
tor. magū autē iudei dñm me/
ūm. sed ictor eciā apostolus
dictus est. Et xpc. math 27. in
fine. Vide ad nepocianū. E. I/
tem. scio per bonā et malam
famā peruenire ad regna celo/
rum. Saluta paulam et eu/
stochiū velit nolit mūdus in
xpo meos. Vide ad aug^m. 3. c.
Item. ante tribunal xpi si/
mul stabim⁹. ibi patebit qua
mente quis vixerit. Ad a/
letham de institutione pau/
le filie sue. pulchra et notabi/
lis tota.

A. Apostolus paulus scri/
bens ad chorinthios.
Z. Ancillam et sponsā
xpi erudiam regnis celestibz
B. offerendam. Nota. Nūqm
est sera conuersio. latro de cru/
ce transit ad paradisū: nabu/
chodonosor rex babilonis post
efferacionē cordis et corporis
et beluarum in heremo cōuictū
mentem recipit hūmanā. Itē.
ad aliā materiā lapsus sum. et
rota currente dū vrceū facere
cogito amphoram finxit ma/
nus. Itē. habeat in discendo
socias quibz inuideat et quarū
laudibz mordeatur. Nec est ob
iurganda si tardior sit. sed lau/
dibus excitandū ingeniū. ut
vicisse gaudeat et victa dole/
at. Item. non sunt contemp/ C.
nenda q̄uis parua sint, sine
quibus magna constare nō
possunt. Vide super ad ephe.
b. Itē. non discat in tenero
quod ei postea dediscendū est.
difficulter eraditur quod rudes
animi pbiberūt. Greca nar/
rat historia alexandrū potē/
tissimū regē. orbisqz domina/
torem. et in moribus et in īces/
su leonidis pedagogi sui nō
potuisse carere vicijs. quibz
adhuc paruulus fuerat infec/
tus. Vide sup parabolas li. ij.
ad finem. Item. procliuus
est malorū emulacio. et quo/
rū virtutes assequi nequis
cito vicia imitaris. Item. li/ D.
cet quidā putant maioris es/
se virtutis presentē cōtempne/
re voluptatē. tamē ego securi/
oris arbitror continentie nes/
cire quid querat. Itē memē/
tote parentes virginis magis
eam exemplis docere posse q̄

vote. flores pereu͂t cito. viola lilium et crocum pestilens aura corrumpit. Nunq̃ absq; te procedat in publicum. Item oracioni lectio. lectioni succedat oracio. Sic comedat ut semp esuriat. ut statim post cibum possit legere orare et psallere. Ide ad custo. z. b. Item. displicent michi maxime in teneris etatibus longa et imoderata ieiunia. experimento didici. asellum in via cum lapsus fuerit diu ticula querere. Hic interponit quod scripsi sup cantica in principio. Item illorum tractatibus illorum delectetur ingenijs. in quorum libris pietas fidei no vacillat. Ceteros sic legat ut magis iudicet q̃m sequatur. Vide ad furiam. d. Ite. noli subire onus quod ferre non potes. nutriatur in monasterio. melius tibi est desiderare absente. q̃m singula pauere. cum quo loquatur. quid loquatur. cui annuat. quem libenter aspiciat. Ad augustinum apologeticum. r.

Domino vere sancto r̃c. Cum a sancto fratre nostro. Vere sancte et beatissime papa. Nota. Non ego tibi sed causa cause respondet. et si culpa est respondisse. multo maior fuit prouocasse. Vide s. ij. c. Ite sit inter nos pura germanitas et deinceps no questionum. sed caritatis ad nos scripta mittamus et in campo scripturarum. sine nostro inuice dolore ludamus. Ad eundem ut tercius scribat. ij.

Dno et vere sancto. r̃c in ipso profectionis articulo. Vulgare prouerbium est q bos lassus fortiter figat pedem. Tristes hec dictauimus. utina mererem̃ coplexus tuos. in collatione mutua. vel doceremus aliqua vel disceremus. In alio libro finit. supplicater te salutat. Nota. absq; ullo rancore stomachi in scripturarum disputatione versemur. ut vel nostrum emendemus errorem. vel alium frustra reprehendisse doceamus. Absit aute a me ut quicq̃m de libris beatitudinis tue attingere audeam. sufficit enim michi probare mea. et aliena non carpere. Ite puerilis est iactancie qd olim adolescentuli facere cosueuerunt accusando illustres viros suo nomini famam querere. Ite in scripturarum campo iuuenis senem non prouoces. nos nra habuimus tempora. et cucurrimus quantum potuimus. nunc te currente et longa spacia transmeante nobis debetur ocium. Ad eundem super missa epistola arguendo. tercia.

A. Domino vere sancto. etc. Crebras ad me episto-
Z. las dirigis. Vale mi
amice carissime. etate fili. dig-
nitate parens. et hoc a me ro-
gatus observa ut quicquid michi
scripseris ad me primum facias
B. pervenire. Nota. de amicicia
omnis tollenda suspitio est.
et sic cum amico quasi cum al-
tero se loquendum. Item. ego
quondam miles. nunc vetera-
nus. tuas et aliorum debeo lau-
dare victorias. non ipse effeto
corpore militare. Item. non sum
tam ebes ut si diversa senseris
C. me lesum putem. Item hoc
scribo quia te pure diligere
cupio. et nil mente retinere quod
distet a labijs. Item. si in defen-
sione mei aliqua scripsero. in
te culpa sit qui provocasti. non
in me qui respondere compul-
sus sum. Vide supra. ii.

Ad eundem super tribus e-
pistolis. iiij.

Domino vere sancto etc. Tres
A. simul epistolas. immo
libellos per dyaconum
cyprianum tue dignationis ac-
Z. cepi. Peto ut quiescentem senem
olimque veteranum militare non
rogas et de vita periclitari.
tu qui iuvenis es. et in pon-
tificali culmine constitutus
doceto populos et novis af-
ficite frugibus romana tecta
locupleta. michi sufficit cum
auditore et lectore pauperculo in
angulo monasterij susurra-
B. re. Nota fortissimos milites
subita bella conturbant. et an-
te coguntur fugere. quam possint
arma recipere. Item. teipsum
orare non dubito ut inter nos
contendentes veritas superet.
non enim tuam queris gloriam
sed christi. et cum tu viceris ego
vincam. si errorem meum intel-
lexero. et econtra. Item. preter-
mitto salutationis officia qui-
bus meum demulces caput. ta-
ceo de blanditijs quibus rep-
hensionem meam niteris conso-
lari. ad ipsas causas veniam.
C. Item. liber de illustribus vi-
ris vel proprie de scriptoribus eccle-
siasticis appellandus est. licet
a plerisque imperitis de auctori-
tatibus dicatur inscriptus. E-
pythaphium proprie scribitur mor-
tuorum. Item. si me reprehendis
errantem. patere me queso er-
rare cum talibus. et cum me erro-
ris mei multos socios habere
prospexeris. tu veritatem tue unum
saltem astipulatorem proferre debe-
bis. etc. Ego enim reclamante
mundo libera voce pronuntio.
cerimonias iudeorum perniciosas
esse et pestiferas christianis. et ob-
servantem sive ex iudeis sive ex
gentilibus fuerit. in dyaboli
baratrum devolutum. Item fre-

quenter in longum sermo pro
tractus caret intelligentia. et dum
non sentitur ab imperitis minus
D. reprehenditur. ¶ Item. non potest
fieri ut veritatis cultor menda
cio colla submittam. ¶ Item. si cauille
gere non placet. nemo compel
lat inuitum. bibat vinum vetus cum
suauitate et nostra musta con
temnat. ¶ Item. dicis me in io
nam male interpretatum. et quod
sit illud subtrahis. aufers michi
occasionem salutis mee. ne quod
dixeris me respondente soluatur.
Vide ad pāma. et marcel. z. h.

¶ Ad eundem de duobus libellis. epistola quinta.

A. Venerabili pape etc. Dum
venerabilem fratrem
Z. meum. ¶ Pleraque prio
ris laboris ob fraudem cuius
B. dam amisimus. ¶ Nota. certe quic
quid dici potuit. et summo inge
nio de scripturarum haurire fon
tibus a te positum atque disertum
est. ¶ Item. inter nos eruditionis
causa diximus. ceterum emuli
et maxime heretici dum diuer
sas inter nos sententias vide
runt. de animi calumpniabuntur
rancore descendere. michi autem
statutum est te amare. te colere.
suscipere mirari. tuaque dicta quasi
si mea defendere. Certe et in dy
alogo quem nuper edidi tue be
atitudinis ut dignum fuerat re
cordatus sum. ¶ Item penitenti
ciam simulat ut docendi in eccle
siis habeat facultatem. Nam si se
aperta luce prodiderit foras ex
pulsa mouetur.

¶ Ad eundem pro recomendacione presidii dyaconi. Sexta.

Domino vere sancto etc. A.
Anno preterito etc. ¶ Z.
Suscipiende papa.
¶ Nota. literarum baiulum habe B.
as commendatum. non quod re aliqua
xpo tribuente indigeat. sed quod
bonorum amicicias auidissime
expetat. et in hiis coniungendis
maximum putet beneficium asse
cutum. Cur autem ad occidentem
nauiget ipso poteris narrante
cognoscere.

¶ Ad eundem de hereticis. septima.

Domino sancto etc. Omni qui A.
dem tempore beatitu
dinem tuam eo quo de
cet honore veneratus sum. et
habitantem in te dilexi dominum
saluatorem. ¶ Beatissime pa Z.
pa. ¶ Nota. Contra flantes ven B.
tos ardore fidei perstitisti. ma
luistique quantum in te fuit solus
liberari de sodomis. quam cum pe
reuntibus commorari. ¶ Item. te
omnes heretici detestantur. et
me pari persequuntur odio. ut
quos gladiis nequeunt voto
interficiant. ¶ Item. incolumem
et mei memorem te xpi domini cle
mencia tueatur.

¶ Ad eundem de eodem. viii.

A Multi utroq3 pede clau-
dicant nec fratris cer-
uicibus inclinantur.
habentes affectū erroris pris-
tini. cum predicandi non habe-
Z. ant libertatem. Et ibi seru-
B. tute pereat sempiterna. No-
ta. capta iherusalem tenetur
a nabuchodonosor. nec ihere-
mie vult audire consilia. qui
pocius egyptū desiderat ut
moriatur in taphnes id est hu-
milibus vel aduersis. Unde su-
per naūm dicit ꝙ interpretatur
consūmacio. Hic continuatur
Z. Ad eundem et alipiū de
heresi celestina. ix.
Dominis vere sanctis ꝛc.
A. Sanctus inocentius
presbiter qui huius
Z. sermonis est portitor. Vene-
B. rabiles patres. Nota testē
innocē deū ꝙ si fieri posset.
assumptis alis columbe ves-
tris aspectibus implicarer. I-
tem nobis auctoribus heresis
celestina iugulata est. que sic
infecit corda multorū. ꝙ licet
superatos et dampnatos se sē-
ciant. venena cordiū non ob-
mittāt. et quod solū possunt
nos odiūt per quos putant
se libertatē docēde hereseos ꝑ-
didisse. Ad castricianū cōso-
latoria recitatis.
A. Sanctus filius communis
dyaconus michi retu-
lit. Libenter suscipiam dis- Z.
pensacionis moram magnitu-
dine fenoris duplicatam. No- B.
ta in amicis non res queritur
sed voluntas. quia alterū ab
inimicis sepe prebetur. et alte-
rum sola caritas tribuit. Itē.
magna ira est. quando peccā-
tibus non irascitur deus. Unde
in ezechiele ad ihrlm. Iam nō
irascar tibi. zelus meus recessit
a te. Item. magister discipu-
lū corrigit quē ardencioris cer-
nit ingenij. medicus si cessaue-
rit curare desperat. Itē. ponit C.
verbū anthonij ad didimū ce-
cum tale. Miror prudentē vi-
rum eius rei dolere dampno.
quam formice musce et culices
habent. et non letari illius pos-
sessione. quam soli sancti et a-
postoli meruerūt. Ex quo vi-
des ꝙ multo melius est spiri-
tu videre quā carne. et illos ocu-
los possidere in quos festuca
pcti non possit incidere. Vide
supra ad abiganū. v. Ad cas-
trinā matertetam.
Iohannes aplus et euan- A.
gelista. Epistola me her- Z.
cum lecta fuerit absoluet.
Nota. aplus dicit. Sol non B.
occidat sup iracundiā vestrā.
quid agemus nos in die iudi-
cij. sup quoꝝ irā non vnius diei.
sed tantorū annorū sol testis
occubuit. Item quomodo in

cotidiana prece dicim⁹. dimit
te nobis debita nostra sicut et
nos &c. animo discordante cum
verbis. oratione dissidente cum
factis. Nota.

Ad celanciam ne etiam re
ligionis causa uxor virū
dimittat. Et quia nomini cō
iugis est simile hoc nomen ī
prima lcā discrepans maiori
numero uti dispono. Est au
tem sciendū. q̄ de parisius re
cepi quandā epistolā frīs gui
gonis maioris prioris carthu
siensis. cuius grandis opinio
perdurat in ordine. et postmo
dum illius transcriptū apud
carthusiā fore recepi. In qua
scribens ad durbonenses frēs
asserit quasdā epistolas attri
bui iheronimo que non fue
runt ipsius. quas singulas ī
processu signabo. Inter illas
autē ponit istam. licet eam
cōmendet. ut nobili stilo con
scriptam. Vincentius etiam
istam non expressit in speculo
historiali. allegato in principio
hui⁹ partis. Nescio si intende
bat illā includere sub hys e
pistolis. quas sine expressione
allegauit in fine. Qui tamen
maniplū florū composuit sub
iheronimo sepissime istā allegat.

A. Vetus scripture celebra
ta sententia est. esse pu
dorem quo gloria tue

niatur et gratia. Et esse rursus
pudorē qui peccatū parere so
leat. Non inchoasse sufficit 3.
sed perfecisse iusticia est. No B.
ta. tam sancte peticioni et tā
sancto desiderio non satisface
re. quid aliud est qm̄ profectū
alterius non amare. Item.
quid tam supbū et ingratū
videri potest. q̄ aduersus eius
viuere voluntatē. a q̊ ipsū viuē
acceperis. q̄ illius precepta de
spicere qui ideo aliquid impe
rat. ut causas habeat remū
nerandi. Itē. grandem vim
obtinet vera dilectio. et qui p̄
fecte amatur totū sibi aman
tis vendicat voluntatē. Nichil
est imperiosius caritate. I C.
tem. non virgo. non vidua. nō
nupta ab hoc impio secura ē.
in quouis pposito vel gradu
equale peccatum est. vel pro
hibita admittere. vel iussa nō
facere. Itē. non tam cito ad
maiora peccata progreditur q̄
etiā parua formidat. Item.
maximā partem equitatis ī
pleuit qui nulli nocuit. Itē. D.
quantū ad peccati rationē per
tinet. nocuit qui nocere dispo
suit. Item asperā nobis et ī
suauem virtutū viam nimia
facit viciorū consuetudo. que
si in partem alteram trāsfera
tur. inuenitur sicut scriptura di
cit semita iusticie leuis. Itē.

timendū est ne quos duces ver-
ti itineris habere nos credim⁹
eos comites habeam⁹ erroris.
E Item. nūq̄ errat imitacio q̄
sequitur veritatē. Item. tanta
reprehendendi libido mentes ho-
minū inuasit ut etiam qui p̄-
cul ab alijs vicijs recesserunt in
istud tamen quasi in extremū
dyaboli laqueū incidant. Itē
nil tam inquietat animū et
leuem et mobilē facit mentē.
sicut facile credere. et obtrecta-
torum verba sequi temerario
mentis assensu. hoc sepe ami-
cos facit īimicos. concordes e-
nim et credulas aīas malilo-
F qui lingua dissociat. Item.
isto tempore maxime regnat
adulationis viciū. quod q̄ʒ ē
grauissimū humilitatis et
beniuolencie loco ducit̄ et ita
fit ut qui adulari nescit aut
inuidus aut superbus repu-
tetur. Est sane grande et sub-
tile artificiū laudare alterū ī
cōmendacionē sui. et decipien-
do animū sibi obligare decep-
ti. et fictas laudes certo precio
vendere. Que tanta leuitas
et vanitas relicta p̄pria consci-
encia alienā opinionē sequi
et circūuencionē et illusionē
suam pro beneficio accipere
vide ad rusticū.i⁹ E. Item.
tantus in te sit veritatis ador
ut quicquid dixeris iuratum
putes. Item nichil est quod
nos ita deo et hominibꝫ gra-
tos facit q̄ si vite merito mag-
ni. hūilitate infimi simus.
Itē. aliud est virtutem ha- G.
bere. aliud virtutis similitudi-
nem. aliud est verū vmbras
sequi. aliud veritatem. Multo
deformior est illa superbia que
sub humilibus signis latet.
Item. sola apud deū libertas
est non seruire peccatis. Sūm-
ma apud deū nobilitas est cla-
rū esse de virtutibus. Itē. si
obliuiscimur q̄ omnes ex v-
no generati sum⁹. saltē id sem-
per meminisse debemus q̄ per
vnū omnes regeneramur. Itē. H.
quid prodest tenuari corpus abs-
tinencia. si anim⁹ intumescit su-
perbia. Quā laudem merebi-
mur de pallore ieiunij. si liui-
di sim⁹ īuidia. Quid virtutis
habet vinū non bibere. et ira
atq̄ odio inebriari. Tunc pre-
clara est abstinencia. cum a-
nim⁹ est mundus a vicijs. I-
tem. minus ieiuniorū et absti-
nencie laborē caro sentit. aīa
esuriente iusticiā. Itē. beatus
ille qui tam sancte et grauit̄
disposuit vitam suā. ut de ip-
so aliquid sinistrū fingi non
possit. dum aduersū obtrecta-
torū libidinē pugnat meriti
magnitudo. nec fingere quis-
q̄m ausus est quod a nullo

J. putat esse credendū. ¶ Item.
frustra irascimur obtrectatori
bus nostris. si eis obtrectandi
materiam ministramus. Itē
periculo se promittitur quod est
in alterius potestate. et nescio
qm̄ sit grata donacio. si vnus
offerat rem duorū. Item. fide
lius semper et gratius obseq
ium est quod ab amore q̄ quod
a metu recipitur. ¶ Ad cypria
nū exposicio psalmi lxxxix.
A. Frater carissime cypria
ne. Sacro prenoscens.
Aliter incipit prius te
cypriane presbiterorū studiosis
3. sime. Sicut deprecantis hūi
litas meretur premia. ita sup
bia contēpnentis dei auxilio
deseretur. Vide contra pelagia
B. nos. g. ¶ Nota plerisq; accide
re solet ut maior sit intelligen
cie difficultas in eorū explana
cionibus. q̄ in hijs que expla
nare conantur. Et infra. Sim
plex et pura explanacio non
doctrine gloriam in multipli
cacione sermonū. sed legentis
debet intelligenciā querere. I
tem. habet sancta scriptura cō
suetudinē. ut omnes psalmi
qui cui9 sunt tytulos non ha
bent hijs deputentur psalmis
quorū priores esse noscuntur.
Et infra. Errant qui omnes
psalmos dauid arbitrantur
et non eorū quorū nominibz

sunt inscripti. Itē. qui sustinet
tempestatē petre vel tecti querit
refugiū. Quem hostis perseq
tur ad muros urbiū confugit.
Fessus viator tam sole q̄m pul
uere querit vmbre solaciū. Si
seuissima bestia hominis san
guinē siciat cupit utrūq; potēt
p̄sēs vitare discrimen. ¶ Item. C.
sicut mane virens herba flori
bus vernans delectat oculos cō
templanciū. paulatimq; mar
cescens pulchritudinē pdit. et
in fenū quod conterendū est
vertitur: ita species hominum
vernat in paruulis. floret in
iuuenibz. viget in perfecte eta
tis viris. et repente dū nescit ī
canescit caput. rugatur facies.
cutis prius extensa contrahi
tur. Et infra. Hoc eciā lāguor
facit et inedia. ut vultus pri
us pulcherrim9 feminarū ad
tantā transit feditatem. q̄d a
mor in odiū cōuertatur. Item.
benyamin interpretatur filius
dextere. Item. egregie dictum.
nullū tam decrepite senectutis
qui adhuc non se vno anno
viuere suspicetur. Idem in eplā
ad ageruchiā. ¶ Item. qui coti D.
die recordatur se esse moriturū
contēpnit presencia. et ad futu
ra festinat. Itē. qui in āgus
tia constitutus est. serū dei ei
videtur auxiliū. Item. quā
to in hoc seculo persecucionibz

paupertate, īimicorū potentia,
vel morborū cruciatibꝫ fuerim/
afflicti. tanto post resurrectio/
nem in futuro maiora pmia
consequemī. ¶ Ad cromaciū
Iouinianū. et eusebiū de bonoso.

A. Non debet carta diuide/
re quos amor mutuus
copulauit: quin poci/
us si rei condicio pateretur cū
vno litterule apice nomīa in/
ʒ. diuisa concludere. Epistole
breuitas compellit tacere desi/
deriū vestrū cogit loqui. Pro/
perus sermo confusa turbat
B. oratione. ¶ Nota. non minus
michi reliquit michi abeundo
desideriū. q̄ attulerat veniendo
leticiā. Nunc enī vestris lr̄is
fabulor, illas amplector. et il/
le meū loquūtur. Item. cur
tot intercurrentibꝫ spacijs maris
atqꝫ terre tam paruā misistis
epistolam. cartam defuisse nō
puto. egypto ministrāte cōmer/
cia. Et si ptholomeus maria
clausisset: tamē rex attalus mē/
branas ex pgamo miserat: ut
carte penuria pellibus cōpensa/
retur. vnde et pergamenarū no/
men ad hanc usqꝫ diem serua/
tum est. Si dicitis baiulū festi/
nasse. ad longam epistolā vna
nox sufficit: si vos aliqua occu/
patione detentos, nulla necessi/
tas maior est caritate. Restāt
duo. aut vos piguerit aut ego
non meruerim. ex quibus ma/
lo vos culpare tarditatis. qm̄
me condēpnare non merito. fa/
cilius enī negligencia emenda/
ri potest: qm̄ amor nasci. Itē.
ego in peccatorū meorū sepul/
chro iacens dn̄icum de euange/
lio clamorem expecto. Iheroni/
me veni foras. Vide s̄. ad florē/
ciū. b. ¶ Item. ego ut ait genti/ C.
lis poeta. omnia. eciā tuta time/
o. Itē nostis puellares aīos
plerūqꝫ solidari si se intelligūt
cure esse maioribus. Item. in
mea patria sanctior est qui di/
cior est. ¶ Itē. honorande sunt D.
que sexum vincere cum seculo.
que oleo ad lāpades largiter
preparato sponsi prestolantur
aduentum. ¶ Ad eundem et
eliodorū de infancia saluato/
ris. de q° lib° fit mencio in cro/
nica romanorū pontificū post
principiū. ubi eciam ponunt
quatuor illius libri miracula.
hoc dico quia xv. dis. c. fi. poni/
tur inter apocrifos. et vide in
speculo historiali. li. i. ca° 19.

Dnis sanctis ac beatissi/ A.
mis viris. Qui vi/ ʒ.
uit et regnat. ¶ No/ B.
ta qui terram auri conscium
fodit non illico arripit quicq̄
fossa lacerata profuderit: sed ī
vertendis supinandisqꝫ ces/
pitibus īmoratur. Item. non
nos hūc libellū canonicis sup/

addimus scriptis. sed ad dete-
gendum hereseos fallaciã a-
postoli mathei atqz euangelis-
te scripta transferimus. in quo
opere tam iubentibus pijs epis-
copis obtemperamus. quam impijs
hereticis obuiamus. ¶ Ad eosdem
de martirologio. Scripserũt eũ
q theodosius cordubiensem e-
piscopũ cõmendabat q omni
die plurimorũ martirũ quorũ
ea die erant natalicia memo-
rabatur. Rogabãt ergo eũ ut
de archiuis eusebij cesariensis
festa nĩm eis dirigeret ut pos-
sent tale officiũ dei martiribz
exhibere.

A. Cromacio et eliodoro e-
piscopis iheronimus.
Constat dñm nostrũ
omni die martirũ suorũ triũ-
phos excipere. quorũ passiões
a sancto eusebio cesariensi epis-
3. copo scriptas reperimus. Am-
putato fastidio unius de omĩbz
sufficiat libellus asscriptus.

B. ¶ Nota. Constantinus augus-
tus cum cesaream fuisset in-
gressus et diceret prefato an-
tistiti ut peteret aliqua benefi-
cia cesariensi ecclesie profutu-
ra. legitur eusebiũ respondisse
suis opibus ditatam ecclesiã.
nulla petendi beneficia neces-
sitate compelli. sibi tantũ desi-
deriũ ĩmobile extitisse ut quic-
quid in republica romanensi
gestum erga sanctos dei. iudi-
ces iudicibusqz succedentes sol-
licita pscrutatione perquirerẽt.
et qui martires. vel a quo iudi-
ce vel in qua prouincia vel ci-
uitate. qua die. qua passione p-
seuerantes suam obtinuerũt
palmã. de ipsis archiuis subla-
ta ipsi eusebio regis iussu diri-
gerent. quod et factũ est. Ite
singulorũ mensiũ et dierũ fes-
ta conscripsimus ut iubere dig-
namini peruenire nostre paruu-
tatis nomen et memoriã habi-
turũ fore credentes cũ diebus
omĩbus sanctorũ noĩm festiui-
tates fuerĩt celebrate. Sub-
dit q singulis diebus conscrip-
ta erant nomĩa plus q̃ sexten-
torũ miliũ. que quia lectoris
animũ grauarent succincte et
breuiter aliquos solẽpnes enu-
merat. ¶ De cronica iheroni-
mi partim de eusebio cesariẽ-
si translata. ad vincenciũ et ga-
lienũ.

Eusebius iheronimus. A.
vincencio et galieno su-
is salutẽ. Apud quosdã
precedit. Adiuro quicũqz hos de-
scripseris libros. per dñm nos-
trũ. etc. Finis vero prohemij. 3.
Reliquũ temporis graciani et
theodosij lacioris historie stilo
reseruaui. non q de viuentibz
timuerim libere et vere scribe-
re. timor enim dei timorẽ ho-

minū expellit. sed quia debachan-
tibus adhuc in terra nostra bar-
baris incerta sunt omīa. finis
vero operis videtur. Ubi enū-
merat annos ab adam usqꝫ
ad xiiij annū valentis et valē-
tiniani. tamen ꝓpter diversita-
tes quas īvenio solū de prohe-
mio notabilia colligam. etc. ¶
B. Nota. vernaculū lingue genꝰ
si ad verbū interpretor absurdū
sonat. si ob necessitatē aliquid
in ordine vel sermone mutave-
ro ab interpretis videbor offici-
o recessisse. Itaqꝫ mi vincenti
carissime et tu galiene pars a-
nime mee obsecro ut quicquid
hic tumultuarij operis est. ami-
corū non iudicū animo rele-
gatis. Item v. vi. et vij edicio
licet quibꝫ censeantur autoribꝫ
ignoretur. tamen ita probabilē
sui diversitatē tenēt. ut auctori-
tatem sine nominibꝫ meruerit.
Itē non ignoro multos fore
qui solita libidine omnibus de-
trahendi quod vitare non po-
test. nisi qui omnino nil scribit.
huic volumini geminū. id est
masculare dentem infigant. ca-
lūpniabunt tempora. cōnectēt
ordinē. res arguent. sillabas vē-
tilabunt. et quod accidere ple-
risqꝫ solet. negligenciā librari-
orum ad auctores referent. quos
tū possim meo iure repercutere. ut
si displicet non legant. malo bre-

uiter placatos dimittere. Itē C.
sciendū me interpretis et scrip-
toris ex parte officio usum. qui-
a et greca fidelissime expressi. et
non nulla que michi intermis-
sa videbantur adieci. et decla-
rat que. ¶ Ad damasum de fi-
de cui in antyochia cōmunica-
re debeat. li. j.

Quoniā vetus oriens. A.
quod habetur xiiij. q. j.
qm̄ vetus. quare de no-
tabilibus que ibi sunt hic nō
ponam. Cum in antiquo sen- Z.
su predicent. ¶ Nota. non bone B.
suspicionis est cum in eodem
sensu verba dissenciūt. Item.
si sic credo ut ipsi sentire se si-
mulant. permittant michi meis
verbis suū sensū loqui. Item.
ne obscuritas loci in quo dego
fallat baiulos literarum ad eū quem
bene nosti scripturā dignare
transmittere. ¶ Ad eundem. li. ij.

Importuna mulier. quod A.
habetur. de pe. di. j. im-
portuna. Noli despice- Z.
re animā pro qua xp̄c mortu-
us est. ¶ Nota. paulus ex perse- B.
cutore sit predicator. oculis car-
nalibus excecatur. ut mente
plus videat. et qui vinctos xp̄i
famulos ducebat ad consiliū
iudeorū. ipse postea de vinculis
xp̄i gloriatur. Itē. aut poeta o-
racius. Celum non animū
mutat qui trans mare currit.

Item. ego clamito. Qui cathe
dre petri iungitur meus est.
Ad eundē de panibus vel a
lys altaris oblaconibus. de
hoc x. q. i. quia sacerdos. iij.
A. Nouerit sancta auctori
Z. tas tua. Cum ipsi nō
debeant pro populo o
B. rare. Nota. testes ydonei q̊s
ad hoc corroborandū concitaui.
hij sunt gregorius nazanzenus.
cyrillus athanasius z̄c̄ qui om
nes vno ore eodemq̄ consensu
veluti vera sancti spiritus or
gana anathematizandos cen
sent. qui in usus laycorū panes
oblaconū contulerūt. quia dī
no solis sacerdotibus debentur.
nisi forte religionis gracia lay
ci pro benedictione de manu
sacerdotis accipiant. Ad eū
dem de osanna. hoc eciā pro
sequitur super math. li. z. c. 22. e.
A. Multi super hoc sermone
Z. diuersa finxerūt. Fal
sam referre sentenciā.
B. Nota. obmissis opinionū ri
uulis ad fontem vnde ab euā
gelistis sumptū est recurram⁹.
Item. omniū interpretū opi
nio dirigenda est. quo facilius
quid super hoc senciendū sit
extractione auctorū ipse sibi
lector inueniat. Vide infra sup
zacha. f. Item. in lingua
latina interiectiones quasdā
habemus ut exultando dicam⁹

va. in admirando papē. in do
lendo. heu. et quando silenciū
volum⁹ imperare strictis denti
bus spiritū coartam⁹ et cogim⁹
insonandū. Item. facile po C.
tuimus aliquid ementiri quod
vna voce solueret questionem.
sed magis decet ob veritatem
laborare paulisper. et peregri
no aurē accōmodare sermoni
qm̄ de aliena lingua. ut in z.
Ad eundem de tribus questi
onibus per eum factis. v.
Beatissimo pape dama A.
so. z̄c̄ post ÿ epistolam.
Cum subintrauerit Z.
plenitudo genciū. tunc omnis
israhel saluus erit. Nota. B
Notario ad officiū p̄parato q̊d
enim voce prompturus ante
michi cogitacione pingebam.
Item ne me estimes tantū
modo dormitare qui lectionē
sine stilo somnpnū putas. Hoc
dyx̄ damasus ad eū sic scrip
serat. Dormientē te et longo iā
tempore legentem pocius qm̄
scribentē questiūculis ad te mis
sis excitare disposui. Itē. esti
mas curiositatē esse finitam.
maior querendi ardor exorit̄.
Item. de hebraicas disputan C.
tem non decet aristotilis argu
menta conquirere. nec fluuīe
tuliane eloquencie ducendus
est riuulus. nec aures quintili
ani flosculis et scholari decla

matione mulcenda/ pedestris
et cotidiane similis oratio ne-
cessaria est que rem explicet
sensum edisserat obscura ma-
nifestet neq; verborū composi-
tione frondescat. Sunt alij di-
serti/ laudentur ut volūt et
buccis inflatis spumantia ver-
ba trutinent michi sufficit
sic loqui ut intelligar. Vide ī-
fra ad pāmachiū. iiij. c. Item.
constat nullū hominē excepto
eo qui ob nostram salutē carnē
est dignatus induere plenam
habuisse sciencīā et certissimā
veritatem. Vide cōtra pelagia-
nos. d. Item. sermo dei benedic-
tionis est repromissio et spes
D. regni futuri. Itē iniquitas
est inimica iusticie. Vide infra
in quadragesimali sermone.
h. ¶ Ad eundem de filio prodi-
go. aliter. frugi et luxurioso. cu-
ius euangeliū hic exponit. de
hoc xxxvij. di. Sacerdotes. 6.
A. Beatitudinis tue inter-
rogatio disputatio fu-
it et sic quesisse querē-
do viam est dedisse quesitis.
Z. Agnosce dictanti maxime cū
in ecclesiasticis rebus non que-
rantur verba sed sensus. id est
panibus sit sustentanda vita
B. non siliquis. ¶ Nota. sapient^r
interroganti sapientia repu-
tabitur. Item. esse cū deo. vel
ab ipō discedere non sumitur

locorū spacijs sed affectu. Itē.
luxuria īimica deo. īimica v-
tutibus perdit omnem patris
substanciā. ¶ Item. princeps C.
huius mūdi est dyabolus. tene-
brarū rector, quem īimicū ho-
minem īiquitatis iudicem. dra-
conē sathanā. malleū pdicē. be-
lial/ leonem rugientē/ leuiathā.
et alijs multis vocabulis scrip-
tura cōmemorat. Itē. demo-
nū cibus est ebrietas/ luxuria
fornicatio et vniuersa vicia. Et
infra. Itē. carmina poetarū secu-
laris sapiencia/ rethoricorū
pompa verborū. Hic interpo-
nitur c. sacerdotes. 3A. di. ¶ Itē D.
pctōrum est iacere. iustorū est
stare. Item. omnis istius mū-
di iusticia. ad dei comparatio-
nem non est iusticia. Item
sepe causatus sum extolli nō
posse sermonē/ nisi quem pro-
pria manus ligauerit. Vide ē
ad eundē. ij. et vide infra ad
rufinū. ¶ Ad eundem de sera-
phin et calculo. vij.
Septuaginta interpre- A.
tes. Et missus est vn^9
ad me de seraphin.
Cum siluanū in apostolo- Z.
rum actibus non legerimus.
¶ Nota. quando de supnis mas- B.
culinū aliqd vel femininū po-
nitur intelligendū est non tā
sexū significari qm ydonea lī-
gua sonare. nam et deus omni-

bus pene linguis profertur ge
nere masculino. cũ in eum sex
us non cadat. Vide. s. ad pau
lam de assũpcione bte marie vgĩs.
Idem dixit sup iiij ezechielis. I
tem. calculus genus est lapidis
durissimi. rotundi. et omni pu
ritate leuissimi. sic sermo dei
qui nec hereticorũ nec aduer
sariorũ potest contradictioni
bus cedere calculus dicitur. I
tem in calculo diuini sermonis
varietas et rigor. in carbuncu
lo lucens et manifesta doctrĩa
monstratur. Ad eundem de
morte ozie. et de seraphin et
calculo. sermo. 8.

A. Et factum est in anno quo
mortuus est rex ozias.
Z. Cum oculorũ dolore
cruciati auribus tantũ et lin
G. gua studeamus. Nota. quorũ
auctoritati licet sint eruditissi
mi non assencio. multo quidẽ
melius est vera rustice quam di
serte falsa proferre. Item. de
us sabaoth. deus virtutum. ex
ercituũ. vel miliciarũ. Item.
non sunt ut quidã putant in
scripturis verba simplicia. plu
rimũ in hijs absconditũ est. a
liud lr̃a. aliud misticus sermo
C. significat. Item. periculosum
est de sanctorũ meritis disputa
re et aliquid vel plus vel minus
differere velle de eo quẽ dñs co
ronauit. Ipse tamẽ iheronimus

dicit super matheũ libro. ij. c.
iz. quod periculosa est interpretacio
per quam inter sanctorũ meri
ta fit discrecio Vide silẽ de ma
gistris sup danielẽ. E. Item.
huiusqz dicta sse sufficiat. quia
et oracio que non proprie manus
stilo politur cum per se inculta
est fit multo molestior si tedi
um sui prolixitate congemĩet.
Ad eundem. 9.

Beatissimo pape dama A.
so sedis apostolice ur
bis rome. Iheronimus.
Laus tibi soli. quod greci di Z.
cunt. Vox ista psallenciũ in G.
sede romana die noctuqz cana
tur. hoc est. Gloria patri et fili
o et spiritui sancto. Sicut erat
in principio et nunc et semper
et in secula seculorũ amen. Is
tud carmen laudis omni psal
mo coniũgi precipias ut fides
trecentorũ xviij. niceni consilij
et nostro ore pari consorcio de
claretur. Ad eundem. x.

Beatissimo pape dama A.
so. iheronimus. Ora pro Z.
nobis beatissime papa.
Nota. gloriã sanctitatis tue G.
nostra hũilitas deprecatur. et
secundum apostolice sedis auctorita
tem quã per tuam sanctitatem
cognouimus gubernari. hoc au
tem precium ut actus gestorũ a be
ati petri apostoli principatu
usqz ad nostra tempora que ges

ta sunt in sede tua nobis per or
dinē enarrare digneris. quate
nus nostra humilitas sentire
cognoscat qui meruit episco
porum supradicte sedis marti
rio coronari. vel qui contra ca
nones apostolorū excessisse cog
noscitur. Scias ꝙ inter bea
tos petrum et siluestrū fuerūt
xxxiij pontifices et fere omēs
martirizati. ¶ Ad eundem de
decimis. xi. De hoc xvi. q. i.
Qm̄ quicquid.
A. Beatissimo &c. Inter alia
3. que scripsistis &c. Iu
diciū sibi manducant
B. et bibunt. ¶ Nota. de decimis
quesiuistis quare dentur. et qui
bus. et ad quorū usum debeant
prouenire. Triū dierū laborem
arripui. cunctorūqꝫ grecorū o
pusscula in vnū contuli. videli
cet. cyrilli. petri. origenis. et di
dimi. iohannis os aurei. et gre
gorij nazanzeni preceptoris mei.
et quid de hijs senciant studio
se quesiui. Qui omnes quasi
quedam sancti spiritus organa
consonis vocibus predicant. p
testantur. et clamant omnes de
cimas et oblaciones deberi so
lis episcopis ꝓpter execucionē
pōtificalis officij. sicut terrena
stipendia. vectigalia. et tributa
debentur solis potestatibus se
culi ꝓpter administracionē pub
lice functionis. Sicut enī illi

habentes vasa interfectionis ī
eo subseruiūt subditis, ꝙ malos
a malo reprimūt et bonos in
bonis nutriūt. et omnibus eq
tatis iura ꝓponūt. ac per hoc
omniū subiectorū stipendia cō
sequūtur. sic ecclesiastici p̄ncipes
xp̄iane reipublice curā gerentes
et ecclesiastica sacramenta sin
gulari priuilegio ministrantes
oblaciones et decimas specialit
et singulariter sortiunē in suos
usus. et familiarū etiā deputan
das. ¶ Ad dardanū de terra pro
missionis.
Queris dardane xp̄ianoꝝ A.
nobilissime. et nobiliū
xp̄ianissime. Quoꝝ al 3.
terum pudoris. alterū caritatē ē.
¶ Nota. sanguis xp̄i clauis est B.
paradisi dicentis ad latronem
hodie mecū eris in paradiso. I
tem quanti operantur terram
et exercent vomere & tamen mł
tis impedientibꝫ causis egestate
et penuria afficiūtur. Itē. mul
ta idcirco non replico ne sensū
legentis videar obtendere et
memorie illius diffidere. ¶ Itē. C.
michi in euangelio promittūt
regna celorū. que testamentū ve
tus omnino non nominat. sed
si non fecero que precepta sūt
non erit culpa in promittente.
sed in me q̄ recepe ꝓmissa nō me
rui. Item. eodem tempore ym
mo et die michi et lrē tue tra

dite sunt et mee expense. vide
infra ad iulianū ij.ᵐ in p̄ncipio
Ad demetriam. vel ad demetri
adem virginē. Est sciendum
q̄ quidam īntitulant iheronimo
quandā ep̄lām ad eandē. que in
cipit. Si summo ingenio parique fre
tus sciencia. Sed illa fuit pela
gij heretici. ut eciā dicit augusti
nus in ep̄lā ad iulianā. que in
cipit. Grate admodū. Hoc eciā
fatetur ille gruigo de quo dixi
supra ad celanciā in tytulo
A. Inter omnes materias quas
ab adolescencia usque ad hanc e
tatem vel mea vel notariorū
manu scripsi. nil presenti ope
difficilius. Scripturus enī ad
demetriadem virginē xp̄i. si aūt
ea virtutibꝫ eius congrua dixe
ro. adulari putabor. si quedam
subtraxero ne incredibilia vi
deantur dampnū eius laudi
B. bus mea faciet verecundia. Ta
uie tue semper tibi et matris in o
re dulcedo versetur. quarū i
mitacio forma virtutum est.
C. Nota. equorū cursus fauore
hominū promptior fit. pugi
lum fortitudo clamoribus inci
tatur. paratas ad preliū acies
strictosque mucrones sermo im
peratoris attendit. Item. vere
or plura dicere. ne sancte m̄ris
vulnus exasperem. et virtutū
eius recordacio fiat doloris in
stauracio. Vide infra ad p̄ncipiā.

G Item. felix morte sua qui
non vidit patriam corruentē.
Item. solent miseri parentes et C.
nō plene fidei xp̄iani deformes
et aliquo mēbro debiles filias q̄
dignos generos non īueniūt
virginitati tradere. et eas ino
pes relinquūt. alioꝝ filiorū lux
urie et delicijs omnē copiam
prouidentes. utinā rarum esset
exemplū. Itē mirant̄ emuli.
virtus enī inuidie semper patet.
Et infra. Contra naturam ym
mo ultra naturā est non exer
cere q̄ nata sis. interficere in te
radicē tuā. et sola virginitatis
poma decerpere. nescire thorū
omnino virorū. horrere contac
tum. et ī corpe viuē sine corpore
corpore. Item. philosophorū
sententia est moderatas esse
virtutes. excedentes mēsurā vel mo
dū ī͞t vicia reputari. Itē. ie D
iuniū non est perfecta virtus.
sed ceterarū virtutū fundamē
tum est et gradus prebet ad
summa scandentibus. Item. nū
quā verbū inhonestū audias.
quin irascaris. ridere. et ride
ri secularibꝫ derelinque. Itē.
laudent te esurienciū viscera
non ructanciū opulenta cō
uiuia. Item. si varietatibus E.
operū fueris occupata nūquā ti
bi dies longi erunt. Sed quā
uis estiuis tendantur solibus
breues videbuntur in quibus a

liquid operis pretermissum est. Nec ideo est tibi cessandū ab opere quia deo ꝓprio nulla re indiges. sed laborandum ē ideo ut nil aliud cogites nisi qđ ad dnī pertinet seruitutem. Item. fuge lasciuiā puellarū que ornant capita. crines a frō te dimittūt. cutem poliūt. ꝛc. ut sub nomīe virginali vendibi lius pereant. Illa tibi sit socia que nesciat se esse pulchram. que negligit forme bonū. non pect⁹ vel colla denudat. sed celat faciē et vix vno oculo qui vie necessarius est patente progreditur. Mores et studia dominarū plerumqȝ ex ancillarū et comitū moribȝ iudicant. Itē ad saluinā. Vide ad pn̄cipiam. C. Itē de agmine columbarū crebro accipiter vnā separat. quā statim inuadit. ut laceret et eius carnibus et cruore saciet. Scio sanctas virgines que diebus festis ꝓpter populorū frequenciā pedem domi cohibent. Felix illa consciencia et beata virginitas in cui⁹ corde p̄ter amorem xp̄i. q̄ ē sapiencia. castitas. paciencia atqȝ iusticia. ceteraqȝ virtutes. nullus alius v̄satur amor. nec ad recordationem hominis aliquando suspirat. Item. importuna visitatio infamat. et si nil mali sit operis. maximū tamen malū

F

est frustra patere maledictis. et quandoqȝ periculosius est puellis ad loca religionis qm̄ ad publicū procedere. Item fine iungo pn̄cipio. nec semel monuisse cōtentus sum. Ama scripturas sanctas: et amabit te sapiencia. Dilige eam: et seruabit te. Honora eam: et amplexabitur te. Hec monilia ꝛc in pectore et in auribus tuis hereant. Nichil aliud nouerit lingua nisi xp̄m: nichil sonare possit. nisi quod sanctū est.

C. Ad desiderium.

Lectus sermo dignacionis tue quem michi nec opinanti tua beniuolencia tribuit. Paulatī scribi faciam si volueris. Nota. Scis dogma nostrū humilitatis tenere vexillū. et per yma gradientes ad sūma nos scandere. Vide sup ephesios. b. Item. quotus igitur ego vel quantus sū ut erudite vocis merear testimoniū. ut michi ab eo palma eloquencie deferatur qui disertissime scribendo deterruit ne scriberem. Item. caritas que non querit que sua sunt. sȝ q̄ proximi. reddit salutacionis officia. C. Itē opusculorū meorū quia plura euolauerūt de nidulo suo et temerario edicionis honore vulgata sunt. nil misi ne for-

A. 3. B. C.

san mitterem quod habebas. ¶ Item ego presentiam tuam querens aut tunc dabo cum affueris. aut si hoc aliqua difficultates impedierit quecumque preceperis libens mittam. ¶ Item in fine dicit quomodo composuerat librum virorum illustrium. in quo libros expresserat per se scriptos usque ad xiiii annum theodosii.

¶ Ad eundem de duodecim lectoribus. frater guigo negat hanc fuisse iheronimi vide supra ad celanciam in tytulo

A. Vis nunc acriter mi frater desideri ut tibi quasi de luminaribus que toto mundi firmamento refulgent ¶ ymmo quasi umbra se

Z. B. cus homines sunt. ¶ Nota. lectores notat et alteros extollit. Augustinum. hylarium. Origenem. Eusebium cesariensem. Eliodorum. Ambrosium. Dardanum. paulinum. Pelagium. Iovinianum. Iulium affricanum. Ruffinum. ¶ Item. augustinus episcopus. volans per montium cacumina quasi aquila et ea que in montium radice sunt non considerans multa celorum spacia terrarumque situs et aquarum circulum claro sermone pronunciat. ¶ Item. Origenes omnibus melior in bonis. peior in malis. Multi tamen aliquos eius discipulos pessimos. multa venenosa sub ipsius nomine edidisse testantur. ¶ Item. elpodorus presbiter domum amplissimam per modicum foramen aspiciens temptans hostia conclusa clavemque non habens vix pauca ad lucem prodere valuit. sed que potuit fideliter narravit. ¶ Item. paulino visum est magister fieri. et non erat ante discipulus. et fructum sine radice oriri fierique temptavit. Ideo eius conscriptiones scriptore et carta non indigent. C

¶ De die dominico

Non queo fratres carissimi que mente concepi ore proferre sermonem. et cordis leticiam lingua A.

non explicat. ¶ Qui sanctus Z.

fuit non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta. in xpo ihesu cui honor et gloria in

secula seculorum amen. ¶ Nota. B.

astra omnia et elementa letantur et que paciente domino prius lumen retraxerant et fugerant et noluerant suum creatorem aspicere crucifixum nunc victorem illum et ab inferis resurgentem suo si dici potest fulgore et suo prosequuntur officio. ¶ Item. quid me necesse est infinita replicare. dies deficiet si voluero omne istius diei exponere sacramentum. hoc tantum dico quod universa sabbati gracia et antiqua illa festivitas populi iu-

deorū diei istius solempnitate
mutata est. Ponit actuū suorū
diuersitatē ad nostros. Itē. due
porte sunt. porta paradisi et por-
ta ecclesie. per portā ecclesie para-
disi portam intrabim⁹. Ad
domnionem.

A. Littere tue amorem so-
nant pariter et quere-
B. lam. Non dampno
nuptias. sed nolo omnes q̄ pt
forsan timore nocturnos soli cubi-
tare non possunt uxores ducere.
C. Nota. inuictus est homo abs-
q₃ preceptore perfectus. qui elo-
quentia tulliū. argumētis aris-
totilem. prudentia platonē. eru-
dicione arestotiū. librorū mul-
titudine calcenterū. didimū sci-
entia scripturarū. omnes q₃ sui
temporis vincat tractatores. xi.
Non mirū si me absentē et iam
diu absq₃ usu latine lingue se-
migreculū barbarūq₃ homo la-
tinissim⁹ superet. Vide infra ad
marcellā. x. c. Item. est quippe
prouerbiū. balbū melius intel-
ligere verba balbi. Itē. iouinia-
nus. q me condēpnant episcopi
non est racio sed conspiracio.
D. Item. nūquā erubescit nec cō-
siderat quid. sed quantū dicat.
Itē. loquam scriptis ut de no-
bis tacitus lector iudicet. moue-
at manū. figat stilū. cōmoueat
se. et quidq̄ potest scriptis ostē-
dat. det occasionē respondendi.

Vide infra super ezechielē xiij et
concordancias. Item. dignet
nobis sermonē suū mittere et nō
reprehendendo sed docendo gar-
rulitatē nostram corrigere tunc
intelliget fore viā esse aliā. aliam
triclinij. et non eque inter fusa-
colatos puellarū et inter erudi-
tos viros de diuine legis dog-
matibus disputari. Ad egro-
tum. De hac dubitatur an fu-
erit iheronimi.

Quamq̄ certissime noue- A.
rim experienciā tuam.
Domin⁹ te medicina B.
celesti confoueat. et sub tali pō-
dere flexibili virtute durare p-
mittat. Nota. inter aduersa p- C.
sidiū. inter morbos remediū. in-
ter curas solaciū. in fluctibus
aliene manus remigiū. semp
queritur et optatur. Itē. meli-
us racio terminatur si quod na-
ture debetur virtute saluatur.
Et infra. Deuocionis est maxi-
me maxima sustinere. Ingen-
tis virtutis est ingencia supera-
re. Item. qui curandus est nō
dicit medico qua lege curetur.
nec miles eligit quo mittatur.
nec seruus quo verbere castige-
tur. quod eū maioris pendet ar-
bitrio non est in potestate sub-
iecti. Itē. ama mediū pcusso- D.
rem cuius plaga mater est medi-
cine. nichil eū impiū pietas
parit. Et infra. Multa sunt que

non nisi percussa sanantur. mul
ta sunt que medici sine ferro
curare non possunt. Item in odi
um sui deū puocat qui factis
odibilibꝫ se facit odibilem. et
offensum rogare contempnit.
Ceterū amat deus hominē ut
artifex fabricam. sed odit mala
opera quibus fabrica urgetur
in lapsum. et cogitur in ruinā.
Item. peius nocet malū si ma
le portetur. ledunt enī ipsa bo
na si male portentur. Item. D
sicut non nostrū fuerat nasci
ita nec nostre potestatis est mo
ri. alioquin si in nostra potesta
te consisteret esset in ptāte nrā
non mori. Itē. cum non seq̄
tur felicitas premiorū. qui sar
cinam gestare non nouit ar
morū. et ideo in usu esse debet
quod premiū generat. et opta
bile quod gloriā parit. Item.
milicie congruit xpiāne exerci
calamitatibus et probari. ipsi
us est sub felicitatibus et āgus
tijs feliciter āpliari. sub pressuris
adolescere. et pressuras pubes
cendo calcare. ipsius est exerci
tacionibꝫ crebris ꝓpriū nutrire
munimē et cū periculis habe
re certamen. Ipsius est ad por
tum ꝑpetue felicitatis per fu
rencia mūdi discrimina na
uigare. et sub ictibus disciplīe
medicinalis potenter ipsa ne
cessitate regnare. Et infra. A

fortissimo milite semper in aci
e standū est. et querenda occa
sio qua virtus enitescat excus
sa. Amatori enī premiorū orna
menta sunt vulnera. Item. E
ad celum nobis per aspera per
angusta per duros anfractus
et loca ~~sicca. aliter.~~ stricta. est
via. quā viam non tenuit qui
temptari noluit. Itē. aliquo
ex mūdanis utamur exemplo
non enī nocet alienis uti ea par
te qua nostra sunt. Item. cōmo
dius est cuilibet ducatu pressu
re ad portū glorie puenire. q̄
delicato nauigio morbide laxi
tatis pacto cursu. in penas exi
re. Sepe igitur potior est pau
pertas opibus. deformitas for
ma. contumelia laudibus. ser
uitus potestate. imbecillitas vi
ribus. libertate captiuitas. et
humilitas dignitate. Et infra.
Infelicitatis est aduersa ~~nesci~~
nescire. felicitatis est cū aduer
sis nosse conuenire. et scire pug
nare. Ad eliudiam. aliter. ad
eldibiā. de duodecim questioī
bus. de hoc. de con. di. ij. nec mo
yses dedit.

Ignota vultu fidei michi A
ardore notissima es. At B.
tenduntur et extinguū
tur in nobis. Nota. Scias me C.
non confidencia respondisse ser
monis. sed eius ex fide qui pol
licitus est aperi os tuū et ego

impleбо illud. Item. quando
iniuriis prebemus beneficia ipsorum
maliciam nostra bonitate supe
ramus. et mollimus duriciam. et
rectum animum ad beniuolentiam
flectimus. Item. omnes diuicie
de iniquitate descendunt. et nisi
aliter perdiderat alter inuenire
non potest. unde vulgata sen
tencia michi videtur esse veris
sima. quod diues aut iniquus aut
iniqui heres. Idem sup thimo. ii.
C. Item. O quanta beatitudo pro
paruis magna recipere. eterna
pro breuibus. pro morituris
semper viuencia. et habere deum
debitorem. Item questione iii.
Non est regnum dei cibus et po
tus. sed iusticia et gaudium et
pax in spiritu sancto. Hic conti
nuatur c. nec moyses. de con.
di. 2. Item questione quarta.
Consuetudo humani sermo
nis est sero non vesperam signi
ficare sed tarde. solemus enim dice
D. re sero venisti id est tarde. C. go.
Item. nil nobis placet nisi quod eccle
siasticum est quod publice in ecclesi
a dicere non curemus. Item. ques
tio xi. Difficile dignius precio ( )
titum xpi inueniri potest. qui in
annunciandis illis non suam.
sed eius querit gloriam quem
predicat. Vide sup Gala. li. 3.
Item questio xii. Corpus per
fectum est si singulorum membrorum
utatur officiis. si operetur ma
nus. pes ambulet. oculus vide
at. auris audiat. dentes cibum
molant. stomachus concoquat
aluus digerat. aut si nulla mem
brorum parte truncatus est.
Ad elyodorum de contemptu se
culi. De hoc ii. q. vii. non omnes.
xvi. q. i. Alia.

Quanto amore et studi A.
dio contenderim ut pa
riter in heremo mora
remur conscium mutue carita
tis tue pectus agnoscit. Labor 3.
durus est. Nota. Quo gemi 6.
tu te alebam quem prosecutus sum. iste
littere testes sunt quas lacrimis cer
nis interlitas. Item. caritas que
presentem tenere non potuit. que
rit absentem. Et infra. Abeant pro
cul blandimenta discedant. de
bet amor lesus irasci qui rogan
tem contempseras forsan audi
es obiurgantem. Item corpus as
suetum tunica lorice onus non
fert. caput coopertum lintheo ga
leam recusat. mollem ocio ma
num durus exasperat capu
lus. Vide super amos. 6. Item. C
licet paruulus ex collo pende
at nepos. licet sparso crine et
scissis vestibus ubera quibus
te mater nutrierat ostendat. li
cet in limine pater iaceat. percalca
to patre perge. siccis oculis ad
vexillum crucis euola. pietatis
genus est in hac re esse crudelem.
gladium tenet hostis ut me peri

mat; et ego de matris lacrimis cogitabo? Item. erras si vnquam putas xpianum persecutionem non pati. tunc maxime oppugnaris si te oppugnari nescis. Et infra. Tranquillitas ista tempestas est. Item. ubi honor non est ibi contemptus. ubi autem contemptus ibi frequenter iniuria. ubi iniuria ibi indignatio. ubi indignatio ibi quies nulla. ubi quies non est mens a proposito deducitur. ubi autem per inquietationem aliquid aufertur ex studio minus fit ab eo quod tollitur. ubi minus est perfectum dici non potest. Ex hac supputatione illa sententia nascitur. monachum in patria sua perfectum esse non posse. perfectum autem esse nolle delinquere est. Hic interponuntur canones. xvi. q. iij. absit venia. 16. q. i. alia causa est. 2. q. 4. non omnes. 20. di. non est.

D. Item. libet sarcina corporis abiecta ad purum etheris volare fulgorem. paupertatem times? sed beatos pauperes xpc appellat. labore terreris? nemo athletha sine sudoribus coronatur. de cibo cogitas? sed fides famem non timet. supra nudam metuis humum exesa ieiuniis membra collidere? sed dominus tecum iacet. squalidi capitis horret inculta cesaries? sed caput tuum xpc est. infinita heremi vastitas te terret? sed tu paradisum mente deambula. quociens mente conscenderis tociens in heremo non eris. Concor. i. ad presidium. C. Item. delicatus es frater carissime. si hic vis gaudere cum hoc seculo et post regnare cum xpo. Vide infra. ad marcellam ix. b. et ad iulianum. 2. C. Item. ad vocem tube potentissimi quondam reges nudo latere palpitabunt. Exhibebitur cum prole sua vere tunc igneus iupiter. adducetur cum suis stultis plato discipulis. Aristotilica argumenta non proderint. Vide de homine perfecto.

De epyphania.

Dies epyphaniarum greco nomine sic nominatur. quod enim nos apparitionem vel ostensionem dicimus greci epyphaniam vocant. A.

A qua refectionis educauit me. cui est honor et gloria in secula. Nota. Quid hac humilitate sublimius. quid hac vilitate nobilius. baptizatur a seruo. et a domino filius appellatur. B.

inter publicanos meretrices et peccatores ad lauachrum venit. et sanctior est baptista suo. Item. in psalmo 28. vox domini intercidentis flammam ignis. illo enim baptizato. et vniuerso mundo xpo lauante emundato gehenne ignis extinctus est. Item. consideremus to-

tum orbem. respiciam⁹ barbaras
nationes. romanumq; mente lus-
tremus imperium. ubiq; in xpm
credunt ubiq; in nostrum deum
C. baptizantur. Item. imitem
saluatorem nostrum quia ipse pas-
tor et agnus et aries appellatur
qui pro nobis imolatus est in
egipto. qui pro ysaac cornibus
tenetur in sentibus. et dicam⁹
dñs pascit me. De epyta-
phio nepotiani ad eliodorum.
A. Grandes materias inge-
nia parua non suffe-
runt. et in ipso conatu vires
ausu succumbunt. quantoq; ma-
ius fuerit quod dicendum est tan-
to magis obruitur qui magni-
tudinem rerum verbis explicare
Z. non potest. Et cum quo lo-
B. qui non possum⁹. de eo numq;
loqui desinam⁹. Nota. nepo-
tianus meus tuus noster ymo
mo xpi. et quia xpi idcirco plus
noster. reliquit senes. et desi-
derij sui iaculo vulneratos. et quem
heredem putamus funus te-
nem⁹. Item. quicquid dixero
quia ille non audit michi mu-
tum videtur. Item. in calamita-
te nostra perdidit sua iura natu-
ra. quod exhibere senibus iuue-
nis debuit. hoc iuueni exhi-
C. buim⁹ senes. Item. O mors
que fratres diuidis et amore
sociatos crudelis et dura dis-
socias. Vide. in ad theodoram. b.

Item interpositis multis qui
filiorum morte forti animo tulerunt
de quibus valerius libro v. c. fi.
subdit. Ne doleas quod talem ami-
seris. sed gaudeas quod talem ha-
bueris. Item. in epytaphio seque-
tur in principio et infra. Hec sunt
precepta rethorum ut maiores lau-
des eius qui laudandus est e-
orum alicuius gesta repetantur.
Item. iuuenilem etatem indig-
nam sacerdotio causabatur. sed
eo dignior erat quo se clama-
bat indignum. et negando mere-
batur. quod esse nolebat. Item. i- D.
ta in singulis virtutibus emi-
nebat ac si ceteras non haberet.
Inter presbiteros et coequales pri-
mus in opere. extremus in ordi-
ne. Quicquid boni fecerat ad
auunculum referebat. Si quid
forte aliter euenerat quam pu-
tauerat illum nescire et se errasse
se dicebat. Item. sermo eius in
omne conuiuium de scripturis a-
liquid proponere. libenter audire
verecunde respondere. recte sus-
cipere. praua non acriter confuta-
re. disputantem contra se magis
docere quam vincere. lectione as-
sidua et meditatione diuturna
pectus suum fecerat bibliothecam
xpi. Unde hic feruor nisi ex a-
more dei. Unde legis xpi inde-
fessa meditatio. nisi ex amore
et desiderio eius qui legem de-
dit. Item. ita magnus erat

in magnis, ut nec minima
negligeret. Erat enim sollicitus
si niteret altare, si parietes abs-
que fuligine, si pavimenta tersa,
si velum in ostijs, si sacrarium mun-
dum. si vasa lucentia. non minus
non maius negligebat officium
Ubicumque eum quereres in ecclesi-
E a invenires. Item. barbari for-
tes sunt nostris vicijs romanus
superatur exercitus et quasi
non sufficeret cladibus plus
pene bella civilia quam hostilis
mucro consumpsit. Item, pre-
misso de zerse rege quod ponit
valerius li. ix. de. Cupidi vite.
in fine. subdit. O si possemus
in talem ascendere speculam
de qua universam terram sub
nostris pedibus cerneremus. iam
tibi ostenderem totius mundi
ruinas, gentes gentibus et reg-
nis regna collisa. alios torque-
ri. alios necari. alios absorberi
fluentibus. alios ad servitutem
trahi. Hic nuptias. ibi planctum.
Illos nasci, istos mori. illos divi-
tijs affluere. alios mendicare.
Vincitur sermo dei magnitudi-
ne. et minus est omne quod
dicimus. Item. cotidie mori-
mur. cotidie commutamur. et ta-
men eternos nos credimus.
Hoc ipsum quod dicto. quod scri-
bo. quod relego. quod emendo
de vita mea trahitur. Quot
puncta notarij, tot meorum damp-

na sunt temporum. De epyta-
phio sancte paule ad eustochi-
um virginem xpi. quod etiam de
sase ponitur in historiarum li. 19.
c. 68. et duobus sequentibus.

Si cuncta mei corporis A.
membra verterentur in
linguas. et omnes ar-
tus humana voce resonarent
nichil dignum virtutibus sancte
paule dicerem. Nobilis genere sed
nobilior sanctitate. etc. Culto- B.
ris tui ultimam senectutem oratio-
nibus iuua. Aliter. Te in beth-
leem conditam lector agnoscat.
Nota. Vult lector breviter e- D.
ius scire virtutes? Omnes su-
os pauperes pauperior illa di-
misit. fugiendo gloriam mere-
batur gloriam. que virtutes
sequitur quasi umbra et appe-
titores sui deserens appetit con-
temptores. Hic subdit de quin-
que eius liberis, blesilla. paulina.
eustochio. rufino. et filio toxo-
chio. Item narrata nobilita-
te paule subdit. Seculi homines
suscipiunt eos qui hijs pollent
privilegijs. nos laudamus eos
qui pro salvatore ista despexe-
rint. Item. Pietatem in filios
superabat per pietatem in deum. nes-
ciebat se matrem ut xpi se pro-
baret ancillam. Item. interpo- E.
sita multitudine sanctorum loco-
rum que visitaverat. interpo-
nit. Dies michi prius quam sermo

deficiet. si voluero cuncta p̄cur-
rere que paula venerabilis fi-
de incredibili pervagata est. Et
subdit. huiusq̄ iter eius descrip-
tū sit quod multis virginibus
et filia comite p̄agrauit. nūc
virtus latius describatur. Itē
post viri mortem cū viro aliq̄
non comedit. etiam si illum
sanctum vel pontificē cerneret.
Mollia etiam in grauissima fe-
bre lectuli strata non habuit.
sed super humū durissimā stra-
tis ciliciolis quiescebat. si tamē
illa quies dicenda est que iu-
gibus pene orationibus noctes
diesq̄ iūgebat. Item. Epypha-
nius papa qui sibi infirme sua-
serat ut vinū biberet. dixit ihe-
ronimo q̄ tantū profecerat q̄
sibi seni fere persuaserat ne vi-
D. nū biberet. Itē. cū amaret
historiam et illud veritatis di-
ceret fundamentū magis se-
quebatur ītelligenciā spiritu-
alem. et hoc culmine edificatio-
nem anime protegebat. Hic ī-
terponitur quod dixi supra in
fine tercie partis ibi. hebream
linguā. etc. Item. huiusq̄ p̄s-
peris nauigauim⁹ ventis. et
crispancia maris equora la-
bens carina sulcauit. nūc in
scopulis incurrit oratio. Quis
enī potest siccis oculis paulā
narrare morientem. Itē. quid
diu differo et dolorem meū ī-
morando facio longiorē. Sci-
ebat prudentissima femina-
rū mortē adesse. illos versiculos
susurrabat. Dn̄e dilexi decorem
domus tue. et locū habitacōis
glorie tue. Et. Q̄m dilecta taber-
nacula tua dn̄e. etc. Elegi abiec-
ta esse in domo dei mei. etc. I- E.
tem. quem monachorū latenci-
um in heremo cella sua tenu-
it. quā virginū cubiculorū se-
creta tenuerūt. Sacrilegiū pu-
tabat qui non tali femine ulti-
mū reddidisset officiū. Item.
reliquit fratrū et sororū īmen-
sam multitudinē quam sustē-
tare arduū et abicere impiū est.
Itē. non solū effusio sanguīs
in confessione reputatur. sed de-
uote quoq̄ mentis seruitus co-
tidianū martiriū est. Vide su-
pra in eplā eusebij in principio.

Epythaphiū iheronimi in sepulchro sancte paule

Scipio quā genuit paule
fudē parētes Graccorū soboles soboles a-
gamennonis inclita proles.
Hoc iacet ī tumulo paulam
dixere priores. Eustochij ge-
nitrix romani prima senatus.
Pauperiem xp̄i et bethleemi-
tica rura secuta est. Respicis
angustū precisa rupe sepulchr.
Hospiciū paule est celestia rē-
na tenentis. Fratrem cogna-
tos romam patriāq̄ relinquēs

Diuicias sobolē. bethleemitico conditur antro. Hic presepe tuū xpe atq3 hic mistica magi. Munera portantes hominiq3 deoq3 dedere. ¶ Ad euagriū presbiterū de leuita lapso a nemine consolato.

A. Nisi vererer beatissime frater. inter simulatos amicos iob. michi porcio poneretur. Qui videntes plagam eius veluti qui non haberet consolacionē iugi silencio quieuerūt. Pe fuit ut ego supposita manu et obturata lingue fistula ianuas labioꝝ meorū taciturnitate concluderem.

3. ¶ Sicut peccati contagione maculam. ita eius expul

B. sione lauam. ¶ Nota. Absit a fide mea ut aliquā plagam dicam esse que non habeat consolacionē. cū michi ppheta proclamet: nūquid medicus non est in galaad. quod acervus testis interpretatur. quia totū canonē diuinorū librorū esse sentim9. Vide inf̄ eodem. ¶ Itē. forciorē percussit īimicus ut celerior ei postmodū aditus esset ad reliquos. Vide infra super sophoniā b. ¶ Item. ut quid medicus noster inter librorum suorū loculos tot constituit genera pigmentorū si nil est in emplastris quo possit sanari vulnus quod infixit īimicus

Vide supra in eodem. ¶ Item. C.
Dices. leuita est iste qui cecidit non potest ei iam remedij medicina conferri. Erras frater erras. recurre ad scolam medici. ubi loco secundo. id est exodi libro cū leuite peccasse legunt. qui priores ex populo emendati perhibent. et non tam in eis peccati crimen arguitur. q̄ velox cōuersio in penitencie celeritate laudatur. ¶ Item. scim9 q̄ sine sacerdote pascha celebrari non potest. ¶ Ad euandrum presbiterū de differencia presbiteri et dyaconi. de hoc xciij di. legimus. ubi ad litterā hec habetur.

Legimus in ysaya fatuus fatua loquitur A.
¶ Cū aaron et filij ei9 atq3 leuite ī templo fuerūt. hoc 3.
sibi epi. presbiteri. et dyaconi ī ecclīa vendicent. ¶ Nota. filius B.
tonitrui iohēs q̄ ihūs amauit plurimū q̄ de pectore saluatoris doctrinarū fluenta potauit. ¶ Item. q̄ postea ex presbiteris vnus electus est qui ceteris pponeretur. in scismatis remediū factū est: ne quisq3 ad se trahens ecclesiā xpi rumperet. Vide simile contra Iouinianū li. 1°. C. ¶ Itē. Omne quod rarum est plus appetitur. polegium apud indos pipere preciosi9 est. Dyaconos paucitas ho

norabiles presbiteros turba cō temptibiles facit. Vide ad nīr tellam viij. C. Item qui pro uehitur de minori ad maius prouehit̄. ¶ Ad eundē de melchisedech.

A. Misisti michi volumen.
Z. Tanta auiditate studia amissa repetiui. ut quod exercitationi lingue profuit no
B. cuerit corporis valitudini. ¶ Nota. Qui scripsit ut periculū disputandi fugeret. auctorē noluit confiteri. Item. si vas electiōis stupet ꝛc. q̄nto magis nos vermiculi et pulices solam debem⁹ sciēciā insciencie confiteri. Itē. quia amanter interrogas et vniuersa que didici fidis sunt auribus intimanda. ponam hebreorū opinionē. et ne quid desit curiositati. ipsa hebrayca verba
C. subnectam. ¶ Item. pro volūtate lectorū de varietate regionū eadem verba diuersis sonis atq; accentibus proferunt̄. Vide supra math̄. li. c. I. Itē meum fuit citare testes. tuū est de fide testiū iudicare. Item. imperitia confidenciā. erudicio timorem creat. ¶ Ad eustochiū de virginitate seruanda. De hoc xxxij. q. v. Si paulus.

A. Audi filia et vide et incli
Z. na aurem tuam. Et flumina non cooperiēt
B. eam. ¶ Nota. Illa ī hoc libello adulacio. Adulator quippe blandus ӳmicus est. Nulla erit rethorici pompa sermonis. que te inter angelos statuat. Nolo tibi de posito venire superbiā. sed timorem. Et infra. Naturali ducim̄ malo. adulatoribꝫ nr̄is libenter fauemus. et quāq̄m nos respondeamus indignos. et calidus rubor ora perfundat. tamen ad laudem suimam intrinsecus anima letatur. Itē. nemo inter serpentes et scorpiones securus ingreditur. Hic interponitur. C. si paulus. 32. q. v. Item. non sinas cogitationē crescere. dū paruus est hostis interfice. nequicia elidatur in semine. Audi psalmistam. Beatus qui allidet paruulos suos ad petram. Impossibile est in sensū homīs non irruere motū. et medullarū calorem. Ille laudatur. ille predicat̄ beatus. qui statim cū ceperit cogitare interficit cogitatus. et allidit eos ad petram. petra autē est xp̄c. Hic interponit̄ quod sup̄ habetur in legenda. ibi. Quociens in heremo. ꝛc ¶ Itē. que dice re solent. omnia munda mundis. sufficit michi consciencia mea. cor mūdū desiderat deus. C.
quandoq; sterilitatis venena procurant. vel si senserint de scelere concepisse procurant abortū. et quandoq; ipse simul cōmortue triū criminū ree ad inferos per

ducuntur. homicide sui. xp̄i ad
ultere. et nondū nati filij parri
cide. Vide ad ageruchiā. et ad
rusticū secunda. Hic interponi
tur. C. Sint tibi. de conse. di. v.
Quod continuat̄ hijs verbis.
Crebrius lege. disce q̄m plurima.
Tenente te codicem sompnus ob
repat. et cadentem faciem pagi
na sancta suscipiat. Sint tibi &c
Item. carnis amor spiritus amo
re superetur. et desideriū deside
rio restringatur. Itē. o mater
magnū tibi filia beneficiū pres
D. titit. socrus dei esse cepisti. Itē.
stultissimū est docere quod noue
rit ille quem doceas. Et infra.
Fuge viros tristiciā simulantes.
qui longa ieiunia furtiuis noc
tiū cibis protrahunt. Pudet re
liqua dicere. ne videar īuehi po
cius q̄m monere. Item. Si q̄
ignoras. si quid de scripturis du
bitas. interroga eū quē vita cō
mendat. excusat etas. fama nō
reprobat. Aut si non est qui pos
sit exponere. melius est nescire
secura q̄m cum periculo disce
re. Hic interponit̄ quod habe
tur supra in principio legende.
Item. posita historia de mona
cho. qui centū solidos in morte
dimiserat. cū quo fuerat pecuni
a ipsa sepulta. subdit. Non pu
tet quis hoc crudeliter factum.
tantus per totū egiptū cunctos
terror inuasit. ut vnū solidum
dimisisse sit criminis. Et statī
plene prosequitur tria genera
monachorū egipti. Item. E E.
gredientes hospiciū armet oraci
o. regredientib; oracio occurrat. an
teq̄m sessio. nec prius corpuscu
lum requiescat q̄m anima pas
catur. Ad omnē actū. ad omnē
incessū manus pingat crucem.
Item. Non quomō videt ho
mo. videt deus. homo videt in
facie. deus autē in corde. Vide
ad rusticū circa finē. Itē. nichil
amantibus durū est. nullus
difficilis cupientibus labor. A
memus et nos xp̄m. et eius que
ramus amplexus. et facile vide
bitur omne difficile. breuia pu
tabim⁹ vniuersa que longa sūt.
Ad eandē. aliter. ad marcel
lam de transmissis muneribz.

Parua specie sed caritate A.
magna sunt munera.
Xp̄i ancilla non essē. 3.
Nota. Accepim⁹ canistrū cera 6.
sis refertum. quod genus pomi
ponto et armenia subiugatis
de cera sumpto primus romā
pertulit. vnde de patria arbor no
men accepit. Igitur scripturis ca
nistrū ficis plenū legimus. cera
sa vero non īuenim⁹. Item. p
uidendū est ut diem solēpnem
non tam ciborū habundancia
q̄m spiritus exultacione celebre
mus. quia valde absurdū est
nimia saturitate martirem ho

norare velle. quē sacs deo ieiūni-
is placuisse. Item. ita semper ti-
bi comedendū est ut cibū oracio
sequatur et lectio. Itē ad alethā
d. ¶ Ad exuperanciū

A Inter omnia que michi sancti
fratris tui quintiliani amicicie
prestiterūt hoc maximū est. q̄ te
michi ignotū corpore mente so-
3. ciauerint. Pulsaui amicicia-
rum fores. si aperueris nos cre-
B. bro habebis hospites. ¶ Nota.
Quis non diligat eum qui sub
paludimento et habitu militari
agat opera prophetarum. Vide. s.
simile ad saluinā. b. Item. nu-
dus et leuis ad celū vola ne a-
las virtutum tuarū auri depri-
mant pondera. Itē. xp̄c pro a-
nimi voluntate omnia in ac-
C. ceptum refert. ¶ Item. nemo a-
postolis pauperior fuit. nemo
tantū pro domino dereliquit. I-
tem. eroganda non queras. sed
iam quesita tribue ut fortissi-
mū tyrūculū suū xp̄c agnoscat
ut letus tibi de regione longis-
sima venienti pater occurrat
ut stolam tribuat. ut donet a-
nulum. ut imolet pro te vitulū
saginatū. ut expeditū cum sac-
to fratre quintiliano ad nos
cito faciat nauigare. ¶ Ad fabi-
olam de veste sacerdotali. de hoc
lxxxiij. di. vidua.

A. Vsq̄ hodie in lectione ve-
3. teris testamenti. Non
enim magnorū virorū ingenijs
sed meis sum viribus existimā-
dus. ¶ Nota. Multa nos facere B.
cogit affectus. et dum propinquita-
tem respicim⁹ corporum. corporis
et anime offendim⁹ creatorem.
Item. omne quod non edifi-
cat audientes. in periculū loq̄-
ciū vertitur. Hic interponitur pall.
c. vidua. Itē. veniam ad sacer-
dotalia vestimenta et anteq̄m
misticam sciuter itelligēciā mo-
re iudaico que scripta sunt sim-
pliciter exponā. ut postq̄m ves-
titum videris sacerdotem. et o-
culis tuis omne patuerit ornamē-
tum. tunc singulorū causas pariter
requiram⁹. ¶ Item. multo plus in- C.
telligitur quod oculis videtur. q̄
aure percipitur. Item. racione
cuncta sunt plena et herent terre-
na celestibus. primo racio terreno-
rum et temporū caloris et frigo-
ris. et duplex inter utrūq̄ tem-
peries de celi cursu et racione des-
cendit. Item. labuntur tempo-
ra et preterita relinquēcia ad fu-
tura festinant. ¶ Itē. prius facia- D.
mus. et sic doceam⁹. ne doctrine
auctoritas cassis operibus destru-
atur. Vide ad oceanū. prima. C. et
cōtra. Item. ego iam mensurā
epistole excedere me intelligo et
excipientis ceras video esse com-
pletas. vnde ad reliqua transeo
ut finiatur oracio. Itē. imperfec-
ta sunt vniuersa nisi decoro cur-

rui dignius queratur auriga. et
super creaturas creator insistens
regat ipse que condidit. Vide in
E. quadragesimo sermone. b. ¶ Itē.
de ceteris virtutibus ut sapien-
cia fortitudine iusticia hūilitate
mansuetudine et liberalitate pos-
sunt et alij iudicare. pudiciciam
sola nouit consciencia et humani
oculi huius rei certi iudices esse
non possūt. Vide contra eliudiū. c.
Itē. O quante virgines et quan-
torū sperata pudicicia in die iu-
dicij dehonestabitur. et qītorū pu-
dicicia infamata a deo iudice co-
ronabit͛. Vide infra ad rufinū. A.
Item. tanta debet esse sciencia
et erudicio pontificis dei. ut gres-
sus eius et motus et vniuersa
vocalia sint. veritatē mente con-
cipiat et toto eam habitu resonet
et ornatu. ut quicquid agit quic-
quid loquitur. sit doctrina popu-
lorum. Vide ad occeanū prima. d.
¶ Ad florenciū de ortu amicicie. De
isto florencio dicit ipse iheronim⁹
ad finē sue cronice. q͛ tam misericors
fuit in egentes. q͛ vulgo pater pau-
perū dicebatur.
A. Quantus beatitudinis tue
rūmor diuersa populorū
ora compleuerit. hinc po-
tes extimare q͛ ego te ante incipi-
o amare q̄ nosse. Vide ad pauli-
Z. nū. ij. d. Martinianū fratrem
iūcto salutam⁹ obsequio. quem e-
go videre desiderans cathena lā-

guoris innector. ¶ Nota. ita tue B.
dilectionis fama dispergitur. ut
ut non tantū laudandus sit il-
le qui te amat q̄ scelus putetur
facere qui non amat. Item. gra-
tulor itaq; tibi et nascentem a-
miciciā ut dn̄s federare digne-
tur precor. Itē. quia dn̄s soluit
compeditos forsan michi in sce-
lerū sepulcro iacenti dicet Ihero-
nime veni foras. Vide ad croma-
ciūm. b. ¶ Ad eundē. de stabilien-
da amicicia.
In ea m̄ parte cōmorāti q̄ A
iuxta syriam sarracenis
iungitur. Rogaui ca- Z
rissimū michi euagriū ut tam
tui q̄m mei causa instans nego-
ciūm prosequat͛. ¶ Nota. Posco B
ne nascentes amicicias que xp̄i
glutino coheserūt. aut tempoꝝ
aut locoꝝ magnitudo diuellat.
quin pocius federemus eas reci-
procis epistolis. ille inter nos
currant. ille obuient. ille nobis-
cum loquant͛. non multū erit
perditura caritas. si tali secum
sermone fabuletur. Item. ce-
teros hospicio recipis. solacio
foues. sūptibus iuuas. michi si
vicissim quodcūq; vis mittam.
nec putes michi graue esse si
iubeas. Item. in hoc arbitror
me non peccare si hominem
vagūm non sinā longius fu-
gere. ¶ Ad furiam de vidui-
tate seruanda.

A. Obsecras lr̃is et supplici-
ter deprecaris ut tibi
scribam quomodo vi-
uere debeas. et viduitatis coro-
nam illeso pudicicie nomine
ʒ. conseruare. Cogita cotidie
te esse morituram. et nunq̃ de se-
cundis nupcijs cogitabis. Vide
B ad paulinū in fine. Nota. ha-
bes generis tui grande priuile-
giū q̄ a camillo nulla vel rara
vestre familie scribitur secundos
nosse concubitus. Vtinā preco-
nia feminarū imitarentur vi-
ri. et rugosa senectus redderet
quod sponte offert adolescencia
sciens et videns in flāmam
mitto manū. Et infra. Bruta
animalia et vage aues in eas-
dem pedicas reciaq; non inci-
dunt. Item. honora patrem
si tamen te a vero patre non se-
paret. Tam diu scito copulam
carnis q̄m diu ille nouerit su-
um creatorem. Et infra. Quid
pulchrius anima que dei filia
nūcupatur. et nullos exterius
querit ornatus. Et ĩfra. Non es
eius cui nata es. sed cui renata.
Item. hij rumores turpissimos
serunt. et ab ipsis egressum ab
alijs audisse simulant. Inde
auctores et exaggeratores exijt
fama de mendacio que cū ad
matronas peruenerit et ipsarū
linguis fuerit ventilata prouī-
C cias penetrat. Item. detrimen-
tum pecoris pastoris ignomini-
a est. Itē non queruntur in xp̄i-
anis inicia sed finis. paulus ma-
le cepit sed bene finiuit. Itē inde
laudantur exordia. sed finis pro-
dicione dampnatur. Item. qua D.
fiducia vultū ad celum erigunt.
quos conditor non agnoscit. I-
tem ardentes dyaboli sagitte ie-
iuniorū et vigiliarū frigore re-
stringende sunt. Item. nō nulli
vitam pudicam appetentes in
medio itinere corruūt. dum solā
carniū abstinenciā ponderant et
leguminibus stomachū onerāt.
et ut quod sencio loquar nil sic
inflāmat corpora et titillat men-
bra genitalia sicut cibus indi-
gestus ructusq; cōuulsus. I- E.
tem. multo melius est cotidie
parum. q̄m raro satis sumere.
Pluuia illa optima est que sen-
sim descendit ad terras. subitus
et nimius ymber preceps arua
subuertit. Quando comedis co-
gita q̄ ventri obtemperādū nō ē.
et q̄ statim orandū illicoq; legē-
dum sit de scripturis sanctis. P9
quas doctorum hominū tractat9
lege. eorum duntaxat quorū fi-
des nota est. Non necesse habes
aurum in luto querere. Vide ad
alethā.e. Item. speculū men- F.
tis est facies et taciti oculi men-
tis fatentur archana. Item. fal-
sus rumor cito opprimitur et vi-
ta posterior iudicat de priori. Fi-

eri non potest ut absque hominum morsu quis pertranseat huius vite curricula. malorumque solacium est bonos carpere dum peccancium multitudine putant culpam minui peccatorum. Sed tamen cito ignis stipule conquiescit. et crescendans flamma deficientibus nutrimentis paulatim emoritur. Item confitere turpitudinem. nulla ideo maritum ducit ut cum marito non dormiat. Et infra satis ponit que eveniunt viduis que nubunt.

Ad grisogonum monachum aquilegie.

A. Z. B. Quis circa te affectus meus sit. Hoc ipsum debuisses scribere. salutet te non habuisse quid scriberes. Nota. consorcij tui memor humilitatem admiror. virtutem effero predico castitatem. Item. cum saturitate succedit oblivio tam diu nesciturus quid capiat quod diu memoriam revocarit esuries. Vide ad pammachium et marcellam. 2a E. Item tur fine longis exordio. cur amicitis antequam teneas. Ad honestum de duabus questionibus.

M. Voce me provocas ad scribendum terres eloquencia. et in epistolari stilo

Z. prope tullium representas. Pilli olim textura breve caritate latissimum pro senili capite confovendo libenter accepi. et munere et muneris auctore letatus

Nota. Ex querris me parvas litterulas mittere non venit de incuria. sed de timore tui. ne verbosius ad te loquens plura reprehendenda transmittam. Et ut sacte menti tue simpliciter fatear tempore navigandi tante a me simul epistole flagitantur ut si cunctis ad singulos velim rescribere occurrere nequeam. Item. non debes turbidos nostri ingenioli rivos querere qui de ipsis fontibus bibis. Item. scio equali male dicto illos subiacere qui bona mala dicunt et qui mala bona iudicant. qui faciunt amarum dulce et dulce amarum. aut que est tanta pertinacia sic alicuius laudare doctrinam ut sequar et blasphemiam. Item vasa sacta in tabernaculo dei legimus. cum sancta esse non possunt nisi ea que senciunt et venerantur deum. ydioma igitur scripturarum est. Item. scis non bene fieri quod occupato fit animo.

Ad hermonienses virgines.

Carte exiguitas ~~indicium~~ indicium solitudinis est. Id circo longum sermonem brevi spacio coartavi. Ingenio minute littere victa est paupertas. Vide ad pamma. et occea. ij. in fine. Si ego bonus quare oculus tuus nequam est. Nota. Aliter sorores carissime hominum livor. aliter xpistus iudicat.

non eadem sententia est tribu-
nalis eius et anguli susurro-
nium. Item. in testaceis vasu-
lis thesaurus sepe reconditur.
Itē. cui plus dimittitur plus
amat. De toto grege siletur et
ob unius morbide pecudis sa-
lutem angeli letantur in celo.

De hebraicis nominibus.

A. Philo vir disertissimus
Z. iudeorum. Sathan
adversarius sive preva-
B. ricator. Nota quod horū noīm
et locorū tradicionem facit per
ordinē lrārum alphabeti. quod
scribo quia multis videtur talē
ordinem tradendi noviter ad-
inventū. Item. si qua hic p-
termissa sunt alteri sciat lec-
tor operi preservata. libros enī
hebraicarū questionū nūc in
manibus habeo, opus novū
et usque nūc inauditū. non quod
studia mea insolenter extollā.
sed quod sudoris constitus ad lecti-
onem eorū provocem nescien-
tes. Item. ex parte imitabor
origenē. quē post apostolos ec-
clesiarū magistrū nemo nisi
imperitus negat. Inter cetera
enī ingenii sui preclara moni-
menta in hoc laboravit ut quod
philo quasi iudeus obmiserat,
hic ut xpianus impleret. Hoc
dixit propter nomina novi
testamenti. De hebraicis
locis.

Eusebius qui a beato A.
panphilo martire. Im- Z.
molat victimas iuxta
fontem rogel. Nota. Laboravit B.
eusebius ut congregaret nobis
de sancta scriptura omniū pe-
ne urbiū, monciū, fluminū et
viculorū vocabula. unde et nos
admirabilis viri sequentes
studiū sedm ordinē litterarū trās-
tulimus relinquentes ea que
digna memoria non vident
et pleraque mutantes maxime
cum quidam vix primis imbu-
tus lrīs hunc librū ausus sit
in latinā linguā non latine
transferre. Item. dum michi
excelsa non vendico. hec terre
coherencia supergredi posse me
credo. De hebrei alphabeti
interpretacione.

Aleph. mille vel doctri- A.
na. Thau. signum Z.
vel subter.

De hebraicis questionibus
in genesi. xxxii. q. v. corpus
mulierū.

Qui in principiis librorum A.
debebam secuturi ope-
ris argumenta pone-
re cogor prius respondere ma-
ledictis. Qui servientes alta- Z.
ri vivunt de altari. Nota. B.
dicto de detractoribus contra
therenciū virgiliū. subdit. Nō
mirū ergo si contra me parvū
homūculū īmunde sues grun-

niant et pedibus margaritas conculcent. cum aduersus doctissimos viros et qui gloria inuidiam superare debuerant liuor exarserit. Semper enim in paruulo fortitudo emulos habet. feriuntque summos fulgura montes. Et me procul ab urbibus foro litibus turbis remotum sicque ut quintilianus ait latentem inuenit inuidia. Item. nos humiles et pauperculi non habemus diuitias nec oblatas dignamur accipere. Ita et ipsi nouerint non posse se noticiam scripturarum id est diuicias xpi cum mundi pariter habere diuicijs. Item. peregrine merces tantum volentibus nauigio deferuntur. balsamum. piper. et poma palmarum rustici non

C. emunt. Item. super xij. ca. Si quis huic expositioni contrarius est querat aliam solutionem. et tunc racione ea que a nobis dicta sunt improbet. Hic interponitur precedens. c. corpus et 24 q. 2. egressus. Item super ca. 21. in hebreorum lingua omnis filius in comparacione parentum infans vocatur et paruulus. nec mirentur habere barbaram linguam proprietates suas. cum etiam rome omnes filij vocentur infantes. Hic interponitur xiij. q. ij. Item sup ca. 28. decens erat ut ad nupcias absque parentibus virgo proficiscens

nutricis solacio frueretur. Item. D.
super 30. ca. nec mirum talem in conceptu feminarum esse naturam ut quales prospexerint siue mente conceperint in extremo voluptatis estu quo concipiunt talem sobolem procrearent. cum hoc etiam in equarum gregibus apud hispanos fieri dicatur. Et quintilianus in ea controuersia qua accusabatur matrona quod ethiopem pepererit pro illius defensione argumentetur hanc conceptum esse naturam quam prediximus. Item sup xl. ca. Non vile putetur officium pincerne. cum apud reges barbaros usque hodie maxime sit dignitatis regi poculum porrexisse. De hebraicis questionibus libri regum.

Fuit vir vnus. sicut in A.
textu. Aream vero ʒ.
sexcentis aureis emisse. Nota li. j. ca. j. Omnes qui B.
ebrietatem sectantur filij belial vocantur. Item. li. j. ca. 3. preciosus dicitur sermo quia parus erat. Omne enim quod rarum est preciosum est. Item. non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. quia quicquid prophetabat rebus gestis demonstrabatur.
Item. 19. Angulos populi. principes populi vocat quibus idem populus adherebat. Item. xv. C.
Iumenta ideo iubet interfici ut nec in iumentis eius me-

moria fieret. Item. ii. Reg. vii.
plage filiorum hoīm sunt incō
moditates corporum humano
rum quibus pro peccatis suis a
domīo merito homīes flagellā
tur. De hebraicis questionibꝫ
paralipomenon vel de abreuiamꝰ.
A. Heber nati sunt duo filii.
Z. Cirus ut ruinas tem
B. pli restauraret. Nota
romani eos emeritos vocant q
iam militare desierunt. Item.
qui educauit dicitur genuisse.
Item. li. ii. ca. xiii. Pactū salis
in quibusdā locis pro lege poni
tur: que omniū condimentū
est. hoc loco pro domo dauid q
vniuerso israheli condimentū
C. fuit. Item. cap. xviii. Nisi. Accep
to vulnere mortali iussit rex
israhel se teneri ne deprehendere
tur ab hostibus qꝫ vulneratus
esset. et illius ruina hostibus
victoriam et populo periculum
fuge incuteret. Et occidente so
le mortuus est ut nocte psidiū
fuge populo daret. Itē xxi. ca.
Collacio lectionis libri regum
huic questioni soluende mag
nūm prebet auxiliū. Item. ca.
xxiiii. nomen pris matris illius
non scribitur. quia non fuit tā
celebre ut scribi potuisset. quorū
enim nomina scribuntur hoc
celebritate et potencia aut gene
rositate illorū fit. De homīe
perfecto.

Ecce iterū ad te scribo et A.
nil dignū quod pruden
ciam tuam legere dece
at inuenio. Vale et nos in do Z.
mino dilige in quo diligeris a
nobis. Nota. Corpusculū cura B.
ui cū aīa langueret. exteriorem fo
ui cum interior egrotaret. hūa
nis subueni cum diuina labora
rent. vicio publice consuetudīs
inclinatus quo omnes sumus
in minimis cauti et in maximis
negligentes. Item. vera vita
est deum nosse. timere eius potē
ciam. amare pietatē. mundum
in opifice mirari. etc. Item. hii
solent truculenciores in reos es
se qui sunt reatu puriores.
Itē illo tempore quo suppliciū C.
merebamur deus argumentum
saluacionis ostendit. ut itellige
re possemus qūtū valeret pstare nō
lesus. qui tantū donaret iratus.
Item. conuenit in paruo naui
gio non in altū vela configere.
ne in periculū currat audacia.
Item. Ante tribunal venturi iu
dicis omnis obmutescat seculi
lingua. et sola erit in rusticalis
suis facunda iusticia. Vide ad
pāma. et occa. ii. b. Itē. nichil D.
falsum profertur a testibus ve
ritatis. et ideo interpretacio que
renda est non fides que sub ob
scura locucione non excluditur.
sed velatur. Item. difficile est
siliquam legis ingresso singu

larum questionū materias se gregare. cum altera sic alterā ramulis quibusdā attingat ut sine alterius inchoatione cepta nequeat explicari. ¶ Itē nouū et mirabile est apud nos deus solus petentes se amat
E solus irascitur nisi petatur. Itē certe iam iniuriam fecisse virtutis est. aliena possidere potentie. innocentem circumuenisse astucie. humilē despexisse nobilitatis. phetam horrere eloquentis. nō tristium sapere sapientis. sic erroris plena sunt omnia. et ad huc vsque veritas obscuratur. ut in mortis gremio iacuisse beatitudo dicatur. ¶ De historia ioachim et anne

Hanc ad contextū non vidi. posuit tamen eā frater iacobus in legēda. c. 128. que est de natiuitate virginis. Curiosus ibi videat. et inueniet verbū angeli ad ioachim quod peccati non nature ultor est deus. ¶ Ad innocentiūm de miraclo septies percusse

A. Sepe a me innocenti carissime postulasti ut de eius rei miraculo quod in nostra etate acciderat non
3. tacerem. Vt redditam vite
B. redderet libertati. ¶ Nota. Asserebas illū non posse in verbo deficere qui credidisset in verbo. Item infelix iuuenis volens mortis longos vitare cruciatus dum in suū mentitur sāguinē accusat alienū. Item. mulier sexu infirmior virtute fortior oculis quos tortor ligare non poterat suspexit ad celūm dicens. Nosti deus me non ideo negare velle ne peream. sed ideo mētiri nolle ne peccem. at tu miserrime homo si interire festinas cur duos perimis innocentes.
¶ Item. susanna liberata per iudicem ne iret ad gladiū. hec a iudice dampnata liberata per gladiū est. Itē. vulgi concussus est animus. nec mirū de voluntate mutata. cum pietatis fuisset quod ante defenderat et pietatis visum est genus ut pateretur occidi. Nouus igitur ensis nouus percussor apponitur. Stat victima xpo tamen fauē te mutata semel percussa concutitur. iterū repercussa quassatur. tertio vulnerata prosternitur. O diuine potentie sublimanda maiestas. que prius fuerat quarto percussa nec lesa. ideo paululum visa est mori ne pro eo periret innoxius is salicet ad quem expectabat execucio. Sequitur in epistola quo illa que putabatur mortua fuit postmodū liberata prius quam vetula mortua ipsius vice sepulta. C.
¶ Ad iulianū aquilegiensem dyaconū.

A. Antiquus sermo est: mē
daces faciūt ut nec ve
ra dicentibus credatur.
3 b Crebrus reddas sermonibus
laciorem. Nota. dicam sepe
scripsi. sed negligencia baiu
lorū fuit. respondebis omniū
non scribenciū vetus ista excu
sacio est. Dicam non reppeci q̄
epistolas ferret. dices hinc illuc
iuisse q̄pplurimos. Concedā me
eciā hys dedisse. ac illi quia nō
reddidert negabūt et erit inter
absentes incerta cognicio. Quid
igitur faciam. sine culpa veniā
postulabo. Item. ita deinceps
te fascibus obruam litterarū. ut
econtra incipias rogare ne scri
bam. Item. ubi nūc sum non
solum quid agatur in patria
sed an ipsa patria persistat ig
C. noro. Itē. non timebo hominū
iudiciū habiturus iudicē meū
Ad eundem. vel eiusdē nomīs
de impfecta penitēcia. vel de a
missione pignorū
A. Filius meus frater tuus
auxonius in ipso iam
profectionis articulo.
cum michi presenciā sui tarde
dedisset et cito abstulisset: atq̧
in puncto temporis salue pari
ter valeq̧ dixisset. &c. Vide supra
3. ad dardanū. C. Et sit tibi tā
b ta dux femina facti. Nota.
quandoq̧ naufragus in litore
latrones repperit et iuxta eloqui

a ꝓphetarū fugiens ursum in
cidit in leonem. et manū extē
dens ad parietē mordetur a co
lubro. Item. contempnis au
rum. contēpserunt et multi phi
losophi. ex quibus eciā unus
multarū possessionū preciū ꝓ
iecit in pelagus dicens. Abite
in profundū male cupiditates.
ego vos submergā ne a vobis
mergar. Vide ī. 2ª b. Item. no
lo q̧ ea tantū offeras que po
test fur capere. hostis īuadere.
prescripcio tollere. et q̄ ad instar
undarū et fluctuū a succedenti
bus sibi dn̄is occupant̄. Et que
velis nolis in morte dimissur9
es. Illud offer qd̄ null9 pt̄ t̄ hostis
aufrē. Vide infra ꝓxiā. Item. C
exstruis monasteria. sanctos
sustentas. melius faceres si inter
sanctos sanctus viueres. Item.
difficile est ymo impossibile ut
presentibus quis et futuris per
fruatur bonis. ut hic ventrem
ibi mentē repleat. ut de deliciis
ad delicias transeat. ut in utro
q̧ sit prim9. et ut in terra et in
celo appareat gloriosus. Vide
supra ad eliodorū. D. Item.
adlethe suis imitatoribꝫ forcio
res sunt: et tamē monet debili
or. pugnat ille qui forcior est.
Itē. sancti corruūt si fuerint D.
negligentes. et peccatores pris
tinū recipiūt gradum. si sordes
fletibus lauerint. Hoc non ideo

dico ut te terreant descendentes
sed provocent ascendentes. Item. nūquā exemplū a malis
sumitur etiam in seculi rebus.
semper a meliori parte incita
menta virtutū sunt. Item.
ad materie dignitatē et ad
meritū persone tue parū est
omne quod dicitur. De le
pre diversis generibus.

A. Admirabile divine dis
positionis examē que
exhiberi sibi deus volu
B. it. In die iudicij securus invē
niatur si nulla dei offensa in
C. eo reperiatur. Nota. Deus di
versa genera hominū diversis
statuit preceptorū sententijs gu
bernari. Item. quos promere
posse absolutū predicationis car
men agnovit eis dn̄s perfec
tam armoniā solide vocis in
tonuit. Itē. hijs alij confirmā
tur quibus alij trāsferūtur. p̄
sens lectio exigit huiusmodi
D. ferre sermonē. Item. hec ni
si spiritualiter senciant raci
onem intelligencie simpliciter
non admittūt. Nam divina
sapiencia legis sue profundū
extrema in hui9 seculi regione
quasi tumulū suo nomini cō
secratū intra civitatis alterius
menia collocavit. Quare cau
ta est divina dignacio ut pul
santibus nobis intelligencie
patefiat ingressus. Item. cuncta

ricia facile carere potest. qui cō
versus ad deū ea que possidet
indigenciū alimonie ministra
bit. Vide ad furtū. d. Itē. cum
modicū delictū fuerit a sacerdo
te poterit relaxari. que autem
graviora sunt disciplina ecclesi
astice regule debent et oracione
purgari. que vero insanabilia
sunt deo iudici reservantur.
Ad lucinū leticū. de hoc. xij. di.
Illud. lxxvj di. utinā.

A. Nec opinanti michi subito
lrē tue reddite sunt que
quanto insperate tan
to gaudiorū plene quiescentem
animā suscitarūt ut statim a
more complecterer quē oculus
B. ignorabā. Quos caritas iū
git terrarū longitudo non sepa
ret et absentē lucinū semper
litterarū vicissitudine senciamus
C. Nota. cepisse multorū est ad
culmen pervenisse paucorū. I
tem. aurū deponere incipienciū
est. non perfectorū. Fecit hoc the
banus. Crates fecit hoc et an
tistenes. Seipsum offerre deo
proprie cristianorū est et aposto
lorum. vide sup. ij. b. Item.
opuscula mea que non sui me
rito sed bonitate tua desidera
re te dicis ad describendū hoībz
dedi et frequēter admonui ut
conferrent diligēter et emen
D. darent. Item. scribunt quan
doqz librarij non quod inveni

unt, sed quod intelligunt et dū alienos errores emendare nitū tur suos ostendunt. Hic sequit͂ C. ut veterū. ix. d. et duo capitlā in tytulo allegata. Ad magnum oratorem de exemplis secularium litterarū.

A. Sebesiū nostrū tuis mo-
Z. nitis profecisse. Dicis ut ternis ad disputandum materia sed iam epistolaris angustia finienda est. Nota. Ille sebesius plus correctus
B. placuit q̄n errans leserat. Item queris cur opusculis nostris secularium lr̄atum interdū exēpla ponam? candoremq̄ ecclesie ethnicorū sordibus polluam? Responsum breuiter habeo. Nunq̄ hoc quereres nisi te totū tullius possideret. Si scripturas sanctas legeres. et si ipsarū interpretes obmisso vulcacio euolueres. Inducit quomodo in libris prophetarū in salomone in epl̄is pauli plura de libris gentiliū sūt assumpta. et demū enumeratis multis grecis scriptoribus subdit. Qui omnes in tantū philosophorū doctrinis atq̄ sententijs suos referūt libros. ut nesciās q̄d ī eis p̄mū admirari debeas eruditionē seculi an scientiam scripturarū. Item. quid tertuliano eruditius. quid acutius. apologeticus eius et contra gentes libri cūctam seculi conti-

nent disciplinā. Item. victori- C.
no martiri in libris suis licet desit erudicio. tamen non deest eruditionis voluntas. Item ego illud magis reor quod dictanti venit in mente. Ad marcellinū et annaphisichiam de statu anime

Dominis vere sanctis ac A.
omniū officiorū caritate venerandis. Incolu- Z.
mes vos et prolixa etate florentes xp̄c deus noster tueatur om-
nipotens dn̄i vere sancti. Nota. Rescribi cupio ut vos sospi- B.
tes esse non alijs nūciantibus sed vestro pocius sermone cognoscam. Item. ita anim⁹ meus urbis rome vastacione cōfusus est ut iuxta vulgare prouerbiū, propriū vocabulū ignorarē Deniq̄ tacui sciens tempus esse lacrimarū. Item. si iuxta inclitum oratorē silent inter arma ānales. id est libri continētes antiquorū gesta. quanto magis studiū litterarū. que librorū multitudīe silencio atq̄ librariorū sedulitate. quod q̄ proprium est securitate et ocio dictanciū indigent. Ad marcū presbiterum.

Decreueram quidem utendū michi voce psal- A.
miste dicentis. cū cōsisteret peccator aduersus me obmutui et humiliatus sum et

Z. silui. Omnes qui hic sunt
B. plurimu salutant. Nota. Ca
ritas omnia superat et propositu
vincit affectus. Item. non qui
patitur sed qui facit contume
liam miser est. Item. quid v
nu hominem exceptis socijs cri
minant. Si riuus tenuiter cur
rit non est aluei culpa sed fon
C. tis. Item. permittant michi
queso nichil loqui. Cur eu lace
rant qui non meretur inuidia.
Ite. Hoc venerabilis pater cu
quali gemitu cum quali dolo
re conscripserim testis est ihesus.
Item. non michi conceditur vnus
angulus heremi. Cotidie expos
cor fidem quasi sine fide rena
tus sim. Et infra. Sancto ciril
lo dedi conscriptam fidem. qui
sic non credit alienus a xpo est.
Ad marcellam de quinque qsti
onibus noui testamenti. I.
A. Magnis nos prouocas
questionibus et torpes
cens ingeniu dum int
Z. rogas doces. Quod dicitur de
us aliquos deserere vel non de
serere non nature illius terminus
ponitur. sed eoru merita descri
buntur apud quos esse digna
B. tur. Nota. Quod in futuro
promittitur no cernitur i psenti. Spes
enim que videtur non est spes. sed
iam certa possessio. Idem ad v
gine exulem. Item. hoc me dix
isse non memini. sed si dixissem

non essem pertinax in errore. Ite
sancti qui in aduentu saluato
ris in corpore ~~in corpore~~ fuerint
deprehensi et in corporibus e
isdem occurrent. Ingloriu tame
corruptu et mortale. gloria in
corruptione et imortalitate mu
tabitur. ut viuoru corpora in
substancia trasforment corpo
rum que resurgent. Vide supra
ad alexandru. b. Item. et si ea C.
dem mulier in diuersis euan
gelijs xpi pedes non tenuisse et
tenuisse legatur. hoc facile solui
tur. cum potuerit primu quasi
incredula corripi. et non repel
li que errore confessione muta
uerat. Ite. diuina natura et
dei sermo in partes secari non
potest. nec locis diuidi. sed ubi
que sit. totus ubique est. Ad e
andem de onaso. ij.
Medici quos vocant cyrur A.
gicos crudeles vocant.
Dabo tibi consiliu. Z.
quibus absconditis possis pul
chrior apparere. Nasus non vide
atur in facie. sermo non sonet
ad loquendu. atque ita formosus
videri poteris et disertus. Non B
ita se natura habet ut amara sit
veritas blanda vicia extiment.
Item. non miru si nos vicijs
detrahentes offendimus plurimos.
Ite. dico quasdam scelere periu
rio falsitate ad dignitate perue
nisse. quid ad te qui te intelligas

innocentē. Adeo aduocatũ q̄ pa
trono egeat. et q̄drāte dignā eloq̄
ciā tuā nare subsanno. Qd ad te
qui disertus es: vide infra ad
C. rusticum. ij. b. Item an tibi ide
o bellus videris q̄ a Fausto no
mine vocaris. quasi non et lu
cus ideo dicatur quia minime
lucet. Ad eandem de detracto
ribus suis. iij.

A. Post priorem epistolam
3. in qua de hebreis. Vbi bos et asinus cal
B. cant. Nota. asino quippe lira
superfluo canit. Item. quibus
displicet fontis vnda purissiā
cenosos riuulos bibant. Itē.
rogo quid a nobis libere dictũ
est vnũ miser locutus sum. q̄
virgines debent sepius esse cũ
mulieribus q̄m cũ masculis:
tocius vrbis oculos offendi.
cunctorũ digitis notor. Item.
illi legant spe gaudentes et tē
pori seruientes. nos legimus
spe gaudentes et dño seruien
tes. Ad eandem de egrota
cione blesille. iiij.

A. Abraham temptatur in
filio et fidelior inuenitur.
3. Cum dñs eius dictus
B. sit beelzebub. Nō. erubescat mu
lier xpiana si nature cogit decorē
~~aliter. si nature cogit indecorē.~~
Vide contra eluidiũ. d. Item.
ecce vidua nostra prius vndiq̄
ornabatur. et tota die quid si
bi deesset querebat ad speculũ.
Nunc neglectũ caput sat sibi tā
tum sufficere quod velatur. I
tem. pulla est tunica minus
cũ humi iacuerit sordidatur. Ci
gulum laneũ tota simplicitate
purissimũ. quod possit magis
stringere vestimenta q̄ scinde
re. Item si quis huic proposito C
inuideat et detrahat blesilla nos
tra ridebit. nec dignabitur ra
narũ loquacitatũ audire conuicia.
Ad eandē de secessu urbis. v. A.

Ambrosius quo cartas
sumptus et notarios
ministrante. Hec ut 3
vulgo dicitur amatorie cancio
nes. Nota ambrosius quidā B.
refert se nũquā origene presen
te cibos sumpsisse sine lectione.
nũq̄ somnũ inisse. nisi vnus
ex fratribus sacris lcīs persona
ret. Quid nos ventris anima
lia tale aliquid faciam⁹. quos si
secunda hora legentes inuenerit
oscitamus. manu faciem defri
cantes. et quasi post multum
laborem mundialibus rursũ
negocijs occupamur. Itē. racio
cinia supputam⁹. et si dampnũ
ut sepe in re familiari accidere
solet fuerit nũciatũ. vultus
merore deprimitur. letamur ad
nummũ. tristamur ad obulum.
Item. plus laudat vnusquis
q̄ quod possidet. Item. beth C.
leem in hoc paruo terre fora

mine celorum conditor natus est. Hic inuolutus pannis. hic visus a pastoribus. hic monstratus a stella. hic adoratus a magis. Vide infra. in prefacione translacionis didimi. Item in urbe aut videmus ad nos venientes et perdimus silencium. aut si non videmus in superbiam rūimus. Interdum ut visitantibus vicem reddamus ad superbas fores pergimus. inter linguas rodenciū ministrorū postes ingredimur deauratas. Sic in xpi villa silenciū extra psalmos. arator stiuā aratri tenens allelupa decantat. Sudans messor psalmis se auocat. Vitem falce contondens aliquid dauiticū canit.

Ad eandem de significacione munerum. vi.

A. Jheronimus marcelle. Aliter. Ut
Z. absenciam corporum. Cereos quoque attendisse sit gratum.
S. Nota vos dona transmittitis. nos epistolas remittimus gracarum. Ita tamen ut quia velatarum virginū munus est aliqua in istis munusculis misteria declaramus. Saccus oracionis et ieiunij signū est. Selle ut foras pedes virgo non moueat. Cera ut attensoluminē xpi spectetur aduentus. Calices mortificaciones carnis ostendunt. et animū semper ad marticiū preparatum. Hoc probat sup matth. li. iiij. induens illud psalmi. Calicem salutaris accipiam etc quia statim subiūgit preciosa in conspectu domini mors sanctorū eius. Ad eandem de psalmo nonagesimo. vij

A. Qui habitat in adiutorio. Aliter incipit Nonagesimū psalmū. In ichnas thebas salonas. Nota. ibi ponit de decem nominibus dei apud hebreos. Ad eandem de hebreis nominibus et verbis. viij.
Z.
S.

A. Nuper dum pariter essemus. Reticemus ut auidius audire velis q̄ tacita sunt. Vide sup zachar. li. ij. et in vita pauli. C. Nota. allelupa exponitur laudate dominū. Item. Septuaginta qd in hebreo legitur amen amen. transtulerūt fiat fiat. Item. paulus asserit non posse aliquē responde amen. id est confirmare que predicta sunt nisi intellexerit predicacionē. Item. tritū est prouerbiū. ultroneas putere merces. Idem ad demetriadem. ubi sequitur. Et precia facilitate decrescere que semper in raritate maiora sunt. Vide ad euandrū. b. Ad eandem de blasphemia in spiritū sanctū. ix.
Z.
S.
C.

A. Breuis questiūcula quā misisti. et aperta responsio est. Latam disputacionē breui sermone cōprehendimus. ut non tam epistolam q̄
Z.

cōmentariolum dictaremus. ¶
B. Nota. Cum dyaboli studiū sit
dei ledere creaturā: quomodo po
test sue voluntatis esse sanare lā
guentes et seipsum de obsessis fu
gare corporibus. ¶ Item aliud ē
cedere tormentis, et se xpianū ne
gare. aliud xpm dyabolum di
cere. ¶ Item. fuerat prolixius dis
serendū. sed amicis nūc et hospi
tibus nos negare non possum⁹.
Et tibi non statim respondere
visum est arrogantis. ¶ Ad e
andem de questionibꝫ libri regū
et iudicum. x.
A. Epistolare officiū est de
re familiari aut de coti
diana cōuersatione ali
3 quid scribere. ¶ Quod pueri
habueram⁹ amisim⁹ nec scienci
am quam volebam⁹ consecuti
sum⁹. iuxta esopianā fabulā dum
magna sectam̄ etiam minora
B perdentes. ¶ Nota. famosissima
questione pposita postulasti ut
quid sentirem statim rescriberē.
quasi phariseorū teneam cathe
dram. ut quociens de verbis heb
icis iurgiū est ego arbiter et lit
sequester exposcar. ¶ Item. quia
viator internūcius sermonis nos
tri redire festinat rem grandem
celerius dico qm̄ debeo. ¶ Item. de
scripturis sanctis disputanti nō
sunt tam necessaria verba qm̄
C. sensus. ¶ Item. mater cōmunis
si valet gaudeo. et ut valeat de

um precor. Nos ut scis hebreorū
lectione detenti. in latina lingua
rubiginē obduximus. in tantū
ut loquentibꝫ nobis stridor qui
dam non latinus īterstrepet. Inde
ignosce ariditati. Vide supra ad
dōnionē. b. ¶ Ad eandem de psal
mo. cxxvi. et sequenti. xi.
Beatus pamphilus mar A.
tir. ¶ Subrepente sōpno 3.
frustretur infirmitas.
¶ Nota. hilarius in hoc psalmo B.
magis opinionē suā īsinuare q̄
īsaētiā voluit confiteri. ¶ Item.
precedit. Quid faciam. tantum
virum et suis tēporibus diser
tissimū reprehendere non audeo.
qui et confessionis sue merito
et vite industria et eloquentie
claritate, ubicūqꝫ romanū no
men est predicatur. Sed culpe nō
ascribitur quia hebrei sermoīs
fuit ignarus. ¶ Item. tanta ope
rositate usus est persuadendi
quanta semper falsitas indiget
ut vera videatur. ¶ Ad eandem
excusatoria. xii.
Ut tam paruam episto A.
lam scriberem causa
duplex fuit, quia ta
bellarius festinabat et ego alio
detentus opere hoc occupare me
nolui. ¶ Xpiana simul diligat 3
et mater. ¶ Nota. Cum volumi B.
nibus hebreorū edicionē aquile
confero. ne quid forsan ppter xpi
odiū synagoga mutauerit et

que ad nostram fidem pertinet
roborandam plura reperio. I-
tem. vides quod nullum officium di
uinorum scriptis fiendis proponen-
dum est. Ne tamen cursor noster
frustra cucurrerit duas episto-
las quas ad sororem tuam pau-
lam eiusque pignus eustochium
miseram annexui. ut dum illa
legis et in hiis aliquid gratum
inueneris putes tibi scripta fo-
re que scripta sunt. Item. albi-
nam communem matrem valere
cupio. De corpore loquor quod in
spiritu valeat non ignorans.
Eamque per te salutari obsecro.
Ad eandem. de dyapsalmate.
Epistola. xiij.

A Que acceperis cum feno-
re reddenda sunt sortis
que dilacio usuram par-
3. turit. Huc usque origenes. cui-
nos nos maluimus in hac dispu-
tacione dumtaxat ipsi carnam sequi. quod stul-
tum habere sentenciam ignoran-
B. cium. Nota. Ne te diucius traham
habeto pauca pro pluribus. Item
animaduertimus hoc verbum superio-
ra pariter et inferiora connectere.
aut certe docere sempiterna que
dicta sunt. Item. hec de intimo
hebreorum fonte libauimus. non
opinionum riuulos persequentes
et erroris quibus totus mundus
repletus est varietate perterriti.
sed cupientes et scire et docere
C. que vera sunt. Item quia no-

uicia musta contempnis. saltem
veteris vini auctoritate ducaris.
Item. non nocet exemplis fir-
mare quod dicimus. Ad eandem
de morte lee. xiiij.

Cum hora fere tercia ho- A.
dierne. Non nos pre- 3.
cuos estimemus. ut pos-
simus esse precium. Nota. Conuer- B.
sacionem lee quis posset digno
eleuare preconio. Ita eam totam
ad dominum constat fuisse conuersam.
ut monasterij princeps et mater
virginum fieret. Item. incultu ves-
tis. vilis cibus neglectum caput.
Ita tamen ut cum hoc faceret
ostentacionem fugeret singulorum.
ne reciperet in presenti seculo
mercedem suam. Item. moneo
flensque contestor. ut dum huius-
modi viam currimus non dua-
bus tunicis id est duplici vesti-
mur fide. non calciamentorum pel-
libus. mortis videlicet operibus
pregrauemur. non diuiciarum pe-
ra nos premat ad terram. non
virge. id est potencie secularis
queratur auxilium. non pariter
christum et seculum habere velimus.
sed pro breuibus et caducis eter-
na succedant. Vide ad eliodorum
D. Ad eandem de asella. xv.

Nemo reprehendat quod in A.
epistolis aliquos aut
laudamus aut carpimus.
cum et in arguendis malis sit
correctio ceterorum. et in optimis

predicandis bonorū ad virtutes
Z. studia concitentur. Nichil illi
us severitate iocundius. nichil
iocunditate severius. nichil risu
tristius. nil tristicia suavius. I
ta pallor in facie est. ut cū conti
nenciā indicet non redoleat os
tentacionē. Sermo silens. et silē
ciū loquens. Nec citus nec tardꝰ
incessus. Idem semper habitus.
neglecta mundicies. et inculta
vestis. cultus ipse sine cultu.
Sola sui equalitate promeruit
ut boni eam predicent. et mali
detrahere non audeant. Vidue
illam imitentur et virgines.
maritate colant. noxie timeāt.
B. suscipiant sacerdotes. Nota.
Aselle nostre vita breviter ex
plicanda est. cui queso ne hanc
epistolam legas. gravatur qͥp
pe laudibus suis. sed pocius
adolescentulis legas. ut ad eiꝰ
exemplū se instituentes conver
sacionem illius imitentur. I
tem. auream colli sui cathenu
lam absqꝫ parentibus vendidit.
et emit tunicā fusciorē quam a
matre impetrare non poterat.
ut intelligeret universa cogna
cio. qꝫ seculū dāpnabat in vesti
bus. Item. qꝫ impossibile crede
re est. tamen deo prestante possi
bile. ita ad qͥnquagenariā pve
nit etatem. ut non doleret sto
machus. non viscerū cruciaret
incuria. non sicca humus iacē
cia mēbra confringeret. non sac
co asperata cutis fetorem aliqͥ
situmqꝫ contraheret. sed sano
corpore animo saniore solitudi
nem putaret esse delicias. Ad
eandem marcellam consolatori
a de adversis. xvi.
Magnam humilitati nos A.
tre fiduciam scribendi
ad veneracionē tuam
caritas xp̄i dedit. q̄ te fecit hu
milem corde. pietate divitem et
operibus benediccionū. Et ora Z.
cionū instancia nocte ac die
pmanens. Nota. magno mise B.
rantis auxilio exaltata es ut
humiliareris. et hūiliata es ut
exalteris. Item. spes in deo po
sita non confundit. sicut salus
hominis vana. quia vana non
est que speratur in xp̄o et cōfer
tur a xp̄o. Item. permisit te
deus istius seculi fluctibus vē
tisqꝫ iactari. ut experta naufra
giū de cetero similiter periclita
ri caveres. Item cuncta que C.
passa es sicut intelligis vulne
ra corporis tui sed anime re
media fuerunt. Itē. teipsam
in celū aīo gestiente precurrꝰ.
ut dum corpore moraris in ter
ra iam ad xp̄m mente pervenι
as. Item. ymaginē crucifixi
portare non potest nisi qui in
hoc seculo se nudū mortuūqꝫ red
diderit. Ad marcellam de
tharsis. xvii.

A. Nuper cum reticij augus
tudinensis episcopi. q
quondam a constanti
z. no imperatore. ¶ Cum daniel
puer senes iudicet. et amos
pastor caprarum in sacerdotum
B principes inuehatur. ¶ Nota.
tharsis aquila crisolitum. sima
chus iacinctum interpretantur.
¶ Item. plura apud hebreos au
ri sunt genera. vnde ad distinc
tionem ophaz positum est ne quis za
ab putaret quod in genesi nas
ci cum lapide carbunculo predicatur.
¶ Item. tharsis est vocabulum in
die regionis. et ipsum mare quia
ceruleum sit et sepe solis radijs
repercussum colorem supradictorum
lapidum trahat a colore nomen
accepit. licet iosephus putet tar
sum appellare pro tharsis. In
numerabilia sunt que in illius
michi commentarijs sordere sunt
visa. Estque sermo compositus et
gallicano coturno fluens sed
quid ad interpretem cuius offici
um est non quomodo ipse diser
tus appareat sed quomodo eum qui
lecturus est sic faciat intelligere
quomodo intellexit ille qui scrip
C. sit. ¶ Item. frustra a me illius com
mentarios postulas cum mi
chi in illis multo displiceant
plura quam placeant. ¶ Item. ihe
sus in deserto plures ordeaceis
panibus pascit. frumentarijs
pauciores. ¶ Ad matrem et fili
am in gallia.
Retulit michi quidam e A.
gallia se habere sororem.
¶ Qui non ignoscat in z.
genio ignoscat vel tempori.
¶ Nota. si peccatorum vos extri B.
marem glutino cohesisse. numquam
scriberem. scirem que me surdis nar
rare fabulam. ¶ Item. venena
serpentino pelluntur antidoto.
et quod magis dolet maiori do
lore curatur. Ad extremum hoc dic
co quod et si conscientia vulnus cri
minis non habeat. habet tamen
famam et ignominiam. Sic ad de
metriam. f. et contra. Jo. episcopum. B.
¶ Item si virgo es quid times diligen
tem custodiam. si corrupta es cur
non palam nubis. ¶ Item. secu C
rius est non posse perire quam iux
ta periculum non perire. In alte
ro tranquillitas est. in altero
gubernacio. Ibi gaudemus. hic e
uadimus. Vide simile contra vi
gilancium. C. ¶ Item. ferreas men
tes libido domat que maiorem
in virginibus patitur famem.
dum dulcius putant esse quod nes
ciunt. Vide supra ad agaruchi
am. c. et infra ad oceanum de vi
ta clericorum. b. Et ad paulam et
eustochium. E. ¶ Item. narrant gen
tilium fabule cantibus sirenarum
nautas in saxa precipites. Ni
tens cutis sordidum ostendit ani
mum. Difficile inter epulas serua
tur pudicicia. O puella et si roga

ta non feceris. deforme tamen
putes testimoniū si rogeris. Li
bidinosa mens ardencius hones
D ta persequitur. Item. palliolū
cadit ut candidos nudet hume
ros. et quasi videri noluerit ce
lat festina quod volens detexe
rat. Itē. querulū seruorū genus
est. ut q̄ntumcūq; dederis semp
eis minus est. Non enī conside
rant ex quanto sed quantū detr
Itē bona ꝯsciencia nullius ocu
E los fugit. Item. quāq; in nullis
etatibus libido sit tuta tamen vel
cano capite ab aperta defendat
ignominia. Itē. iste formosu
lus tuus quia cito senescunt
mulieres maxime que iuxta vi
ros sunt vel ditiorē reperiet vel
iuniorem. tunc te penitebit con
silij tui. quando rem et famā
amiseris. Item. ut obtrectato
ribus meis ostendam ꝙ possū
quitq; in buccam venerit dicere.
de scripturis pauca perstrinxi.
nec orationem meā ut in cete
ris libris facere solitus sum il
larum floribus texui. Ad mi
litem seculi ut deo militet.

A. Et si ignotus tibi sim fa
cie iā te tamen corde
cognoui quia filius
meus in dn̄o carissimus vic
tor referens michi religiosam
vitam tuam fecit ut te tanq̄m
presentē cognoscerē. et sic futurū
in xp̄o consortem diligere inci
perem. Finis milicie tue erit 3
regnū non terre et temporis. sed
eternitatis et celi. Nota. Nichil B.
est filii quod possit aut debeat p̄
ferri ei qui est verus dn̄s. et ve
rus pater. et imperator eternus.
Cui enim rectius vitam nostrā
impendimus q̄m illi a quo eam
recepimus. et cui eā usq; ad finē
debemus. quia ipsius beneficio
viuim9. Item. si voluerim9 ma
gis cesari militare q̄m xp̄o. pos
tea non ad xp̄m sed ad gehennā
transferim. ubi p̄ncipiū hui9 mū
di vertitur causa. Item. nec af
fines. nec patriā. nec honores.
nec diuicias deo preferre debe
mus. quia scriptū est. preterit
hui9 mundi figura. et qui hūc
mundū dilexerūt cum mūdo
peribunt. Item. necesse est ut C.
miles in bello in quo tamen nō
tam pro se q̄m pro alio dimicat
aut suā mortem victus inueni
at. aut mortis causam victor
acquirat. quia victor esse non
poterit. si effusor sanguinis an
te non fuerit. Itē. nullus rex
terrenus tocius terre dn̄s est.
xp̄c autē tocius mundi rex est
quia omnia per cristū facta
sunt. Item illi militem qui
militantibus sibi gloriam vite
eterne. honorem regni celestis.
diuicias hereditatis sue et diui
ne cognicionis consortiū perhē
ne largitur. Item. in euange D.

lio mathei xi. Regnū celorum
vim patitur. et violenti rapiūt
illud. Talis violencia deo gra
ta est que neminē concutit nul
lius dampno cōmittitur. In hāc
rapinā manus tuas mitte. que
crimen non habet. et confert
salutem. Item. sollicitudines
nostre carnales quanto cario
res sūt. tanto plus nos distru
ciant et fatigant. Nam uxore
accepta optantur filij. et si nō
suscipiūtur sterilitas lugetur. si
suscipiūtur orbitas timetur. Ac
proinde nūqm̄ in carnalibus
affectionibus ita requiescit ani
mus ut cruciatu careat. dum
necessitudines suas aut bonas
amet cū amittendi metu. aut
malas odit cū amittendi vo
to. In utroqꝫ sustinendis mise
rijs semꝑ obnoxius. Miser est
qui uxorē bonā ꝑdit. miserior
qui malam possidet. Inter hec
duo felicior est qui utrūqꝫ nō
novit. Similiter et de filijs. mi
serrimi sunt parētes qui vel bo
nis orbantur. vel qui tales ha
bent ut non habentibus īvide
re cogantur. Item. cōmuta in
melius miliciā. ut eterno deo in
cipias militare. et deum habe
as protectorem. Vide ad qualem
miliciā te invito. collegā ut qd
homī esse optas hoc tibi sit de
us. De misterio agni
paschalis.

Hodie fratres carissimi (A.)
populus isrl' et vere
hō videns deū. hoc quip
pe interpretatur israhel. egredi
iubetur ex egipto. Sequūtur (Z.)
agnū quocūqꝫ vadat xp̄m ihe
sum cui est honor et gloria in
secula seculorū amen. Nota. (B.)
precipitur ut agnū in vna co
medamꝰ domo. id est ne extra
ecclesiam agnū īmolari pute
mus. Qui enī extra ecclesiā sūt
non agni carnes comedūt sed
draconis. qui datus est iuxta
psalmū in escam populis ethio
pibus. Item. quando novissi
ma hora est finito die iniciū noc
tis est. Item. nullius personā
accipias. non divicias. non po
tencias quantūcūqꝫ sit potens
vel nobilis. si peccaverit corripe
eum. et comedisti azima sinc
ritatis et veritatis in amari
tudine. Item. iubem̄ non cru (C.)
das vel elixas carnes agni com
edere. Per crudas scripturarū
historiā tantū. per elixas allego
rias ad perversa dogmata deri
vantes. intelligit. Sed intellec
tas iuxta historiā spiritus sāc
ti excoquamus ardore. Et qd
scdm̄ lrām incogruū vel clau
sum esse videtur. spirituali expo
sicione pandamus. Item. ca
put agni intelligencia spiritu
alis. pedes simplex historie nar
racio. Intestina quicqͦ intrinsecꝰ

in lra latet per quod quando
q3 quod indecorū videbatur et
fedum. doctorū doctrina repe-
ritur esse vitale. Item. si agni
carnes comedere volum⁹ morti-
ficemus lumbos nostros id ē
opera carnis. Unde in iob de
dyabolo dicitur. virtus eius ī
D. lumbis. Item. calciamenta ī
pedibus et baculos in manib3
habere iubemꝰ. ut qm diu in
hui⁹ seculi heremo gradimꝰ cal-
ciati simus calciamentis pacis
ut ne in deserto scorpio et colu-
ber obrepat. nec serpens plan-
tam gradientis inuadat. Et
si aduersus consurrexerit vir-
gam in manib3 habeamus.
Quando intrauerim⁹ regna
celorū non opus habebimus
calciamentis. non hijs presidi-
is quibus custodimur in seculo

De natiuitate dnī nostri.

A. Hodie verus sol ortus ē
in mundo. hodie in te-
nebris seculi lumen in-
Z. gressum est. Super aspidem
et basiliscum. per dnm nostrū
ihm xpm. cui est honor et glo-
B. ria in scla seculorū. amen. No-
ta. celorū habitator et conditor
habitat in terris. ut homo ter-
re colonus migraret ad celos
Item videte quid sit vetus
testamentū et nouū. In illo lo-
quebatur per nebulam. nobis
per serenū. Ibi deus videbatur
in rubo. hic de virgine nascit
deus. Item. in baptismo xpi
humilitas nostra sublimitas.
illius crux nostra victoria. illi-
us patibulū noster triūph⁹ est.
Item. cū lauacrū et crucis C.
signū in frontibus demon ī-
spexerit contremiscit. Qui au-
rata capitolia non timent. cru-
cem timent. Qui contēpnūt
sceptra regalia et purpuras ce-
sarum et dapes. xpianorū sor-
des et ieiunia pertimescunt. I-
tem. aues quando in superio-
ra tolluntur et per aerem pre-
eminent crucem imitantur a-
lis extensis.

Ad neophitū de psalmo cxvij.

In omni psalmo dns nos- A.
ter ihesus xpc pphetatur
atq3 canitur. In fi- Z.
lios dei omnipotentis ad- op-
tati sumus. per xpm dnm nos-
trum. cui est honor et gloria ī
secula seculorū amen. Nota. B.
Precipue in cxvij psalmo resur
resurrectionis misteriū predi-
catur. Item. quicūq3 iuste a-
git et inter iustos dnū esse me-
ruerit fiducialiter agat in eo
sperans quia intrabit per hanc
portam. quia dns non querit
sanguinem confitentē. sed fidē
per quam credentiū sanguis
effunditur. Itē. vos iudei ha-
betis et legitis libros. nos in eū
qui in eis scriptus est librū. ip-

sum adorantes credimus. Vos tenetis paginas nos sensum paginarum. Vos complicatis membranas animaliū mortuorū. nos possidem⁹ spiritum vivificantē. Quid mirabilius potest esse huiusmodi sacramēto? Quid hac die felicius. in q̄ deus iudeis mortuus est. et nobis revixit. in qua synagoge cultus occubuit. et est ortus ecclesie. in qua nos omnes fecit secum resurgere. et vivere. in celestibusq; sedere. Item dies do
C. minica dies resurrectionis est. dies xp̄ianorū. dies nostra est. unde et dominica dicitur quia in ea dn̄s victor ascendit ad patrem. Itē. tacentibus senibz et invidie labore cruciatis. parvuli clamant et xp̄m parvulū confitentur. Ad nepocianū de vita clericorū et monachor. De hoc. xcv di. esto subiectus. xij. q. i. clericus qui.

A. Petis a me nepociane carissime ut tibi brevi volumine dirigam p̄cepta vivendi. et qua racione is qui seculi milicia derelicta vel monachus esse cepit vel clericus rectū xp̄i tramitē teneat. nec ad diversa diverticula
3. la viciorū rapiatur. Neminē specialiter meus sermo pulsavit. generalis de viciis disputacio est. sed qui irasci voluerit prius de se q̄i talis sit confitebitur. Vide ad rusticū. 2ª. b.
B Nota. etate fit doctior. usu instructior. processu temporis sapiencior. et veterum studiorū dulcissimos fructus metit. Unde sapiens demostenes cum expletis centū septem annis mori cerneret. dixit se dolere tunc de vita egredi quando sapere cepisset. Hic interponitur. p̄. C. clericus. et lxxxviij. di. negociatorem. Item corrūpunt bonos mores confabulaciones pessime. Idem ad eustochiū. et idem ad magnū oratorem. Item. scio quosdam cōvaluisse corpore. et animo egrotare cepisse. Periculose ministrat cuius vultum frequenter attendit. I- C.
tem. crebra munuscula et sudariola. et fasciolas. et vestes ori applicatas et oblatas ac degustatos cibos. et dulces l̄ras sanctus amor non habet. Mel meum. lumen meū. meūq; desiderū xp̄c est. Itē. non confūdant opera sermonē tuū ne cū in ecclesia loqueris tacitus q̄s q; respondeat. Cur hec que dicis. ipse non facis? Accusare avariciā eciam latro potest. Sacerdotis os cū mente concordet. Vide ad oceanū p̄ma. C. Item. melius est non habere quod tribuas. q̄m impudenter petere quod des. Hic interponitur. p̄.

D. C. esto subiectus. Item. verba
voluere et celeritate dicendi a
pud imperitū vulgū admira
cionem facere indoctorū est ho
minū. Nil tam facile ut vilem
plebeculam et indoctā concionē
lingue volubilitate decipere. q̄
quicq̄ non intelligit plus mi
ratur. ut supra. Non a me que
ras pueriles declamaciones sen
tenciarū flosculos verborū le
nocinia. et per capitulorꝫ fines
acuta quedam. breviterq̄ con
clusa que plausus et clamores
excitent audienciū. Amplexetur
me vera sapiencia. et abisach
nostra que nūq̄m senescit in
meo requiescat sinu. Item. sunt
qui pauperibus parū tribuūt
ut amplius accipiāt. et sub pre
textu elemosine divicias que
rant. que magis venacio dicen
da est q̄m elemosina. Sic bes
tie sic aves sic capiūtur et pis
ces. Modicū in hamo esce poni
tur. ut matronarū in eo sacculi
protrahantur. Item. multo
melius est ex duobus imꝑfec
tis rusticitatē sanctam habere.
q̄m eloquenciā peccatricem. Je
E. ro. ad pāmachiū iiij. E. Item
pinguis venter non gignit sē
sum tenuem. tantū tibi ieiuni
orū pone q̄ntū ferre potes. I
tem. per bonā et malam famā
a dextris et a sinistris xp̄i mi
les graditur. nec laude extolli
tur. nec vituperacione frangi
tur. Non diviciis tumet nec pau
pertate contrahitur. Sed leta
contempnit et tristia. Per diē
enī sol non urit nec luna per
noctem. Nolo te orare in angu
lis platearū ne rectū iter precū
tuarū frangat aura popularis.
Item. vis scire quales querit
dn̄s ornatus? Habeto iusticiā
prudenciā temperanciā et for
titudinē. Nichil hoc monili p̄ci
osius. Nichil hac gēmarū va
rietate distinctius. que orna
menta tibi sunt et munimen.
Hic sequitur. C. amico. xz. q. 2.
Ad niceam dyaconem aqui
legiensem ut scribat.

Porpilius comicus trac A.
tans de vicissitudinē
lrārū. Sola inquit res
est q̄ homines absentes presen
tes facit. Si amas scribe. si Z.
irasceris iratus scribe. Magnū
ex hoc desiderii habeo solamē.
si amici lrās eciam indignan
tis accipiam. Vide ad antho
niū. C. Nota. antiqui ante B.
carte et membranarū usū ex do
latis ex lignis codicellis aut
in corticibus arborū mutua e
pistolarum alloquia mittita
bant. Inde portitores earū ta
bellarios. et scriptores librari
os a libris arborū vocauerūt.
Quanto igitur expolito artibus
mūdo id non debemus obmit

tere quod sibi prestiterunt hii a
pud quos erat cruda rustici
tas et qui humanitatem quodam
modo nesciebant. Item. tu re
tentem amiciciam scindis pocius
quam dissuis. quod prudenter
elisius vetat. Ad oceanum de
verbo unius uxoris virum. de
hoc xxvi. di. c. i
A. Numquam o fili oceane
fore putabam ut in
dulgencia principis
calumpniam sustineret reorum.
Z. Preterunt quod non licet
et obiciunt quod concessum est.
B. Nota. absit de omnipotente
credere quod in aliquo impotens
sit. Vide supra in exposicione sim
boli. d. Item. nil interest an
aduersarium vigilantem an dor
mientem ligem. nisi quia facili
us est quiescenti quam reluctan
ti vincula inectere. Item. ob
secro ne quis in suggillacionem
sacerdocii huius temporis extimet
me hoc scripsisse. sed in utilita
C. tem ecclesie. Item. nisi cerebrum
sanum sit. omnia membra erunt
in vicio. Vide ad pauli. ii. d. I
tem perdit auctoritatem docendi
cuius opere sermo destruitur.
Et illud tullii. Caput artis est
docere quod facias. Vide supra
ad fabiolam. d. et ad nepocia
num. C. et infra super tytum. d. Item.
qui virtutibus pollet ornatus
est. Sunt enim quidam ignoran

tes mensuram suam et tante sto
liditatis ac vecordie. ut in mo
tu et in incessu et in habitu
et in sermone communi risum
spectantibus tribuant. orna
tum vestium corporis et mense
parantes qui tamen sordibus
fedior est. Vide ad rusticum
d. Item. in vino luxuria. in D
luxuria voluptas. in volupta
te impudicicia est. Item. qua
le principium talis et clausula.
Qui irreprehensibilis est non
solum a domesticis sed ab alie
nis consono ore laudatur. Item
talis sit pontifex christi. ut qui re
ligioni detrahunt eius vite de
trahere non possint. Vide ad
fabiolam. E. Ad eundem de
vita clericorum. ii.
Sofronius eusebius ihe A.
ronimus oceano suo sa
lutem. Deprecatus Z.
es ut bonorum operum testificatio
casto confirmetur in effectu.
Nota. ego iudico si cum vi B.
ris femine habitent vistarium
erit dyaboli. ex eis aucupatum
est ab inicio peccatum. ferreas men
tes libido domat. Vide supra
ad matrem et filiam. Item non
vestis tenera clericum vel sacer
dotem facit. sed casta mentis
intencio. Item. potuit mater
domini de choro apostolorum non dis
cedere si liceret. Tecla post temp
tacionem antiochie cum paulo

prohibetur per iter pergere. Nemo miles cum uxore pergit ad bellū. Idem ad custodiā de virginitate. Item non suā
C. sed alienā cupiūt vicini discutere vitam. Item pronephas dolor est dicere, sed preterire non decet. xp̄o iste voverunt nubere non clericis. Unde sine nuptiis novū genus uxorū. Item monachum vel clericū solitudo faciat non publicū. Item. hic in
D. seritur de virgine que per beatum martinū visitata se noluit exhibere dicens se nūquā a viro visitatam. Ad eundem de morte fabiole. iij. De hoc xxxij. q. v. precepit dn̄s. et c. apud nos.

A Plures anni sunt ex q° sup dormitione blesille paulam venerabilem feminā recenti adhuc vulnere
Z. consolatus sum. Cui plus di
B. mittitur plus amat. Nota. nepotiani scribens epythaphiū quicquid habere viriū potui in illo dolore consūpsi. Ad pāmachiū pro peregrinatione pauline breue epistolam dedi. erubescens ad virū disertissimū plura loqui. et ei sua ingerere. et ne viderer stulta iactantia docere perfectū. Item tradis michi fabiolam laudem xp̄ianorū. miraculum gentiliū luctum pauperum. solatiū monachorū. Quicquid primū arripuero sequentis comparatione vilescit. Item. plus est animū deposuisse q̄m cultum. Difficilius arrogantia q̄m auro caremus et gēmis. Vide in vita beati hylarionis. Item. alie sūt C.
leges cesarum. alie crist̄i. aliud papinianus. aliud paulus nr̄ precepit. Apud illos in viris pudicitie frena laxantur et solo stupro et adulterio condēpnato passim per lupanaria et ancillas libido pmittitur quasi culpam dignitas faciat nō voluntas. Apud nos quod nō licet feminis et c. ut infra 32. q. v. apud nos. Item. solent vidue iugo servitutis excusso agere se liberius. adire balnea. volitare per plateas. vultus circūferre meretriceos. Vide inf. ad pn̄cipiā. C. Item. ierosolimam navigavit. ubi multorū excepta concursu nostro parū usa fuit hospitio. cuius societatis memor michi videor adhuc videre quam vidi. Item. cum D
rationes quereret singulorū in quibusdā hesitavi. in aliis inoffenso pede cucurri. in quibusdam simpliciter ignorantiam confessus sum. Item. laudent ceteri misericordiā eius humilitatē et fidem. ego ardorem animi plus laudabo. Et infra. Dum semper paratur, mors

eam inuenire non potuit impa-
ratam. Item. non platee nō
porticus non iminencia desup
tecta capere poterant pspectan-
E tes ipsius exequias. Itē. felix
preconiū quod nulla tocius vi-
te sorde maculatur. Ad eun-
dem oceanū consolatoria. iiij.
de qua dubitatur an fuerit
iheronimi propter epistolam fra-
tris guigonis de qua dixi su-
pra ad celanciam.
A. Diuersorū opprobria et
tribulaciones multi-
plices quibusdā insi-
diantibus te sustinere cognoui.
3. Gaudeam9 pocius et letem.
si tum pro magnis eius et pro
salute nostra passionibz vel
B parua sustineam? Nota. si
ut scriptum est. per multas tri-
bulaciones quibusdā regni celestis
aditus aperitur. illis utiqz clau-
detur qui nolunt sustinere vel
paucas. Item. grata itaqz et
desideranda temptacio est. cui9
premiū a xpō. Item quibusdā
non sufficit qd ppria nolunt lu-
gere pcca adhuc insuper eos qui
lugere videntur irrident et in
subsannacionem habent quos
imitari debuerant. Sed veniet
tempus quo risus eorū vertetur
in luctum. Inducit illud sapiē-
cie. v. Stabunt iusti in magna
constancia. etc. usqz ibi tanqm nu-
bra. post quod subdit. O si hec

nūc gloriosi diuites legerent. et
dum tempus est ipsi se flerent.
qui alios irrident. non necesse ha-
berent eo tempore lugere quo nul-
lus gemitus fletusqz proficiet.
Item. nichil est quod nobis p C.
xpi nomine sine premio irroge-
tur. Item. cum deus et dei fi-
lius pro salute nostra opprobri-
a hominū iniuriasqz sustinuit
valde ab eo alienus est qui
nec detractiōes saltem sustinere
contentus est. Quomodo enim
nos amare eum dicim9 si pro
ipso nil sustinere parati sum9?
Ad pāmachiū et oceanū de
libris origenis. I.
Scedule quas misistis ho- A.
norifica me afficere cō-
tumelia. sic ingenia p-
dicantes ut fidei tollerent veri-
tatem. Eius qui seruari velit 3
eloquij venustatem. Nota. tā- B.
tum me diligunt heretici. qd si-
ne me esse non possunt. obmit-
tam personas. rebus tantū et
criminibus respondebo. Nil cau-
se prodest maledicentibz maledi-
cere. et aduersarios talione mor-
dere. cum preceptum sit malū
pro malo non reddi. Item. lau-
daui interpretē. non dogmatis-
ten. Ingeniū non fidem. philo-
sophum non apostolum. Nec
bonis aduersariorū si honestū
quid habuerit detrahendū est.
nec amicorū laudanda sunt vi-

cia et vnũquodq̃ non p̱sona-
rum sed rerũ pondere iudican-
dum est. Hic interponitur qđ
dixi supra ad finẽ tercie partis
Dum essem iuuenis miro dis-
cendi ꝛc. Item. Si michi credis
origenista nunq̃̃m fui. si non
C credis esse desij. Item non ẽ
huius temporis contra dogma
peruersum rethoricũ iactare ser-
monem. Hic interponit̃. c. Secũda
post naufragiũ. de pe. di. j. Itẽ
aiũt medici grandes morbos
non esse curandos. sed dimitten-
dos esse nature ne medela lan-
guorem exasperet. Item. non
consueui illorũ erroribus insul-
tare quorũ miror ingenia.
Vult aliquis laudare origenẽ.
laudet ut laudo. Magnus vir
ab infancia. et vere martiris fi-
lius. Alexandrie ecclesiasticam
scolam tenuit succedens eru-
ditissimo viro clementi presbite-
ro. Voluptates in tantũ fugit
ut zelo dei sed non scđm scien-
ciam. ferro truncaret genitali-
a. Calcauit auariciã. scriptu-
ras memoriter tenuit et in ex-
planacionis studio diebus su-
dauit et noctibus. Mille et eo
amplius tractatus in ecclesia
locutus est. Edidit inũmeros
preterea cõmentarios. Quis
nostrũ tanta legere posset q̃n-
ta ille conscripsit? Quis ardẽ-
tem in scripturis aĩm non mi-

retur? Item illam senex tene- D.
bo fidem. in qua puer natus
sum. Hic interserit reprehensio-
nem illorũ qui dicunt libros o-
rigenis fuisse falsatos. De qua
supra dixi de xij lectoribus. cũ
eusebius et didimus de ipsis er-
roribus tractauerint. Item. si
tacuero reus iudicor. si respon-
dero inimicus. Dura utraq̃ con-
dicio. sed ex duabus eligam qđ
leuius est. Simultas reintegra-
ri potest. blasphemia veniam
non meretur. Idem ad pãma-
chiũ et marcel. ij^a. Ad eosdẽ. 2^a.
Qui ethiopẽ inuitat ad A.
balnea et si nigredinẽ
non aufert nec de illi-
us candore gaudeat. de suo ta-
men lucro letatur. Et iudiciũ B.
eternũ plus timere q̃̃m homi-
nũ. Nota. O quantis in die C.
illa expedisset si mẽbrorũ sensu
et viscerum vigore in vita caru-
issent. et quanti illic elingues
et muti feliciores loquacibus
erunt. et quanti pastores phi-
losophis. quanti rustici orato-
ribus. et quanti hebetes argu-
cijs preferendi sunt ciceronis.
Vide ad eliodorũ. d. et de homi-
ne perfecto. d. Item luxurioso
verbũ castitatis offensio est. I-
tem. non est fidelis medicus q̃
ante digestam putredinẽ indu-
cit vulneri cicatricẽ. Non pos-
sumus semp̱ lac dare. nec vos

semper paruuli esse debetis.
C. Item. videamus quid in no
bis ex quo regenerati sumus
in xp̄o virtutis accesserit. quid
humilitatis in prosperis. quid
paciencie in aduersis. quid in
tribulacioē gaudij. quid felici
tatis in dampnis. quid indul
gencie in offensis. quid casti
tatis occasione luxurie. Et inf.
Hodie malus cras peior. hodie
auarus cras auarior. Ante an
nū mee cupiditati suffecerat v
na villa. iam hoc anno quinta
forte non sufficit. Prius exten
debatur anim⁹ ut decem soli
dos possideres. iam nūc centū
parui esse ceperunt. Item. qn̄
ti inter nos iude iudam dāp
nant. Itē loci non sunt ubi
D. supplicia intercidūt. Item. ti
meo ne quomodo per risum
introim⁹ ecclesiā. sic de nobis ri
deatis de quo scriptū est qui
habitat in celis irridebit eos.
Itē labori meo finē ponit mē
brane conclusio. Sile ad hermo.
vir. in p̄ncipio. Ad pāmachi
um apologeticū. De hoc xxxi.
q. j. aperiant. I.
A Quod ad te huc usq̄ nō
scripsi causa fuit silen
cij tui. Verebar enī ne si
tacenti scriberem molestū me
magis qm̄ officiosum putares.
Z. In arbitrio nr̄o est vel laza
B rum sequi vel diuitem. Nō.
Quis vnquā iniquus lector e
rit ut non ex meis dictis sed ex
suo sensu me iudicet. Item. nō
patitur epistole breuitas diuti
us in singulis īmorari. Hic in
terponitur. c. aperiant. de quo
supra. Itē. aliud est non dāp
nare. aliud predicare. aliud ve
niam concedere. aliud laudare
virtutem. aliud est indulgenci
am infirmitati tribuere. aliud
est virtutibꝫ premia polliceri. Et
supra. Ubi bonū est melius est.
ibi boni et melioris vnū est p̄
miū. Et ubi non vnū premiū.
ibi utiq̄ dona diuersa. Item. C.
quis tam hebes et in scribendo
rudis ut idem dampnet et lau
det. edificata destruat et destruc
ta edificet. et cum aduersariū
vicerit suo deinceps mucrone
feriatur. Aliter tenendus mod⁹
in disputando. Aliter virga in
docendo. Itē. turpe ē tibi dolis
hostē ferire non viribus. quasi
hec non sit ars sūma pugnā
ciū. alibi minitari et alibi percu
tere. Item. paulum apostolū
proferam. quem quociens lego
videor michi non verba audire
sed tonitrua. Post allegat am
brosiū. Item. cōmentatoris of D.
ficiū est non quod ipse velit sed
quod senciat ille quē interp̄tat̄
exponere. aliter non interpres
sed aduersarius illius est quē
nititur explanare. Item. inuenti

sunt scioli tantū ad detrahendū
qui eo se doctos ostentare velīt
si auctorum dicta laterent plan
cianam familiam imitantes.
Item. nichil deo clausum est
et tenebre lucent apud deum.
Et infra. Nobis cure est non
quid quisque possit aut velit sed
quid scripture precipiant dicere.
E. Itē. ad reliqua respondere no
lui. ne de tuo viderer ingenio
diffidere. quem cause mee patro
nū prius habui quā rogarem.
Et post hec sequitur. Virginita
tem in celo prefero. ut supra
in legenda. Item. misere deli
cijs. et delicie miserijs comitā
tur. Ad eundem de dormitio
ne pauline. ij
A. Sanato vulneri et in ci
catricem subducte cuti
si medicina colorem
reddere voluerit dum pulchri
tudinem corporis querit pla
gam doloris instaurat. Ita e
go servus consolator qui impor
tune per bienniū tacui vereor
ne nūc importunus loquar. et re
tractans vulnus pectoris tui.
quod tempore et ratione cura
tum est. cōmemoratione exulce
3. rem. Tu duarū medius ad
B. xpm levius subvolabis. Mo
ta discolores equi sed volunta
te concordes unū aurige iugū
trahunt. non expectātes flagel
li verbera. sed ad vocis hortamen

ta fervētes. Hoc dixit propter pau
lam et ipsius filias eustochiū
et paulinā. quarū prima conti
nens. secunda virgo. tertia ux
or pāmachij. Item. ingenia li
beraliter edocta facilius vere
cundia quā metus superat. et
quos tormenta non vincūt in
terdum vincit pudor. Itē. quā
uis sit clarus honor vilescit ī
turba. et apud bonos viros ī
digna fit ipsa dignitas quam
multi indigni possident. Unde
egregie de cesare tullius ait. dū
quosdam honorare voluit. nō
illos honestavit. sed ornamen
ta ipsa turpavit. Item. centu C.
plicato fenore xpi promissa red
duntur. semper autē grandia
in audienciū ponūtur arbitri
o. Item. felices inquit fabius
essent artes. si de illis soli arti
fices iudicarent. Idē. xvi. super
ysaiam. in principio. Item. si
offeramus xpo opes cū anima
nostra libenter suscipiet. si autē
que foris sunt deo. que intus
sunt dyabolo demus. non est
equa partitio. Itē. quod patricij D
generis inter monachos primus
esse cepisti non tibi sit timoris
sed humilitatis occasio. Item.
quantūcunque deieceris te humi
lior xpo non eris. Esto quod incre
das pedibus. fusca tunica ves
tiaris. equeris pauperibus. ī
opū cellulas introeas. aquam

portes. ligna conradas. forcium
pectruas. ubi vincula ubi ala-
pe ubi flagella ubi patibulum
ubi mors? Et cum hec omnia
feceris ab eustochio tua paula
que vinceris, si non opere certe
sexu. Item. hec dico non quia
de ardore mentis tue quicquam du-
bitem. sed ut currentem im-
pellam ac acriter dimicanti fa-
vorem augeam. ¶ Ad eundem
de libris contra iovinianum.
De hoc 38. di. ecclesiastica. iiij.
A. Xpiani interdum pudoris
est etiam apud amicos
tacere. et humilitatem su-
am magis silencio consolari.
quam retractando veteres amici-
cias ambicionis crimen incur-
B rere. Non ociosis philosopho-
rum scolis paucisque discipulis.
sed universo loquatur hominum
C generi. Nota. quam diu tacuis-
ti tacui. nec te super hac re pos-
tulare volui. ne non amicum
quererem sed potenciorem viderer
expetere. Item. ut ipse legisti
nescit vox emissa reverti. Item.
non sum tante felicitatis quante
plerique huius partis tractato-
res ut nugas meas quando vo-
luerim emendare possim. Sta-
tim cum aliquid scripsero aut a-
matores mei aut invidi diverso
quidem studio sed pari certa-
mine in vulgus nostra disse-
minant. et in laudem vel vi-
peracionem nimij sunt non
stili meritum sed suum stomachum
sequentes. Vide super osee. v.
Item. minus est tenere sacerdo- D.
cium quam mereri. Item. eloquen-
cia quam pro xpo in cicerone
contempnis in parvulis non
requiras. Simile supra ad da-
masum. v. c. Hic sequitur. c.
ecclesiastica de quo supra.
¶ Ad eundem. de optimo gene-
re interpretandi. iiij.
Paulus presente agrippa rege A.
de criminibus responsu-
rus. Opto si fieri po- B.
test et si adversarij non vicerint
commentarios pocius scriptura-
rum quam demostenis et tulij
philippicas scribere. Nota. no- C.
verat paulus tantum oratoris
verba proficere quantum provi-
dencia cognovisset. Item. ne
forsan accusator meus facilita-
te qua cuncta loquitur et impu-
nitate qua sibi licere omnia putat
me apud vos arguat: hanc e-
pistolam misi. que te et per te
alios qui nos amant rei ordi-
nem doceat. Item. quid apud
homines tutum erit si nec parie-
tibus nec scrineis possumus
nostra secreta celare. Item. D.
hic contra proditores interserit
illa duo que ponit valerius
li. vi. c. v. de camillo contra ma-
gistrum puerorum. et de fabricio
contra timocratem. Item. quod diu

non profero cogitata maledic-
ta non crimina sunt. ymo et
maledicta que aures publice
nesciunt. Item. stultissimum est
accusatum ab alio alium crimi-
nari. et confosso undique corpo-
re de dormientis vulnere sola-
cium querere. Et in fine. Qui
falsarius vocor contentus sum
crimen abnuere non referre.
Vide infra ad pamachium et mar-
D. cellam. ii. f. Item. arduum est
ut que in aliena lingua bene
dicta sunt eundem decorem in
translacione conservent. Idem in
principio cronice. ubi premisit quod
difficile est alienas lineas inse-
quenti non alicubi excedere. I-
tem. alii sillabas aucupentur et
litteras tu quere sentencias. I-
tem. tritum proverbium. quod perdit
oleum et impensas qui boves
mittit ad ceromia. id est ungen-
tum ex oleo herbis et cera quo
E. ungebantur adlethe. Item. ve-
neracioni michi semper fuit non
verbosa rusticitas. sed sancta
simplicitas. Vide supra ad ne-
pocianum. d. Item. qui in sermo-
ne imitari se dicit apostolos. pri-
us imitetur virtutes et vitam
horum in quibus loquendi simpli-
citatem excusabat sanctimonie
longitudo. Et sylogismos aris-
totilis resurgens mortuus con-
futabat. Item. excessi mensuram
epistole. sed non excessi doloris
modum. Ad pamachium et mar-
cellam. A.
Rursum orientalibus e- A
vos locupleto mercibus
Cui multos impreca- B.
mur annos ut hereseos redivi-
va plantaria per illius studium
longo tempore arefacta moriantur.
Nota. Inter micantes gladios iacen- §
cia corpora. rivos sanguinis pro-
fluentes iunguntur sepe hostiles
dextere. et belli rabiem pax repen-
tina commutat. Vide infra ad princi-
piam in fine. Item. Soli sunt hu-
ius heresis sectatores qui non
valent cum ecclesiasticis fede-
rari. qui si quod in ore coguntur
dicere mente condempnantur. Et
infra. Cumque eorum scripta tenean-
tur. voce negant quod litteris
confitentur. Item. quid illorum
carpitis vitium. quorum fidei re-
sistere non valetis. Numquid
idcirco vos non estis heretici si
vos quidam assercione vestra
peccatores crediderunt. Item. quod C
totus oriens miratur et predi-
cat leto sinu roma suscipiat. pre-
dicacionemque marci euangeliste.
apostoli petri cathedra sua pre-
dicacione confirmet. Ad eosdem
pro se contra accusatorem defensio. ii.
Et vestris et multorum A.
litteris didici obici michi
in scola tyrannica. Le- B.
vius est professum inimicum cave-
re quam hostem latentem sub ami-

B. ci nomine sustinere. ¶ Nota. ac-
cusat medicum qui venena prodi-
derit ut se non innocencie me-
rito sed criminis cōmunione
tueatur. quasi culpam nume-
ris peccancium minuat. Vide
ad furiā circa finē. ¶ Item. scri-
bunt contra me libri. ingerūt
omnibus audiendi. et tñ non
eduntur ut simpliciū corda per-
cuciant et michi facultatem au-
ferant respondendi. nouū mali-
cie genus accusare qd prodi ti-
meas. scribere quod occultes. Si
sunt vera que scripsit cur publi-
cum metuit. Si falsa cur scrip-
sit. Et infra. Non magnopere
formidandi sunt libri quos auc-
tor prodere metuit et tantum
confederatis legendos esse decre-
uit. Vide sup ysayā ad finem.
¶ Itē sufficerat semel dixisse qd
C scripseram. ¶ Item. simplicita-
tem obtendere non potest arti-
fex in quo malicia deprehendi-
tur. ¶ Itē. quāuis vibrauit accu-
sacionis sue hastas et totis viri-
bus aduersus nos intorsit cre-
dimꝰ in dominū saluatorem.
qd scuto circūdabit nos veritas
eius. et cum psalmista cantabi-
mus. Sagitte paruulorū facte
sunt plage eorum. ¶ Item. idcir-
co veneni calicē circūllinire mel-
le voluisti. ut simulata dulce-
D dine virus pessimū tegeret. ¶ I-
tem. quando sine nomine cōtra

vicia scribitur qui irascitur accu-
sator sui est. Prudentis hominis
fuerat eciam si dolebas dissimu-
lare consciencia et cordis nubi-
lum frontis serenitate discute-
re. ¶ Item. stulticiā michi obice-
re non potest quem disertissi-
mū et eloquentissimū in suis
opusculis predicauit. Vide con-
tra rufinū. A. ¶ Itē. cōmentarij
hoc opus habent alterius dicta
edixerunt que obscura dicta sūt
plano sermone manifestant mul-
torū sentencias replicant et raci-
ones ipsorū. Vide sup ad galath.
li. iij. ¶ Item. ridiculū est debilitati E
et fracti tocius corporis vulnera
pauca monstrare. Non eligo qd
reprehendam. eligat ipse quo
vicio careat. Illud quidem socra-
ticū nosse debuerat. Scio quod
nesciam. ¶ Item. litē marsupiū
non sequūtur. sudoris comites
sunt et laboris socie. Ieiuniorū
et non saturitatis. continencie et
non luxurie. Vide ad grisogonū
b. ¶ Itē. ubi prolixum esset et re-
doleret gloriolam. iam nūc tibi
ostenderem quid utilitatis ha-
beat magistrorū limina terere
et artem ab artificibus discere.
et videres quanta silua sit apud
hebreos ambiguorū nominū at-
qꝫ verborū. Hic respondet ad sex
que opponebantur scriptis suis
sup epistola ad ephesios. ¶ Item. F
quomodo inter homines ordo

dignitatum ex laboris varieta-
te diuersus est. vnde presbiter
et omnis ecclesiasticus gradus
ordinem suū habent. tamen ō-
nes homines scribit. et inter an-
gelos merita sunt diuersa et
tamen in angelica dignitate
persistunt. nec de angelis fiūt
homines. nec homines in an-
gelos reformantur. Item. dixi
me seculares līās non lecturū.
De futuro sponsio est non pre-
terite memorie abolicio. etiam
asini et bruta animalia cōmuis
in longo itinere nouerūt secū-
da diuerticula. Et infra. Biben-
dum erit michi de letheo gur-
gite iuxta fabulas poetarum
ne arguar scire quod didici. I-
tē nō ut debui ꝫ ut potui mode-
rato dolore respondi. Positū
quippe michi est non tam alios
accusare. qm̄ defendere. Vide ad
G. pāma. c. C. Item. non me mit-
tas ad sex milia libros eius.
quos legisse epyphaniū crimi-
naris. sed ipsa loca nominaui.
nec hoc michi sufficit nisi ad
verbū eadem dicta protuleris
Itē grecos et antiquos pro ve-
tustate temporū. et longinqui-
tate regionū habet calūpnian-
di licenciā. et quicquid volue-
rint. et mēciendi. Et infra. Q°
non proueniat semel effrenata
temeritas. Sic contra rufi. c.
Item. fraudem tuam errori

meo imputare non debes. Cre-
didi enī eius esse librū quem
titulus preferebat. Hoc dicit p-
ter id quod de libro pamphili
dixerat in libro virorū illustri-
um. Item. ex pomorū dulce- H
dine generosi seminis arbor
agnoscitur. Item. qui hoc au-
sus est facere quid aliud nō
audeat. vide qd' malicia nō
habeat tantas vires quantos
conatus. Id dicit q' scripserat
rufinus epistolam sub nomie
iheronimi q' penitebat eum
translacionis in qua nulla ē
veritas. Et subdit. Ego taceo et
littere non mee contra me lo-
quūtur. Ignoro crimen. et in
toto crimen orbe confiteor. I-
tem. gracias ei agere debeo.
q' cum tanta silua sit crimi-
nū. vnū michi erroris vel fal-
sitatis crimen obiecit. Itē. O I.
labores hominū semp' menti-
ri. O mortaliū studia contrari-
os interdum fines habencia.
Unde mereri putabam et lati-
norum ad discendū animos
concitare quod etiam versum
greci de latino post tantos in-
terpretes non fastidiūt. inde in
culpam vocor. et nauseanti sto-
macho cibos ingeris. Quid in
homine tutū si innocencia cri-
minosa est. Item. cum nouas
semper expetant voluptates
et gule ipsorū vicina maria nō

suffitiant. cur in solo studio
scripturarū veteri sapore con-
tenti sunt. Item. ego petētibꝫ
scⁱpsi. non fastidiosis: gratis. nō
inuidis. studiosis. non oscitan-
tibus. et tamē miror quomō
theodotionem hereticū et iu-
daizantem legit. et qualiscūqꝫ
peccatoris xpiani translationē
K. fastidit. Item. librorū prefatio-
ones quodam vaticinio futu-
re calūpnie responderunt. im-
plentes prouerbiū. prius antido-
tum qm̄ venenū. De paren-
tibus honorandis

A. Parentū meritis subiu-
gans filios omnipo-
tens deus seruiendi le-
gem in officijs posteris dedit
ut hoc diuino cogantur impe-
rio facere quod debuit pietas
3. suadere. Meretur cum fratri-
bus a domino coram angelis
B coronari. Nota. Inter caras
coniūctasqꝫ personas pietatis
iura seruentur hoc filiorum o-
ra loquantur quod parentes
delectat audire. qui primi nobꝭ
sunt causa nascendi. Item. ma-
tribus debitam reuerentiā im-
pendite. que vobis veteri more
seruientes pondus vestri cor-
poris tolerant. et in famulatū
exhibent nascitiurū. Itē. sūmūt
infantes de matre quod libāt
et dente non nato hoc sibi cur-
rentibus labijs eliciūt qđ nō
sit necesse mordere. Item. ex- C
solue fili quod debes et officia
debita qualicūqꝫ exhibe famu-
latu. quia parentibus nemo
potest reddere quod debetur.
Et hūilitas talibus oblata
morte dilata. viuendi tempus
extendit. Contra non facien-
tes inducit auctoritates salo-
monis maxime de prouerbijs.
Item. parentes dulciores ha-
beri debent. quia per alios re-
parari non possunt. et cum e-
os lex nature subtraxerit. nec
patrem tibi aliū poteris īue-
nire nec matrem. Mutato cōiu-
gio nec vitricꝰ pater est. nec no-
uerca poterit nomen matris
implere. Nullus ergo filiorū
sue lucis auctorem cedat īiu-
rijs. nemo parentibus optet
aduersa. Item. timete senten-
tiam quā dominꝰ promisit ī-
gratis. Meretur eū sue cecita-
tis subire suppliciū. qui paren-
tum vultus vel toruo visu de-
spexerit. et elatis oculis leserit
pietatem. Itē. foueatur senec- D
tus parentum et factis eorum
vicissitudo reddatur. habet e-
nim ~~eni~~ quandā senectus in-
fanciam. Ad paulinū de stu-
dio scripturarū. prologus bi-
blie. De quo ij. q. vij. Sc̄ā qꝫ pe.
Frater ambrosius tua A.
michi munuscula. Fa- 3
cile contempnit omnia

qui se semper cogitat moritu-
rum. Vide supra ad furiam in
fine. Quia prologus ut predixi.
Ut tamen promissa
seruentur aliqua ponamus que
B titulo congruant. Inuenit ap-
pollonius ubique quod disceret.
ut semper proficiens semper se
melior fieret. Item. habet nes-
cio quid latentis energie viua
vox. et in aures discipulorum de
auctorum ore transfusa forcius
sonat. Item capitulo iii. Ingenium
docile etiam sine doctore lau-
C dabile est. Item. C.e. pharisei
mirantur in petro et iohan-
ne quomodo legem sciant cum
litteras non didicerint. Quod enim
aliis exercitacio et cotidiana
meditacio tribuere solet illis
spiritus suggerebat. nec ape-
rire possunt nisi ille reserauerit
ut qui habet clauem dauid.
qui aperit et nemo claudit et
qui claudit et nemo aperit. I-
tem. etiam qui vilia opuscula
fabricantur absque doctore non
possunt esse quod cupiunt. Vide
super matheum. d. Item. sola
scripturarum ars est quam sibi
passim omnes vendicant. scri-
bimus indocti doctique poemata
D passim. Item. C. vii. Cernis
me scripturarum amore raptum
excessisse modum epistole. et ta-
men non implesse quod volui.
Item. illud socraticum impletur

in nobis. hoc tantum scio quod
nescio. Item. tacere melius pu-
to quam pauca dicere. Idem dixit
in xv mansione. in fine. Item E
discamus in terris quorum no-
bis sciencia perseuerat in celis.
Item auaro tam deest quod ha-
bet quam quod non habet. Cre-
denti totus mundus diuicia-
rum est. Infidelis autem obulo
indiget. Ad eundem de insti-
tucione clerici vel monachi. de
hoc xvi. q. i. Si cupis.

Bonus homo de bono A
thezauro cordis sui pro-
fert que bona sunt.
Tecum in domino militante Z
per te salutari volo. Nota. Quan- B
ti hodie viuendo portant fune-
ra sua. et quasi sepulchra de-
albata plena sunt ossibus mor-
tuorum. Subitus calor longum
vincit teporem. Hic interponi-
tur c. socrates xii. q. ii. et quod
scripsi supra in vita sancti hilario-
nis quod statim sequitur. et
intra. p. c. Si cupis. Item. ha-
bet vnumquodque propositum prin-
cipes suos. Romani duces i-
mitentur camillos. fabricios.
regulos. scipiones. Philosophi
proponant sibi pictagoram. socratem
platonem. aristotilem. Poete e-
mulentur homerum. virgilium. me-
nandrum. terencium. Historici thuchididem
salustium. erodotum. liuium. Orato-
res lysiam. graccos demostenem tul-

lium. Et ut ad nostra veniamus ~~epi~~
episcopi et presbiteri habeant
ad exemplum apostolos et apos
tolicos viros. quorum honorem
possidentes habere nitantur et
meritum. Nos habemus propositi
nostri principes paulos. antho
nios et iulianos. hilariones
macharios. Et ut ad scripturas
redeam nostri principes helyas
et helyzeus. nostri duces filii
prophetarum qui habitabant in
agris et solitudine et faciebant
sibi tabernacula prope fluenta
iordanis. Item. secularium
maxime potencium consorcium de
uita. Quid tibi necesse est illa
sepius videre quorum contemptu
C. monachus esse cepisti. Item.
soror tua matronarum declinet
colloquia. ne inter sericas vestes
et gemmas circumsedencium se sordi
datam aut doleat aut miretur.
quia alterum propositi penitencia.
alterum iactancie seminarium est.
Vide ad principium. C. Item.
Christi substanciam non impuden
ter effundas ne liberalitate li
beralitas pereat. Item librum tu
um libenter legi et precipue mi
D. chi in eo subdiuisio placuit. I
tem. qui edere vult nucleum fran
gat nucem. Vide infra super mar
cum. C. Item. premisso de tercul
liano cypriano. victorino et lac
tancio. subdit Arnobius inequa
lis et nimius est. et absque operis

sui particione confusus. Sanctus
hylarius gallicano coturno at
tollitur et cum grecie floribus
adornetur. longis interdum pe
riodis inuoluitur. et a lectione sim
pliciorum fratrum procul est. Item
ad te veniam amicum antequam
notum. Magnum habes ingeni
um et infinitam sermonis su
pellectilem. et facile loqueris et
pure. facilitas que ipsa et puritas
mixta prudencie est. capite quippe
sano omnes sensus vigent. et e
contra. super ad oceanum. iª. Item. E.
nichil in te mediocriter conten
tus sum. totum summum. totum
perfectum desidero. Ad pau
lum senem monachum.

Humane vite breuitas A.
dampnacio delictorum
et in ipso sepe lucis ex
ordio mors secuta nascentem
labencia cotidie in vicium secu
lum profitetur. Si hoc mu B.
nusculum placuerit. habemus
eciam alia condita. que cum
pluribus orientalibus mercibus
ad te si spiritus sanctus affla
uerit nauigabunt. Nota. Ge C.
mino bellum troyanum orditur
ab ouo. Item ecce iam centenus
etatis voluitur circulus et tu sem
per dei precepta custodiens fu
ture beatitudinem vite per exem
pla presencia meditaris. oculi
puro lumine vigent. pedes im
primunt certa vestigia. auditus

penetrabilis. dentes candidi.
vox canora. corpus solidum et
consuti plenū cani cum robore
discrepant: vires cum etate dis
sentiunt. Non memorie tenaci
tatem antiquior senecta dissol
uit: non callidi acumē ingenij
frigidus sanguis obtundit: nō
contractam rugis faciem arata
frons asperat. non tremula ma
nus stilum ducit errantem. fu
ture resurrectionis virorem in
te deus ostendit. Item. si sar
matici nouaciani venena cog
noscam. libencius sancti mar
tiris cypriani bibam antidotū.
C. Item. mittim⁹ paulo seni pau
lum seniorem. in quo ꝓpter sim
pliciores quosqꝫ multum in de
cliendo id est breuiando sermo
ne laborauim⁹. Ad paulā
consolatoriū super morte blesille.
A. Quis dabit capiti meo
Z. aquam. Audiet me
semper loquentem cū
S sorore cum matre. Nota. Quis
siccis oculis recordetur viginti
annorū adolescentulā tam ar
dentis fidei crucis leuasse vex
illum ut magis amissam vir
ginitatem q̄ mariti doleret in
teritum. Quis sine singultibꝫ
transeat orandi instanciam.
nitorē lingue. memorie tenaci
tatem. et acumen ingenij. Item. non est optimus consolator
quem ꝓprij vincunt gemitus cu

ius visceribus mollitus fracta
vi lacrimis verba desudant. I
tem. plango quod accidit. sed q̄a
sic placet domino equo animo sus
tinebo. Vnicus raptus est filius
durum quidē sed tolerabile. q̄a
sustulit ille qui dederat. Item. C.
psalmū. Iustus es dn̄e et rectū
iudiciū tuū. dicere non potest
nisi ille qui ad vniuersa que
patitur magnificat dominū.
et suo merito imputans. de e
ius in aduersis clemencia glo
riatur. Cur durū quod quando
qꝫ patiendū est. Dolemus que
q̄m mortuū. ad hoc nati su
mus ut non maneam⁹ eterni.
Item. cibum tibi negas. non
ieiuniorū studio. sed doloris. ie
iunia hec aduersarij mei sunt.
nullam animā recipio que me
nolente separetur a corpore. Hic
interponitur responsio obiecti
onis de luctu iacob et ioseph.
dauid. moysi et aaron. Itē
sancta melania nostri tempo
ris calente adhuc mariti cor
pusculo necdū humato duos si
mul filios perdidit. Rem sum
dicturus incredibilem. sed xp̄o
teste non falsam. Quis illam
non putaret sparsis crinibus
veste conscissa lacerum pectus
inuadere? lacrime gutta nō
fluxit. stetit imobilis et ad pe
des xp̄i obuoluta quasi ipsū
teneret arrisit dicens. Expedita

us tibi seruitura sum domine
qui me a tanto onere liberas
D ti. Item dyabolus quia cer
nit vnam de tuis liberis triū
phantem. obrutū se esse condo
lens. querit in remanente vic
toriam quam in preeūte iam
perdidit. Grandis in suos pie
tas impietas in deum est. Itē
detestande sunt iste lacrime.
plene sacrilegio. incredulitate
plenissime. que non habent
modum. sed usq ad viciniam
mortis accedunt. Item. quos
seculi carcer īcludit nūc ira. nūc
auaricia. nūc libido. nūc vari
orum incentiua viciorū per
E trahunt ad ruinam. Item.
breuis vite spaciū eternā me
moriam cōpensabit. Ad e
andem de interpretacionibus
hebraycorū nominū.

A. Nudius tercius cū cente
simūdecimūoctauū psal
mū tibi insinuare ci
rarem et dicerem omnē moralē
locum in eo esse comprehensū.
et quomodo philosophi solent
disputaciones suas in phisicā
ethicam. logicāq partiri. ita et
eloquia diuina aut de natu
ra disputant ut in genesi et ec
clesiaste. aut de moribus ut ī
prouerbijs et in omnibus spar
sim libris. aut de logica pro q̄
nostri theologicam vendicant.
ut in canticis canticorū. et euā
gelijs. licet apostolus sepe pro
nat assumat et confirmet.
atq concludat que proprie artis
dyaletice sunt. Dominus Z.
ihesus conterat sathanam sub
pedibus vestris velociter. Nō. B.
Verum quia memoria labitur
omniū que diximus. desideras cō
mentariolū fieri. ut obliuionē
lectio consoletur. Item. que
potest esse vita sine sciencia scrip
turarum per quam eciam ipse
xpc agnoscitur. Item. qui cibi
que mella sunt dulciora q̄m dei
scire prudenciā. Itē. habeant C.
qui volunt suas opes. vase
gemmato bibant. serico nite
ant. plausu populi delectentur.
et per varias voluptates diui
cias suas vincere nequeant.
nostre diuicie sunt in lege dei
meditari die ac nocte pulsare
ianuam non patentem. panē
trinitatis accipere. et seculi fluc
tus domino preeunte calcare.
Item. nullus hostili exercitu
obsidente securus est. Ad ean
dem et eustochiū virginē de as
sumpcione beate marie virgīs.
Ad quas dicit circa finem. qr et
si seculū eas habere meruit te
nere omnino non potuit

Cogitis me o paula et A.
eustochiū ymo caritas
xpi me compellit. Cū Z.
ipso et vos appareatis in gloria
amen. Nota. Petitis ut latino B.

eloquio sermonē faciam de as-
sumptione virginis more illoꝝ
qui declamatorie in ecclesijs ad
populum loqui solent quod ge-
nus docendi nedum attigeram
Sed quia negare nequeo que ī-
iungitis experiar que hortami-
ni affectu infanciū more balbu-
cienciū. qui que audiūt fari ges-
tiunt. cum nedum possint ad
plenū verba formare. Item. q̄d
horum verius censeatur ambi-
gimus. melius tamen deo totū
cui nichil impossibile est cōmit-
timus. q̄m aliquid temere diffini-
re velimus autoritate nostra q̄d
non probamus. Item. vere gra-
cia plena que dedit celis gloriā
terris deum. pacemq; refudit. fidē
gentibus. finem vicijs. vite ordi-
C nem. moribus disciplinā. Item.
in carne angelicam acquirere
gloriam maioris est meriti q̄m
habere. Esse namq; angelum fe-
licitatis. esse vero virginem est
virtutis. cum hec viribus obti-
nere cum gracia nititur que ha-
bet angelus ex natura. Vtrūq;
tamen et esse virginē vel ange-
lum diuini muneris est officiū.
non humanū. Item. quod na-
tura non habuit usus nesciuit.
ignorauit gracia. et mens non
capit humana. pauet celum.
stupet terra. creatura omnis eci-
am celestis miratur. hoc totū ē
q̄d p gabrielem marie diuinitus

nunciatur. et per xp̄m impletur.
Itē. sub regula triū linguarū
spiritus sanctus diuersimode ac-
cipitur. in hebreo in feminino
genere. scilicet rucha. In greco ne
sexus in eo credatur esse pro neu-
tro inuenitur. In latino masculi-
nū esse decernitur. Item. im- D
paciens amor tractat ut quem
desiderat semper velle se credit.
ignorat quidem iudiciū. et raci-
one multociens caret. nesciens
modum. nec accipit de impossi-
bilitate solacium. nec ex difficul-
tate remediū. Item. alia est so-
lis. alia lune. alia stellarum cla-
ritas. tamen claritas est vna
qua illustrantur omnia. Facit
infra ad rufinū. iiij. C. Item. p̄-
mū discendi incitamentū nobi-
litas est magistri. deinde mer-
ces laboris optimi fructus bea-
titudinis. Itē. beata dei geni- E
trix a filio suo non didicit celos
fabricare. angelos creare. mira
deitatis insignia operari. sed tā-
tum humiliari. ceterasq; virtutū
documenta humilitatis custodia
aggregare. Item. virginitas
viduarum confortatur exemplis
que cum viris castum seruaue-
rint conubiū docent integrita-
tis propositum magis virginibus
deo fore seruandum. et quod pre-
modum non inferioris virtutis
est a coniugio quod aliquando
delectauerit abstinere. q̄m coniugij

delectamenta nescire. Idem dix-
it ad pamachium post principium.
Vide supra ad ageruchiam. C. et
ad matrem et filiam. C. De pon-
deribus et mensuris et usque de
arboribus.
A. Talentum est pondus.
3 Salectum virecta fruc-
B. tifices. Siclus habet
obulos viginti. Dragma sili-
quas xviij. Didragma habet
triginta sex. Ad presidium
dyaconum
A. Nulla res inquit comicus
tam facilis est. quin fi-
at difficilis si invitus fa-
cias. Vide super ezechielem libro. j.
3. Quociens hanc epistolam
legeris. tociens scias te quo pol-
B. licitus es esse veniendum. Nota.
Qui scribit multos sumit iudi-
ces. alius in alterius libet inge-
nium. Si vnus sermo defuerit qua-
si oraciunculam deputat. Alius
si paululum se loquentis cotur-
nus extulerit. non presbiterum
latrabit esse sed rectorem. Item
plus te dicis habere mercedis
si in media vrbe consistens mo-
nachorum vita virtutes. Et sunt
vera que dicis. Sed non tam
facile explentur opere sicut dic-
to. Item. pretermitto crebras sa-
lutaciones. obsequia matro-
narum. variasque illecebras quibus
etiam rigidissimi molliuntur
animi. et sirene cantu ad nau-
fragia pertrahuntur. quod ad spec-
iosas feminas oculus quandoque
inuitus attrahitur. quod aures ad ob-
scena dicta feruntur. Item. in C.
paradisum mente transcendens
tociens in terra non eris quoci-
ens terram despexeris. Concor-
dat ad heliodorum. D. Item. quanti
principes ciuitatum ob culpam
vel inuidiam ad insulas depor-
tati sine premio futuraque merce-
de absque balneis perseuerant. I-
tem. quanti in medijs opibus
et inter insulas consulatus re-
pentina morte subtracti sunt.
Item. doceat sexus infirmior D.
quante femine diuicijs et nobi-
litate pollentes relictis faculta-
tibus pignoribusque contemptis.
id facile indicarunt quod tu pro-
pro putasti ore difficile. Vide. j.
ad rusticum. C. Item. ponit mul-
torum animalium et volucrum
proprietates. et inter ceteras de fe-
nice. hinc supra in exposicione
simboli. C. Ad principiam vir-
ginem. de vita vel obitu marcelle
Sepe multum flagitas A.
virgo christi principia ut
memoriam sancte femi-
ne marcelle litteris recolam. et bo-
num quo fruiti sumus ceteris nos-
cendum intimandumque describam. Deo et 3
legentibus placere desiderans.
Satis doleo quod hortaris spon- B.
te currentem. et me arbitraris
indigere precibus qui merito

plus accipiā q̄ȝ tuā bn̄ficij tan-
tarū recordacione virtutū. Itē
nichil in illa laudabo nisi quod
ꝓpriū est. et in eo nobilius et q̄ꝺ o
pibus et nobilitate contēpta sūi
est paupertate et hūilitate nobilior.
Itē. hic sequit̄ quomodo senē cō
sulem offerentem hereditatem
respuit dicens. si vellem nubere
et non eterne me cuperem pudi
cicie dedicare. utiqȝ maritū que
rerem non hereditatem. Illoqȝ
mandante posse senes diu viue
et iuuenes cito mori. eleganter
lusit. Iuuenis equidem potest
cito mori. sed senex diu viuere
non potest. Qua sentencia re
pudiatus exemplo ceteris fuit
ut ipsius nupcias desperarent.
C Item. vidue se dominatu viro
rum caruisse letantur querūt
qȝ alios non quibus iuxta dei
sentenciam seruiant. sed impe
rent. Vnde et pauperes eligunt
ut nomen tantū virorū habere
videantur. qui pacienter riua
les sustineant. si mussitauerint il
lico proiciendi. Vide sup̄ ad oceanū
de morte fabiole. C. Item. semꝑ
in comitatu suo virgines et gra
ues viduas habuit. sciens ex las
ciuia puellarū de dominarū mo
ribus iudicari. et qualis queqȝ
sit taliū consorcio delectari. Itē
raro procedebat in publicū. et
maxime nobiliū matronarum
domos vitabat ne cogeretur vi
dere quod contempsit. Vide ad
paulinū. 2ª. b. Item. nulla eo D
tempore nobiliū feminarū noue
rat rome ꝓpositum monachorū.
nec audebat ꝓpter rei nobilitatē
ignominiosū ut tūc putabatur
et vile in populis nomen assu
mere. Itē. ridebit forsan infide
lis lector me in mulierčularum
laudibus īmorari. Sed virtutes
non sexu sed animo iudicam⁹.
Vide. inf. px̄. a. et b. Item. hec
annis plurimis sic suam trans
egit etatē. qđ ante se cerneret ve
tulam. quam adolescentulā fuisse
meminisset. laudans illud pla
tonicū. philosophia est medita
cio mortis. Item. quid in illa E
virtutū. quid ingenij. et quid pu
ritatis. quid sanctitatis īuene
rim vereor dicere ne fidem cre
dulitatis excedam. et tibi maio
rem dolorem īcuciā recordanti
quanto bono carueris. Vide ad de
metriam. b. Itē. capitur urbs
que totum cepit orbem. ymo fa
me periJt antequam gladio. et vix
pauci qui caperentur īuenti sūt
Item. xp̄c corda dura molliuit
et inter cruentos gladios pietas
locum īuenit. Vide sup̄ ad pā
ma. et marcel. b. Ad eandē
exposicio psalmi xliij. Eructauit.
Scio me principia in xp̄o A.
filia. a plerisqȝ reprehē
di quod interdū scribā
ad mulieres et fragiliorem sexū

maribus preferam. Vide supra px̄
z. d. ¶ Totum canticum cāticorū est.
b. ¶ Nota. Si viri de scripturis q̄
rerent mulieribz non loquerer.
Si barach ire voluisset ad preliū
delbora deuictis hostibus non
triūphasset. Ponit demū multa
rum mulierū cōmendabilia sb
dens. Ruth. hester et iudith tan
te sunt glorie ut sacris volumi
nibus nomina indiderūt. Vide
quod sequitur. Et sup̄ px̄ epis. d.
¶ Item. si doceri a femina non
fuit turpe apostolo. michi qua
re turpe sit post viros docere et
feminas. ¶ Itē. quia de floribus
et lilijs loqui cepim9 sempq3 v̄
ginitas floribus comparatur:
oportunū michi videtur ut ad
florem xp̄i scribens de multis
C floribus disputem. ¶ Item. E
ructauit rc̄. quomodo iuxta q̄
litatem ciborū de stomacho
ructus erumpit et vel boni vel
mali odoris flatus indiciū est. i
ta interioris hominis cogitacio
nem verba proferūnt. ¶ Item.
scias virginitatem pudicicie gla
diū semper habere per quē trū
cat opera carnis et superat vo
luptates. Genciū quoq3 error de
as virginū finxit armatas. ¶ I
tem. victoria dn̄i triūphus ser
uorū est. Magistri erudicio dis
D. cipulorū profectus. ¶ Itē. O eccle
sia. filij tui quos genuisti tibi
vertentur in patres tuos cum de

discipulis feceris illos magistros
et in sacerdotali gradu omniū tes
timonio collocaris ¶ De prefa
cione in translacione didimi de
spiritu sancto.

Cum in babilone versarer A.
et purpurate metr̄is essē
colon9 ¶ Simplicitate z.
verborū. ¶ Augustiorem magis b.
locum existimo qui saluatorem
mundi. q̄ qui fratris genuit
parricidam. Vide supra ad mar
cellam. v̄. C. ¶ Item malui alieni
operis magis interpres esse. q̄m
ut quidam faciūt informis cor
nicule alienis me coloribus ad
ornare. ¶ Item. qui hūc legerit
latinorū furta cognoscet. et con
tempnet riuulos cū cepit
haurire de fontibus. ¶ Item. im
peritus est sermone sed non sci
encia. ¶ De prefacione transla
cionis origenis super cātica ad
damasum.

Beatissimo pape damaso A.
ihieronim9. Origenes cū
in ceteris libris. ¶ Aiadā
tas q̄nta sint illa existimanda q̄ z.
magna sunt cū sic possint place
re que parua sūt. ¶ Nota. orige b.
nes cum in ceteris libris omnes
vicerit in canticis canticoꝝ ipse
se vicit. ¶ Item. hos duos tracta
tus quos in morem cotidiani e
loquij paruulis lactentibusq3
composuit fideliter magis q̄m
ornate interpretans suū gustū

sensū eiꝰ tibi non cibūm offero.
De prefacione translacionis victorini martiris super apocalipsim.

A Diuersos marina discri
mina transuadantes
īueniūt casus: si turbo
ventorūm fuerit vehemens for
mido est. si terga iacentis ele
menti moderacior perspicaciū
piratarū pertimescant insidias.
ʒ Si vita nobis comes fuerit et
dominus sanitatem dederit. tibi
nostrū in hoc volumīe potissimū
sudabit ingeniū. anatoli caris
B sime. Periculosum et obtrectato
rum latratibus patens de egre
gij viri opusculis iudicare. Itē.
iam tuū est discere. et quid pla
ceat roborare. De xlij māsio
nibus filiorum israhel.

A In lxxvij psalmo quem iuxta
euangelistam matheum ex p
sona domini dictum credimus.
ʒ Recte vie dn̄i et iusti ambu
labunt in eis. preuaricatores
B autem corruent in illis. No
ta. nichil prodest exercere virtu
tes nisi noueris creatorem. nec
dei veneracio proficiat ad salutem
nisi precepta conditoris imple
ueris. Itē. qd verba diuina et
eloquia scripturarū in istius
seculi et mundi rota tonitrus
appellentur psalmista declarat
dicens. Vox tonitrui tui in ro
ta. Et dei patris vocem in bap
tismo saluatoris audientes to
nitruū putauerūt. Item. pre
parem9 nobis fortitudinē assu
mam9 nob perfectum robur et in
ter errorū tenebras et confusioēs
noctis sciencia xp̄i lumen ape
riat. dies qz noster nubem ha
bet protegentem ut hijs ducibz
ad terram sanctam peruenire
valeamus. Item. ubi magni C.
tudo gratie ibi magnitudo dis
criminis. Temptacio probacio
nem. probacio spem. spes parit
salutem. Item. nūqͣ prius oc
currerunt fontes purissimi ni
si ubi magistrorū doctrina p
rupit. Item. hoc tangim9 po
cius qm exponam9 breuiter ī
dicasse contenti. aliud est unā
et aliud omnes gracias possi
dere. Ostendit eos q stāt cadere
posse et q ceciderīt resurgere. Positus
enī est ihūs ī ruinam et resurrec
cionem multorū. Vide px. C.
Et in xv mansione habetur
de iunipero. cp ipsius prune
cooperte ex eius cinere multo
tempore ignem conseruant.
Malupunica vel granati arbo
ris fructus in scripturis dupli
citer accipitur. Aut pro ecclesi
e gremio qui omnem turbā
credenciū suo cortice tegit. aut
pro varietate consonanciaqz
virtutum. Vide quid prosint
frena a vicijs nos retrahunt
introducunt ad virtutū choros

et in xp̄o monte pulcherrimo
habitare nos faciūt. Timor vir-
tutum est custos. securitas ad
lapsum facilis. Dum tormen-
ta formido seruaui graciam q̄
acceperam. Si pauorem ha-
bueris sollicitus eris. et si sol-
licitus fuis leo in caulas oui-
um tuarum intrare non poterit.
quod ad p̄positos ecclesiarū
vel anime custodiam pertinet.
Quid suauius disciplina. q̄d
erudicione melius. quid dulci-
us domino. gustate et videte q̄-
niam suauis est dn̄s. Festino
gradu pgamus ad magistros
et eorū teram⁹ limina et precep-
ta virtutū ac misteria scriptu-
rarum vincula putem⁹ eterna.
Et inf. xp̄i autem vincula sūt
voluntaria et vertunt̄ in am-
plexus. Aaron plangitur. ihe-
sus non plangitur. In lege de-
fensus ad inferos. in euangeli-
o ad paradisum transmigra-
cio. Ubi mandatū ibi peccatū.
ubi peccatū ibi offensa. ubi of-
fensa ibi mors. Item. cum nos D
dei auxilio destitutos hostis in-
uaserit duxeritq̄ captiuos. nō
desperemus salutē. sed iterum
armem̄ ad preliū. Potest fieri
ut vincam⁹ ubi victi sumus.
et in eodem loco triūphemus
ubi fuim⁹ ante captiui. Mul-
te prestigie et inumerabiles la-
quei quibus anime capiūtur
humane. sed confidenter dicam⁹
laqueus contritus est &c. Nichil
ut crebro diximus tam piculosū
est. q̄m glorie cupiditas et iactā-
tia et tumens anim⁹ conscien-
cia virtutū. Nec femineus a pos-
sessione dei sexus excluditur.

De quadragesimali sermoē.

Apostolica dilectissimi doc- A
trina nos admonet.
Patrem vr̄m qui in Z.
celis est. Nota. Edificiū sine S
opere sui non subsistit artificis.
nec fabrica nr̄a esse posset inco-
lumis nisi ei protectio prefuerit
conditoris. Vide ad fabiolam. d.
Item. omnia plena periculis
om̄ia ple( )na sunt laqueis. i-
ritant cupiditates. insidiantur
illecebre. blandiūtur lucra. dāp-
na deterrent. amare sunt oblo-
quenciū lingue. nec semper ve-
racia sunt ora laudanciū. Inde
seuit odiū. hīc decipit officiū. et fa-
cilius est vitare discordem. q̄m de-
clinare fallacem. Itē. difficile ūq̄-
rum euadis opprobria. cui est a-
mica iusticia. Vide ad damasū
v. d. Item. nemo est tanta fir- C
mitate suffultus ut de stabili-
tate sua debeat esse securus. dicē-
te apostolo. qui stat videat ne
cadat. Vide supra i. xiiij mansioē
Item. nemo pacienciam boni-
tatis dei de peccatorū suorū ipu-
nitate contempnat. nec ideo il-
lum extimet non offensum q̄

nedum eū est expertus uatum
Item. hoc tempore mitescat seui- tia. mansuescat iracundia. remit- tant sibi omnes inuicem culpas suas. nec sit exactor vindicte qui
D. petitor est venie. Item. nichil ē dignius qm̄ ut homo semper sit auctoris imitator. et secundū modū ꝓprie facultatis diuini sit opis executor. De q̄ndecī sig- nis iudicij.

Non vidi hanc ad contex- tum. Curiosus tamen illam inquirat in pri- ma legenda fratris iacobi ante mediū. Ad rufinū presbiterū de iudicio salomōis et interfec- tione paruuli. Ja. O

A. Multum in utrāqꝫ partē crebro fama mentitur. et tam de bonis mala
3 qm̄ de malis bona falso ꝯ. Ja- nūs dextre usqꝫ in presentē diē quo ista dictaui vulnus susti-
5 nuerim. Nota salomonem ti- muit omnis israhel. ꝙ sciliçet eū manifesta non fugerent qui tam prudenter abscondita depre- hendisset. Item. non dicim⁹ per- mansisse ecclesiam meretricem. sed fuisse. Sic symon leprosus non erat cum recepit hospitem saluatorem. sed prius. Et ma- theus publicanus dicitur nō quia manserit publicanus. Itē in lectulo egrotantes vix nota- rio scribenda dictauim⁹. non ut materiam implerem⁹. sed ne tibi in amiciciarū principio aliquid imperanti negare viderem̄. I- C. tem. ignosce si scatens oracio so- luto cursu non fluat. Non enim eodem lepore dictauim⁹ quo scri- bimus. quia in altero sepe sti- lum vertim⁹ iterū que digna sunt scripturi. In altero quicqͥd in buccam venerit celeri sermo- ne uoluim⁹. Vide sup̄ ad dama- sum de filio prodigo. d. et ī. sup̄ zachariā in fi. Super abdiam vero sic dicit. Aliud est sepe stilū vertere et que memoria digna sunt scribere. Aliud notariorū articulis ꝑparatis recti dicendi pudore dictare quod in buccā obuenerit. Super epis. vero ad galath libro tercio in principio sic dicit. Accito notario aut sta- tim dicto quodcūqꝫ in buccam venerit. aut si paululū cogita- re voluero melius aliquid pro- laturus. tunc me tacitus ille reprehendit manū contrahit. frontē rugat. et se frustra ad- esse toto gestu corporis contesta- tur. Oracio autem nisi sui au- toris fuerit manu limata non est nitida. nec habet mistā cū decore grauitatē. sed in modum diuitum rusticorū opibꝫ suis magis arguitur qm̄ exornatᷣ. Ad eundē. ij.ª

A. Diu te rome moratum sermo ꝓrius indicauit.

3 Figuratis laudibus delecta-
B. ri. Nota. vera amicicia quod
sentit dissimulare non debet.
Vide ad augustinū. iij. v. Itē
aut bona sunt que petim9 et
non indigent alterius auxilio.
aut mala et peccanciū multi-
tudo patrociniū errori non pa-
rit. Vide inf̄ ad susannā. E. I-
tem. scias me non iuxta plan
tinam sentenciam vna ma-
nu lapidem tenere et altera
panem offerre. Ad eundem
de bonoso. iij.
A. Plus deum tribuere q̄
3. rogatur. Amicicia
que desinere potest
B. nūq̄m vera fuit. Nota. Nō
credebam certū quod certum
esse cupiebam. presertim cum
et ille ab alio audiuisse se dice-
ret et rei nouitas fidem ser-
monis auferret. Item. erat
nobiscū hylas sancte mela-
nie famulus. qui puritate mo-
rum maculam seruitutis ab-
luerat. Itē. bonosus tuus ym-
mo meus et ut verius dicam
noster. scalam presignatam
iacob sompniante iam scandit.
portat crucem suā. nec de cras-
tino cogitat. nec post tergum
respicit. seminat in lacrimis ut
in gaudio metat. Et sacramēto
moysi serpentem in heremo sus-
C pendit. Item. horrent sacco mē-
bra deformia. sed sic melius ob-
uiam xp̄o rapietur in nubibus.
Item. impugnabat sathanas
sed tutabitur xp̄c. Itē. multe
sunt mansiones apud patrem.
et stella a stella differt in clari-
tate. Vide ad paulam et eusto.
D. Item. Obsecro te ne amicum. D.
qui diu queritur. vix īuenitur.
difficile seruatur. pariter cum o-
culis mens amittat. Ad rus-
ticum narbonensem episcopū
de septem gradibus. Est autē
sciendum q̄ septem gradus no-
minat. fossarios. hostiarios. lecto-
res. subdyaconos. dyaconos pres-
biteros. et episcopos. Et videtur
q̄ fossarij essent deputati ad cor-
pora sepelienda. Miror tamen
de hoc cum per gayū papam et
marcirē. ordo gradū exprimens
exorciste et acoliti fuerit designa-
tus. Qui gayus preesse cepit ā-
nis dn̄i cclxxxviij. Et sic multū
precessit tempora iheronimi ut
hec patent in cronicis.
Sufficere quidem fidei tue A.
arbitror cōuersacionem
sanctam quā habes. Va- 3.
lens esse iam debes stilo fauente
descripsi. In alio libro sic finit
Hoc tantū iussi ab omnibus cō-
dempnandū. Nō. Qd' autem B.
consuetudo ecclesiarū aut diui-
norū librorū scripta nō retinent
in multis xp̄i gracia sine opib9
comprobatur. Et cessante meri-
to cōuersacionis et vite sola dei

dona fructificant. Item. non
pudeat paulisper minorem es
se dum discas. Item. id quod iā
pridem in consecratione consecu
tum esse te credis restat ut capi
as ne minor invenia͛ris in xp̄o
qm̄ in mundo interim nomi
C. neris. Itē eligas magis abiec
tus esse in domo dei qm̄ habita
re in tabernaculo pc̄tōrū. Item
omnes scripturas mente perc̄
re totum canonem lege. atq3 ha
bens ante oculos exempla sāc
torum imitare quod bonū est.
emulare quod sanctū est. Item.
potentū personas. divitū notici
as. salutanciū obsequia ita ac
cipe ne pauperem contristes.
D. Item. qui scit preterita de futu
ris non extimet. Item. servū ser
uis te esse cōuenit. atq3 in omi
bus perdocere. ut quecūq3 audi
unt cōuersacione tua magis
qm̄ sermone proficiant. Item
religionis et sanctitatis est qd
episcopus diceris. non romani cē
sus aut iuris. Si hoc vis esse qd
factus es servia ordinē tuū lo
E cūq3 custodi. Item. si tu caput
es pedum tibi officia necessaria
Et inf. Eget officio dyaconi sa
cerdos. sicut et dyaconus sacer
dotis. Nec dives sine paupere.
nec pauper potest sine divite
esse. Et scdm̄ hoc interponitur
canon. 93. d. dyaconi. ult. post
quod sequitur. c. 97. di. Ecce ego

dico. Itē. prevalente ignorancia
a regnat avaricia. que radix om
niū malorum est et inquisicio
ydolorum. Et hoc est malum
quod difficile superatur. quin aut
habendi voluntate aut paupta
tis timore teneatur. Item. tibi
cōuiuiū xp̄c. lectio xp̄c. quies
xp̄c. cogitacio xp̄c. atq3 imperās
mundo pharaonis deus es post
qm̄ universa vicisti. Ad rusti
cum monachum. de penitencia.
De hoc de pe. d. 3. sepcies et c. to
tam. et c. achab rex.

Quod ignotus ad igno A.
tum audeo scribere.
Qm̄ mandata tua 3.
non sum oblitus. Nota. Nil B
sic offendit deum ut desperacio
malorum. herere prioribus in
dicitū est. Item. scire non possu
mus egrotacionis mala nisi
cum fuerit sanitas consecuta.
et quantum boni virtus habe
at vicia demonstrant. clarius
q3 fit lumen comparacione te
nebrarum. Hic interponit c. to
tam. et cap. achab. de penite. dis. 3.
Item. nullū in medio spaciū.
mors et vita sibi cōtraria sunt
tamen penitencia copulantur.
Hic īterponit ca. Sepcies. de pe.
d. 3. Item. Si in celo pccm̄. q̄
tomagis in terra. Si delictū C
in hiis que carent temptacioē
corporea. quātomagis in nob
qui carne fragili accīdamur.

H

Item. hec omnia per pulcherrima scripturarum prata discurrens in unum volui congregare. Item. imitare eam quam docere debueras. Pudor fragilior sexus vincit seculum. et robustior superatur a seculo. Vide sup ad presidium. d. ¶ Ad eundem de vita monachi de hoc xvi. q. i. ecclesia. et c. sic vive. et c. Si decretus. de con. dis. v. nunquam. Et quia favor et honor religioni debentur. brevitatis et numeri regule hic frangentur. nec notabilia multa istius epistole in illis transumpta canonibus hic ponentur.

A. Nichil est xpiano felicius cui promittuntur regna celorum. Nichil laboriosius qui cotidie de vita periclitatur. Nichil forcius qui vincit dyabolum. Nil imbecillius qui a carne superatur. Cuius rei exempla sunt plurima. latro in cruce credidit et statim audire meruit hodie mecum eris in paradiso. Iudas de apostolatus fastigio in prodicionis tartarum labitur nec familiaritate convivii. nec intinctione buccelle nec osculi gracia frangitur ne hominem tradat

B quem dei filium noverat. ¶ Si habes substanciam vende et da pauperibus. Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudum xpm nudus sequere. Durum. grande. difficile: sed magna sunt premia. ¶ Non tanta per victoriam sequitur gloria. quanta ignominia post ruinam. Et infra. Scio me offensurum quam plurimos qui generalem de viciis disputacionem in suam referunt contumeliam. et dum irascuntur suam conscienciam indicant. Vide sup ad marcellam de onaso 2a. h. et ad nepocianum. C. Item. prudentis non est in admonitorem maledicta congerere. qui et si teneatur eisdem criminibus. certe in eo melior est quod illius sibi delicta non placent. Item novi quasdam maturiores etate et plerasque generis libertini adolescentibus delectari et filios querere spirituales. paulatimque pudore superato ficta matrum nomina erumpere in licenciam maritalem. Item. modicus et tempe- C.
ratus cibus carni et anime utilis est. Matrem ita vide ne per illam videre cogaris quarum vultus cordi tuo hereat. et tacitum vivat sub pectore vulnus. Iohannes baptista sanctam matrem habuit pontificisque filius fuit. et tamen nec matris affectu nec patris opibus vincebatur ut in domo parentum cum periculo viveret castitatis. Vivebat in heremo ut oculis desiderantibus xpm nil aliud dignaretur aspicere. Et infra. Michi oppidum carcer est heremus autem paradisus. Et hic interponitur. Si clericus

xvi.q.i. Item. in solit-udine
cito subrepit superbia. ad quod
poposcerit porrigit manū. dor-
mit quantū voluerit. facit qd
voluerit. nullū veretur. omnes
se inferiores putat. Quid ergo?
Solitariam vitam reprehendi-
mus? Minime: quippe quam
sepe laudamus. Sed de ludo mo-
nasteriorū huiusmodi volumus
egredi milites quos heremi dura
rudimenta non terreant. qui
spem cōuersationis sue multo
tempore dididerunt. qui fuerint
hominū minimi ut omnium fierent
primi. Quos nec esuries aliquā
nec saturitas superauit. Qui pau-
pertate letentur. quorū habitus
sermo. incessus. et vultus doctri-
na virtutū sit. Hoc eciā pulchre
prosequitur in epistola ad deme-
triam ante finē. Ubi dicit forci-
us in feminis predicta ꝓcedere.
Hic interponitur c. nunquā. de con.
dis. v. Et quod dixi in fine tercie
e partis. ibi. Dū essem iuuenis
et solitudinis ꝛc. Item. viuere
michi non licet et fornicari libet.
verbū adolescentis contra carnis
D stimulos arte seruati. vide in
vita pauli heremite. D. Item.
nulla ars absq; magistro discitur.
Et multa animalia et ferarum
greges ductores sequuntur suos
In apibus ꝛc. vii. q. i. et ibi post
finem illius c. sequitur. In na-
ui vnus gubernator. In domo

vnus dn̄s. In quouis grandi
exercitu vnius signū expectatur.
Item. ad hoc nostra intendit ora-
cio ut doceam te non tuo ar-
bitrio dimittendū. sed debere
viuere in monasterio sub vnius
disciplina. consorcioq; multorū.
ut discas ab alio humilitatem.
ab alio pacienciā. Hic te silen-
ciū. ille doceat mansuetudinē.
Non facias quod vis. comedas
quod iuberis. subiciaris cui nō
vis. lassus ad stratum venias. am-
bulansq; dormites. et nondum
expleto sompno surgere compel-
laris. Et infra. priorem mōste-
rii timeas ut deum. diligas
ut parentem. credas tibi salu-
tare quicquid ille preceperit. nec
de maioris sententia iudices.
cuius officiū est obedire et im-
plere que iussa sunt. Item. a-
liqui sublatis in altum hume-
ris nescio quid cōicientes. stu-
pentibus in terram oculis tu-
mencia verba trutinant. ut si
preconem addideris putes in-
cedere prefecturam. Sunt et
qui humore cellularū immo-
deratisq; ieiunijs tedio solitu-
dinis ac nimia lectione. dum
diebus ac noctibus in auribus
suis personat. vertuntur in me-
lancoliam. et ypocratis ma-
gis fomentis quam nostris mo-
nitis indigent. Vide ad oceanū
prima. C. Item. inolescente pu- E

latim consuetudine quod pri/
mum cogebaris, velle incipi/
es. et delectabit te labor tuus.
¶ Item. non consideres quid
mali alii faciant. sed quid tu
facere debeas. Hic interponitur
c. sic vive. xvi. q. i. ¶ Item. cum
adulatores te quasi impotem men/
tis effecerint: subito si respexe/
ris aut cyconiarum deprehendes
post te colla curvari. aut ma/
nu auriculas agitari asini. aut
estuantem canis linguam pro/
F tendi. ¶ Item. nulli detrahas.
nec in eo te sanctum putes si
ceteros laceres. Accusamus sepe
quod facimus. ¶ Item detrahen/
tes non audias. Sicut enim sa/
gitta si mittatur contra duram
materiam nonnumquam in mit/
tentem revertitur. et vulnerat
vulnerantem. sic detractor cum
tristem viderit faciem audien/
tis. immo non audientis sed
obturantis aures suas illico
conticescet. pallet vultus.
horrent labia. saliva siccatur.
¶ Item. in omni conditione et
gradu optimis permixta sunt
pessima. Ne ad scribendum ci/
tito prosilias. et levi ducaris
insania. Multo tempore disce
G quod doceas. ¶ Item. veritas
angulos non amat: nec que/
rit susurrones. ¶ Item. non est
facile malum de perfecta etate cre/
dendum quam preterita vita de/
fendit. et honorat vocabulum
dignitatis. Verum quia homi/
nes sumus et interdum contra
annorum maturitatem puerorum
viciis labimur. si vis corrigere
aperte increpa. ne occulte me
mordeas. ¶ Item. quid mihi
prodest si aliis mala mea refe/
ras. si me nesciente peccatis me/
is immo detractionibus tuis
alterum vulneres. et cum om/
nibus narres sic singulis loque/
ris. quasi nulli alii dixeris.
Hoc non est me emendare. sed
vicio tuo satisfacere. ¶ Item. iux/ H
ta miserias huius temporis et
ubique gladios sevientes satis
dives est qui pane non indiget.
nimium potens est qui servire
non cogitur. ¶ Ad salvinam de
morte nebridii. et de viduitate.

Vereor ne officium putetur A
ambicio ¶ Vereor igno/ B
tus me diu ingerere au/
ribus et occultum iudicium lege/
tium pertimesco. ¶ Nota. Nil no/ C
cuit militanti nebridio paludi/
mentum et baltheum. et apparitorum
caterve. quia sub alterius habi/
tu alteri militabat. Vide supra
ad exuperantium. b. Sicut e con/
tra nil prodest vile palliolum.
furva tunica. corporis illuvi/
es simulata paupertas. si no/
minis dignitatem operibus
destruant. si inter sordes et in/
opiam peccati non caveant.

Item docet esopi fabula ple-
num muris ventrē per angus-
tum foramen egredi non va-
lere. Item. fidele testimoniū
est quod non habet causas mē-
C. ciendi. Itē. ad virtutes illius
ceteras veniā. quas singulas
in paucis hominibꝫ reperimus.
Et infra. Universum ordinem
palacij quo regalis frequenta-
tur ambicio. sic sibi caritate so-
ciarat ut qui merito inferiores
erant officio se pares arbitren-
tur. Difficile factu est gloriā
virtute superare. et ab hijs di-
ligi quos precedas. Vide ad ul-
timū in vita sancti hylarionis
C. Item. quicquid ab imperatore
petebat erat elemosina in pau-
peres. preciū captiuorū. miseri-
cordia in afflictos. Unde et ipsi
principes libenter prestabāt qđ
sciebāt nō uni sed pluribus in-
dulgeri. Item. si dauid amicus
dñi et salomon amabilis eius
victi sunt quasi homines. ut
ruine nobis ad cautionē. et pe-
nitudinis ad salutem exēpla p̄-
berent. quis in lubrica via lap-
D sum non timeat? Item. tu in
mariti tumulo sepelisti omnes
pariter voluptates. Vidua xp̄i-
ana pudiciciā suam non solum
debet ei qui defunctus est. sed eci-
am ei cum quo regnatura est.
Itē. vidua ministros suos nō
contempnat ut famulos sed e-

rubescat ut viros. Scio multas
clausis ad publicū foribus nō
caruisse infamia seruulorum.
quos suspectos faciebat aut cul-
tus impudicus ⁊ aut ex consci-
encia amoris occulti securus a-
nimi timor. Qui eciam bene
dissimulatus frequenter erū-
pit in publicū et conseruos q̄
si seruos despicit. Et infra. Non
ambulet iuxta te calamistratus
procurator. non histrio fractus ī
feminā. non cantoris dyaboli
venenata dulcedo non iuuenis
fulius et nitidus. nil arciū sce-
narum. nil tibi in obsequijs
molle iūgatur. Habeto tecum
viduarū et virginū choros. ha-
beto tui sexus solacia. Item.
tarentinus ad villicum negligē-
tem. Iam te verberibus necas-
sem nisi iratus essem. Vide su-
per iohelē. c. Item. in serico et E.
pannis eadem libido domina-
tur. nec regum purpuras ti-
met. nec mendicancū spernit
squalores. Multo melius est
stomachū dolere quā mentem.
imperare corpori quā seruire.
gressu vacillare quā pudicicia.
Nec statim nobis penitencie sb-
sidia blandiantur. que sunt
infelicū remedia. Itē. in cal-
ce sermonis queso ut breuitatē
libelli non de inopia eloquij.
vel de materie sterilitate. sed de
pudoris magnitudine extimes

accidiſſe. Hic continuatur. z.
Ad ſōmam et fretellam. de
corrupcione lxx in pſalterio.
A. Dilectiſſimis fratribus.
z. Ergo delatorū dici
B potest. Nota. Quis
hoc crediderat ut barbara lin
gua hebraycam quereret veri
tatem. Et dormitantibus gre
cis ipſa germania ſpūs ſancti
eloquia ſcrutaretur. Dudum
callo ſa tenendo capulum ma
nus et digiti tractandis ſagit
tis apciores. ad ſtilum calla
mūq; molleſcunt. et bellicoſa
pectora vertunt in manſuetu
dinem xp̄ianam. Itē. quicq͛d
de fonte pfiiſcat hoc q̄ratur in
riuulis. Item. ſciendū eſt hāc
eſſe regulam boni interpretis
ut in lingua alterius ſue lingue
ꝓprietatem exprimat. De teſ
tamento geroncij.
A. Quincti mei ſenſus affec
tu vobis vacāt et ſi inte
z. rim loco ſegreger. Nā
et videre vos m̄ videor et audiē. tā
me occupatū habet veſtra dilec
B cio. Nō. Poſſideat ergo ille pe
cuniam. vos ſepulchrū. Ille y
magines eſcarū. vos requiem
ꝓphetarū. Hereditatē illam vo
bis arbitror contempnendā.
nec aliquid a iudice ſeculi poſ
tulandū. Quomodo enī illos
vultis adire qui eciā ſuo iudici
o neſciūt veritatem. quando q͛

dem pilatus ex ipſorū curia ſic
loquitur ad dn̄m. Quid eſt veri
tas. Item. veritatis ignoracio
interrogacionis eſt accio. Et pa
tet ibi iudicia dei vera non eſſe
ubi ſunt mentita negocia. Itē
quid quaſi noſtrū apud tribu
nalia repetim⁹. ſi preſcribente a
poſtolo nichil intulim⁹ in huc
mundū. verū nec auferre quid
poſſum⁹. Si enī nichil intulim⁹
veniendo. et nichil auferre poſ
ſum⁹ abeundo: falſo aliquid noſ
trū hic eſſe dicim⁹. Et quid iudex
ſeculi tribuere poterit ſi nichil
natura donauit. Item. barra
bam deo iudici preferunt qui ad C.
iudices ſeculi cōuolarunt. In qͦ
utiq; perfidus populus non reū
ſed reatū accepit. Itē ſenſus q͛
dem ſunt porte. per quas ad a
nimā noſtram ſeculi blandimē
ta deſcendūt. et per quas ſenſus
carnis intereūt. per quas niſi
late ſtrage facta viam virtuti
bus quadam impietate fecerī
mus. nūq̄m ad regem vere pie
tatis peruenire poterim⁹. Itē.
noluit vobiſcū geroncius pac
tem in celeſtibus habere. cur
vos partem ex eius cenſu deſi
deratis in terris. Item. ſinite D.
geroncīū in nauicula remane
re cum retibus. dūmodo cum
apoſtolis diſcumbentes. xp̄i ia
ceatis in pectore. Item. vobis
o filie exheredacio iſta future

hereditatis in celestibus fecit
augmentū. vobis sua mundus
ipse subduxit. ubi vos non suas
esse cognouit. p̄mo diris diues
ardoribus. lazaro in sinu p̄ris
abrahe recumbente torquetur.
Item. sicut post hanc vitam
est vita alia beatorū. ita post
hanc mortem est alia mors i
piorū. Licet inter hanc et illā
vitā et mortem. hoc interest ꝙ
iste nature sunt. ille vero meri
torum. Ac sic duplex sepulchrū
nature debetur et meritis. et
satis de duplici sepulchro pro
sequitur. Ad theodosiū et a
nachoretas ut pro se orent.

A. Quā vellem nūc vestro
interesse cōuentui. et
admirandū consortiū
licet oculi non mereantur aspi
cere et totum cū exultatione cō
3. plecti. Ad portum optati lito
B ris prosequatur. Nō. vestrū
est ut volūtatē sequat̄ effectus.
Meū est ut velim. Obsecratio
nū vestrarū est ut velim et pos
sim. Vide sup̄ danielē. b. Itē.
nunc in medio constitutus ele
mento nec ingredi volo. nec p
gredi possum. superest ut ves
tro oratu me prouehat aura
spiritus sancti. Ad theodorā
de morte lucini.

A. Lugubri nuncio conster
3 natus. Ego dormio
et cor meum vigilat.

Nota. Non merui illius vici B.
faciem. quem in breui tempore
huc venturum esse credebam.
Item. aduersus mortis neces
sitatem que inter fratres diuidit
et carissima inter se nomina
crudelis et dura dissociat. hoc so
lacio erigimur. ꝙ in breui visuri
sumus eos quos absentes dole
mus. Itē. gloria in excelsis
etc. In celo ubi peccatum non
est. gloria est et laus ꝑpetua et
indefessa p̄conia. In terra au
tem ubi seditio bella atq̄ dis
cordie. pax imprecanda est. nō
in omnibus sed in hijs qui
bone voluntatis sunt. Item. C.
nos doleamus qui in prelio sta
mus. vulnera accipimus. vi
tijs sordidamur. Itē femine varijs
erroribus ducunt̄ semp̄ discentes
et ad veritatis scienciā nūqm̄
ꝑuenientes. Item. lucinus
non contentus sue patrie lar
gitate misit iherosolimitane
et alexandrine ecclesie tantū
auri quātū multorū posset i
opie subuenire. Que cum mul
ti mirentur et predicent. ego
in illo magis laudo feruorē
et studiū scripturarū. Ad
theophilū episcopū. prima.

Beatissimo pape theo A
philo. iheronimus.
Meminit beatitudo
tua ꝙ eo tempore quo tacebas
nunquā ab officijs meus sermo

cessauerit. nec consideraui quod
tu pro dispensacione faceres. sed
quid me facere conueniret. ¶.
3. Super nepharia heresi quod mul-
tam pacienciam geris. et putas
ecclesie viribus incubantes tu-
a posse corrigi lenitate. multis
sanctis displicet. ne dum pau-
corum penitenciam prestolaris
nutrias audaciam perditorum
B et faccio robustior fiat. ¶ Si di-
ri iudicis sentenciam crebra mu-
lieris flexit peticio. quanto
magis paterna viscera inter-
pellacione sedula molliuntur.
¶ Item. scito nobis nil esse anti-
quius quam christi iura seruare.
nec patrum transferre terminos.
semperque meminisse romanam
fidem apostolico ore laudatam.
¶ Ad eundem. secunda.

A. Nuper beatitudinis tue
scripta percepi. emen-
dancia vetus silencium.
3 ¶ Credo illum nec audire nec
B velle te in aliquo ledere. ¶ breui-
ter scribimus quod totus orbis
exultet. et in tuis victorijs glo-
rietur. crucisque alexandrie vex-
illum et aduersus heresim tro-
phea fulgencia gaudens po-
pulorum turba prospectet. ¶ Item.
ostendisti quod huiusque taciturni-
tas dispensacio fuit non con-
sensus. ¶ Item. super suscepcio-
ne cuiusdam non debes contra
urbis huius dolere pontificem.

quia tuis litteris nichil precepis-
ti. et temerarium fuit de hoc quod
nesciebat ferre sentenciam.
¶ Ad eundem. tercia.

Beatissimo pape theophi- A.
lo. iheronimus. Dupli-
cem michi graciam be-
atitudinis tue littere prestite-
runt. ¶ Scribe ut mala germi- 3.
na acuta ut ipse significas suc-
cidere falce non cessent. ¶ Nota. Ne- B
quaquam antiquus serpens si-
bilat. sed contortus et euiscera-
tus in cauernarum tenebris deli-
tescens solem clarum ferre non
sustinet. ¶ Item. non timemus
odia subire quorundam. non e-
nim debemus hominibus pla-
cere sed deo. quamquam ardencius ab
illis defendatur heresis quam op-
pugnetur a nobis. ¶ Ad eun-
dem. quarta.

Beatissimo pape theophi- A.
lo. etc. Ex eo tempore quo
beatitudinis tue acce-
pi epistolas coniuncto paschali
libro. ¶ Libros quos dudum scrip- 3.
sisse te nunciasti vel legendos no-
bis. vel vertendos transmitte.
¶ Nota. optime nosti iuxta ve- B
terem sentenciam non esse tris-
tem eloquenciam maxime si ad
egritudinem animi accedat cor-
poris egritudo. Vide super ysayam
li. j. b. In hijs laudare te vereor
ne ostentandi crimen incurram.
Optimus liber est et in philosophis

et agens susceptam causam absque inuidia personarum. Item. obsecro ut tarditati mee ignoscas. ita enim sancte et venerabilis paule dormitione confectus sum. ut absque translatione libri. usque in presenciarum nichil operis scripserim. Perdidimus enim ut ipse nosti repente solacium. quod ut conscientie nostre testis est dominus non propter presentes dicimus necessitates. sed propter sanctorum refrigeria quibus illa sollicite seruiebat. Ad thesifontem vrbicum que sibi vitanda. et libero arbitrio.

A. Non audacter ut falso putas. sed amanter studioseque fecisti. ut michi nouam ex veteri mitteres questionem. Cum manu sentire

B. aliud comprobent. Nota. Que potest maior esse temeritas quam dei sibi non dicam solitudinem sed equalitatem vendicare. et breui sententia omnium hereticorum venena complecti. Item. quia epistolaris breuitas non potest omnia comprehendere. statim tibi vitanda describam. Item. iouiniani et questio tui ingenij disciplina est. quicquid illi responsum est tibi responsum credito. Nec fieri potest quod diuersus sit illorum exitus quorum

C. est vna sententia. Item. velle et currere meum est. sed ipsum meum sine dei semper auxilio non erit meum. Deus semper largitur semperque donaturus est. non michi sufficit quod semel dedit nisi semper dederit. Item. quis destruit liberum arbitrium. an ille qui semper deo gracias agit. et quodcumque in suo fluit riuulo ad fontem refert. an qui dicit recede a me quia mundus sum. non habeo te necessarium. quia dedisti michi arbitrij libertatem. Vide in exposicione fidei. b. Item. queris quod obicere nobis solet porphirius quare et clemens et misericors deus in ultimo venit tempore et non prius quam periret innumerabilis multitudo. Quam questionem apostolus ad romanos scribens prudentissimus verum ignorans hoc dei concedit sciencie. Dignare igitur tu ista nescire. et que queris deo concede. Potencia eius sua nequaquam te indiget defensore. Item. liberi arbitrij sumus sed ipsum ut diximus dei nititur auxilio. Vide in exposicione fidei. b. Iterum rogo que

D. est ista argumentacio posse esse quod non fuit. et fieri posse quod nullum fecisse testeris. et id cuique tribuere qui an futurus sis ignores. et dare nescio cui quod in patriarchis prophetis apostolis fuisse nequeas comprobare. Item. ecclesie victoria est. vos aperte dicere quod sentitis. Aut

cium idem responsuri estis qđ
et nos loquimr̄. et non eritis ad
uersarij sed amici. Aut si contra
ria nostro dogmati dicitis in
eo vincemus qđ omnes cognos
tent ecclesie quod sentitis. Sen
tencias enim vestras prodidis
se superasse est. Vide contra mō
tanū. C. Vitare non potest nisi
qui omnino non scribit. Unde
nostis quid dicturi sum⁹ ut re
sponsionem paretis forsan vrā
dicem⁹. et frustra nostri ingenij
acuetis stilum. Et infra. Feruet
animus. verba cohibere non pos
sum. Item. aduersarios ꝓuo
co. ut omnes retro cartulas ex
integro discuciant. et si quid vi
cij in meo ingeniolo repperint
proferant in mediū. Aut bona
erūt. et ipsorū calūpnie contra
dicam. Aut reprehensibilia et
fateor errorē malens emenda
re qm̄ perseuerare in prauita
E te sententie. Item. in scriptu
ris sanctis iusti appellantur
zacharias. elyzabeth. iohānes.
ꝛc. non qꝫ omni vicio careant.
sed ex maiori parte virtutum
Vide contra pelagianos. d.

Ad thyrasiū super morte fi
lie sue. Hec est de illis quas
frater guigho negat fuisse ihe
ronimi. Vide supra ad celan
ciam in tytulo. Sed in specu
lo historiali bene intytulatur
iheronimo.

Benedicto et dilectissimo A.
parenti thyrasio. ihero
nimus. Deus eos qui z.
dormierunt cum xp̄o adducet
cum illo. Nō. Nūqm̄ spes cum b
dolore concordat. nec fides sen
tit quamcūqꝫ iacturā. Resurge
re credimus nostros et plangi
mus. quod facerem⁹ si mori tā
tūmodo preciperet deus. Item.
nichil abstulit tuū quia recipe
re dignatus est ꝓpriū. Item.
pro dormiente lacrimas fundis.
q̄si nescias qꝫ ī teipso cotidie paci
aris. Itē sic nō pt̄ fides nosse qđ C.
doleat. sic diffidēcia sola doloribꝫ
īueīt̄ ācilla. Itē qn̄ de spūalibꝫ bo
nis q̄cūqꝫ tractat̄. nichil ē oīno de cā
nalibꝫ āte oclos ꝓponēdū. Itē. cū
sit oībꝫ cōis hic casus. vanus do
lor est qui nec primus videtur
esse nec solus. Item. sapienter D
debet dolere qui dolet ne per
dat sine causa quod dolet. Nūc
contra luctum sumenda sunt
arma. ut spes nostra possit ha
bere victoriam. Ad tranquilli
num quomodo origenē legere
debeat.

Maiora spūs vincula es A.
se qm̄ corporum si olim
ambigebas nunc proba
bimus. Vos salutat. Nō. ꝓp 3b
ter erudicionem ut bona eliga
mus vitemusqꝫ contraria iux
ta apostolum dicentem. Omīa
probate. que bona sunt tenete.

Item. Qui nimium diciunt in eius amorem vel odium. michi videntur illi maledicto prophetico subiacere. Ve illis qui dicunt bonum malum et malum bonum. Vide sup osee. d. Item. quid si amatores et obtrectatores eius nichil medium appetunt. sed totum aut probent aut improbent. libencius piam rusticitatem quam doctam blasphemiam eligam. ¶ De vera circumcisione ad tercianum vel terciam.

A. Superiori epistola qua ex me consultacio vestra deprompsit. Item. Forti
3 animo esto. Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso
h ¶ Si ea vita que sola vita est viveremus. narracio legis eius opus non erat. quam facilius erat videre quam loqui. Quoniamquidem non in sermone est regnum dei. sed in virtute. Item. nichil sine racione per deum. nichil casibus ut gentes loquuntur. et nichil fortuitis. et nichil denique fortune asscribere licet. Ceci enim sunt qui illam habere putant aliquid potestatis. Item. non in carne palam sed in occulto cordis iudei esse debemus. non littera sed spiritu. Namque littera oculis subiacet nostris. spiritus nobis carnalem refugit aspectum. ut laus iuxta apostolum ex deo non ex hominibus

acquiratur. ¶ Item. si elemosinas nostras tuba per apostolum predicatura precedat. quas C
nec per officium ministrandi dexteram cum sinistra communicare concessum est. accipiemus ab hominibus honorem. Subdit ibidem de iouiniano. Et infra. Qui secundum homines nil requirit. secundum deum divine virtutis gloriam promeretur. addit xpc similia ut veritas locupleciori testimonio fulciretur. Item. iubet ne quis discipulorum dicat quod ipse sit xpc. Mira racio. Non vult predicari quod gaudet intelligi. agnosci amat et odit ostendi. magis vult se inventum esse quam perditum. ut virtus sua illum non favor manifestaret alienus. Item. quicquid prohibetur illicitum est. a nullo digne se voluit celebrari dum a iuda proderetur. Hic copiose interserit de libro
scripto intus et foris. ¶ Item. D.
minoris virtutis est obtinere deum in terrena substancia deitatem. quam deum spiritualiter in deitate durare. Item. dixi de occulto circumcisionis que putavi fore dicenda. superest ut de ipsa circumcisione tractemus que figura sit. Et infra. Quam sicut qui carnaliter nascebantur in mundo carnaliter circumcidebantur in lege. sic nunc qui ad celorum regna nascuntur seu

generantur ex verbo per verbū
circūciduntur a mundo. Itē.
dicit quidam poeta gentiū. ve
E ritas predicatur et alget. Itē.
quoniam strictim vniuersa di
cenda sunt ne in longum ser
mo procedat. seges in omnes
simul israhelitice gentis est in
uadenda et in ea ipsius circū
cisionis effectus est ventilan
dus. Item. cur vox clamantis
si declinatur auditor. opus est
utiqꝫ mltitudo doctorū. locus
ergo heremi est forma doctrine
et ipsa solitudo predicacio est
virtutū. Item. magi morbos
per quos aliquid aut cupimus
aut metuimus. aut dolemus.
velut ante pietatis aram et
misericordie altare fuderunt.
ut vel in auro auaricia. vel ī
thure ydolatria. vel mirra fi
eret dn̄o subiecta mortalitas.
F Itē. abrahe generacio larga
promittitur. petro generacio
pascenda cōmittitur. Ab illo
iustificanda procedūt. in hoc
iustificata fundantur. ita qđ
ille sperat petrus accepit. Illi
dicitur faciam te in gentē mag
nam. huic dicitur faciam te
hominū piscatorem. Illi dicit
in semīe tuo benedicent patri
e gentiū. huic dicitur iudica
bis duodecim tribus israhel.
Ac per hec ille fecunditate be
nedicti seminis impletur. hic

semen illud euangelizaturus
eligitur. Ille fit pater gentium.
hic eas adunaturus adducitur.
Abrahe pro filijs claritas mon
stratur astrorum. sed petro tra
duntur claustra celorū. ut vide
licet nec in eo sine petro abra
he filius possit intrare. Item
petrus non de circumcisione. sꝫ
q2 reliquit omnia gloriatur.
Que sunt hec omnia cū pret
instrumentū artis piscatoris
nil haberet. Omnia inqm̄ que
ad concupiscencias mundus ī
gerit. que ꝑpucia dici possunt
si congregantur ad lenocinia
peccati. que eo vehemencius ꝑ
cidenda succrescūt. si cum euen
tu mentite felicitatis adulent̄
Item. qui virtutis est heres fi
at heres et glorie. Item. solꝰ G
sine societate parili sola est cla
ritudo miranda. Itē. dixit ꝙ
est mater mea. cum verbum
predicabatur a verbo. gladiū
cum quo circūcidebat carna
lia sua conuertit in viscera.
Item. illa enim mater nega
tur a filio ut vera illa circūci
sio doceatur. quoniam magis
ter et parens vite debuit viue
re. prout docebat esse viuendū.
Item. difficilius fuit modū H
adhibuisse sermoni. qm̄ argu
menta quesisse. Itē. absterge
de sunt omnes animi volup
tates. relinquenda delectacio

nium studia. quoniã hoc ar/
ũtiasionis est veritas non figu/
ra. Attendum in sũma ut cũc/
tis naturalibꝫ amputatis cõ/
uersacio nostra tendat ad celũ.
qđ fiet si ludi. si ioci. si cõuiuia. si
sermo pene familiariũ deserant
et que circũcidũtur arescant.
non visu. non auditu. non tac/
tu. aut sapore capi. et in natu/
ra corporis naturam corporeã
non habere. Item. si velim⁹
despicere quod sum⁹ merem⁹
in melius esse quod sumus.

De vigiliarũ libro vel ser/
mone.

A. Dignũ est fratres aper/
B. tumqꝫ prorsus. Gra/
cia dñi nostri ihesu
xp̄i cum omnibus nobis amẽ.
B. Nota. Stultum et satis ex/
traneũ. ut quia ipsi currere
non possum⁹ bene currentibꝫ
derogem⁹. Item. alios effectus
coronat. alios voluntas pia
letificat. Itẽ. magis labor q̃ s/
qꝫ suscipitur. si oculis pponat
C ipsius laboris utilitas. Itẽ.
xp̄us non solum verbis vigi/
lias docuit. sed confirmauit
exemplo. euangelio testante
qꝫ erat ihus pernoctans in o/
racione dei. Item. vigiliarũ
utilitas magis exercitio sen/
titur qm̄ loquentis sermone
narretur. Item. vigilando
timor omnis excluditur. fidu/
cia nascitur. caro maceratur.
vicia tabescũt. caritas robo/
ratur. recedit stulticia. acce/
dit prudencia. mens acuitũ
error obtonditur. criminũ ca/
put dyabolus gladio spiri/
tus vulneratur. Quid plus
necessariũ. quid cõmodius.
suauius et beatius. Item. D.
bona est diurna meditacio.
sed efficacior est nocturna. qꝛ
per diem necessitates et occu/
paciones distrahũt mentẽ.
nobis autem secreta et quie/
ta oportuna se prebent oran/
tibus et aptissima vigilan/
tibus. Item. inutile est ocu/
lis vigilare et animo dormi/
tare. Cum econtrario in per/
sona ecclesie scriptura testet
ego dormio et cor meum vi/
gilat. Itẽ. sicut fum⁹ fugat
apes sic indigesta ructacio
auertit et abicit spiritus sãc/
ti carismata. Item. tunc e/ E.
rũt acceptabiles nr̄e vigilie.
tunc pernoctacio salutaris. si
competenti diligencia et de/
uocione sincera ministerium
nostrũ diuinis obtutibus of/
feratur.

De vindicta et iu/
ramento. et de obediencia et
sciencia.

Presũpcionem meam A.
excusare conarer. si
me non et tempus
causa simulqꝫ tuerẽtur et ca/

ritas. Et si michi liceret prop̄ter
a magis verba q̄m diuina
vellem tuis auribus intima-
re. Accedit insuper quod exhor-
tacio nostra habet ex simpli-
citate fiduciam. et ex veritate
virtutem. quia non de im̄u-
dicia est. neq̄ de errore. neq̄
de dolo. Hoc plane premone-
o. ne contemplacione medio-
critatis mee dn̄i verba despi-
Z. cias. Ex quo filius dei filius
hominis factus ~~factus~~ est. ex
quo vetus fermentum iudai-
ce tradicionis est factum no-
ua conspersio. ex quo agnus
non in figura sed in veritate
comeditur. ex quo sc̄dm apos-
tolum vetera transierunt et
facta sunt om̄ia noua. ex quo
iussum est ymaginē terreni
hominis deponere et assume-
re formā celestis. ex q̄ cōmortui
viuim⁹ ex eo v̄tutibus consur-
B. rexim⁹ in xp̄o. Nō. Verum
ut ea que dixim⁹ manifesta
racione firmem⁹ euidencia de
scripturis ponam⁹ exempla.
Et infra. Quāuis calix aure-
us sit et ornatu gēmarum
ac splendore pulcherrim⁹. si
in se venena contineat. non-
ne metallorū preciositatem le-
talis poculi virus obfuscat.
et micantem speciērum nitorē
violabit. Item. sine diuine
legis et discipline celestis scien-

cia difficile quēq̄m posse sal-
uari. non meus sed diuinus
sermo probabit. Multas aucto-
ritates inducit. Item. prius
nosse oportet quid iussū sit. quid-
ve prohibitum. ut scientes utrū
q̄ seruem⁹. alioquin ante scien-
ciam mandati impossibile est
nosse quid fiat. Item. peccat C.
ille qui imperata neglexerit. s̄
plus peccat qui interdicta non
seruat. Et infra. Omni oblaci-
one et hostia preciosior est obtē-
perancia mandatorū. Vide inf̄
2ª. b. et c. Itē. quis hic presūp-
cionis sp̄us. qui tantam in ani-
mo nostro operatur audaciam
ut cum sanctos homines de le-
uibus eciam culpis videamus
esse punitos et nos cotidie in
maioribus et pluribus delin-
quentes. eternos in media dāp-
nacione fore credamus. Itē.
nobis interdum celestis iudicii
dispensacionem nescientibus
iniusta videntur. que per causarū
scienciam iuste satis et recte
facta probantur. Rursus ea
que nostro iudicio bona probā-
tur. apud deū plerumq̄ repro-
ba et ingrata videntur. Itē. D.
xp̄ianis vexilla crucis sint delici-
e. trophea nostre vite non pō-
pis sed miseriis reportantur.
In nostra classe viri fortes oppro-
bria sciūt portare et vestrum
tepidum discipulum nō amat

crist—us. Item. si intempe
rate cibus sumptus. aut īmo
derate potus acceptus leuem
corpori febriculam concitant &c.
curritur ad medicos et pro car
nali remedio promittunt mu
nera. aurū argentum tradi
tur. quandoque mancipia ut
consulatur vite quandoque pe
riture. et pro eterna salute ō
nis admodum negligens est.
Item. age. caue. curre. festi
na. Age ut in spiritualitate
proficias. Caue ne quod acce
pisti bonū incautus et negli
gens cust—os amittas. Curre
ut non negligas. Festina ut
E celerius comprehendas. Itē
de hys tantū sollicitudinem
habere debemus et curam que
nobiscum transferre possumus.
Ambiant terram gentiles qui
bus celestia non debent. Con
cupiscunt presencia qui futu
ra non credunt. Item. non
querimus hominū gloriam tes
tis est deus. sed salutem. nec
ad hoc loquimur ut humanas
amicicias aucupemus. nec ut
nos apud homines aliquid
videamur. sed apud deum mag
na homines mereantur. I
tem dixisti hoc iure te mala
malis reddere. et cum iuranti
bus iurare debere. quod aliquan
do iurauit dominus. aut malis
mala restituit. Scio primū nō

omnia nobis conuenire seruis que dño
conuenerunt. ne in comparaci
one famulorū domini videa
tur iniuria. Et infra. Iurauit
dominus quasi dominus quē iu
rare nemo prohibebat. nobis
quasi seruis iurare non licet
quia dñi nostri lege iurare ve
tamur. Verū ne in eius exem
plo scandalū paciamur. ex quo
tempore nos iurare noluit
nec ipse iurauit. Et qualiter
de iuramenti causa breui ser
mone satisfactū est. ita ad vin
dicte negociū hūc eundem sen
sum facile perspicias posse suf
ficere. quia aliud nūc tempus
gracie in quo plenitudo per
feccionis aduenit. aliud fuit legis
aliud prophetarum. Induat il
lud mathei. scilicet. Audistis
quia dictum est antiquis &c.

Ad virginem exulem con
solatoria.

Si deus ac dominus A.
noster ihesus xpc secu
ritatem. pacem. quie
tem. tranquillitatē. prosperita
tem ac leticiam. &c. Fine careo
habeo usque ibi. Iter festinus B
aggressus est. quo celerius
eos insperati doloris ideo sem
per acerbior vis est quo ma
gis repentinus acciderit. Itē
amplectenda tristicia que gau
diū parit. Non est eius con
sideranda materia. quia sepe

per dulcedinē fructus placet quod amarū horruit in radice. Item. tanta sit in nobis futurorū fides ut quodāmodo non sentiam⁹ nos illa sustinere que patim̄. sed ea potius conciciam̄ nos obtinere que credim⁹. Item bellator vulneris dolorem aut contēpnit aut nescit dum vivacitatis sensibus solam videtur cogitare victoriā. et qui hiemis tempore vadit ad balnea prius asperitatem frigoris paciencter excipit quia eum secutura calefactio consolatur. Subdit de femina pariente. Itē. qui lrāū scienciam habere desiderat si discendi non suscepit tedia. percipe gaudia adipisci non poterit nec cuiusq̄ erudicionis quisq̄ habere sufficiet gloriam nisi estus fuerit ante processus Subdit de agricola. Item. navigantib⁊ longe serenitatis spem pollicetur nimis valida et diuturna tempestas. sic et oīm fere creaturarūm spem difficile exultacio aliqua nisi merore precedente succedit. Item. q̄te ad tribulacionis pacienciam humanis aut presentis vite provocare conor exemplis. cum nullum pene sciamus fuisse sanctorū qui procellosum hui⁹ temporis agonem absq̄

tribulacione et tempestate transierit. Item castigare videtur aliū quisquis ab eius conversacione dissentit. Subdit de abel. Item. O chayn nisi scisses malum fuisse fratricidiū non negasses. Sed hec est consuetudo peccantis ut malū suū semper velit negando geminare. et dicere se aut non fecisse quod fecit aut bono ~~nō~~ operatum esse zelo. quod tamen constiterit male gessisse livore. Et putas miser q̄ illum facinus latuerit quem indignū facinus tui causa non latuit. Item. cum factum negas scire te quod gesseris confiteris. et asperitatem criminis suppressa confessione confirmas. Item dicet aliq̄s qui vitare cupit invidiam. timeat pluribus īnotescere vel placere. ecce iust⁹ abel nullos habuit q̄b⁊ īnotesceret vel placeret tamen īvidie odiū vitare non potuit. cum īvidia non tam humanas amicicias q̄m̄ solā iusticiam persequatur. Unde nec ille absq̄ īvidie infestacione esse potuit qui soli deo placere gestierat. Subdit de noe abrham ysaac et iacob et ioseph. Ad virginē sive mauricij filiam. Hec eciam a fratre guigone negatur fuisse ieronimi Vide supra ad celanciam in titulo. Et si loqueretur supscrip

cio de mauricio imperatore cer
tum est illum non fuisse tempo
re iheronimi sed longo post tē
pore gregorij. Si de alio nobili
sic vocato loquitur potuit esse
iheronimi. Ex stilo autem quā
satis utriqʒ ipsorū cōuenit cui⁹
fuit discerni non potest

A. Quantam beatitudinē
in celestibus virgini
tas sancta possideat
post scripturarū testimonia eci
am consuetudine ecclesie doce
mur. qua discim⁹ speciale illi
subsistere meritum. cui⁹ specia
3. lis est consecracio. ¶ Dum te
imitari concupiscit dei sacrifi
6. cio et ipse sit dignus. ¶ Nō. Dū
sponsarum modo eas ecclesia
domino consecrat ostendit eas
habituras spirituale cōnubi
um que subterfugerūt carna
le consorciū. Et infra. De hijs
beatus iohannes apostolus
loquitur. qꝫ sequūtur agnū quo
cūqʒ ierint quod ita puto in
telligendum esse. nullum eis
locum in celesti aula clauden
dum. ut sint eis cuncta diui
narum mansionū habitacula
reserata. ¶ Item. virginem ma
trem habuit virgo mansur⁹
in se viris. et in matre femīs
virginitatis prebens exēplū.
¶ Item. tunc proderit magis
fecisse qm̄ iussū ē si quod iussū
est feceris. nam quō plus fecis
se gloriaberis si min⁹ aliqd
non fecisti. Et infra. Quid
ꝓpter mundi contemptū pu
diciciam habere. et ꝓpter quod
eam habeas non habere. Et ī
fra. Quid proderit spreuisse
quod licuit et exercere quod
non licet. ¶ Item. omnibus ī C.
cōmune necessaria cōmuni de
bent sermone monstrari. Ius
ticia ergo aliud non est qm̄
non peccare. non peccare au
tem legis precepta seruare. p̄
ceptorum vero obseruacio du
plici genere custoditur. ut ni
chil eorꝫ que prohibentur faci
as. et cuncta que iubentur ī
plere contendas. Vide supra 2ª
b. et c. ¶ Item. adam semel pec
cauit et mortuus est. et tu vi
uere posse existimas illud sepe
cōmittens quod adam dum
semel peccasset occidit. Et inf.
deus hominē morte multauit
non ꝓpter arboris fructum. sꝫ
ꝓpter mandati contemptum.
Ergo non agitur de qualita
te peccati. sed de transgressione
mandati. Et īfra. Ade magis
parcendum fuerat qui adhuc
nouellus et nullius ante pec
cantis et ꝓpter id morientis re
trahebatur exemplo. ¶ Itē. vir
go que peccat eue non marie
comparanda est. Non nega
mus in presenti tempore reme
diū penitencie. sed hortamur

magis premiũ sperare qm̃ ve
D. niam. ¶ Item. nephas est ut la
bia illa quibus domino confi
teris. rogas. benedicis et laudas
aliquid polluantur sorde pecca
ti. Et infra. Agnoscentes a de
o artifice non ad vicia. sed ad
virtutes membra formata. ¶ I
tem si iuxta doctrinã apostoli
seruũ domini litigare non li
cet. quãtomagis ancillam. cuius
quo verecundior est sexus ani
mus debet esse modestior. ¶ I
tem. lapis emissus est sermo
prolatus. quapropter diu ante
qm̃ proferatur cogitandus ē.
Et infra. Preciosa deo lingua
est que non nisi in diuinis re
bus nouit verba construere.
E. ¶ Item. sancta magis esse qm̃
videri studeas. quia nil prodest
extimari quod non sit. Et du
plicis peccati reatus est non
habere quod creditur. et quod
non habeas simulare. ¶ Item.
crescat tibi cum annis gratia.
crescat cum etate et iusticia. et
fides eo perfectior videatur es
se quo senior. Et infra. Omne
tempus quo te non senseris
meliorem. hoc te extima perdi
disse. ¶ Item. caue ne cui con
cupiscendi occasionem tribu
as. quia sponsus tuus zelãs
est. Criminosior est xp̃i adul
tera qm̃ mariti. ¶ De viris
illustribus. De hoc ij. q. vij. S.

Ite cum balaam. in fine. Prosequi
tur autem centũtriginta qnq̃
viros illustres et ecclesiasticos
scriptores. et vide supra ad aug⁹.
F. c. Et ob hoc in prologo inue
hitur contra celsum. porphiriũ et
iulianũ quos dicit canes rabi
dos aduersus xp̃m. qui dicebãt
ecclesiam nullos philosophos
et eloquentes habuisse doctores
Hortaris dexter ut tran A.
quillum sequens. ¶ Lu B
culentissime texuit. ¶ C
No. Si qui illorum qui huiusque
scripserunt a me pretermissi sũt
sibi non michi imputent. neque
enim celantes nosse potui. et
si alijs forte sit notum. michi ĩ
hoc terrarum angulo est igno
tum. et cum ipsorũ scripta claru
erint. nulla nostri silentij dispẽ
dia suspirabũt. ¶ Item. de phi
lone qui est vndecimus in or
dine ut apud grecos vulgo di
citur. q̃ aut plato philonem se
quitur. aut philo platonem.
tanta sensuũ et eloquij est simi
litudo. ¶ Item. ĩmediate sequit̃
id quod quidam ponũt pro p
logo iheronimi in libro episto
larũ senece. Et sic. lucius anne
us seneca. photini stoyci discipu
lus et patruus lucani poete cõ
tinentissime vite fuit. quem
non ponerem in cathalogo
sanctorum. nisi me ille episto
le prouocarent. que leguntur

a plurimis pauli ad senecam.
et senece ad paulum. in quibꝫ
cum esset neronis magister et
illius temporis potentissimus.
optare se dicit eius esse loci apud
suos. cuius paulus sit apud cri
stianos. Hic ante biennium quam
petrus et paulus martirio co
ronarentur a nerone interfectus
C est. Item. Ignacii qui xvi. est
epistola ad romanos hoc ibi de
scripsit. de syria usque romam pug
no ad bestias in mari et terra
nocte et die ligatus cum leopar
dis militibus qui me custodiunt
quibus et cum benefeceris peio
res fiunt. Iniquitas autem eorum
mea doctrina est. sed non idcir
co iustificatus sum. etc. Item.
de hyreneo qui est 35 dicit quod in
fine sui libri asserens et se tem
pori apostolorum fuisse vicinum
sic subscripsit. Adiuro qui tran
scribes librum istum per dominum
nostrum ihesum. et per gloriosum
eius aduentum. qui iudicatu
rus est viuos et mortuos. ut
postquam transcripseris conferas
et emendes illum diligentissi
me ad exemplar unde scripsis
ti. Hanc etiam obtestacionem
similiter transferas ut inuenis
ti in exemplari. Item. de ter
tuliano. 53. ponit quomodo
paulus concordiensis refere
bat eum a beato cypriano si
ne adiectiuo nominis vocari

magistrum. nec diem sine ipsi
us lectione transire. Item. D
de origene. 54. dicit quod dyalecti
cam geometriam. astronomi
am arismetricam musicam gra
maticam et rethoricam omnesque
philosophorum sectas ita didicit
ut studiosos quoque secularium
litterarum sectatores haberet. et
interpretaretur eis cotidie. con
cursusque ad eum miri fieret.
quos ille propterea recipiebat ut
sub occasione secularis littera
ture in fide cristi illos institu
eret. Item. de ambrosio dyaco
no 56. dicit illum reprehensum
quod cum vir locuples esset ami
ci sui pauperis et senis mori
ens recordatus non fuit. Item.
de cypriano 67. dicit quod inge
nii sui indicem texere super
fluum est cum ipsius opera so
le sint clariora. Item. de dy E
onisio 69. ponit quod nouacia
no causanti quod inuitus rome
factus esset episcopus sic scrip
sit. Si inuitus ut dicis ordina
tus es. probabis hoc cum vo
lens recesseris. Item. de pam
philo 75. dicit quod quedam ip
sius volumina tanto sibi gau
dio amplexatur. ut cresi opes
habere se crederet. subdens. Si
enim leticia est unam episto
lam habere martiris. quanto
magis tot milia versuum
que michi videntur sui san

guinis signasse vestigiis. Item. de dydimo alexandrino
cix dicit q captus oculis a
parua etate et ob id elemen
torum ignarus tantum mira
culum sui omnibz prebuit
ut dyalecticam et geometriā
que maxime visu indigent
usqz ad perfectū didicerit. sub
dens multos libros quos fe
F cit. Item. de epyphanio cxiiij
dicit q eius libri ab eruditis
pter res. et a simplicioribus
pter verba leguntur. Item. de
ambrosio mediolanensi episco
po. cxxiiij. sic dicit. quia super
est meum iudiciū subtrahā.
ne in alterutram partem aut
adulacio in me reprehendatur
aut veritas. Item. de gela
sio cxxx. quem dicit accurati
et limati sermonis. subdit q
fertur quedam scribere sed ce
lare. De tribus virtutibus
A Tres quodāmodo vir
tutes dei assumens
ppheta. fortitudinem
sapienciam ac prudenciam. v
niuiqz earū ppria opera distri
buit dicens. Dn̄s fecit terram
Z. in fortitudine. etc. In secula
B. seculorum. Nō. Quando sa
piencia dicitur disciplinis re
diuinarū humanarūqz rerū
instituit. Quando iusticia. dis
tributor et iudex meritorum
significatur. Quādo sanctitas
illa virtus destribuitur. que deo
credentes efficit sanctos. Item.
affirmamus eos qui celestem ho
minē portant esse celestes. Si
enī ad peccatorem dicitur terra
es et in terram reuerteris. qua
re non dicitur ad ~~hominē~~ ius
tum cuius est regnū celorū. ce
lum es et in celum ibis. Itē.
aiūt naturaliū causarū scrip
tores q fulgura ex nubiū col
lisione fiūt in more silicum du
riorum. quibz dure coniūctis
medius ex hiis ignis elabitur.
Et cum fulgurent tonitrua mu
giūt. tonitruū autem sonitum
concursus indicat fulgur ex
cussi luminis claritatem. Itē C
omnia contraria saluator as
sumpsit ut contrariis dissoluat
contraria. Ad vitalem pres
biterum de salomone et achas.
Quomodo salomon et A
achas xi annorū ge
nuisse dicantur filios.
Liber incipit. Zenon nauclerus
per quem michi dicas. et qd
precedit est titulus. Nostra Z
per desideriū missa vicissim
suscipe. Nota. multa in scrip B
turis dicuntur que videntur
incredibilia et tamen vera sūt
neqz enī valet natura contra
nature dn̄m. Et ponit de na
to cum duobus capitibus et
quatuor manibus. Item. po
nit de nutrice cognita a pue

ro decerni. Item in rebus ob
scuris diuersas apponimus opini
ones. ut tam scribere quam loqui
tibi coram videam. Item. quid
prodest herere in littera cum ma
nifestissime scribatur. littera occi
dit spiritus autem viuificat.
C Item. in compendio precor ut in
amore quo nos appetere cepis
ti ad finem usque perdures. non
enim cepisse sed permansisse vir
tus est. De vita captiui mo
nachi qui vocabatur malchus.
De hoc in spe. histo. lib. xvij. c. 92

A Qui nauali prelio dimi
caturi sunt ante in por
tu et tranquillo ma
ri flectunt gubernacula remos
trahunt. ut quemadmodum in si
mulachro pugne didicerint. in
vero certamine minime perti
Ʒ mescant. Narrari casti senis
historiam castitatis. Vos nar
rate posteris. ut sciant inter
gladios inter deserta et bestias
pudiciciam numquam esse captiuam.
et hominem christo deditum mori
posse superari non posse. Non
B diuius exerceri cupio paruo o
pere ut venire possim ad his
toriam latiorem. Scribere enim
disposui. si tamen deus vitam
dederit ab apostolis usque ad
nostri temporis fecem. quomodo
eorum per quos christi ecclesia
nata sit et adulta persecutio
nibus creuerit et martirijs co
ronata sit. Et postquam ad christianos
mundi principes venit. potencia
et diuicijs maior sed virtutibus
minor facta sit. Item. erat il
le senex nomine malchus et
anus valde decrepita. tam stu
diosi ambo religionis et sic ec
clesie limen terentes ut zacha
riam et elyzabeth de euangeli
o crederes. nisi quia iohannes in
medio non erat. De hijs cum
curiose ab accolis quererem. quo
nam esset eorum copula ma
trimonij sanguinis an spiritus.
omnes voce consona illos sanctos
et deo placitos respondebant.
Qua cupiditate illectus ador
sus sum hominem. et curiosius
sciscitans rerum fidem. hoc ab
ipso responsum accepi. Ego in
quit. fili. malchi verba sunt que
sequuntur. Item clamare cepit
abbas dyaboli esse temptacio
nem. et sub honeste rei occasio
ne antiqui hostis astuciam.
et numquam dyabolum aperta
fronte se prodere. Supra ad au
gustinum. v. b. Item. ve michi C
misero vita pessimam victori
am. reputans illum non me
am utilitatem sed suum solaci
um querere. Item. suspicio in
illis locis frequenciam viato
rum congregat. ut imminens pe
riculum auxilio mutuo decline
tur. Item. muto habitum et
et nudus ambulare disco. nam

aeris temperies preter pudicici-
am nichil aliud velari pacie-
batur. Traduntur michi pas-
cende oves et in malorum con-
solatione hoc fruor solacio quod
dominos meos et conservos rari-
D us video. Item. obstupui
miratus virtutem femine quoniam
amplius amavit quam coniugem.
nunquam tamen nudum illius
corpus intuitus sum. nunquam
carnem eius tetigi. timens in
pace perdere quod in prelio ser-
vaveram. Item. aspicio formi-
carum gregem angusto calle
fervere. videns onera maiora
quam corpora. Et prosequitur
formicarum actus subdens. In
tanto agmine egredientes non
obstabat intrantibus quin potius si
quam vidissent sub onere con-
cidisse suppositis humeris ad-
iuvabant. Item. bibimus us-
que ad saturitatem future nos
siti preparantes. cucurrimus post
E terga semper respicientes. I-
tem. in introitu spelunce sinis-
tre nos credimus fovee. ultra non
progredientes. ne dum mortem
fugimus incurreremus mortem.
illud reputantes. Si iuvat do-
minus miseros habemus sa-
lutem. si despicit peccatores ha-
bemus sepulchrum. Multo gra-
vior expectata quam illata mors
est. Item. oculorum istiusmodi
natura est ut post solem um-
bram intrantibus cuncta sint om-
nia. Item. vidimus camelos quos
propter nimiam velocitatem drome-
darios vocant. preteritos cibos
in ore voluere. et alvo missos
iterum retrahere. De vita pau-
li primi heremite.

Inter multos sepe dubita- A.
tum est a quo potissimum
monachorum heremus ha-
bitari cepta sit. Obsecro qui- B
cumque hoc legis iheronimi pecca-
toris memineris. cui si dominus
optionem daret multo magis e-
ligeret tunicam pauli cum me-
ritis suis. quam regum purpuras
cum regnis suis. Nota. Voti- B
ti tunc xpistianis erat pro xpisti
nomine gladio percuti. sed cal-
lidus hostis tarda ad mortem
supplicia requirens volentes
mori non permittebat occidi. I-
tem. de quodam martire per
meretricem temptato. quem
tormenta non vicerant supera-
bat voluptas. tandem celitus
inspiratus precisam morditus
linguam in osculantis se faci-
em expuit. Et sic libidinis sen-
sum succedens doloris magni-
tudo preripuit. Vide ad rusticum
secunda. C. Item. sororis maritus
cepit prodere velle quem celare
debuerat. et crudelitate quasi
pietate utebatur. Item. cupidi- C
tas hominum est avidius occulta
cognoscere. Simile super zachar

lxij. C. Item. paulo cibum et vestimenta palma prebebat. quod ne cui impossibile videatur. ihesum testor et angelos eius. quod in parte heremi que iuxta syriam sarracenis coniungitur monachum vidi qui per triginta annos inclusus ordeaceo pane et lutulenta aqua vivebat. Alter in cysterna veteri quinque caricas per dies singulos sustentabatur. Item. paulus ad anthonium. expedit tibi sarcina carnis abiecta agnum sequi. sed ceteris expedit fratribus ut tuo adhuc instruantur exemplo. Item. vos gemmis bibitis. ille concauis manibus nature satisfecit. Vos in tunicis auro textis ille nec vilissimi quidem manicipij habuit indumentum. Item. parcite saltim diuicijs quas amatis. Cur mortuos vestros auratis obuoluitis vestibus? Cur ambitio inter luctus lacrimasque non cessat? An cadauera diuitum nisi in serico putrescere nesciunt. Vide sup. math. in fine. De vita sancti hylarionis.

A Scripturus vitam beati hylarionis habitatorem eius inuoco spiritum sanctum ut qui illi largitus est virtutes michi ad eas narrandas sermonem tribuat. Simile sup. osee. A. Vtrobique magna signa fiunt. sed magis in ortulo cypri. forsan quia plus illum locum dilexerat. Non tanti atque talis viri conuersacio vitaque michi dicenda est. quia homerus si adesset vel inuideret materie vel succumberet. Item contempsit mortem ut mortem euaderet. Item. latrones ad illum. Quid faceres si latrones aduenirent. Quibus respondit. nudus latrones non timet. At illi. occidi posses. Possum inquit. sed non timeo quia sum paratus mori. Item. ad anime profectum singulos hortabatur dicens huius mundi preterire figuram. et illam esse veram vitam que presentis vite non pateretur incommoda. Item. mirentur alij signa et portenta que fecit. mirentur incredibilem abstinenciam sciendam et humilitatem. ego autem nil ita stupeo quam gloriam et honorem calcare potuisse. Vide ad saluinam. C. Item. ad paraliticam ait. In nomine domini nostri ihesu christi surge et ambula. Mira velocitas. adhuc verba voluebantur in ore loquentis et iam membra solidata ad standum hominem subrigebant. Item. in epistola ad paulinum secunda. b. sic dicit iheronimus. Beatus hylarion cum palestinus esset et in pa-

lestina viueret vno tantum
die vidit iherosolimam ut
non contepneret sancta loca
propter viciniam. nec rursus
deum loco concludere videre
tur. De vitaspatrum.
Indubitatum est vitam pri
morum triu scripsisse ihero
nimu. Sed sunt qui amplius
us extimant eu librum scrip
sisse ad fratres montis oliue
ti. qui dicitur vitaspatrum
sibiq attribuut quoddam p
hemiu quod incipit. benedic
tus dns qui vult omnes
homines saluos fieri. Et fi
nit perfecte patientie palma
requirant. Et in primo poni
tur vita iohannis heremite
que incipit. primu igitur ta
qm vere fundamentu. Et fi
nit. perrexit ad dominu. cui e
honor et gloria in secula se
culorum amen. Que non
composuisse iheronimu pa
tet per stilum. patet etiam ibi
in tertia colupna. v. sed mul
ta sunt eius gesta propter que
et similia idem puto de pro
logo. qua de re non insisto
Cotra Silere autem no
debeo q sub hac lra fui mul
tum adiutus per reueren
dum michi patrem. sed in
deuotione iheronimi cofra
trem. fratrem iohannem cor
ti ordinis heremitaru. parisi
us sententias tunc legentem.
Cum enim libros contra lucife
rianu. contra pelagianos et
contra susanna. in ytalia i
uenire non possem. ipse qui
ex profunditate sciencie hu
litate caritate et consciencie
puritate sue religionis est de
cor. iam diu audissimus in ihe
ronimi libris habendis. illos
alios q qplures quos eque
desiderabam michi comuni
cauit amanter. Quantum
autem me letificauit hec libe
ralitas et tanti viri in pmis
sa deuotione societas organo
vel calamo nequire exprime
re. et retribuere eo minus. Sit
aute sibi merces comunis
ipse patronus. Contra e
ludiu. aliter. eludiu de ppe
tua virginitate beate mari
e. De hoc libro fit mencio p
iheronimu super math. c. i.
xxvij. q. ij. genuit. in fi.
Nuper rogatus a fra A
tribus ut aduersus
libellum cuiusdam
eludij respondere
facere distuli. non quo difficu
le fuerit hominem rusticanu et
vix primis imbutu litteris
super veri assertione couin
cere. sed ne respondendo fieret
dignus qui vinceretur. Ca 3
ninam facundia seruus dni
pariter experiatur cu matre.

B Nō. Cluuius sacerdos simul
et lapcus loquacitatem facun
diam extimat et maledicere
omnibus arbitratur consciē
cie bone signū. Item. discat
aliquando reticere qui minus
didicit loqui. Igitur sanctus
michi inuocandus est spiritus
ut marie virginitatem suo
sensu meo ore defendat. Vide ifra
sup danielem. b. Itē. distincta
quadruplici fraternitate propter ob
iectionē quod xpc fratres habue
rat subdit. Imperitissime ho
minū ista non legeras et toto
scripturarū pelago derelicto ad
virginis iniuriā tuam rabiē
contulisti. in exemplū eius qui
querentibus quare dyane tē
plum incenderat respondit.
Ut quia bene non poteram
male omnibus innotescerē.
C. Item. risimus lucē prouer
biū. camelum vidimus saltantē
tem. Sicut autē que scripta
sunt non negamus. ita que
non sunt scripta renuimus. Vi
de supra matheū. li. iiij. h. Itē
cū dicis mariam virginem
non permansisse. ego michi
plus vendico. etiam ioseph fu
isse virginem per mariam. ut
ex virginali cōiugio virgo fi
lius nasceretur. Item. vir
ginis diffinicio est sanctam
esse corpore et spiritu. quia ni
chil prodest carnem habere vir
ginē si mente quis nupserit.
Et infra contra iouinianū
sic dicit. Illa virginitas hos
tia xpi est cuius nec mentem
cogitacio. nec carnem libido
maculauit. Item. uxor ad D.
speculum pingitur et in con
tumeliam artificis conatur
pulchrior esse quam nata est.
Vide ad marcellam. e. d. I
tem. ubi tympana pulsant
tibia clamitat. lira garrit.
cymbalum concrepat. quis
ibi dei timor. Item. quam diu
in coniugio debitum reddi
tur orandi pretermittitur instan
cia. Idem contra iouinianū
l°. Item. ideo silua succres E.
cit ut postea recidatur. ideo
ager seritur ut metatur. Iam
plenus est orbis. terra nos nō
capit. cotidie bella secant. mor
bi subtrahunt. naufragia
absorbent. et nichilominus
de terrenis litigamus. I
tem. tu veritate superatus
ad detractiones et maledic
ta recurris. Sic mulierculę
facere solent. que victoribus
dominis male optant in angu
lis. Illic dico peruenient glorie
mee tua forte cōuicia cum eo
quo marie detraxisti ore me
laceres. ¶ Contra hereticos
ex regulis diffinicionū. Est
sciendum quod propter spem inueni
endi hunc librum causatū

a libro sententiarũ ut infra
dicam. fuit huius operis pu
blicatio fere uno lustro tarda
ta. in originali, spatio hic di
misso. si quo haberet unitas
de qua est libri sermo concede
ret. Nouissime autem scilicet
currentis anni quadragesi
misexti die penultio a prox
imo dicto patre reuerendo
librum recepi. quem per an
norum curricula meis preca
bus quesitum nupercime
de scocia se asseruit recepisse.
In libris ergo scribendis ser
uato solito ordine hic locet
in iam scriptis. si spatiũ car
te non recipit glutino uel
filo alia carta iũgatur. uel
hic signatum locetur ĩ fine.
A Omne quod est aut in
genitum est. aut ge
nitum. aut factum.
ꝛc. Que habes ad litterã primo
libro sententiarũ. distĩc. ix. c
fi. Et in precedentibus habe
tur etiam de uerbis huius
3 libri. Per gradus quosdam
ut fides proficiebat. ita et do
na diuino munere collata
credentibus conferebantur
B Nunc ꝑpositorum mores sin
gulis rebus substantiam qꝺ
subsistentiam destinemꝰ et
singula doceamus exemplis.
Item. quomodo que nascũ
tur crescunt utiqꝫ et q̄ creue
rint sciunt. crescentes autem
nesciũtur. numquid pũcta eta
tum per dies indulta singu
los scientia comprehendunt
humana. Si ergo est in reb
humanis quod factum scias
fieri autem nescias. cur et
filiũ non ita natum scias
ut cepisse nescias. Item. oẽ
quod est aut ignis est. aut a
er. aut aqua aut terra. Ille
de quibus diximꝰ nullum ex
hijs est. Item. multa sunt C
in rerum natura que ita cõ
nexa sunt. aut cum aliud ĩ
alio sit. ita inseparabilia sint
ut a se inuicem deesse non pos
sint. ut color substantijs. ut
quantitas et numerus et di
uerse qualitates. Itẽ. si na
ture reddatur ꝓprietas ut risꝰ
homini. ut hynnitus equo.
aut mugitus boui. ita et di
uine nature si reddas quod
ꝓpriũ est. ꝓpriũ autem dei est
non cepisse. sicut et ꝓpriũ est
oĩm que sunt cepisse. inueni
es filiũ non cepisse. Item.
reddas heretice quod docuit
spiritus. redde ut fides non
sit mihi sapientia hominũ.
et heresis non erit. et ne diu
tius ĩmorer. ueniamus ad e
a que nobis tanq̃ murum
ferreum opponere consueue
runt. Item. in nominibus D.
ex hominũ sapientia uenien

tibus imoram. et non in hys
que scriptura signauit dicen
do patrem et filium et spiri
tum sanctu esse credendum.
Item. respice arborum semi
na, pecudum ferarum volucrum
hominumque naturas. respice
et eorum opera. aut hominum
habitacula. aut cubilia fera
rum. aut nidos auium. aut a
pum cellas. aut promptua
ria formicarum. aut antra a
ranearum. vel omnium gene
rum secreta. atque in hys que
dixi eorum opera considera.
nunquid similia sunt substan
tie eorum que vel generant vel
generantur? Item. licet suffi
ciant que dicta sunt de inse
parabili spiritus sancti natu
ra. tamen ad edificationem
intelligentie nostre diucius mo
rari desidero phisicis prola
tis exemplis. quibus facilius
raciones inquirentes credere
E consueuerunt. Item. vides ut
frequenter ediximus secundum for
mam nature composite de in
composita intelligencia edo
ceri. Item. vides vnam huma
ni corporis substanciam of
ficiorum varietate diuersam.
que dum actibus differunt
non possunt nisi plura esse
que plura sunt. Contra
iohannem episcopum ihero
solimitanum. et rufinum origenis
assertorem. requisitus a pam
machio.

Si iuxta apostolum pau A
lum quod sentimus
orare non possumus
ac proprie mentis cogitacionem
sermo non explicat. quanto
magis periculosum de alte
rius animo iudicare. et sin
gulorum dictorum ac verborum
inuestigare ac proferre racio
nem. Totumque nostre par 3
uitatis testis est monasteri
um. Non. Nosti pamachi me B.
nec impacientie nec temeri
tatis posse reprehendi qui post
triennium loquor. Item. que
ista simplicitas quasi super
oua et aristas inter theatra
les prestigias pendente gra
du incedere. ubique dubius. u
bique suspectus. Item. olim in
scolis didicimus. nostra aduer
sus nos dimicat armatura.
stultum est frustra infamiam
sustinere. Obicitur eius cri
men cuius non habet conscien
ciam. et crimen quod totum
pendet in verbo negat confiden
ter. ut libere faciat inuidiam
aduersario suo. Et infra. Re
sponde ad singula. et per e
pistole eius gradere vestigia.
nec puncta quidem nec api
cem calumpnie transeas. Item. C
non eque inimici audiunt et a
mici. qui inimicus est etiam

in scirpo nodum querit. Ami-
cus etiam praua recta iudicat.
Nunquam de amicorum iu-
dicio glorieris. Illud verum
est testimoniū quod ab īuita
voce profertur. Item. tolle
occasionem volentibꝫ occasio-
nem. Itē. vetus narrat his-
toria. quidam cum diserte di-
ceret cum impetu et volubi-
litate verborū. causamq; om-
nino non tangeret. prudens
auditor et iudex bene inquit
bene. sed quo istud tam bene.
Imperiti medici ad omnes o-
culorum dolores vno utunt
collirio. Qui arguitur de plu-
ribus et in diluicione crimi-
nū aliqua pretermittit. quic-
D. quid tacuerit confitetur. I-
tem. quasi auribus lupum
apprehendens nec tenere po-
tes. nec audes dimittere. I-
tem. homo sacrilegus et ydo-
lorum cultor solebat ludens
bt̄o pape damaso dicere facite
me romane urbis episcopū
et ero protinus xp̄ianus. I-
tem. fides pura moram non
patitur. cum apparuerit scor-
E. pio illico conterendus est. I-
tem versatur in causam an
se īuicem trinitas videat. In
eius laudes ceteras euagaris.
Horas in hijs que nullus in-
quirit. Auditorem aliorsum
trahis. ut quod querimus nō
loquaris. Ad confessionem fi-
dei postularis et tu disertissi-
mos tractatus tuos nolentibꝫ
ingeris. Et infra. Cur tu ob-
missis super quibus est pug-
na. de loco certaminis egredi-
ens in peregrinis et longe ali-
enis disputacionibus īmora-
ris. Vide contra rufinū E. I-
tem. quid necesse erit ut in
vno ecclesie tractatu de cunctis
tractatibus homo non satis e-
loquens disputares de trinita-
te. de assūpcione dominici cor-
poris. de cruce. de inferis. de ā-
gelorum natura. de animarū
statu. de resurrectione saluato-
ris et nostra. Vbi sunt veteres
ecclesie tractatores. qui singu-
las questiones has explicare
multis voluminibus non po-
tuerunt. Vbi electionis vas. tu-
ba euangelij. rugitus leonis
nostri. tonitrus gencium. flumē
eloquencie xp̄iane. qui miste-
riū retro generacionibus igno-
tum. et profundum diuiciarū
sapiencie et sciencie dei magis
miratur q̄m loquitur. Vbi y-
sayas virginis demonstrator
qui in vna questione succum-
bens ait. generacionem eius
quis enarrabit. Repertus est
seculis nr̄is grandis homun-
culus. qui de cunctis ecclesie
questionibus vno lingue ro-
tatu sole clarius choruscaret.

Gorgiā leonciū cuncti philoso
phi et oratores lacerant. qd au
sus sit publice sella posita pol
liceri responsurum se de qua
quisqz interrogare voluisset.
Valerius eū cōmendat et di
cit eum per grecos honoratū.
li. viij. c. ultimo ante finem.
Item. nisi me honor sacerdotij
et veneracio nominis infrena
ret vociferacione et īdignacōe
verborum de tua narracione
K conquererer. Item eiusdem e
loquencie est et pauca multis
et multa paucis verbis dicere
posse. Item. manicheum no
minare pollucio est. Hic inter
ponitur c. nasci de adulterio.
cuius fini continuatur. Si offe
sa est nasci in corporibus hu
manis. quomodo ysaac. samp
son. iohannes baptista de pmis
sione nascuntur? Post que se
quitur pulcherrimus et prolixus
tractatus de resurrectione car
nis. Itē. ego libere dicam. et
qmqz torqueatis ora. trahatis
capillum. applaudatis pede. iu
deorum lapides requiratis. fi
dem ecclesie apertissime confite
G bor. Item. quid enī habuit
pudicicia qui non habuit sex
um. per quem cōmitti potue
rit impudicicia. Quis enim
lapidem coronauit qz virgo p
mansit. Item multo minus est
restituere quod fuit quam (...)

si de infantulis et senibus in
perfecti viri etatem resurrecti
o fiat. cum de limo terre abs
qz ullis earum incrementis
homo consūmatus factus sit.
Item. nemo falso verum pro
bat. Et infra. Dic michi acu
tissime disputator tantam
terre magnitudiēz super nich
ilum et super aquarū incerta
librari. an dnm transire per
clausam portam et creatum
cedere creatori. quod maius ē
credis. quod minus est calūp
niaris. Petrus super aquas ā
bulat. graui et solido corpori
mollis unda non cedit. Itē H
quomodo fluuius in aere dis
soluitur et cera ad vicinia ig
nis liquesat. ita dissipantur
qui semper ecclesiastice fidei re
sistentes per homines simpli
ces eandem fidem inquietare
conantur. Itē. si de me et ps
bitero vincencio dicis qd scin
damus ecclesiam. satis mul
to tempore dormisti. qui
post annos xiij nūc excitatus hoc
loqueris. Viuis habitaculum.
sepulchrum mortuis negat
et qui fratrū exilia postula
uit. et ponit multa talia.
Contra iouinianum libros
duos. de hoc xxvij. distinc. Si
nupserit. Et ca. si. de peni.
dis. secūda. Si enim inquit et c.

A Paucā admodum dies sūt
q̄ sancti ex urbe fratres.
3 Vicialius maiores tui
pictagore continenciā. q̄m sub
consulibus epicuri luxuriam
B suscepperint. Nō. Non est con
tentus humano more loqui.
alcius quiddam aggreditur.
Et infra. Exceptis testimonijs
scripturarū que mutare non
ausus est. reliquus sermo pa
riter omni materie cōuenit.
quia nulli cōuenit. Item. cū
minora maioribus coequant
minoris comparacio maioris
iniuria est. Itē. balista quan
to plus retrahitur tanto for
cius mittitur. Non est dāp
nosa dilacio ubi cercior sit ex
C. dilacione victoria. Item.
quomodo qui ignem tetigit
statim adurit. ita et viri
tactus et femine naturam
suam sentit et diuersitatem
sexus intelligit. Vide in mi
raculis de monacho et sorore.
Et hic interponitur xiiij. q. i.
quod precipitur. zz. q. v. Qui
sitit. ꝺ Si nupserit. et c. virgi
nes. xxi. q. i. quomō virginibꝫ
zi. dis. ab exordio. Item. ex
cepto petro non legitur de a
lijs apostolis ꝙ uxores habu
erint. cūmqꝫ de vno sit dictū.
de alijs tacitum. debemus in
telligere illos sine uxoribus
fuisse. Item. inter duodecim

vnus eligitur. ut capite consti
tuto scismatis tolleretur occasi
o. Vide supra ad euandrū. b. Hic
interponitur zz. q. v. tunc sal
uabitur. et zi. dis. si laycus. I D
tem. si omnes virgines fuerīt
quomodo stabit genus huma
num. Par pari referam. Si ō
nes vidue fuerint vel in ma
trimonio continentes quo
modo stirps mortaliū ꝓpaga
bitur. Et si cuncti sint philo
sophi agricole non erunt. Si
agricole non oratores. non
iurisconsulti. non aliquarū
artiū preceptores. Si omnes
principes ubi miles. Si om
nes caput ubi membra. No
li timere ne omnes virgines
fiant. Difficilis res est. et ideo
rara. Multi vocati pauci elec
ti. Vide contra vigilanciū. za
C. Itē. omnes virtutes spiri
tus quasi solidissimū et subli
me fundamentū continencia
sustentat ~~sustentat~~ et protegit.
Interponitur. c. hoc solū. zi. q.
v. Item. artinixia uxor mau
soli regina carie defunctum
maritum semper amauit
ut viuū. cui mire magnitudi
nis et pulchritudinis extrux
it sepulchrum. in tantū ꝙ usqꝫ
hodie preciosa sepulcra mau
solea nūcupant. Item. ~~uxorē~~ E
uxorem pauperem alere diffi
cile est. diuitem ferre tormentū.

Equus asinus bos urceolus fic-
tilis probantur priusquam eman-
tur. sola uxor non ostenditur
ne prius displiceat quam ducatur.
Item. infida custos castitatis
necessitas. et illa vere pudica
cui licuit peccare sed noluit. Pul-
chra cito adamatur. feda facile
concupiscit. Difficile custoditur
quod plures amant. Molestum
est possidere quod nemo habe-
re dignatur. Item. sapiens
numquam solus est. habet secum
omnes qui boni sunt et fue-
runt. et animum liberum quo-
cumque vult transfert. Quod cor-
pore non potest cogitatione com-
plectitur. Et si hominum inopi-
a fuit loquitur cum deo. nec
umquam minus est solus quam cum
solus fuerit. Que senectutis
auxilia sunt nutrire domi. que
quia post te forte moriatur. aut per-
versissimis moribus sit. aut
cum ad maturam etatem ve-
neris tarde ei videaris mori.
Heredes meliores et certiores
sunt amici et propinqui quos iu
iudicio eligas. quam quos velis
nolis habere cogaris. Legimus
moysen et samuelem filiis su-
is alios pretulisse. nec putas-
se liberos quos videbant deo
F displicere. Item melancius
contra gorgiam. Hic vobis
de concordia precipit qui se ux-
orem et ancillam tres in una

domo concordare non potest.
Emulabatur cum uxor ancille
pulchritudini. et castissimum
virum cotidie iurgiis exagita-
bat. Item. in lā urbe semibar-
bara et in solitudine posita
moris est ut nurus altera die
socrum ollam mutuam pos-
tulet. quod illa statim negat
ut sciat illud verum esse teren-
tii. quod consulte et ambigue
protulit. quod est hoc. omnes
socrus oderunt nurus. Idem super
micheam. 2°. ubi post hec verba
terentii dixit iheronimus. c. Ori-
go. 32. q. iiij. Et ibi precedit quia a-
mor forme. rationis oblivio
est. et infamie proximus. et hoc
pulchre prosequitur. Item. be-
ne est liberis quibus necdum
de matre erubescendum nec de
patre dubitandum est. Item. G.
captivitatis nulla maior ca-
lamitas est. quam aliene libi-
dini trahi. Item. multa sunt
que per se clara ingenia et vi-
ros illustrant. mulieris proprie
virtus est pudicicia. Item. ip-
sius primi libri tres ultime
carte plene pulchris exemplis
virginitatis. viduitatis. coniu-
galis amoris et de oneribus
matrimonii. toto notabiles.
ubi inter cetera dicitur quod ux-
or tunc se dominam reputat cum
adversus viri fecerit volun-
tatem. Et de socrate per uxorem

xantipe post conuicia aqua i-
munda perfuso. qui id solum
dixit quod sciebat hoc futurum
quod ista tonitrua sequeretur y-
H ber. Sequitur liber secundus
quo prosequitur secundam que-
stionem iouiniani. In cuius prin-
cipio est ca. Si enim. de. pe. di.
ij. Et c. quis ignoret. 32. q. 4.
Denique prosequendo terciam
questionem. ponit de quibus-
dam medicamentis et de diuer-
sis moribus quarundam nacio-
num cibis et de immundis et impi-
is valde horrendis diuersarum
nacionum actibus. Item. esus
carnium. potus vini. ventrisque
saturitas seminarium libidinis
est. per quinque sensus quasi per
quinque fenestras viciorum ad
animas est introitus. Item.
sensus corporum quasi equi
sunt sine racione currentes.
Anima vero in aurige modum
retinet frena currencium. Et in-
fra. Sine quatuor sensibus
viuere possumus. sine gustu
impossibile est humanum cor-
pus subsistere. Sed adesse de-
bet racio. ut tales et tantas
sumamus escas quibus nec
corpus oneretur. nec libertas
animi pregrauetur. Et infra.
Tolle epularum et libidinis
luxurias. et nemo queret di-
uicias quarum usus. aut
in ventre aut sub ventre est.

Qui egrotat non recipit sa-
nitatem nisi tenui cibo. et cas-
tigato victu. quibus igitur ci-
bis recipitur sanitas. et serua-
ri potest. Hic interponitur. 31.
di. luxuriosa. et de con. di. v. ne
tales. et c. legimus. Item. Dy- I.
ogenes qui duplici pallio contra
frigus. et pera pro cellario u-
tebatur. manens in dolio io-
cabatur se domum habere vo-
lubilem. et se cum temporibus
immutari. Ubicumque enim sol in-
clinabat. dyogenis pretorium ver-
tebatur. Dicitur autem fuisse
potencior alexandro. et huma-
ne nature victor. Qui eciam
videns puerum concaua manu
bibentem. cyphum ligneum
quem habebat elisit dicens. nes-
ciebam quod natura habebat po-
culum. Vide supra in vita pau-
li. d. Item. quoscumque formosos ca-
lamistratos crine composito.
vel buccis rubentibus videro.
de tuo armento sunt. et inter
tuos grinniunt. De nostro gre-
ge tristes. pallidi. sordidati. et qua-
si peregrini huius seculi. licet
sermone taceant. habitu loquun-
tur et gestu. Item. ne glorie-
ris quod multos discipulos ha-
bes. Filius dei docuit in iudea
et duodecim illum tantum se-
quebantur. Phariseorum autem
doctrine omnis populus ap-
plaudebat. Vide supra abacuc.

Contra luciferianum altercacio eius et orthodoxi

A Proxime accidit ut quidam luciferi sectator
cum alio ecclesie alūpno. Noui eos facilius vinci
3 B posse qm̄ persuaderi. Ro. Nescis laycos et clericos vnum habere xp̄m. cur eū nō reciperet clericos qui recipit laycos penitētes. Hic interponitur. c. Sicut
cristus .j. q. i. Item. nulli contigit pphetarum quod scilicet iohanni annūciare xp̄m et digito demonstrare. Item. si priorum meminisses scires tibi iam esse responsum. sed dum amorem contradicendi sequeris a q̄stionū lineis excidisti. more quorundā loquaciū qui cū disputare nesciūt tamen litigare non sinūt.
C Itē. quicūq; ex litteratis ordinantur illud habent cure quomodo scripturarum medullas ebibant quomodo aures populi dogmatorum flosculis mulceant. Itē. aduersarius vincitur. discipul9 edocetur. Item orthodoxus dicit quia tu pacem cū scuto petis et nos oliue ramū gladio inserim9.
D Item. conuēiat vnusquisq; cor suū et in omni vita sua īueniet qm̄ rarū sit fidelē aīam īueniri. ut nichil ob glē cupiditatē faciat. Neq; ei sta
tī q̄ ieiunat deo ieiunat et extēdēs
paupi manū xp̄o fenerat. Vicina sunt vicia virtutibus. Difficile est deo tantū iudice esse cōtentū. Item. diu scelera non latēt et cycatrix male obducta in corpore pure disrumpitur. Item. non cogeret penitere si non esset penitentibus veniam cōcessurus. Itē. ad omnem heE
reticum sic mater ecclesia loquitur. Si in sinu meo natus. si uberum meorū lacte nutritus aduersum me gladium leuas. redde quod dedi et esto si potes alter xp̄ianus Meretrix sum sed tamen mater tua sum. Non seruo vni9 thori castitatem. talis eram quando conceptus es. Item. nec sibi blandiantur si de scripturarum capitulis videntur sibi affirmare quod dicunt. cum et dyabolus de scripturis aliqua sit locutus.

Cōtra montanū ad marcellam de fide et dogmatibus

Testimoīa q̄ de iohānis euangelio congrega- A
ta tibi quidam montani sectator ingessit. Quid 3
sentirem a me volueris sciscitari. Ro. Si ap̄lus petrus super quem deus fundauit ecclesiam. illo tempore pphecīā et promissionē dn̄i impletam esse cōmemorat. quomodo possum9 nobis tempus aliud ven

ducare. Item. nos secundas
nuptias non tam appetimus
quam concedimus. paulo iubente
ut vidue adolescentule nubant.
illi in tantum scelerata putant
coniugia ut quicumque hoc fecerit
adulter habeatur. Item. illi
pene ad omne delictum eccle
sie obserant fores. nos cotidie
legimus malo penitenciam pec
catoris quam mortem. etc. Rigidi
autem sunt non quo et ipsi
peiora non peccent. sed quod illi
erubescant confiteri peccata qua
si iusti. nos dum penitenciam
agimus facilius veniam pro
C meremur. Item. hec coargu
cione non indigent. perfidiam
ipsorum exposuisse superasse
est. Vide ad thesifontem. D.
Contra pelagianos libros
tres. et est dyalogon.

A. Scripta iam ad thesifon
tem epistola in qua ad
interrogata respondi.
B. Ut cuius in ceteris auctorita
te ducimini etiam in hac par
B te errorem sequamini. Nota
Hic liber quem nunc cudere ni
timur socraticorum consuetudinem
conseruabit. ut ex utraque par
te quod dici possit exponatur et
magis perspicua veritas fieret.
cum posuerit unusquisque quod
senserit. Item. scitote me numquam
hereticis pepercisse. sed omni
studio egisse ut hostes ecclesie
mei quoque hostes fierent. Item.
Iouinianus romanam fidem me
absente turbauit tam elinguis
et sermonis putidi. ut magis
misericordia dignus fuerit quam
inuidia. Item. hoc differendum C.
est. ne dum questiones questio
nibus inserimus. obscuram in
telligentiam audientibus relin
quamus. Vide de homine perfec
to. D. Item. miror hominem pru
dentem testimonium quod contra
se faciat posuisse. Item. diui
tes ingressi sunt regna celorum.
quia ipsis diuiciis ad bona uten
tes opera diuites esse desierunt.
et dispensatores magis dei quam
diuites appellandi sunt. Item. D.
hec est vera sapientia imperfec
tum se nosse. atque ut ita loquar
cunctorum in carne iustorum in
perfecta perfectio est. Vide ad da
masum. v. C. et ad thesifontem i. fi.
Item. quod dicitur omnes ha
bere virtutes eum qui unam ha
bet. intelligitur participacione
non proprietate. Necesse est enim ut
singuli in quibusdam excellant.
Item. michi cure non est quid
aristotiles. sed quid apostolus
doceat. Item. leuia leuibus gra E.
uia grauibus comparantur.
nec ferula dignum vicium est gla
dio vindicandum. nec ferula quod
dignum est gladio. Vide in exposi
cione fidei. b. Item. verus equus
temporum spacia transuolat.

pictus parieti heret in cursu. Item. non de aduersario victori-
am. sed contra mendacium quere-
F rimus veritatem. Item. si ini-
micos quasi proximos diligo
amicis quid amplius exhibeo
Item. libro secundo. quamuis
alijs vicijs carere possimus. ypo-
criseos maculam non habere
aut nullorum aut paucorum
est. Item. voluntas non discu-
tienda. sed cum graciarum ac-
G. tione pacienda est. Item. nul-
lus intrepidus vadit in iudi-
cium domini habens conscien-
ciam peccatorum. Item. qui cau-
tus vel timidus est potest ad
tempus vitare peccata. qui se-
curus est de iusticia repug-
nat deo. illiusque auxilio desti-
tutus insidijs hominum patet. Vi-
de ad cyprianum. C. Item. libro
tercio. In dogmatibus et ques-
tionibus differendis non per-
sona sed causa querenda est.
H Item. iusticia dei clemencia
custoditur. ut nostrum sit roga-
re. illius tribuere quod rogatur.
Illius incipere. illius perficere.
nostrum offerre quod possumus.
illius implere quod non pos-
sumus. Vide sup zachariam. C.
Item. da michi hominem qui
non esuriat. nec siciat. nec al-
geat. nec doleat. nec difficul-
tate corporis torqueatur. et e-
go concedam tibi hominem

nil aliud posse quam de virtuti-
bus cogitare. Item. quantum
inter se distant pertinacia et
perseuerancia. parsimonia et
frugalitas. profusio et libera-
litas. prudencia et calliditas.
fortitudo et temeritas. caute-
la et timiditas. quorum alia
ad bona referuntur alia ad ma-
la. Item. anthonius orator I.
egregius in cuius laudibus tu-
llius personat. disertos aut se
vidisse multos. eloquentem ad-
huc neminem. Noli ergo michi
oratorum. non tuis floribus
ludere. per quos solent impe-
ritorum et puerorum aures decipi.
sed simpliciter dic quod sentis.
Item. augustinus nouos de
hoc tuo nomini cudisse dicitur
libros. qui nondum in nos-
tras venere manus. Unde su-
persedendum huic labori cen-
seo. ne dicatur michi id oracij.
In siluam ne ligna feras. Aut
enim eadem dicemus ex super-
fluo. aut si noua dicere volu-
erimus a clarissimo ingenio oc-
cupata sunt meliora. Con-
tra rufinum presbiterum aquilegie.

Lectis literis prudencie. A.
Si pacem desideras 3
arma depone. Blan-
dienti possum acquiescere. non
timeo cominantem. Sit in
nobis vna fides et illico pax
pax sequetur. Non. non cosi- B

dero quid tu merearis. sed qd me deceat. Item. quia minaris interitum nisi tacuero. respondere compellor. ne videar tacendo crimen agnoscere. et lenitatem meam consciencie male signu interpreteris. Item. cuius prudencie est dare alijs exemplar quod non emendaueris? Ite. oblitus es veteris prouerbij mendaces memores esse debere. Item. mala ostendere interdum no est docentis. sed vitantis. ut caueat lector non ut sequatur errores. et ut nota contepnat que nonnuqua ignota miracula sunt. Vide supra ad algasiam. questioe. vij. Item. si erubescas eloqui. scribe saltim ut nos procacitatis prius sermo conuincat. Item. quid vulneribus tuis prodest si ego fuero vulneratus. An solacium percussi est. amicu secu videre morientem? Ite intui in ierosolimam vidi multa miracula. et que prius ad me fame pertulerat. oculorum iudicio comprobaui. Item hoc solum prudencie tue dixisse sufficiat ut caueas in alterum dicere quicquid statim in te retorqueri potest. Vide supra in documetis ubi ad eusebium. Item. multa poteram pandere. sed plura reseruare volui qm referre. Et infra. Quo non erumpit semel effrenata audacia. Vide ad pama. et marcella. ij. q. Et supra. Miror quo pudore immo qua impudencia neges quod verum esse non ambigis. Ite. magistroru non sunt imitanda vicia sed virtutes. Item. ea taces ad que omnes flagitant. ad illa respondes que nullus inquirit. Vide contra iohanne epm C. Ite. peccare hominis est. insidias tendere dyaboli. Item. dic oro te. celandas scedulas scripseras an prodendas. Si ut celares cur scripsisti. Si ut proderes cur celabas. Vide ad pama. et marcel. 2a. b. Item. scribebatur michi de urbe. a viris in xpo precipuis. responde criminanti ne si tacueris consensisse videaris. Item. bona et mala suo imputantur actori. Ite lesus amicicie tue iura seruaui. et quantu in me fuit sic me defendi ut te no accusarem. Item. hic memoriter tenendo precepta doctoris. ingenio pro libris utebatur. Item. hic interpoit seu interserit dicta pitagore fugienda sunt omnibus modis et abscindenda. etc. Et quedam enigmata aristotilis. stateram ne transilias. igne gladio ne fodias. Ite. canes latrant pro dominis suis et tu

non vis latrare pro xpo. Item
vis me tacere ne accuses. depo
ne gladiū et ego scutum abi
ciam. In uno tibi consentire nō
potero. ut parcam hereticis ut
me catholicum non probem.
Si ista est causa discordie. mo
ri possum, tacere non possum.
Et supra. si aliter amicus tuus
esse non possum. nisi et amicus
hereticorū fuero: levius tuas ī
imicitias q̄m illorū amicitias
sustinebo. Contra sabinia
num dyaconem lapsum cum
monialis.

A Samuel quondam luge
bat saulem. quia peni
tuerat dominū q̄ unx
ʒ isset eum. Maledictioni prox
ima cuius consummacio in combus
B. tionem. Nota. Jacenti manū por
rigo et conspersum in sanguine
ut prioris fletibus lavetur ex
hortor. Item. nichil tam ēpug
nat deo sicut cor impenitens.
solum crimen est quod veniā
consequi non potest. Itē. pa
veo miser. et tota mente cum
corpore perhorresco. ponere tibi
volens ante oculos tuos opus
C tuū. Item. in syriis et egipciis
monasteriis virgo et vidua q̄
se deo voverint: crinem monas
teriorum matribus offerint dese
candum. non detecto sed vela
to et ligato capite incessure.
nec hoc quisq̄m preter tonden
tes novit et tonsas. nisi q̄ q̄a
ab omnibus fit pene nescitur
ab omnibus. Item. non doleo
de maledictis. Quis enī nes
ciat nichil nisi flagiciosum tu
o ore laudari. In hoc plango
q̄ tu ipse non plangis. Item.
solemus mala domus nostre
nescire novissimi ac liberorū
et coniugum vicia vicinis ca
nentibus ignorare. Idem con
tra iovinianū primo circa fi
nem. ubi de metela uxore sille.
Item. non timuisti in illa do D
mo adulteriū facere. ubi sine
iudice vir lesus ulcisci se pote
rat. Cōtr susanā v̄gīē cōsecrā
obiurgaciones de suo lapsu.
Hanc frater guigo negat fuis
se iheronimi. Unde ad celanciā
in titulo. In speculo historiali
dicitur cōtractim.

Puto levius esse crimē A
ubi homo peccatum
suū ultro confitetur.
Michi graciam de tuo fon ʒ
te prestari cupio et in eternū
tibi adherere domine deus
meus. Nota. Vulnus tumidū B.
q̄uis fuerit grave dum ap
tum fuerit evaporans prestat
refrigeriū passioni. Itē. vere
captivitas est: ubi anime pec
cato captive ducuntur. Item
quid primū. quid ultimū dicā.
Bona referam que perdidisti:
an mala defleam que inve

C nisti. Item. quociens dico er
ras totiens ingemiscas. quia
non es quod fuisti. Item. a
peri oculos tuos si potes. eri
ge frontem si audes. et aliquē
sanctorū diligenter intuere. nō
ne faciem tuam consciencie cō
missum tamq̄ plumbum idi
nat et deprimit. Itē. reuera
non potest caro corrūpi nisi
mens fuerit ante corrupta. Re
manebit ergo in crimine aīa
que carnem precedit in crimi
D ne. Item. dices vim passa sū.
Respondebit susanna cui⁹ no
men fallaciter baiulas. q̄ in
ter duos presbiteros et iudices
pariter posita vinci non potu
it. quia noluit. Item. solet fa
ma subsequi factum tuum au
tem malum fama p̄uenit. alit
uenit. Item. penitencia neces
saria est. que aut equet crimē.
aut excedat. Extima te mortu
am sicut es. et quomodo reui
E uiscere possis excogita. Itē.
grandi plage alta et prolixa
opus est medicina. Item. nec
tibi de multitudine similium
peccanciū blandiaris. quia mul
titudo sociorum impunitatem
criminis non facit. Contra
vigilanciū.
A. Iustum quidem fuerat nequa
qm̄ tibi litteris satisfacere. qui
tuis auribz credidisti. Neqz enī
scrupule acquiesces qui diui
no sermoni non accōmodasti
fidem. Tribuat tibi xp̄c ut 3
audias et taceas ut intelligas
et sic loquaris. Nō. parū est B
te scire quod nescias. prudentis
hominis est nosse mensuram su
am. nec zelo dyabolico conicta
tum imperitie sue cunctū orbē
testem facere. simile in exposi
cione symboli. a. Item. non e
iusdem hominis et aureos nū
mos et scripturas probare. de
gustare vina et apostolos vel p̄
phetas intelligere. Itē. solus es
catho romani generis disertis
simus. qui testimonio tuo et
prudencie velis credi. Item. C
meipsum arguo qui alterius
potius acquieui qm̄ meo iu
dicio. et oculis aliud cernenti
bus. aliud scedule credidi qm̄
uidebam. Itē. meam īiuriā
paciencer tuli. impietatem cō
tra deum ferre non potui.
Contra eundem ad riparium. Et de hoc xxiij. q. viij. legi.
Acceptis primū lr̄is tu A
is lr̄is non respondere
superbie est. responde
re temeritatis. Arbor que nō 3
facit frūm bonū excidetur et in
ignem mittetur. Nō. Vigilā B
tius per antifrasim vocatur
hoc nomine. quia dormitan
tius rectius diceretur. Item ho
noramus reliquias martirū
ut eorum cuius sunt martires

adoremus. Honoramus seruos
ut seruorum honor redundet
ad dominum. Item. miror epis-
copum in cuius perrochia pres-
biter esse dicitur acquiescere fu-
rijs eius. et non virga aposto-
lica et ferrea confringere vas
inutile et tradere in carnis inte-
ritum ut spiritus saluus fiat.
C Item. quicquid amens loqui-
tur. vociferatio et clamor appellan-
dum est. Item. forsan reprehen-
des cur in absentem inuehar. Fate-
or tibi dolorem meum. tantum
sacrilegium patienter audire non
possum. Hic interponitur c. le-
gi. xxiiij. q. viij. Item. plura dic-
tare volueram si non epistola-
ris breuitas tacendi nobis pu-
dorem imponeret. Contra
eundem. requisitus a ripario
et desiderio. iij. De hoc xvi. q. j.
monachus non.

A Multa in orbe monstra
generata sunt. Centau-
3 ros et syrenas etc. Et
nisi tumentes uteros viderint
feminarum maritos earum xpi
ministerio arbitrantur indig-
B nos. Nota. Hec dolentis magis
effudi animo quam ridentis dum
me cohibere non possum et in-
iuriam apostolorum et martirum
aure nequeo surda transire.
Item. de choreis attendendis
in die ex deuotione et ut vigi-
lemus in tenebris satis ponit

Item. semel fecisse bonum est.
non potest malum esse. si frequen-
cius fiat. Item. rara est virtus C.
virginitatis. nec a pluribus
appetitur. Vide contra iouini-
anum. d. Hic interponitur c. mo-
nachus. Item. nolo spe pug-
nare victorie. ne perdam ali-
quando victoriam. Si fugero.
gladium euitaui. Si stetero.
michi vincendum est aut ca-
dendum. Quid necesse est cer-
ta dimittere et incerta sectari.
Aut scuto aut pedibus mors
vitanda est. Tu qui pugnas
superari potes et vincere. Ego
qui fugio non vinco in eo quod
fugio. sed ideo fugio ne vincar.
Item. nulla securitas est vici-
no serpente dormire. Potest
fieri ut me non mordeat sed
fieri potest ut me mordeat. Vi-
de ad matrem et filiam. C. et
infra super iheremiam li. v. It- D
em. quid facit monachus in
cellulis feminarum. Quid sibi
volunt sola et priuata collo-
quia. et arbitros oculos fugien-
tes. Sequitur de hiis que scri-
buntur super certos libros etc.

Super hoc sciendum quod ubi
iheronimus sua scripta per libro-
rum numerum diuisit ad no-
tabilia textus quinque capitula de-
scribentur. Et tunc lectas libros
et capitula simul et diuisim
allegare licebit.

Super abacuch quod inter
pretatur amplexus vel luctās
libros duos. ad cromaciū.

A. Rimum cromati e
piscoporum doctissi
me. scire nos cōuenit
3 Postea laudabo e
quitatem eius. et cantores cete
B ros meo carmine supabo. Nō
finis iudicij est recte iudicare.
Item. secularis iudex accep
tis muneribus condēpnat
insontem. et reum liberat.
quod interdū de ecclesie prin
cipibus dici potest. q pter
munera lacerent legem et nō
perducant iudiciū ad finem.
Itē. nullus est demonū qui
parcat. Omnes ad predam
festini venient. ante faciem ip
sorum ventus urens. quicqd
aspexerint. quicquid vultui
ipsorum obuiū fuerit. urere
C desiderabunt et perdere. Itē
absurdum est ad hoc dei dedu
cere maiestatem. ut sciat per
momenta singula qt nascant
culices vel musce. quot mouā
tur. quot pisces in aqua na
tent. Non sum9 tam fatui adu
latores dei ut dum potenciam
eius ad yma detrahim9 in nosip
sos iniuriosi simus. eandem ir
racionabiliū quam raciona
biliū prouidenciam esse dicen
tes. Item. bona est auaricia
doctoris ecclesiastici que nūq̄

saciatur multitudine sectatoꝝ.
et quanto plures discipulos
habuerit tanto magis ad doc
trine studiū concitatur. Item
libro secundo. Habet ira dei mē
suras. quantū. quanto tempo
re. et ob q̄s etiā causas et quibꝫ
inferatur. Item. vidi homi D
nes maria transire. ante po
tentū fores excubare. pati om
nia que condicio seruorum vix
patitur. ut diuicias congregēt
et aliquam accipiant dignita
tem. Que consecuti luxurie vo
luptati et iniquitati se tradūt.
et consumit luxuria quod aua
ricia congregauit. Et ad leuē
febriculam quasi latrones in
carcere peccatorū consciencia
eterna supplicia suspirabunt.
Itē. multi putant ficum vine
am et oliuā in misterio accipi
trinitatis. ut ficus pter pomo
rum dulcedinem spiritus sāc
tus intelligatur. vinea ipse xp̄c
qui dicit in euangelio. Ego sū
vitis. Oliua deus pater omni
potens. a quo cuncta illumi
nantur. et de quo lux egredit
et de quo dicere possum9. O oli
ua in lumine tuo videbimus
lumen. id est in filio videbim9
spiritum sanctū. Super ab
diam. quod interpretatur seru9
dn̄i. ad pāmachiū. Et est uniū
capitlm. de hoc xxvij. q. ij. qua p
ter.

A Cum essem paruulus
ut paruulus loquebar
3 Qui veriora et melio
ra dixerunt in illius scientiā
6 transgredere. No. ego mereri de
beo veniam quod in adolescentia
mea prouocatus ardore et stu
dio scripturarū allegorice inter
pretatus sum abdiam. Cuius
historiam nesciebam ardebat
anim⁹ cogitacione mistica. Et
quia legeram. omnia possibi
lia credentibus. ignorabam di
uersa esse carismata. litterulas
seculi noueram. et ob id puta
bam me librum legere posse sig
natum. stultus ego. Inducit exē
pla de tullio tuliano origene et q̄n
tilliano qui certa sua scripta reuocarūt.
Item. paruulus propheta versu
um supputacione. non sensuū.
Nam canticum canticorū quā
to breuius. tanto difficilius.
Itē. in interpretacione prophe
ta nostrum morem sequi debe
mus. ut primū historie funda
menta iaciam⁹. deinde si possu
mus excelsas turres. et tectorum
culmina subrigamus. Et ibi
sequitur de volatu et intuitu a
C quile. Item. legim⁹. videmus
cotidie probamus quando per
secucio contra ecclesiam oritur.
multo peiores persecutores iu
deos et hereticos in xp̄ianos
fieri quam ethnicos. Itē. facili
us captos ab ethnicis liberabis
quam hereticorum prestigijs irre
titos. Item. quia iuxta histo
riam interpretati sum⁹ et in
ter confragosos scopulos nos
tram nauiculam reximus.
spiritualis intelligencie vela
pandamus. ut domino sua re
serante misteria leti perueni
amus ad portum. Itē. petra D
petro donauit ut petra sit. I
tem. aperui os meum. sed nes
cio an illud xp̄c impleuerit.
Super aggeum quod in
terpretatur festiuus vel solēp
nis. De hoc. i. q. i. Hic populo
etc. ca. propheta.

Iheremias propheta ob A
causam piurij sedechi
e regis. Ut quicumque 3
crediderit in deum. hoc quasi
a nullo consignetur. No. Nō 6
est tempus ut habitetis in
domibus laqueatis id est or
natis et compositis. non tam
ad usum sicut ad delicias. Et
habitaculū meū sancta sanc
torum. et cherubin et mensa
proposicionis pluuijs rigabitur.
squalebit solitudine. et sole tor
rebit. Item. non est tam iniu
stus ut propter multa mala ob
liuiscatur paucorum bonorū.
De pe. d. iij. Si quando. Itē. sacer
dotum officiū est. de lege inter
rogātibus respondere. nec sim
plicitatem et ciborum conti
nenciam in magistro sufficere

nisi quod ipse facit possit ali-
os erudire. Simile sibi super
danielem. Et hic sequitur. c.
propheta. i. q. i. et ibi incipit pro-
phete. ¶ Super amos qd' in-
terpretatur portans. libros tres.
de hor. i. q. i. odit deus.
A Amos propheta qui sequi-
3 tur iohelem. ¶ Cuius
promissio lex nature
B est. ¶ Nō. naturale est ut artifi-
ces sue artis loquantur exē-
plis. et vnusquisque in quo
studio nutriuit etatem illius
similitudinem proferat. Exē-
pla ponit de nauta milite phi-
losopho oratore et poeta. Hoc
dicit quia amos pastor loqui-
tur de hys que pastoribus cō-
gruunt. Hic interponitur capit.
super tribus. de pe. di. i. ¶ Item
quicquid turpiter fit ad dei te-
refertur iniuriam. ¶ Itē. omne
flagitium si terminos pudo-
ris excesserit crimina crimini-
bus auget et semper ad deteri-
C ora procedit. ¶ Item. ubi de lau-
dibus dei dicitur historie ordo
seruandus non est. sed frequē-
ter prima facta extrema dicū-
tur. et nouissima referuntur
ad prima. Vide infra super ezechie-
lem. li. ix. ¶ Item. libro. ii. premis-
sis bonis et malis senectutis
subdit. Nullus iuxta sanctū
cyprianū diu tutus est peri-
culis proximus. sed aliud est ti-
tillari. aliud voluptatibus ob-
rui. ¶ Item. prue subrisio dici
potest cum quis irascatur et a-
pertis paululū labiis subride-
re se simulat ut ire magnitu-
dinem ostendat. Hic interpo-
nitur. c. quando vir. xi. q. iii.
¶ Item. odit malū qui non so- D
lum voluptate non vincitur
sed odit opera voluptatis. Et
bonū diligit qui non inuitus.
aut necessitate aut legum me-
tu facit quod bonū est. sed id
circo quia bonū est et ut mer-
cedem boni operis habeat. Hic
interponitur. i. q. i. odit deus.
et xxiii. q. i. odi. ¶ Item. libro
iii. Vt sepe testatus sum labo-
rem propria manu scribendi
ferre non valeo. ¶ Itē. quicūque
consanguinitate vel amici-
cia. vel eque hostili odio. vel
inimiciciis vindicando ducitur
peruertit iudiciū xpi. qui est
iusticia. et fructum illius in
amaritudinē conuertit. ¶ I- E
tem. adamas si super incudē
graui ictu feriatur prius in-
cus vel malleus vulnus ac-
cipiunt. quam adamas atteratur
nec paruulos etiam ipsius
angulos ignis obtundat. li-
ma non minuitur. sed econ-
trario limam terit et quicquid
attigerit lineis sulcat. Hic
lapis solum cruore dissoluitur
et missus in calidum sangui-

nem fortitudinē suam per
dit. Item. grandis dolor in
credibilis qz ignominia. quā
do maritus in media ciuita
te cunctis presentibus uxoris
iniuriam prohibere non potest
Itē. non est tantus dolor in
filia stuprata. q̄ntus in uxore
polluta. nec tāt9 dolor in occisa
uxore quantus in filiys tru
cidatis. Maritus enim liben
tius habet uxorem interfectā
q̄m pollui. Vide ı̄fr̄ sup zacha
F riam. Item. vetus narrat his
toria. nil fame durius. que se
pe compellit obsessos huma
nis vesci carnibus. et in suā
seuire naturam. ita ut nec
parentes paruulis parcant
liberis. et maritalis affectus
uxoris dudum amate mem
bra dilaceret. Item. quando
doctrina non erit in ecclesiys
intelligim9 perire pudiciciam.
castitatem mori. et omnes obi
re virtutes. quia non come
derunt verbum domini. I
tem. occidunt̄ et percuciūtur
magistri ut viuificent̄ disci
puli. capita diuiduntur. ut ce
G tera membra sanentur. Itē
corpora umbris ociocz marcē
tia. temptationes et estus se
culi ferre non possunt. Vide
ad eliodorum. b. Hic interpo
nitur. c. Si agam9. de pe d. i.
Item. quod a cautis viris

exponitur hoc sequendum ē.
Super cantica libros tres.
post prefacionem suppositam
que cōmunis est hys glosis
et translacioni origenis sic
incipit.
Epitalamiū libellus A
hic id est nupciale car
men. Finem non vidi.
Nō. moneo et consiliū do ō B
ni qui nondum carnis et san
guinis molestiys caret. neqz af
fectum nature materialis ab
scidit. ut a lectione libelli hui9
et eorum que in eo dicentur
se temperet. Aiūt enī apud he
breos obseruari. q nisi quis
ad etatem perfectam matu
ramqz peruenerit. libellus hic
nec in manibus teneri pmit
titur. In epistola ad alecham
circa finem. enumeratis reli
quis libris discendis per filiā
subdit. Vltimo sine periculo
discat canticum canticorū. Nō
si in exordio legit̄ vereor ne sb
carnalibus verbis spiritualī
um nupciarum epitalamiū
non intelligens vulneretur.
Item corporis et anime nos
tre palmas protendam9 ad do
minū. ut det nobis in virtu
te sua verbum. quo possim9
ex hys que scripta sunt intel
lectum sanū. et edificacionem
pudicicie aptum vel nomini
ipsius vel nature amoris os

tendere. Item. solus ille amor
probabilis est qui deo et vir
tutibus anime coaptatur. Et
infra. Nichil est quod non to
C leret qui perfecte diligit. Itē.
quotiens in corde nostro ali
quid de diuinis dogmatibus
et sensibus queritur absq; mo
nitoribus īuenim⁹. totiēs oscula
nob̄ data eē a sponso dei ver
bo credamus. Itē. spiritus
sanctus misterioꝝ formas
obtectas esse voluit in scriptu
ris diuinis. et non palam at
q; in patulo haberi. Item. hy
quibus herbarum et pigmen
torum peritia est. ferunt esse
quedam pigmenta quorū si
odorem c̄eperint nōnulla a
nimalia intereunt. alia vero
eodem odore creantur vitāq;
D recipiūt. Item. libro ij°. Boni
pastoris est studiū ut optima
ouibus pascua requirat. et ut
virentia atq; optata q̄q; nemora
ad requiē meridiani estus i
ueniat. Ibi satis quomō aīa
cognoscat seipsam. Itē. iusta
videtur esse dominatio in eos
qui capaces esse possunt ad
agnitionē et scientiam si per
desidiam negligant. in quos
iustissima est indignatio spon
si. quia scit vnius negligentiā
cedere ad dampnū multoꝝ.
Item. beate sunt ille aīe que
dorsum suū curuauerūt ut

suscipiant super se sessorem v̄
bum dei. et frena eius patian
tur: ut quocūq; voluerit flec
tat eas. Item. pulchritudo ge E
narum turturibus comparat̄.
quo per huiusmodi aues simul
et honestas vultus et alacritas
indicentur. Et infra. Turturū
est natura ut neq; masculus
preter vnam feminā adeat. ne
q; femina amplius q̄m vnū
patiatur amare. ita q; si vno
intercepto superest alter. pari
ter cum cōiuge extinctus sit
concubitus amor. Itē. in mul
tis scripture locis hoc indicat̄
q; aurum ad sensum mentem
q; reuocatur. argentū vero ad
verba vel eloquia referatur.
Item. desiderari quid non po
test si penitus ignoretur. Itē. F
libro iij°. Melius ē ut gramati
cos offendamus. q̄m legenti
bus scrupulum aliquem in
veritatis explanatione pona
mus. Hoc dixit pp̄ter arborem
mali quā nominat meli. ne
a malicia dicta putetur. Itē.
quicūq; verba mortis et interi
tus de faucibus proferūt. ipso
rum fauces sepulchra dicunt̄.
Item. nullus est qui ad etatē
peruenerit ut amare iam pos
sit qui non aliquid amat. Itē. G
ordinate in me caritatem. id est
docete me diuersos ordines cari
tatis. Item. qui omnia dispo

suit in numero pondere et mē
sura, scdm mensuram meritoꝝ
cuiusq; dilectionis temperat
libram. Item. quanticūq; de
mones ĩiecerint tela. si ĩueni
ant mentem fide munitam e
tiam si ignita sint. etiam si
cupiditate flāmis et incendys
ardent viciorum. fides plena
B cuncta restringit. Item. no
bis potest aliū sensum prediu^s
huius versiculi sermo sugge
rere. super verb. c. 2. Ecce venit
saliens in montibus transili
ens colles. Item. impossibile
est viuenti aliquid agnoscere
de occultis et ĩuisibilibus nisi
ymaginem aliquam et simili
tudinem conceperit de visibili
bus. Super danielem quod
interpretatur iudicauit me do
min9. tres libros ad pāmachiū
et marcellam. De hoc de pe. d.
i. qm̄obrem. et de v. signifi. nā
et rex. Ec.

A Contra danielem pphe
tam duodecimū librū
scripsit porphirius.
3. Querendum est quid ei respō
b. dere debeamus. Obsecro vos
pāmachi et marcella ut cona
tus meos orationibus adiuue
tis ut dn̄s et saluator pro cau
sa sua suo sensu meo ore respō
deat. Vide contra eluidiū. b. et
ad theodosiū et anacho. b. Itē
quando sancti ab infidelibus

diliguntur dei misericordie id
est. non hominū bonitatis per
uersorum. Item. non miremi
siquando cernim9 reges regibꝫ
et regnis regna succedere que
dei gubernantur. mutantur et
sumūtur arbitrio. causasq; si
gulorum nouit ipse qui om
niū conditor est. et sepe malos
reges patitur suscitari ut ma
li malos puniant. Itē. mos C
nūciorum est q̄ sua videre vo
lunt bona que nūciant. Itē.
excelsa periculosius stant. et
acius corruūt que sublimia
sunt. Item. omnem sanctam
scripturam mente percurrens
nisi me fallat obliuio. non re
perio q̄ sanctorum quisq̄m
deum cadens adorauit. Itē. D
super versu. forsan ignoscet de
us. iiij. c. Cum beatus daniel
prescius futurorū de sententia
dei dubitet. rem temerariam
faciūt qui audacter peccatori
bus indulgentiam pollicent^r.
de pe. d. i. qm̄obrem. in principio
allegat^r. Itē. magna miserie
consolacio quando in tormen
tis positus scit prospera secutu
ra. Item. libro ii°. Non teme
re nos offeramus periculis.
sed quantum in nobis est in
sidias declinem9. vide idem ĩ
fra sup ihere. v. E. Itē. vij. c. E
Ibi antiqu9 dierū sedit. Sedes
describitur ut maturitas sen

tencie comprobetur. Item. duplex officiū angelorum est. aliorum qui p̄mia iustis tribuāt. aliorum qui singulis credatibus presint. Et hic interponit c. p̄duxerat. de pe. d. i. Item. quam periculosum est de magistrorum ecclesie iudicare sententijs. et alterum alteri preferre. dicam quid vniusquisque senserit. lectoris relinquens arbitrio cuius expositionē sequi debeat. Sile de sās. ad damasum. v. C.

F Item. libro iij. Notandum est quod p. lrām hebreus sermo non habet. Item. non sufficit scire sapientiam nisi alios erudias. Tacitus enī sermo doctrine aliū non edificans mercedem ocij nō habebit. Sile sup aggeum. c. ij. Item. ibi de susanna. exclamauit voce magna. Erat vox non aeris percussione et faucium clamore. sed pudicicie magnitudine per quam clamabat ad dominū. Cordis affectus. et mentis pura confessio. et bona consciencia vocem eius fecerat clariorem.

Super ecclesiastē.

A Memini me ante hoc ut prologus libri in

3 biblia. Qui dicūt malum bonū. et bonum malum.

S No. Que videntur temporalia sunt. que non videntur eterna. Fuit verbum pauli scda ad chorinthios. iiij. in fine. Ide in epitaphio scē paule. super zachar. z. et super cantica. z. Item. causas naturasque rerum sermo explicare non valet. nec oculus ut posit rei dignitas intueri. nec auris instruente doctore ad sūmam sentenciā peruenire. Item. prima sapiēcia est caruisse stulticia. sed stulticia caruisse non potest nisi qui intellexit illam. Itē. vir sa- C

piens in scripturis laborat. libros que componit et memoriā sui relinquit. veniuntque in manus stultorū. qui frequenter secundū cordis sui prauitatem inde semen heresis capiunt. et alienos labores calumpniantur. Vide super osee. d. Item. tempus tacendi. tempus loquendi. Reor pictagoricos quorum doctrina est tacere per quinquēniū. et postea eruditos loqui. hinc originem sui traxisse decreti. Itē. inuidus aliena felicitate torquetur. Et patet inuidie gloriosus. Vide supra ad demetriā. C. et super galath. li. z. g. Itē. D

vera amicicia nullo liuore sociata in quanto augetur numero. tanto crescat robore. Item. c. ij. Melius est ancipitem diu librare sentenciam. quam in verbis facilem in opere esse difficilem. Item. c. v. Omne quod

in hoc mundo laborant homi-
nes ore consumitur. et attritū
dentibus ventri traditur dige-
rendum. Et tam diu tribuit
voluptatem qm̄ diu manet in
gutture. cum vero in aluū trā
ierit desinit inter cibos esse di-
E stancia. Item. fac tibi famā
longiorem. ut quomodo vn-
guentū nares odore delectat.
sic ad tuū vocabulum cuncta
posteritas delectetur. Item.
maioris glorie sapiens cum di-
uicijs. qm̄ tantum sapiens. Alij
enī indigent sapientia. alij o-
pibus. et qui sapiens est et nō
diues. potest quidem docere qd̄
bonū est. sed interdū non po-
test prestare quod petitur. I-
tem. eadem solis operacio li-
quescit ceram et siccat lutum.
F Vide ad elbidiā d̄ xij. qōibz I-
tem. Difficilis est accusacio in
episcopū. Si enī peccauit non
creditur. et cum victus fuerit
non punitur. Item. c. ix. vi-
des in ecclesia imperitissimos
quosqz florere. et quia nutrie-
runt frontibus audaciam. et
volubilitatem lingue consecu-
ti sunt. dum nō recogitant
quid loquantur prudentes se
et eruditos arbitrant̄ maxie
si vulgi fauorem habuerint.
qui magis dictis leuioribus
cōmouentur. Et econtrario vi-
des eruditum virū latere in

obscuro et persecuciones pati.
et non solum in populo gra-
ciam non habere. sed inopia
et egestate tabescere. Hec au-
tem fiūt. quia non est in pre-
senti meritorum retribucio
sed in futuro. Item. c. x. E-
uenit interdum. ut cum mo-
dicum sciencie quis habuerit
elatus in superbiā discere de-
sistat. et paulatim ex eo qd̄
nichil additur subtrahatur.
ut vacuū disciplinis pectus
remaneat. ferrūqz quod acu-
tum fuerit hebetetur. Item. G.
ultimo. Frequens lacrima. et
cotidiana meditacio anime
solet magis labor esse qm̄ car-
nis. Quomodo enim quod
manu et corpore fit. manus
et corporis labore completur.
ita qd̄ ad lectionē pertinet
magis mentis est labor. Su-
per ad ephesios libros tres. De
hoc xxix D. necesse. Et est scien-
dum. q in epistola scdā ad pā-
machiū et marcellam. respon-
dit ad sex que opponebantur
contra hic scripta per eū.

Si quicqm̄ est o paula A.
et eustochiū q in hac
vita sapientem virū
teneat et inter pressuras et tur-
bines mundi. Quia gracia 3
domini est cum omnibz qui
diligūt eum in incorrupcioē.
Nota. Parum eloquens sū. B

quid ad te. disertiorem lege. Non digne grecum in latinū transfero. lege grecos. si illius lingue habeas scienciam. Si tantum latinus es noli de gratuito munere iudicare. Vulgare prouerbiū est. Equi donati noli dentes inspicere. Nunquid te in ius traho. qr nostra non scribis. Item. nisi parua fuerint magna euenire non possunt. Primū non dicitur nisi secundum sequatur. Ad sūma non scandimus nisi per yma gradiatim. Vide ad desideriū. b. Et sequitur. ca. necesse. Item. libro .j. Inter sanctum et īmaculatū hoc videtur interesse quod sanctus īmaculatus quoque intelligi potest. īmaculatus vero statim non est sanctus. Item. īmaculatus qui peccatum non fecit. sanctus qui virtutibus plenus est. Item. virtutū vocabula etiam hij qui non sequūtur diligūt. Et nullus tam confessi sceleris est. ut non sapienciā et iusticiam amare se dicat. Et hic cadit cap. dupliciter. de conse. d. ij. Inter nocionē et agnicionem illud interest. quia nocio eorum est que ante non sciuimus et prius scire cepimus. Agnicio eorū est que prius scientes scire desiuimus et postea recordamur. Item inter possessionem et creacionem hoc differt. quia qui possidetur est et subsistit. Creatur. qui non erat antequā fieret. alteracio de eo quod transfertur in aliud. Item. libro ij. Pressure apud incredulos pene sunt apud fideles gloria et victoria quia vicisse aduersarios est in angustijs non cessisse. Item. mansuetudo nulla passione turbatur. et specialiter ira ira et furore non rumpitur. quam qui habuerit beatitudinē consequetur domini voce promissam. ut terram possideat. idest. imperet et dominetur corpori suo. Item. nōnulli rugata fronte dimisso supercilio verbisque trutinantis auctoritatem sibi doctorū vendicant. non quod ipsi dignū aliquid arrogancie nouerint. sed quia simplices fratres quedam vident sui comparacionē nescire. Et hic interponitur. c. nonne. 24. d. Item. non vobis molestum sit si diu in obscurioribus īmorem. Perdiximus enim inter omnes epistolas pauli hanc maxime verbis et sensibus īuolutam. Et hic interponitur. c. quociens xviij. q. v. Item. libro iij. Qui iustus est. nisi fuerit eruditus tam procul sit a sapiente iusto. quantum est stellarum fulgor a lumine firmamenti. Item.

stultiloquiū extimo non illo
rum tantum qui aliqua tur
pia narrant ut risum moue
ant. et fatuitate simulata ma
gis illudant illis quibus pla
cere desiderant. sed etiam illoꝝ
qui sapientes seculi putantur
et de rebus phisicis disputan
tes. dicunt se arenas litoris (
guttas oceani. et celorū spa
cium. terreq; punctum liqui
F de comprehendisse. Item. de
nullo sic irascitur deus quo
modo si peccator superbiat et
erectus ac rigidus non flecta
tur in fletum. nec misericordi
am postulet pro delicto. Hic
interponit. c. 32. q. 2. Sicut non
omnis. De pe. d. 1. ecclesia. 32.
q. 2. liberorum. 34. d. legant.
Item. solent sapientes exer
cituū principes ea vel maxi
me oppugnare urbiū loca q̄
parum munita sunt. ut cū
per illa irruperint facile mu
nita capiantur. Itē. dyabo
lus nomen grecum est quod
interpretatur criminator. Iux
ta hebrei vero sermonis ꝓprie
tatem deorsum fluens dici po
test. Super ezechielem qd
interpretatur robur vel impe
riū domini. libros xiiij ad
eustochium

A Finitis in ysaia xviij ex
planacionū volumi
nibus. ad ezechielem
quod sancte memorie matri
tue paule virgo xp̄i eustochiū
pollicitus sum transire cupie
bam. et extremam ut dicitur
manū operi imponere ꝓpheta
li. Et ecce michi subito mors
pāmachij et marcelle. rome
urbis obsidio. multorūq; fra
trum et sororum dormicio nū
ciata est. atq; ita cōsternatus
obstupui. ut nil aliud diebus
et noctibus nisi de salute om
niū cogitarem. meq; in cap
tiuitate sanctorum putarem
esse captiuū. Sciencia ducit ʒ
ad regna celorum. et prebet
nobis panem. Nō. postq̄m b
clarissimū terrarum omniū
lumen extinctū est. īmo ro
mani imperij truncatū ca
put. īmo ut verius dicam ī
una urbe totus orbis interijt
obmutui et humiliatus sū.
Item. in diuinis scripturis
et libris melius est obscura
relinquere ut sunt. q̄m aliq̄
temere vel praue mutare quod
nescias. Item. li. ij. in fine.
Supplicia et cruciatus sequit̄
sciencia dei. ut quem non in
telligebāt per beneficia. per
tormenta cognoscant. vide
sup. ysaiam infra li. ij. Itē. c
li. iij. Incipit Nichil longum
est quod finem habet. et om
nis retro temporū series trās
acta non prodest. nisi bonoꝝ

operum uiaticum preparet que
semper ad futura ymo ad eter-
na proficiunt et nullis termi-
nis coartantur. Vera sapiencia
est. omnia que orta sunt occi-
dunt et aucta senescunt. Quis
crederet ut totius orbis extinc-
ta victorijs roma corrueret.
ut ipsa suis populis mater
fieret et sepulchrum. Et ut cunc-
te sancta bethleem nobiles
quondam utriusque sexus et
in omnibus diuitijs affluentes
susciperet mendicantes. quibus
enim opem ferre non possumus
condolemus. et lacrimas lacri-
mis iungimus. Et infra. Cupimus
verba in opere vertere et non
dicere sancta sed facere. Et hic
interponitur. c. qui malos.
xxiij. q. v. Item. li. iiij. Tene-
ra infantium corpora dum ad-
huc uteri calorem tenent. et
primo vagitu laboriose vite
testantur exordia. solent ab ob-
stetricibus soli coniugi ut stric-
tiora sint et restringantur. Et
infra. Corpora barbarorum
romanis corporibus rectiora
sunt. Nam usque ad annum terci-
um pannis inuoluuntur. Item.
libro. v. Ne librorum numerus
confundatur. prefaciunculas
D singulis libris preposui. Item.
semper aliquid agendum est
ne ager nostri corporis cessan-
te manu malarum cogitacio-
num sentibus occupetur. Item
confusionem sequitur ignomini-
a. per ignominiam correctio. cor-
rectionem consolacio. consola-
cionem salus. Item. libro. vi.
Heresis non moritur heredita-
rijs contra nos odiorum suorum
titulis derelictis. Hic interpo-
nitur. c. putant. xxiiij. q. iij. Item. E
manifesta percurrimus et ad ob-
scuriora transiuimus. Et infra.
Manifesta transcurrimus ut in
obscurioribus immoremur. Et idem
super zachariam. ij. Item. libro. vij.
Incipit. Olim pueri legimus. nil
tam facile quin fiat difficile si
inuitus facias. Vide ad presidium
a. Item. propter occupaciones
aut nobis claudendum est os-
tium. aut scripturarum per quas
aperiende sunt fores. studia re-
linquenda. et subdit quod propter se-
nectutem ad nocturnum lumen
etc. Item. li. viij. Cadit mun- F
dus et ceruix erecta non flecti-
tur. pereunt diuicie et nequaquam ces-
sat auaricia. congregare festi-
nant que rursus ab alijs oc-
cupentur. Item. li. ix. circa finem
In prophetis interdum ordo his-
torie non seruatur. non enim
~~enim~~ narrant preterita. sed fu-
tura pronunciant prout voluntas
fuerit spiritus sancti. In histo-
ria vero ut sunt libri moysi.
iudicum et ceteris posteram nar-
racionem non reperi. Vide su-

per amos C. ¶ Item. li. x. Nisi lõ
gitudo diuidatur in partes vo
G. luminis modus egreditur. ¶ I
tem. O virgo xp̄i eustochiũ. e
leua cum moyse manus ut
nostra victoria tuarum ora
cionũ sit fructus. ¶ Item. li. xi.
in fine. Aperte impericiam cõ
fitem̃. melius arbitrantes in
terim nichil q̃m parum dicẽ.
¶ Itẽ. li. xii. Aut minori studio
virtutes laudamus q̃m vicia
reprehendim⁹. et q̃muis pul
chra sint corpora vnius praui
tate et deformitate membri
H insigniora fiant. ¶ Item. gra
cias acturi deo si non in omi
bus quod q̃dem impossibile. ꝫ
in plerisq̃ nobis aperuit fo
res sciencie. prima autem ut
ait sublimis orator queq̃
sectanti honestum est et in
secundis terciisq̃ subsistere.
¶ Itẽ. li. xiii. a. Emulorum ma
ledicta puerilio qui cum nos
tra iudicent. sua diiudican
da non prebent. nũnq̃m in
agone pugnantes. sed de pug
nantibus ocioso ꝑmo super
bo animo iudicantes. Vide
supra ad dõmionem. C. et inf
super micheam. C. ¶ Item. li.
xiiii. perspicuũ est omnẽ cre
aturam. q̃muis ad perfectionẽ
venit. tamen indigere miseri
cordia dei. et plenam perfecti
onem ex gracia dei non ex

merito possidere. ¶ Super
galathas libros tres. de hoc
i. q. i. marchion. et c̃ se. et ali
bi et infra.

P auci ad modum dies A.
sunt quod epistolas pau
li. ¶ Ostendit non pos Z
se ydiotam respondere verũ
esse quod dicitur nisi intel
lexerit quod docetur. ¶ Nõ. in S
prologo. Certe cum rome esse
nunq̃m marcella tam festi
na me vidit ut non de scrip
turis aliquid interrogaret.
Neq̃ more pictagorico quicq̃
responderam rectum putabat
nec sine racione apud eam
valebat autoritas. sed exa
minabat omnia et sagaci
mente pensabat. ut me sen
tirem non tam discipulam
habere q̃m iudicem. Et inf
Nemo potest q̃muis eloquens
de eo disputare quod nesciat
Et hic interponitur. c̃ mar
chion. i. q. i. ¶ Item. tunc scrip
tura utilis est audientibus
cum absq̃ xp̄o non dicitur. cũ
absq̃ patre non probatur.
cum sine spiritu sancto non
eam insinuat ille qui predi
cat. Et hic sequitur. c̃ utilẽ.
xxii. q. ii. ¶ Itẽ. li. ii. Illum di
cimus maledictũ qui facin⁹
dignũ patibulo perpetrauit.
non eum qui iniquitate iudi
cum inimicorum potencia vel

clamore vulgi. aut virtutū
aut regis ira fuerit crucifix
us. Et hic sequitur. c. Iudex.
C 23. q. v. Item. cum dn̄s in
euangelio precipiat nullum
patrem vocandum nisi deū
nescio qua licencia in mōs
terijs vel vocemus hoc no
mine alios. vel vocari nos
acquiescamus. Itē. semper ce
dunt minora maioribus. et
perfecta inicijs ꝓponuntur.
Item. ledit discipulus ma
gistrū si per negligenciam
suam precepta eius laborē
D q̄ disperdat. Item. ibi. E
go īimicus vobis. 2. c. simil'
nobis apud romanos poete
sentencia. obsequiū amicos.
veritas odiū parit. Errant
tamen vehementer. Obsequi
um enim quo putant a
micos fieri veritate dempta.
non tam obsequiū est q̄m
adulacio. et pocius clandes
tina īimicicia dici debebat
Itē. emulantur bene qui cū
vident in aliquibus esse gra
ciam. dona virtutes. ipsi ta
les esse desiderant. et fidem.
vitam. atq; industriam illo
rum per que illa meruerūt
nituntur imitari. ut possint
ea que bona emulacione sūt
digna consequi. Item. cum
doctor in ecclesia sermone or
natus et vita. audientes qua

si stimulis quibusdam concia
tat ad virtutes. videmus omnē
plebem circa elemosinas. ie
iunia. castitatē. susceptionem
pauperū. sepulturas. et cete
ra similia festinare. feruere
discurrere. Cum autem ille ē
cesserit paulatim interitum
sequi omniū que prius vi
gebant. Item. raro contin E
git ut magister et discipulus
sibi consenciant. ut scilicet tā
tum suscipere possit discipu
lus. quantum doctor ingerere.
At nunc omnes iudices sumus.
Nescimus quotus sit psalmus.
que pars ꝓphecie. quod legis
capitulū. et loquendi facili
tate interpretamur audacter qd
non intelligimus. Vide super
micheam. d. Itē. scriptura di
uina edificat perlecta. sed mul
to plus prodest si de litteris v
tatur in vocem. ut qui per e
pistolam docuerat. spiritus ī
struat audientes. Et infra.
Epistola non potest vocem ob
iurgantis exprimere. non va
let irascentis resonare clamo
rem. et dolorem pectoris api
cibus explicare. Et hic sequitur
capitulum. Qui scdm carnem. 23.
q. 8. Item. libro tercio. in prin
cipio. Oracio rethorice artis
fucata mendacio. quasi quedā
meretricula procedit in publi
cum. non tam eruditura po

pulos. qm̄ fauorem populi q̄
situra. quod hic sequitur de scri
bentis manu. vide sup̄ ad rufi
F num. ii. C. Item. officij mei ē
obscura disserere. manifesta p
stringere. in dubijs imorari.
Unde a plerisq̄ cōmentatoris
opus explanatio nominatur.
Vide ad pāmachiū et marcellā
secunda. Et hic sequitur capitl̄
Resecande. xx. q. 3. Et 1. q. 1. vi
de qn̄tum. Item. opera carnis
per se mala patent et fugien
da in tantū ut etiam hij qui
ea faciūt cupiūt occultare q̄d
faciūt. Hic sequit̄. c. in eo. 32.
q. iiij. Itē. inter iracundiā et
iram hoc interest. q̄ iracund⁹
semper irascit̄. iratus pro tē
pore concitatur. Vide super ty
G tum. C. Item. pulchre grecū
versum de inuidia transferens
sic dixit. Iustius inuidia nichil
est. que protinus ipsum aucto
rem rodit et eius animū cru
ciat. Vide ad asellam. C. sup
ecclesiastē. c. c. Et infra. Inter
inuidum autem et inuidiosum
hoc interest. q̄ inuidus feliacio
res inuidet. Inuidiosus is est
qui ab alio patitur inuidiam.
Item. vino hominis sensus
euertitur. pedes corruūt. mēs
vacillat. et libido succenditur.
Et infra. Pulchre ait orator de
scribēs ebriū excitatū a sopno. n̄.
dormire excitat⁹ n̄ vigilare ebri⁹

poterat. Qua sentencia exp̄s
sit nec mortuū eum fuisse nec
viuū. Item. inter modestiam
et continenciam hoc interest.
q̄ modestia in perfectis viris
consūmateq̄ virtutis. conti
nencia in via virtutis est. s̄
nondum peruenit ad talē.
Item. quid tam dei opus si H
cut scripturas legere. in eccle
sia predicare. sacerdociū ac
cipere. ante altare dn̄i minist̄
re. Sed et hec nisi quis omi
diligencia custodierit cor su
um. de cupiditate laudis cor
runtur. Subdit dictum tullij
de hijs qui libros componūt
de gloria contempnenda. et
cum libris nomen suū inscri
būt. Vide ad eldibiam. q. xi.
Et hic sequitur canon. Qui
clemenciā. 86. d. et 12. q. 2. In p̄nti.
It̄ ē. ira libido et iniuria que
desiderat ultionem. si me re
frenem. si p̄pter deum taceā.
fiunt michi occasio triūpho
rum. Itē. tytus filius vespa
siani qui in ultionem diuer
titur sanguinis. subuersa ihe
rosolima romam victor in
gressus est. tante dicitur bo
tatis. ut cum quodam sero re
cordaretur in cena q̄ nil boni
illa die fecisset dixit. amici hodie
diē perdidi. Item. beatus io I.
hannes euangelista cum ephe
si senex vix inter discipulorū

manus ad ecclesiam deferret
nil aliud per singulas solebat
proferre collectas. nisi filioli di
ligite alterutrum. Discipulis
autem petentibus quare sem
per id diceret. respondit. Quia
preceptum dñi est. et si solum
fiat sufficit. Item. dum litte
rarum apices recognoscunt ip
sum se putant videre qui scrip
serat. Et infra. Quamuis parui
sint apices quibus pauli epis
tole conscribuntur. magne sunt
littere. quia in litteris magnus est
sensus. Item. ad normam om
nia diriguntur. et utrum pra
ua rectaue sint cum regula
apposita fuerit arguitur. Et
infra. Sciat se responsione non
dignum. qui magis paratus est
contempnere quam doceri. Sup
Iheremiam. quod interpretatur
excelsus dñi. libros viginti. De
hoc xlv. di. Recedite.

A
z. Post explanationem duo
decim ꝓphetarum. Et
liber sextus finit. Dedit
dona hominibus. Et decimusocta
uus incipit. Habes in lamentaci
onibus. Et finit vigesimus. In qua
vniuersitate nimirum ipsi iudei
comprehenduntur. Hoc dico quia xi.
intermedij non inueniuntur.
Quod etiam rabanus deplo
rat ~~deplorat~~ in principio sua
rum explanacionum super ihe
remiam dicens ibi cassiodorum
idem asserere. Id etiam ibi repe
tit in principio libri sui xiij. Li B.
bro primo in principio. Quicquid
equaliter licet. equali laude pen
sandum est. Idem contra Iouini
anum libro. j. Item. leui sorde
peccatorum maculatus leuioribus
purgatur monitis. Sed pecca
ta grauia que ad mortem tra
hunt. grauioribus tormentis
indigent. Vide contra pelagia
nos. E. Item. quando magis
ter precipit. obedientis est indi
cium si demisso versus eum audiat
capite. Si autem vergat tergum
signum est contempnentis. Item. C
grandis offensa nolle placare
quem offenderis. Et infra. Ali
orum tormenta aliorum reme
dia sunt. Cum homicida puni
tur. alij terrentur a scelere. Et
hic interponitur. c. et iurabunt
22. q. 1. Et q. 2. animaduertendum.
Item. libro secundo in princi
pio. Nec nimia longitudine ex
tendendum est opus. nec inmo
derata breuitate intelligencia
auferenda. quorum alterum one
rat sensus legencium. alterum
precidit studiosorum desiderium. Vi
de sup ysaiam. li. xi. Item. natura
le est ut quisque genitale diligat
solum. et nil habeat dulcius
patria. Vide ad demetriadem. b.
Item. libro tercio. Multo me D
lius est timore penarum emen
dare peccata. quam spe ꝓsperorum

diuine sententie subiacere. Item
libro. iiij. Comentarios per in
terualla dictabam. ut quod e
rat ocio superesset industrie. Et
hic interponitur. 23. q. v. regum
est. et c. homicidas. Item. li. v.
in principio. Veritas claudi et li
ligari potest. vinci non potest.
que et suorum paucitate conten
ta est et hostium multitudine non
terretur. Vide ad rusticum secunda
E q. Item. non enim quia deus
scit futurum aliquid ideo fu
turum est. sed quia futurum
est deus nouit quasi prescius
futurorum. Item. crudeliores fue
runt in prophetam per inuidiam
sanctitatis. qui religioni fue
runt dediti. quam qui necessita
tibus preerant. Item. fuga
non infidelitatis sed prudencie
indicium est ne frustra nos offe
ramus periculis. Vide supra
tertia conf vigilantium. C. et su
F per danielem. y. d. Item. sex
tus incipit. Prolixitas volumi
nis iheremie vincit nostrum
propositum. ut quamuis breuiter
tamen multa dicam. Item.
libro xviij. In lamentationibus
arguuntur negligentes rectores
ecclesie dei. ob quorum incu
riam perit omnis decor popu
li xpiani. cum nec in medita
tione legis diuine. nec cultu
pietatis. nec in sacrarum virtu
tum exercitio laborare conen

tur. Item. libro xix. Quomodo
aqua spiritum sanctum. scienciam
sacram. scienciam puram. tri
bulacionem. defluentes populos
mentes. fidem sequentium signi
ficat. Item. libro xx. Plerumque G
dum virtutum copia etiam plus
quam expediat prosperatur. in
quandam sui fiduciam mens
adducitur. et decepta presump
tione propria repente peccato sur
ripiente fuscatur. Vide in pri
mo. Hic interponitur p. c. Recte
dite. Item. rector honore suppos
so equalem se subditis viuen
tibus bene deputet. et erga per
uersos iura rectitudinis non
exercere formidet. Nam liquet
quod omnes homines natura ge
nuit equales. sed variante me
ritorum ordine alios aliis culpa
postposuit. Item ibi maturi
tas non potest esse consilij. u
bi nullus est ordo iudicij.
Super iohelem. qui interpreta
tur incipiens. ~~libros tres~~. De
hoc xxiij. q. v. Non solum.

Non idem ordo xij prophe A
tarum. Et ponit inter
pretationem omnium no
minum primi libri. Super om 3
nia tabernacula iacob. Nota. B.
Ostij apertio non in hominis
sed in dei potestate est. paulo
dicente. ostium michi apertum
est magnum et euidens. sed ad
uersarij multi. Et hoc i. ad co

rinthios xvi. Item. egritudi-
nem animi dicimus. corporis
non egritudo, sed egrotacio di-
citur. Vide super ysaiam li. i. I-
tem. iusti et fortis viri est nec
aduersis frangi nec prosperis
subleuari. sed in utroque esse
C moderatum. Item. nulla res
ita inebriat ut animi turbaci-
o. Est tristicia que ducit ad
mortem. et hec abhominanda
tristicia est. Item. est ira que ius-
ticiam dei non operatur et fu-
rori proxima mentis sue im-
potem facit in tantum ut labi-
a tremant. dentes concrepent.
vultusque pallore mutetur. vet-
teque laudatur illud tarentini. Vi-
de supra ad saluinam. d. I-
tem. quid locustis innumerabi-
lius et forcius quibus huma-
na industria resistere non va-
let. Hic interponitur de pe. d. i.
D qui sanctus. Item. congrega-
te senes quorum etas vicina mor-
ti. matureque sententie magis
timorem et cultum suscipit dei
Item. per omnes sensus nostros
ingredi hostes desiderant et ca-
pere urbem bone consciencie.
et domos quas nobis operi-
bus edificauimus destruere.
Item. non desperetis veni-
am scelerum magnitudine.
quia magna peccata magna
E delebit misericordia. Item.
numquam tuta est humana fra-
gilitas. et quanto virtutibus
creuerimus. tanto magis timere
debemus ne de sublimibus cor-
ruamus. Vide super iheremi-
am. xx. Et hic interponitur c.
non solum. 23. q. v. Item. non
omnia que fecit ihesus scrip-
ta referuntur. Super ionam.
id est columbam. De hoc. 23.
q. v. Non est nostrum. et. 26. q.
ii. Non statim.

Triennium circiter fluxit A.
postquam quinque prophetas inter-
pretatus sum. Qui 3
compararunt iumentis insipien-
tibus. et assimilantur eis.
Ro. scio veteres suis questioni- 6
bus non tam aperuisse quam
obscurasse sentencias ut ipso-
rum interpretacio opus habe-
at interpretacione. et multo in-
cercior lector recedat quam fue-
rat antequam legeret. Cum ta-
men commentatoris officium sit
ut obscura breuiter et aperte
dilucidet. et non tam diserti-
tudinem suam ostendat. quam sen-
sum eius quem exponit edis-
serat. Vide supra ad pamachi-
um et marcellam secunda. d. Et
ad soniam et fretellam. b. Su-
per galathas li. 3. f. Et hic inter-
ponitur c. sicut aut. de pe. d. 3.
Item. ut totum prophete sen-
sum breui prefacione comprehen-
dam. nullus breuior typi sui
interpres erit. quam qui inspi-

rauerit prophetas et future veritatis in servis suis lineas ante signauit. Item. iudei habent libros. nos librorum dominum. Illi habent prophetas. nos intelligenciam prophetarum. Illos occidit littera. nos viuificat spiritus. Apud illos barrabas latro dimittitur. nobis

C xpc filius dei soluitur. Item. etiam ea que homines sibi extimant salutaria. deo nolente verti videmus in perniciem. In tranquillitate tempestas oritur. Nichil deo aduersante securum est. Et infra. Naturale est vnumquemque in suo periculo de alio plus sperare. Et hic interponitur c. in tp. allegata. Item. temptacio est vita hominis super terram. In hebreo habetur. milicia. quia hic militamus ut alibi coronemur. Item saccus et ieiunium arma sunt penitencie. et auxilia peccatorum. et si ex duobus necessarijs unum est subtrahendum magis eligam ieiunium absque sacco.

D quam saccum absque ieiunio. Item. dicit plato. felices esse respublicas. si aut philosophi regerent. aut reges philosopharentur. Item. difficile potentes nobiles diuites. et multo his difficilius eloquentes credunt deo. Obcecatur enim mens eorum diuicijs opibus atque luxuria et circum

dati vicijs non possunt videre virtutes. Hic interponitur de cucurbita et hedera. Item. carpere et detrahere etiam imperiti possunt. doctorum autem est ut laborancium nouerint sudorem. vel lapsis manum porrigere. vel errantibus iter ostendere. ¶ Super ysaiam. quod interpretatur salus domini. volumen grande diuisum in xviij. libros. de hoc 3A. Vino inebriantur.

Expletis longo vix tempore in duodecim prophetas viginti explanacionum libris. Moderatam arbitrantur et mitem clementis esse sentenciam iudicis. ¶ Nota. Quicquid sanctarum est scripturarum quicquid potest humana lingua proferre. et mortalium sensus accipere isto volumine continetur. Item. animi leticia interdum dolores corporis mitigat. Sic si ad egrotacionem corporis accedat egritudo animi. duplicatur infirmitas. Vide ad theophilum. iiij. b. et super iohelem. b. Item in ca. f. discite bene facere. Virtus ergo discenda est nec . nature tantum bonum suf . ficit ad iusticiam. nisi quis . erudiatur ad congruis disciplinis. Discenda est ergo iusticia. et magistrorum sapientie terenda sunt

A. (margin, beside "Expletis")
3 (margin, beside "nacionum libris")
B (margin, beside "esse sentenciam")

C limina. Item. libro .ij. Greci poete laudabilis illa sententia. primum esse beatum. qui per se sapit: secundum qui sapientem audiat. Illum autem qui utroque caret inutilem esse tam sibi quam omnibus. Item. non statim multitudinis acquiescamus iudicio. sed electi in principatum noscamus mensuram nostram. et humiliemur sub potenti manu dei. quia superbis. etc. Item. qui non senserunt deum per beneficia sentiant per supplicia.
D Vide supra ezechielem li. ij. Item. li. iij. in principio et sexto ca. De hac visione ante annos circiter triginta cum constantinopolim et apud virum eloquentissimum gregorium nazanzenum tunc eiusdem urbis episcopum sacris litteris erudirer: scio me brevem dictasse subitum que tractatum. ut experimentum caperem ingenioli mei. et amicis iubentibus obedirem. Ad illum itaque libellum mitto lectorem. oroque ut brevi huius temporis expositione contentus sit. Item libro v°. Hic precedit c. Non est crudelis. 23. q. v. Mortuo rege semper regni letantur inimici. ex rebus novis bella civilia sediciones ac regnandi imperitiam prestolantes. Item. sicut trigesimus annus in hominibus. i. ta in pecudibus et iumentis tercius robustissimus. Item
E nil sic offendit deum sicut peccatorum erecta cervix. et ex desperatione contemptus. Vide supra ad abigaum. b. Item. libro vi°. Philosophorum sentencia est sibi herere virtutes. et apostoli iacobi. cui una defuerit omnes deesse virtutes. Vide contra pelagianos. d. Item. in comparacione duorum malorum levius est malum aperte peccare. quam simulare et fingere sanctitatem.
F Item. libro. vij. Nullus ecclesiasticorum tantum habet studij in bono quantum heretici in malo. Idem super iheremiam. vij°. et psal. 82. Item. animadvertimus multos qui prosperis et habundancia rerum omnium deum sentire non poterant: per inopiam intelligere et converti ad opera iusticie. Idem iohelis i°. Item. libro nono. Siceram dicimus omnem pocionem que inebriare potest et statum mentis evertere. sive frumento. ordeo. milio. pomorum succo. palmarum fructu. vel alio quolibet genere conficiatur. Idem super galath. c. v°. Et hic sequitur c. vino. de quo supra. Item. lib.
G xi°. Sic studendum brevitati ut nullum dampnum fiat intelligencie. Vide infra sup osee. b. et sup iheremiam. li. ij. Item. li°.

xii. Qui male fuerant aggre
gati diuidantur in bonū. Itē
qđ falso de socrate philosophi
gloriantur. nūquam tamen plus
soluto nec tristem fuisse nec le
H tum. Itē. xiii liber incipit Mul
ti casus opprimūt nauigantes.
Itē. lib xvi. Quomodo pote
rit libidinē refrenare qui nec
manū valet cohibere nec lin
guam. Item. libro xviii. Eti
am si peccandū sit plurima
multitudo vnus iustus tunc
torum vicio perire non debet
I Item. Contraria simul esse
non possunt. et ubi exultacio
ē et gaudiū. qui fructus est
sancti spiritus. ibi fletus et
planctus morari non potest
qui est aptus lamentantibus
et lugentibus. Item. non po
tuisset omnes gentes in tam
breui tempore credere nisi sig
norum miraculis fides ipsorum
quodāmodo fuisset extorta.
Clamantibus enim aposto
lis et apostolicis viris domi
nus signorum magnitudine
respondebat. Vide super mar
cum. E. Item. sudore et labo
re ad ubertatem fructuū perue
K nimus. Item. melius est lectorē
oblitum scripta relegere. quam
nos dicta replicare. Vide ad
pāmachiū et marcellā. ii. C.
Super malachiam quod
interpretatur nuncius meus. Ad
mineruū et alexandrum. De
hoc. xlix. d. c. fi. xvi. q. i. Reuerti
mini.
Deus per moysen popu A
lo israhel precepit sa
cerdotes tabernaculi
sui omni corporali vicio libe
ros. Helyas quidem veniet Z.
et si creditis iam venit. in he
lya iohannem intelligens.
Nō. Cōuenit quod in psalmis B
diximus qui tytulos non habēt
scilicet eorum esse credentes quo
rum priores psalmi nomini
bus prenotati sunt. Vide su
pra ad cyprianū. b. Item. ali
ud est quando ad illum vel il
lum scribimus. aliud quando
contra illum et illum quia
in altero pars amicicie. in al
tero inimiciciarum aperta cō
fessio est. Itē. priora nascunt
vicia per infanciam. puericiā
et iuuentutē. que postmodū
~~postea~~ firmior etas corripit
atque supplantat. Et hic interponi
tur quod filii quandoque in bona
parte quandoque in mala reci
piuntur. Item. dum violan C
tur sacramenta. violatur is cu
ius sunt sacramenta. Et hic
interponitur. i. q. i. c. xlix d. Itē
audetis offerre deo quod dare
hominibus non audetis. I
tem. regula scripturarum est
ubi manifestissima prophecia
de futuris texitur. per incerta

allegorie non extenuare que
scripta sunt. Hic interponitur
D c. Maledictam. i. q. i. Item. nō
erit in illis pene diversitas in
quibus peccata sunt paria. Et
hic super. z. c. sequit^r Et purga
bit. l. d. Et. c. Revertimini. cir
ca finem libri. Super ma
theum libros iiij^or. De hoc. xi.
q. iij. quomodo sacerdos. Et in
aliis canonibus de quibus
infra. et de homici. cū iuramē
to. et de v. sig. quod dicitur. et
c. Joseph.

A. Plures fuisse qui evan
gelia scripserunt. zc.
precedunt tamen capi
tula vel rubrice incipiencia
3· de xpi nativitate. Non igno
rat eam diem qua se sciat futu
B rum cum apostolis. Des euse
bi exemplaria virgini xpi prin
cipie. hac te lege constringens
ut si tu ei ad te scripta subtra
eris. illa quoque armariolo si
bi postea scribenda concludat.
Et premiserat. difficile est om
nes legere qui in evangelia
scripserunt. sed multo difficili
us adhibito iudicio que opti
ma sunt excerpere. posse. Cer
te nosti et mendacij mei eru
bescerem te testem vocare. quod
hec tanta celeritate dictavi.
ut magis me aliena legere.
quam mea condere putares.
Hic interponitur. c. genuit. zq.

q. 2. Item. beati pacifici. qui
scilicet primū in corde suo de
inde inter fratres dissidentes
pacem faciūt. Quid enī prodest
alios per te pacari. cum in tu
o animo sint bella viciorum.
Hic interponitur. c. considera.
xxij. q. i. Itē. non queras glo
riam. et cum ingloriosus fue
ris non dolebis. Item. super C
illud oculum pro oculo. In le
ge retribucio. In evangelio gra
cia. Ibi emendatur culpa. hic
peccatorum auferuntur exor
dia. Item ibi. in nomine tuo
prophetavimus. Prophetare. virtutes
facere. et demonia eicere. inter
dum eius non est meriti qui
operatur. sed vel invocacio no
minis xpi qui hoc agit. vel ad
condempnacionem invocancium et utilitatem
videncium et audiencium id conceditur. I
tem. si in magnete lapide et
sucinis hec esse vis dicitur ut
anulos. stipulas et festucas si
bi copulent. quanto magis omni
um creaturarum dominus ad se
trahere poterat quos volebat.
Hoc dixit in ca°. nono. propter ma
theum. qui statim a xpo voca
tus secutus est illum. Item. D
semper spiritualia dona si mer
ces sit media fiunt viliora. Itē
libro. ij. aliud est coronam vic
torie possidere. aliud adhuc in
acie dimicare. Hic interponit^r
c. finge. 32. q. v. Item. sicut cō

cordia parue res crescunt sic
discordia maxime dilabuntur.
E Salustius. Item. ociosum v
bum est quod sine utilitate di
centis et audientis profertur.
ut si obmissis serijs de rebus
friuolis loquamur et fabulas
narremus antiquas. Qui vero
scurrilia replicat et aliquid p
fert turpidius. hic non ociosi
verbi sed criminosi tenebitur.
Item. si volumus singulorum
verborum rationes aperire p
positi operis breuitatem excedi
mus. Et supra. Obscura sunt
plenius disserenda. ne breuita
te nimia inuoluantur magis
sensus quam exponantur. Item.
diuersus est hominum stomachus.
alij amaris. alij dulcibus. alij
austerioribus. alij lenibus de
lectantur. Vide ad algasiam. b.
F Item. propemodum naturale est
ciues ciuibus inuidere. Non enim
considerant presentia viri ope
ra. sed fragilis recordantur in
fancie. Item libro iij. Hic pre
mittitur. c. quomodo. xi. q. iij.
Quanto quis ampliora que
sierit tanto magis ad inferio
ra collabitur. sed si ignorauerit
mensuram suam. Item. mag
na dignitas animarum est ut
vnaqueque habeat ab ortu nati
uitatis in custodia sua ange
lum delegatum. Hic interserit
quod de socijs discipulis picta

gore ponit etiam valerius lib.
iiij. c. de vera amicicia. post quod
sequitur c. dixit dominus. 22. q. 1.
Item. suscitacione lazari illu G
minacione ceci et ceteris hoc
videtur mirabilius. quod vnus ho
mo illo tempore contemptibi
lis. et in tantum vilis ut post
ea crucifigeretur. scribis et pha
riseis contra se seuientibus et
videntibus destrui sua lucra.
potuerit ad vnius flagelli ver
bera tantam eicere multitudinem men
sas et cathedras. talia facere que
infinitus non fecisset exercitus.
Item. semper turba mobilis
est nec in propria voluntate per
sistens. atque in morem fluctuum
diuersorumque ventorum huc
et illuc trahitur. Contra eum
enim quem nunc prophetam dix
erunt. clamauerunt postea
crucifige. Item. in fine libri
maliuolencia et liuor nutrit
impudenciam. Item. qui quod H
nouit interrogat non voto
discendi. sed studio cognoscen
di. an nouerit ille qui respon
surus est in similitudinem pha
riseorum non quasi discipulus
sed quasi temptator accedit. I
tem. li. iiij. ibi usque ad sangui
nem zacharie. Quidam dicunt
hunc patrem fuisse iohannis
quem dicunt occisum quia do
mini predicauit aduentum.
Hoc quia de scripturis non

habet autoritatem. eadem fa
cilitate contempnitur qua
probatur. Vide contra eludi
um. C. Item. multi natura
liter sapientes et acuti ingenij
per negligenciam bonū na
ture corrumpūt. et illis tar
dior industria et labore quod
minus habuit compensabit
Hic interponitur de con. d. ij.
I accipite. Item. refert iosephus
caypham unius tantum an
ni pontificatum ab herode p̄
cio redemisse. Non mirum er
go si iniquus pontifex iudica
uit inique. Item. ibi. loque
la tua &c. Vernaculum loquē
di sonum uitare non potest
Vnde eufratei in iudicium li
bro dicere syntema non pos
sunt. Vide ad euandrū scđa. C.
Et hic interponitur. c. Nichil
inde. de pe. d. iij. Itē. premis
so quod aquile et vultures sen
ciunt eciam transmarina cada
uera. subdit. Mortuum corpus
dicitur significancius cadauer
ab eo quod morte cadit. Dicitur
ethymologia. caro data
vermibus. Super marcū.
A Omnis scriba doctus in
3 regno celorum. Le
ge ergo et imitare as
B sidue. Nota. ego similis pau
percule vidue duo minuta in
gazophilacium mittenti distē
tibus meis paupercul is ac si

de paupe pera aspirantibz ali
menta. has de mensa diuitis
mitto micas. Item. xp̄c ho
mo nascendo. vitulus morien
do. leo resurgendo. aquila est
ascendendo. Hec sunt quatuor qualita
tes de quibus sancta euange
lica texuntur precepta man
mandata. testimonia et exēpla.
In preceptis iusticia. in man
datis caritas. in testimonijs
fides in exemplis perfectio con
sistit. Et ponit exempla. Hec in
prologo. Item. euangeliū gre
ce. latine bona annūciacio d̄r
vel predicacio. quod proprie ad
regnum dei et remissionem
pertinet peccatorum. Et ibi p̄
mittit exposicionē. v. psal. 67.
Dominus dabit verbum euā
gelizantibus virtute multa.
Item. temptacio ut paciencia C
nobis probacionem. probacio
spem. spes vero caritatem ge
neret. Item. amaritudinem
radicis dulcedo pomi cōpen
sat. pericula maris spes lucri
delectat. Dolorem medicine
spes salutis mitigat. Qui
desiderat nucleum. frangat
nucem. Vide supra ad pauli
num scđa. d. Itē. preconia
xp̄i narrare possunt qui ad
palmam indulgencie merue
rint peruenire. Item. nobis D
necessariū est. ut sic excelsiora
nostris sensibus applicemus

ut tamen cuncta secundum histo-
rie veritatem cernamus. Item.
hiis quatuor vita fundatur
eterna. ut quod corde credis
ore confitearis. et quod confi-
teris operibus impleas. et
quod impleueris docere nõ
cesses. Item. in archa noe
que intus erant foris nitebantur.
et que foris erant intus erum-
pebant. Sic in ecclesia agitur
E iudas recessit latro accessit. I-
tem. non sanat oculum quod
calcaneo adhibetur. Ieiunio
passiones corporis. oratione
pestes sanande sunt mentis.
Item. in fine. terra multis
plena miraculis ubi fidelium
credulitas plus actibus quam
lectionibus eruditur. Vide
super ysaiam. Super
micheam. quod interpretatur
quis quasi. vel quis velit.
sic dicit iheronimus in prologo
iohelis. hic vero interpretatur
id est humilitas. libros duos.
de hoc. xxxv. d. ecclesie princi-
pes. et c.

A. Temporibus ioathe. e-
3 zechie. et c. Ne ampli-
us de luto et paleis
egipcias extruant ciuitates.
B Non. qui in corde voluminis
est debet profunda contine-
re misteria. Item. quis nõ
desiderat villam huius se-
culi. oblitus possessionem pa-
radisi. Vides agros agris et
terminos iungere terminis.
et paruo hominis corpuscu-
lo rura urbium non sufficere.
Item. exposui iuxta quod
mei ingenioli paciebantur
angustie. Item. nil tam faci- C
le quam ociosum et dormientem
de aliorum labore et vigiliis
disputare. Vide supra super
ezechielem. libro xiii. Item.
tunc scriptum legenti prode-
rit si quod legitur opere cõ-
pleatur. Hic interponitur xl. d.
ecclesie prin. i. q. i. Iudices. et in-
tra illud c. nunquam. et c. hii quos-
cunque. e. q. Item. c. cum exau-
dieris. de quo dicetur in fine.
Item. in eius aduentu omne D
bellans studium conferetur
ad pacem. In aratra gladii
mutabuntur. haste cudentur
in falces. gens desinet bella-
re contra gentem. nemo pug-
nare discet pugnandi necessi-
tate deposita. tantaque erit re-
quies ut non solum in urbi-
bus. sed in viculis et in a-
gris sit vnusquisque se-cu-
rus. Item. libro ii. Nunc de
loquentibus et pronunciantibus
plenus est orbis. loquuntur que
nesciunt. docent que non di-
dicerunt. magistri sunt cum dis-
cipuli ante non fuerant. Vi-
de supra ad paulinum. i. c. vi. et
super ad galathas E. Item. am-

ticia pares aut accipit aut fa-
cit. Vbi inequalitas est et al-
terius eminencia. alterius sb-
iectio. ibi non tam amicicia
quam adulacio. Vnde alibi legi-
mus sit amicus eadem ani-
ma. et liricus pro amico pre-
cans. Serues mater anime
mee dimidium. Delicata est a-
micicia. que amicorum felici-
tatem et diuicias sequitur. Is-
tiusmodi homines non michi
videntur amicos diligere sed
E seipsos. Item. aliud est ho-
norare duces. aliud habere
spem in ducibus. Honorem
episcopum. presbitero defera-
mus. et dyacono assurgamus.
non tamen speremus in eis.
quia vna et certa spes nostra
est in domino. Item. ponent
manum super os suum. quia ip-
sorum opera omnem eis lo-
quendi auferent libertatem.
Super naum. quod inter-
pretatur consolacio. ad pau-
lam et eustochium. De hoc xxiii
q. v. quid ergo
A Iuxta hoc interpretes in or-
dinacione duodecim propheta-
3 rum. Irruit quidem. sed in-
B gredi non potest. Hic autem
in principio multis auctori-
tatibus probat quod zelus assu-
mitur in bona parte. Si illa
stilla indignacionis consu-
met principatus. aduersus

quos nobis est pugna et col-
luctacio. quid fieret si tota in
nos ira domini verteretur?
Hic interponitur. p. c. quid er-
go. et c. querat hic aliquis. de
pe. d. iii. Item. quod vetus est
est et senescit perdicioni proxi-
mum est. Item. certe in lectoris
arbitrio cum utrumque perdurre-
rit quid magis sequi debeat
iudicare. Item. longum esset C
nunc dicere quod virtus dyabo-
li maxime sit in lumbo. sed
qui tota in xpistum mente credi-
derit. lumbos suos mortifica-
bit in xpisto. Item. non enim
tante virtutis est a labiis fac-
tam iniuriam sustinere. quan-
te gracie domini est placidum
mitem atque tranquillum in-
iuriam facere non posse. Item
quid iuuat portas claudere quas
dominus reserat. Item. dif- D.
fert inter eum qui fugit et ste-
tit. et qui fugiens numquam ste-
tit. Qui enim stat fugere ces-
sauit. et qui non stat. semper
in fuga prostratus est. Item.
tot sunt antixpisti quot dogma-
ta falsitatis. Item. sicut qua-
tuor sunt virtutes quibus
pugnamus et contegimur. pruden-
cia. iusticia. temperancia. et
fortitudine. sic quatuor sunt
vicia quibus ab hoste perci-
timur. stulticia. iniquitas. lux-
uria. formido. Item malicia E.

finem non habet ¶ Super
osee quod interpretatur saluator
libros tres. de hoc. i. q. i. Illi offe
runt. et de presump. scribam.
et de v. sig. Innouate.
A Si in explanationibus
omnium prophetarum spi
ritus sancti indige
mus aduentu ut cuius instinc
tu scripti sunt illius reuela
tione pandantur. Simile in
vita hilarionis. a. Et inter
misso de ysaia. sequitur. Quan
to magis in explanatione o
see orandus est dominus. et cum
petro dicendum. edissere nobis
domine parabolam istam.
presertim cum obscuritatem vo
luminis in fine testetur ipse
3 qui scripsit ¶ Et resurrectio
B nem multorum in isrl. ¶ Non
Appollinaris super hoc libro
nimia breuitate ad perfectam
intelligentiam lectorem adducere
non potest. Vide sup ysaiam
lib. xi. ¶ Item. aliud est loqui
dominum in osee. aliud ad osee. In
osee. per ipsum ad alios loqui
tur. Ad osee vero loquens sig
nificat conferre sermonem. Et hoc
interponitur. c. non est. 22. q. i.
¶ Item. grauior pena est quam in
tempore messis et vindemie sperate fru
ges auferuntur. et vinum. et
quodammodo tenere tolluntur
C e manibus. ¶ Item. obscuri
tas tribus modis nascitur. aut

rerum difficultate. aut ma
gistri imperitia. aut discen
tis nimia tarditate. Idem su
per ezechielem patet in prolo
go. ubi dicit hoc fuisse verbum
rethoris victorini. ¶ Item. nec
veritas absque misericordia
sustineri potest. et misericor
dia absque veritate efficit ne
gligentes. Unde alterum al
tero miscetur. que qui non
habuerit dei noticiam non
habebit. ¶ Item. grandis of
fensa est postquam peccauimus
mundum non vereri. ¶ Item. D.
li. ij. in principio. Qui sepe
nauigat aliquando patitur
tempestatem. Qui viam fre
quenter ingreditur impetus
latronum aut sustinet aut me
tuit. omnique in arte tam gloria
quam obtrectatio. secundis adu
sisque ventis oritur. dum aut
amici plus merito laudant
aut inimici plus iusto detra
hunt. raroque inuenies qui in u
tramque partem non fauore
aut odio sed verum equali
tate ducatur. Vide ad tran
quillinum. b. ¶ Item. dum viui
mus videntur amicorum pro
desse studia et nocere emulo
rum opprobria. Postquam vero
tam nos qui scribimus quam
eos qui de nobis iudicant
pallida mors subtraxerit et
alia venerit generatio. primis

q3 cadētib3 nitēs silua folijs subare
uerit: tunc sine nominū dig
nitate sola iudicantur inge
nia. Nec considerat qui lectu
rus est cuius. sed quale sit qđ
lecturus est. Vide ad pāma. b.
et super ecclesiasten. c. primo.
Hic interponitur c. transferūt
28. q. 3. De pe. d. c. cum ita cū
c. se. et de conse. d. v. quicq̄in.
et c. illi offerunt. 1. q. 1. Item
frustra truncato fidei capite
cetera membra habere se iac
E tant. Item. li. iij. qui incip.
non ignoro pāmachi. diffici
limū xij. pphetarum opus cu
dere. Et infra. Natura leonū
esse dicitur: ut cum infremue
rint et rugierint: omnia ani
manda contremiscant: et fix
o gradu se mouere non pos
sunt: tantus pauor est: tanta
q3 formido. Item. aiūt qui
de bestiarum naturis scripse
re. inter omnes feras nichil
esse ursa seuius cum perdide
rit catulos vel indiguerit a
bis. Hic interponitur. c. ne
forte. de. pe. d. 1. Itē. infern9
inter fratres diuidit. quicq̄
ergo separat fratres infern9
dicendus est. Super para
bolas libros quinq3. De hoc. de
consti. ne innitaris. et de presūp.
ex studijs. De furtis. qui cum
fure. De ver. sig. Nam et ego.
post prologum qui habetur in
biblia. et incipit Tribus modis.
Sic incipit.
Parabole salomonis fi A
lij dauid regis israhel.
Parabole grece. latine
dicuntur similitudines. Con 3
cedat ipse ppicius nos cum dig
nis in presenti vita laudare
seruicijs. Et est sciendum q si
cut notabilia textus habundāt
sic et notabilia super textum.
Ponemus autē aliqua per libros
capitulaq3 diuisa. Itē. sciendū
q in hijs scriptis iheronimi alio
rum dicta videntur admixta.
No. Audiens sapiens 2c. Os B
tendit neminem in hac vita
ita sapientem fieri posse cuius
sapientia nō queat augeri. Et
sequitur. Nemo de sua se iactet
sapientia. quia qui sapientū
verba tardat audire et intelli
gere negligit: vitam suam gu
bernare non nouit: quanto ma
gis nec aliorū regimini pfici.
Item. c. 2. Cognate sunt vir
tutes rectitudo et simplicitas.
neq3 abinuicem separari queūt
Unde sapientia unam earum
sine altera non querit: sed in
quibuscūq3 ambe conueniūt hos
custodit et protegit. Item. c. 3.
in principio. docet misericordi
e operibus insistendum. neq3
nostris flendū viribus. sed a
deo esse auxiliū flagitandum
Et infra. si iuxta ecclesiastē ca

dix sapientie est timere deum.
fructus sapientie quis est ni
C si videre deum. ¶ Item. c. iiij.
nichil magis ad spem percipi
ende sapientie mentes erigit. q̄
cum eos quos in sapientia iā
clarere miram̄ aliquando par
uulos et indoctos fuisse īueni
mus. Hic interponitur Nam et
ego. ¶ Item. c. vi. a. Spondere p
amico est alienam animā in
periculo sue cōuersationis ac
cipere. Et dum tibi cōmissis co
geris bona predicando dicere.
teipsum prius necesse est que
dixeris custodire. ¶ Itē. c. vij.
Nulla est heresis que primis
sit contenta discipulis. sed sē
per nouos quos decipiat que
D rit. ¶ Item. fortissimi interfec
ti sunt ab ea. ut salomon sa
pientissim9. sampson fortissim9.
dauid mansuetissim9. et ori
genes. quem post apostolos
ecclesie fuisse magistrū. q̄ diu
recte sapuit. qui negauerit er
rat. ¶ Itē. libro ij. c. x. Per ocu
los designantur predicatores.
nec īmerito. quia futura p̄ui
dent. et recta itinera subaudi
toribus demonstrant. ¶ Item
c. xi. a. Statera dolosa non
tantum in mensuratione pe
cunie. sed in iudiciaria discre
tione tenetur. Qui enī aliter
causam pauperis. aliter potē
tis. aliter sodalis. aliter aud[it]
ignoti. statera ubiqȝ librat inīq[ue].
¶ Itē. semper iusti iusticiam E
ubiqȝ regnare desiderant. ¶ Itē.
xiij. c. Frustra aliquid habet.
qui seipsum non habet. ¶ Itē
simplex et rusticus qui archa
na sapientie comprehendere
nequit. sed tamen sapientium
exempla in viuendo sectatur.
iure inter sapientes cōnume
rabitur. ¶ Item. xvi. c. a. Qui F
verba increpantis humiliter
recipit. iam p̄pinquā veniā
habet reatus quem gessit.
Grauius est perficere malū
q̄m facere. ¶ Item. c. xviij. a.
Melius est parua bona cum
caritate facere sine scientia
predicandi hoc est enim sicut
esse bucellā. q̄m magnis ef
fulgere virtutibȝ cū admixtio
ne discordie. ¶ Itē. c. xv. sors ē
occulta et incōprehensibilis
predestinacio ex diuina regu
la procedens. que inter poten
tes id est electos dum singu
lis p̄pria assignat diiudicat.
Itē. c. xx. hic interponit[ur] dec. ex
studijs ¶ Item. tunc ciuitates G
bene ordinate. tūc res ecclesi
e recte aguntur. cum et for
ciores quiqȝ viribus necessari
is insistunt operibus. et seni
ores maiori prediti sciencia de
hijs que agenda sunt salubri
ter consulunt. ¶ Itē. c. xxij. a.
Nomen boni dicit non quod

a turbis imperitis. sed quod
fidelium. aliter. fidedignorum
quamuis paucorum testimonio
laudetur. Item. c. xxiiij. a. Non
omnis fortis sapiens est. om
nis autem sapiens et fortis
dicendus est. quia si corpore
imbecillis est. si assit sapien
cia. omnia aduersarij id est
H dyaboli certamina vincit. I
tem. libro iiij. c. xxv. In feruen
tissimis palestinis regionibus
non parum delectabile est men
tibus si subito frigus quomodo
in niue solet adueniat. quod
incendia solis aliquantulum
refrigeret. sudorem laboranti
um tergat. et ardentes tempe
ret anhelitus. Item. c. xxvij.
Iaus quippe iustos cruciat. in
iquos exaltat. Sed iustos dum
cruciat purgat. Iniquos dum
letificat reprobos monstrat.
Item. xxviij. In occursum bes
tiarum id circo leo non trepi
dat quia preualere se omni
bus non ignorat. Hic sequitur
I dec. Qui cum fuer. Item. li.
v. c. xxx. Per duas occasiones
reprobi pereunt. dum eos aut
aduersitas frangit. aut pros
peritas eleuat. Item. plerique
tractatorum dum verba sacri
eloquij plus quam debent discu
ciunt in carnalem intellectum
cadunt. Super ad philemo
nem. de hoc. xi. q. iij. si quis dix.

Qui nolunt inter episto A.
las pauli eam recipe
re que ad philemonem
scribitur. Sed totiens cessat Z
quotiens audita et lecta edifi
cat. Nota. In hanc epistolam B
marchio non est ausus manum
mittere quia sua illam breui
tas defendebat. Item. de xij. p
phetis. nescias an breuitatem
sermonum an magnitudinem sen
suum in illis debeas admirari.
Item. felix qui non in sapienci
a. non in diuicijs. non in poten
cia seculari. et eloquencia. sed
in xpi passionibus gloriatur.
Item. non est in deum perfec C
ta dilectio et fides que in mini
stris eius odio tenetur et infi
delitate. Hic interponitur. c. si
quis dixerit. cum. c. se. Item.
nullum bonum dici potest nisi
quod ultroneum. Item. virgi
nitas propterea maiori premio
coronatur. quia preceptum do
mini non habet. et ultra im
perata se tendit. Item. aliud est p D
riuatam ad vnum hominem. a
liud publicam ad vniuersam
ecclesiam epistolam fieri. Item.
quomodo apostoli de piscato
ribus piscium piscatores homi
num facti sunt. ita lucas de me
dico corporum in medicum ver
sus est animarum. Item. in fi.
Cum in spiritu gracia fuerit
totum facit hominem spiritualem.

ut et caro spiritui seruiat. et
anima non vincatur a carne.
Sup psalteriũ. Vide ad cy
prianũ. v. et super malachiã. b.
A. Psalteriũ ita est quasi
magna domus ꝛc.
Aliter incipit. Proxime
cum origenis psalteriũ. quod
3 enchiridion. Omnis spiritus
laudet dominũ. In hoc ergo
regno non caro, non sanguis.
non corruptio. sed homo iam
spiritualis totus effectus deũ
in spiritu qui spiritus est lau
dare non desinat. Qui nobis
prestare dignetur ut in hoc se
culo factores mandatorũ suo
rum. aliter. legis effecti. in hu
ius vite agone ꝛ fideles inuicti.
spiritualibus fructibus ditati.
hiis cõtinentibus mereamur
adiũgi. Ipsi gloria et imperiũ
cum eterno patre et spiritu
sancto in cuncta secula seculo
B rum amen. Nõ. in prologo. Nõ
putauit origenes rem mag
nam breui sermone concludẽ
Et infra. Sunt qui ĩ breui
tabella terrarũ et urbiũ situs
pingunt. et latissimas regio
nes in modico spacio nitunt̃
ostendere. Vide ad amandũ. A.
In psalmo primo. beatus vir.
Non homo sed vir. qui in per
fectum virum peruenerit ꝛc.
In psalmo. v. verba mea. Cla
mor in scripturis non est vo
cis sed cordis. Et infra. Quan
do lacrimas domino fundim⁹
pupilla oculi clamat ad deũ.
In psalmo. xiiij. dñe quis ha C
bitabit. Sapiencia fortitudo tẽ
perancia et castitas. solũm p
dest habentibus. Iusticia vero
aliis et miseris prodest. que
patrem vel fratrẽ non nouit.
sed nouit veritatem. personã
non accipit. et deum imitat̃.
In psalmo xvij. Diligam te
domĩe. Ventus velocior est om
nibus creaturis. et domin⁹ ve
locior est vento. quia penetrat
usqȝ ad fines t̃re et oĩa suauit̃
disposuit. et quia ultra ventos
est. ideo velocior. In psalmo. ꝛ.
Dñi est terra. Misericordiam a
deo consequitur qui se putat
esse miserum. Idem in psalmo
L. Miserere. in principio. In ps̃ D
xxxi. Beati quorũ. in pñcipio.
Peccata remittunt̃ per baptis
mũ. teguntur per caritatem.
non imputantur per martiri
ũm. In psalmo. xxxiij. Bñdi
cam dñm. in pñcipio. Docet
nos nec in aduersis succũbere
nec in secundis extolli. sed tã
prospera qñ contraria equa
nimiter ferre. In psalmo. xliij.
Deus auribȝ. Si quis nũc pie
viuere voluerit. iniqui protin⁹
irrisione blasphemat. In psal E
mo. lviij. Eripe me. ibi. cucurri.
Cucurrit quia de celo venit ĩ

uterum. de utero in presepe. de
presepe in crucem. de cruce in
sepulchrum. de sepulchro ad
inferos. de inferis victor re-
meauit ad celos. In psalmo
lxxv. Notus in iudea. Non est
vmbraculũ domini ubi pax
non est. Vbi zelus atq; discor-
dia. ibi non est protector deus.
In psalmo. lxxx. ibi. Non erit
in te deus recens. Cui deus
venter est. ei deus recens est.
Quecũq; vicia habemꝰ. et quot-
cumq; peccata. tot recentes ha-
bemus deos. Iratus sum. ira
michi deus est. Vidi mulierẽ ꝛ
concupiui. libido michi deus
est. Vnusquisq; quod cupit et
veneratur hoc illi deus est. A-
uarus aurum deum habet.
F Item. felix populus dei non
petendo in bono tantũ habere
concordiam. quantũ mali ha-
bent in malo. In psalmo.
lxxxiiij. Benedixisti dñe. Iustũ
est ut figulus misereatur ope-
ribus suis. ut pastor misereat̃
gregi suo. In psalmo lxxxviij
Dñe refugiũ. premisso de adã
et mathusalem. subdit. De com-
paratione eternitatis tue quic-
quid grande fuerit breue est.
Quid enim potest grande esse
quod finem habet. mille nos-
tri anni vna dies apud te. q̃d
dico vna dies. ymo vna vigili-
a. Et infra. In lxx annis con-
tracti sumus. si autem multũ
lxxx. Si plus vixerimꝰ iam nõ
est vita sed mors. Quem enĩ
inuenies octogenariũ esse et sanũ.
Dicit greca sentencia: senectus
ipsa morbus est. In psalmo G
xciij. Deus ulcionũ. Rusticanꝰ
hebreus versum. dominꝰ scit co-
gitaciones hominũ quoniam
vane sunt. sic declamabat. Pa-
ter et mater nutriũt filiũ. pro-
mittunt sibi de illo felicitatem.
mittunt ad studia et erudiũt.
Venit usq; ad adolescenciam.
disponũt ut eciam militet. Cũ
omnia cogitauerint per annos
xxx vna febricula venit et tol-
lit omnes cogitaciones illorũ.
In psalmo xcviij. Dñs regna-
uit. Omne quod loquim̃ de scrip-
turis sanctis affirmare debemꝰ.
Et infra. Aut sedemus. aut sta-
mus. aut ambulamꝰ. aut iace-
mus. In psalmo. C. Misericor-
diam. Nil sic placet deo sicut
simplicitas et innocencia. Vn-
de spũs sc̃s ĩ volatilib; nõ appa-
ruit nisi in columba, ꝓpter sim-
plicitatem. In quadrupedibus
in oue ꝓpter mansuetudinem
In psalmo. cxxxiij. Ecce nunc H
Quando dicitur ecce quodãmo-
do res digito demonstratur. I-
bi satis de dantibus elemosinã
vel discentibus scripturam ad
pompam. In psalmo cxxxvj.
Super flumina. ibi. In salicib;.

x̄. Salix est lignū infructuo/ sum. et dicitur ꝙ si quis ex illa accipiat potionem aut mandu/ cet filios non facit. Sed super zachariam. z. circa finē plenius sic dicit. Aiunt medici et hij qui de arborum et herbarum scripsere naturis. ꝙ si quis florem salicis siue populi mix/ tum aque biberet. omnis in eo frigescat calor et libidinis venena sitenē ultraqꝫ filios generare non possit. In psal/ mo. cxl. Domine clamaui. Vi/ cia sunt vicina virtutibus. Et infra. Ceruus talis dicitur es/ se virtutis ut spiritu narium suarum serpentes de cauernis trahat et comedat. Idem sup
I psalmū. iiij. in principio. In psalmo. cxliij. Benedictus dn̄s deus. Difficile inuenies here/ ticos imperitos. omnes enim magistri sunt industria secu/ lari. Habent vethe apostolicū sed cathenulas dyalecticas. In psalmo. cxlvi. Laudate dn̄m q̄/ niam bonus. Breuius promi/ simus. sed necessitate compul/ si latius disputare mentiti su/ mus. Sed hoc mendaciū uti/ lissimū est. Hora compellit ut taceam. magnitudo pre/ miorū compellit ut loquar. Super sophoniam. quod interpretatur archanus dn̄i. De hoc. i. q. i. sacerdotes.

Verbum domini quod factum est ad sopho/ niam filiū chusi. Se A.
cundum superiorē intelligen/ tiam terem⁹ presens et extremū capitulū. Nō. Cū alciora ciui/ tatis fuerint occupata facilior est in parua descensus. Vide supra ad euagriū. b. Item. quia deus non vult inferre supplicia. sed terrere passiuros. ipse ad penitenciam prouocat ne faciat quod cōminatus ē. Item. sacerdotes in loco sanc/ tuarij sacrilegiū cōmiserunt. et cum contra legem facerēt ex lege victimas offerebant. Item. nosse possum⁹ linguā C
hebraycam omniū linguaꝝ esse matricem. Item synago/ ga que non claudicat sed utro/ qꝫ pede truncata est. dum spe/ rat incerta perdit certam sa/ lutem. Super ad tytū. de hoc. xxv. dis. primū itaqꝫ

Licet non sunt digni fi/ de qui primam fidē irritam fecerint. Ta/ lem prebere benedicens volu/ isset. Nō. puer sedm̄ grecos et famulū significare potest et filium. Hic interponit̄ c. Si quis gramaticā. 37. d. Item. omne quod corrigitur imꝑfec/ tum est. Hic interponit̄. viij. q. i. qui nos. Et c. moyses. 97. d. olim. 21. d. primū itaqꝫ. 8. q. i.

illud. ¶ Item. reuera nil fedi
us preceptore furioso. qui cum
debeat esse mansuetus et eru
ditus. econtra toruo vultu.
trementibus labijs. rugata
fronte. effrenatis conuitijs. fa
cie inter pallorem ruboremque
variata clamore perstrepit et
errantes non tam ad bonū re
trahit quam ad malum seuicia
C a sua precipitat. ¶ Item. non
qui aliquando irascitur ira
cundus est. sed ille qui crebra
hac passione superatur. Vide
super galath. li. 3. f. ¶ Item. lon
gum esset insanias quas ebri
etas suggerit explicare. Vides
alios pocula in tela vertere.
in facie conuiue cyphum iace
re. Aliū scissis vestibus in vul
nera aliena prorumpere. alios
clamare. alios dormitare. ¶ I
tem. dicat quisque qui dolet. E
go loquor conscienciam meā.
scio abstinenciam et nocuisse
intermissam. et profuisse repe
D titam. ¶ Itē. sunt multi docē
tes que non oportet turpis
lucri gratia. qui totas domos
subuertūt et putant questū
esse pietatem. Vide ad algasi
am. q. i. Et interponitur. ca. ve
reor. 8. q. i. ¶ Item. inter layci et
episcopi iusticiam hoc interest
quod laycus apparere potest in pau
cis. episcopus vero in tot ius
ticiam exercere debet quot sub

ditos habet. ¶ Itē. nemo tam si
carius. tam parricida. tam ve
neficus. qui non aliquid boni
aliquando fecerit. Hic interpo
nitur. c. extimant. xi. q. iij. ¶ I E
tem. doctrina tunc sanitas est
cum doctoris doctrina pariter
et vita consenciant. Vide ad o
ceanū. i. C. et contra. Hic inter
ponitur. 33. q. i. cum apud. xi.
q. iij. si dominus in primis. xiiij. q.
vi. furtum. xxiij. q. v. si apud.
viij. q. i. qualis. 2x. q. iij. si igitur
¶ Item. plerumque accidit ut ha
beamus pugnas legis non ob
desideriū veritatis. sed ob iactā
ciam glorie. dum apud audi
entes docti volumus extimari.
Hic sequitur. 2x. q. iij. Inter
heresim. et xvi. q. i. apostolicis
¶ Sup zachariam. quod inter
pretatur memoria dñi. libros
tres ad experciū tolosan episco
pum. De hoc. 86. dis. Ieiuni
um quarti.

Secundo anno darij regis A.
medorum. ¶ Quem de 3
domo domini asserūt
auferendum. ¶ No. velim nolī B
saltim lucracius per noctem o
peribus atque furtiuis dictare
compellor quod tibi dirigam.
¶ Item. si qui sunt quibus in
pretacionē ante promisi ignos
cant incredibili vite amori me
o. et quod tibi scripsi sibi scrip
tum arbitrentur. Caritas benig

na est non emulatur. non q̄ sua sunt. Item. qui celatur amare se q̄ zelatur ostendit.

C Item. grandis illorum consolacio qui premunt̄. si sciant hostes suos cito pituros. Item. non quid vel ubi scriptum sit sed qua racione sit scriptum considerandum est. Vide ad alexandrum. C. et contra pelagianos libro iij. g. Itē. libro secundo. Qui terciam partē iam fecimus eodem modo debemus in reliquis laborare sudare ne perdamus preterita. et i̅perfectum opus urgeat lectoris desiderium. Vide ad marcellā supra. iij. Simile in vita pauli.

D Item. quod male versum est ex hebrayco ulla racione explanari non potest. Itē in iudicio prima sit veritas atq; iusticia. deinde sequatur misericordia. Item. iudices iudicabant in portis ne agricole cum dispendio cogerentur intrare urbes. et tam urbanos q̄m rusticos in introitu et exitu urbis audirent et confestim vnusquisq; ad edes propias remearet. Hic interponitur. c. Jeiuniū. de quo supra.

E Item. ad comparacionē eternitatis omne quod in mundo patimur vna dies appellari potest. non habitacionis. s; peregrinacionis. quia aduene sumus et peregrini sicut omnes patres nostri. Vide super psalmo. 89. Item. dictorū fidem ad eos quibus dicta sūt referamus. Item. libro iij. q̄uis elegans sit exercitatum i̅genium. et longo usu tecta currat oracio. tamen nisi autoris manu curata fuerit et polita. redolet sordes negligencie et vel nimio verborū flore vel inculta vocalibus sit vel aspere consonantibus. Vnde de virgilio traditur q̄ libros suos q̄si ursorum fetus lingua composuerit. et lambendo fecit eē meliores. Idem super galath. li. iij. post principiū.

F Item. tres posuimus sentencias ut ex interpretacionis varietate quid cui coaptandum sit prudens lector intelligat. Vide ad damasum de osanna. b. Et hic interponitur de leuacione lapidum. Item. breuiter singula exponimus ut veniamus ad alterum. ne si prolixius scripserimus rerum obscuritate et sermonis longitudine lectoris animus confundatur. Itē. non putent magistri atq; doctores sua doctrina et sapiencia. sed dei auxilio patem ecclesijs redditā.

G Item. magistri qui suū gradum seruauerint sint quasi domus dei. et quasi angelus domini. Item. qui plus vide

ri nosse cupiunt quam ceteri. quam quam patent veritatis regulam non tenere. Item. nil crudelius nilque miserius inveniri potest. quam ut timore mortis proprie nec salutem filiorum. nec uxorum pudiciciam defendere audeant. Vide super amos li. iij. Et. Item. de salute et populo. vide super psalterium psalmo. Cxxxvj.

De capitulis intitulatis beato iheronimo in volumine decretorum.

Habemus etiam intitulata beato iheronimo in volumine decretorum per gratianum ducenta et octo capitula. post que quatuor superadduntur et sunt duodecim. et aliqua detrahentur ut infra patebit. Et horum omnium nomina ut ipsorum habeatur prompta notitia hic describam sub suis tytulis. Quorum tamen multos declarabo corrigam vel supplebo. Et unum saltem ad quodlibet capitulum notandum colligabo. Et vide quod de. c. Ut veterum. ix. d. dicam post finem capitulorum.

Distinctione. xij. ad lucinum

Illud breviter. Notandum. Non debent aliorum consuetudines aliorum more subverti.

xxv. d. super epistola ad tytum. Adde. primo capitulo. Primum itaque. Nota. Qua libertate prelatus peccantem corripiet qui videt se eadem admisisse que corripit.

26. d. ad oceanum. Unius uxoris. Ibi baptizatum novum hominem esse dicit.

27. d. Voventibus virginitatem. non solum nubere. sed nubere velle dampnabile est. Contra iovinianum. adde libro primo. Si nupserit. Notandum. si dedicata virgo nupserit dampnationem habebit. quia primam fidem irritam fecerit. Contra eundem. adde eodem libro. Virgines que post consecrationem nupserint. non tam adultere quam inceste.

29. d. super epistola ad ephesios. Adde in prologo. Necesse. Notandum. paulus per singulas ecclesias vulneribus medetur illatis. nec ad instar imperiti medici uno collirio omnes oculos vult curare.

31. d. Contra iovinianum. adde. li. primo. Si laycus. Nota. si sacerdoti semper est orandum ergo semper matrimonio carendum.

32. d. Adde. Principium habetur ad nepotianum. medium habetur ad oceanum de vita clericorum. finem prosequitur ad pamachium in apologetico. Hospitiolum. Notandum.

Si bonum est mulierem non tangere malum est ergo tangere

¶ 38. Ad fabiolam de veste sacerdotali. Vidua est cuius maritus mortuus est. Eiecta. que a marito vivente proicitur. meretrix que multorum libidini patet.

¶ 31. ð. Adde contra iovinianum li. j. Ab exordio. Nota. Vinum cum carnibus post diluvium dedicatum est. id est in usum assumptum. ¶ Ex epistolis. adde contra iovinianum li. 2°. tamen ut dicit superscriptio verba sunt salomonis. pu. xx. in principio. Luxuriosa res est vinum. contumeliosa ebrietas. omnis autem qui miscetur cum hiis non erit sapiens. ¶ Super micheam adde li. i. c. ij. Ecclesie principes. Nota. confusio et ignominia est ihesum crucifixum pauperem et esurientem farsis predicare corporibus. et ieiuniorum doctrinam rubentes buccas tumentiaque ora proferre. ¶ Vinolentum. Nota. sponsa xpi vinum fugiet ut venenum. Venter mero estuans cito despumat in libidinem Ubi ebrietas ibi libido dominatur et furor.

¶ 36. super leviticum adde. c. viij. et est in sexta omelia origenis per eum translata in fine. Si quis vult. ¶ Nota. Moyses orat et donec orat populus eius vincit. si relaxaverit manus vincitur eius populus et fugatur.

¶ 31. ð. ad damasum de filio prodigo. vi. Sacerdotes dei obmissis euangelijs et prophetis videmus comedias legere. amatoria bucolicorum versuum verba cantare. tenere virgilium. et que in pueris est causa necessitatis. crimen in se facere voluntatis. ¶ Idem adde super epistola ad ephesios. li. ij. c. iiij. Nonne nobis. Nota. Per phas et nephas divicias querit. hereditates captat alienas. opes congregat. et in momento cui sit relicturus ignorat. ¶ Sup ysaiam. adde li. xx. in principio. et capitulo 28. vino inebriabantur. Nota. secundum tropologiam pseudo prophetas debemus accipere qui aliter verba scripturarum accipiunt quam spiritus sanctus sonat. ¶ Super epistola ad ephesios adde li. iij. et c. vi. Legant epistolam. Nota. hely sacerdos sanctus fuit. sed quia filios non erudivit in omni disciplina et correctione. supinus cecidit et mortuus est. ¶ Super epistola ad tytum. adde post principium. Si quis gramaticam. Nota. Sciencia pietatis est nosse legere scripturas intelligere prophetas. in euangelio credere. apostolos non ignorare. ¶ Idem

adde super danielē. et est pars prima. sub primo caplō. Scđa i bi precedit. s. in fine plogi. Qui de mensa. Nota aduersus mathematicos in partibz mathe scos risui patebit.

¶ 38. d. Super ysaiam adde ī principio. Si iuxta apostolū paulum xp̄c est dei virtus et dei sapientia. ignoratio scripturarum ignoratio xp̄i est. ¶ Ad pāmachiū adde de libris contra iouinianū in fīe. Ecclesiastica interpretatio etiam si habet eloquencie venustatem dissimulare eam debes et fugere ut non ociosis philosophorum scolis. paucis qz discipulis. sed vniuersa loquantur hominū genera.

¶ 20. d. adde ad helyodorum Non est facile stare in loco petri et pauli et tenere cathedrā cum xp̄o regnanciū. Dicitur hinc. non sunt sanctorum filij qui tenent loca sanctorum. sed qui exercent opa eorū.

¶ 21. super iheremiā. adde lamentationū. x. caplō. Recedite inquiūt īmū ¶ Nō. talis loquela non illuminat cecum. nō sanat egrū. non curat infirmū. sed magis occidit. atqz ī desperationem pericitantem mittit. ¶ Idem. Sed illud nō. Que ista bonitas. que misericordia vni parcere et oēs in discrimen adducere

¶ 29. d. super malachiam adde primo caplō Sacerdotes. ¶ Nota. indignū est dare deo qđ dedignatur homo.

¶ 10. d. adde super malachiā iij. ca.º Et purgabit filios leui. Tempus est ut iudiciū a domo dei incipiat. Et alibi dicit̄ A sanctis meis incipite. ¶ Idē adde contra iouinianū. li. ij.º post principiū. Hoc etiam patet de pe. d. ij. Si enī omnis ī quit. circa finē. Jhesus filius. ibi uxorem que colebat pdolū dyabolum vocat. ¶ Idem. Quicunqz dignitatem diuini gradus non custodiūt contenti sint animā saluare. Reuerti enim in pristinū gradum difficile est.

¶ 16. d. contra rufinū. Nasci de adulterio non est illius culpa qui nascitur. sed illius qui generat. Et in fine. Non in seminibus sed in voluntate nascentis causa viciorū est atqz v̄tutum. ¶ Idem. Dn̄s noster ihesus xp̄c voluit non solum de alienigenis. sed de adulterinis cōmixtionibz nasci. Et in fine. Si filij eius sum⁹ que ipse fecit imitari debemus.

¶ 16. d. super zachariam adde li. ij. caplō. viij. Jeiuniū qr̄ti. ¶ Nō. cogimᷣ ad hebreos redire et scire veritatem de fonte

magis qm̄ de riuulis querere.
Ad lucinū. Vtinam omni tē-
pore ieiunare possemus. Et ī
fra. Vnaqueq3 puīncia habū
dat in suo sensu.
86. d. super psalmo. 90. ī ca
piēte. Qui habitat. Ibi. de la
queo venanciū. Esau venator
erat quoniam peccator erat
Et penitus non īuenim9 sanc
tum aliquem venatorem.
piscatores īuenim9 sanctos.
Idem adde super galath. li. 3.
ca°. vi. Qui clemenciā non ha
bet. nec indutus est viscera mi
sericordie et lacrimarum. qm̄
uis spiritualis sit non adim
pleuit legem xp̄i.
88. d. adde ad nepocianū.
Negociatorem clericū ex inope
diuitē et ex ignobili gloriosū
quasi quasdam pestes fuge.
92. d. super epistola ad ephe
sios adde li°. iij. c. v°. cantantes
Nō. deo non voce sed corde
cantandum est.
93. ad rusticum narbonen̄
episcopum. adde de vij gradibz.
Dyaconi sunt. Nō. moderacio
ac pietas dei solum nostrum
reditum requirit. ac nos cupit
sua larga bonitate saluari.
Si non cōuertimur sed duri col
li simus. si in peccatis usq3 ad
mortem illicite perduram9. as
sidue peccancium non misere
tur deus. Ad euandrū p̄sbitē
rum. Legim9. Nō. queris auto
ritatem. audi testimonia. Et
infra. Si autoritas queritur.
orbis maior est vrbe. Et infra
Omne quod rarum est ꝫc ut
supra. c. epl'a.
91. d. super epistola ad tytū.
adde primo caplō. Olim idē
erat. Nō. postqm̄ vnusquis
q3 eos quos baptizabat suos
non xp̄i esse putabat. in toto
orbe dictum est ut vnus de
presbiteris superponeretur. ut
scismatum semina tollerent.
Ad rusticū narbonensē epis
copum. adde de vij gradibz.
ecce ego dico. Nota. qui non
vult presbiteros facere que iu
bentur a deo. dicat. quid ma
ius est xp̄o. aut quid poterit
corpori et sanguini eius ante
poni. Quare ergo populum
non benedicet qui xp̄m con
secrare non metuit. Ad ne
pocianū. Esto subiectus. Nō.
satum est illud oratoris do
micij. Cur ego inquit te habe
am ut principem cum tu me
non habeas ut senatorem.
Prima causa. q. i. Super
micheam adde li. i. circa finē
ca. iij.
Iudices. Nota. Spirit9
sanctus nec vendi nec
emi potest. Idem in
eodem. Nunqm̄. Nō. quia pe
cuniam accipiebant ꝓpheca

corum facta est diuinacio. ¶ In michea adde li. i. circa finē et c. 3. Hij quoscūqz. Nota. in scandalum populi agentes. rei sunt infidelitatis eorum qui scandalizantur. ¶ Super aggeo. Hic populo. Nō. Quā uis sancta videantur sui spe cie que offeruntur. quia tamē tractata sunt ab illo qui pol lutus est in anima polluūtur omnia. ¶ Super amos adde libro .ij. v. c. Odit deus sacrifi cia hereticorum. et a se proicit. et quociens in eius nomine congregati fuerīt detestatur fetorem eorum. et claudit na res suas. ¶ Super osee adde li. ij. et vj. ca. Illi offerunt pa nem sacrilegum et dant ele mosinas. et sectari videntur humilitatem. que ego si vere fiant holocausta interpretor. ¶ Super epistola ad galathas. adde ca.º primo. et li. j. Marchi on. Nota. non putem9 in ver bis scripturarum esse euange liū. sed in sensu. non in sup ficie. sed in medulla. non in sermonū folijs. sed in radice racionis. ¶ Idem adde ibidem. li. iij. c. v. Vide quantū bonū est caritas. si ita martiriū fe cerim9 ut nostras velimus ab hominibus reliquias ve nerari. et si opinionem vulgi sectantes intrepidi sanguinē

fuderimus et substanciam nos tram usqz ad mendicitatem propriam dederim9. huic operi nō tam premiū qm̄ pena debetur et perfidie magis sunt tormē ta qm̄ corona victorie. ¶ Ad luciferianū. Sicut xp̄c. Nota fieri non potest ut qui in bap tismo sanctus est sit ad alta re peccator. ¶ Super malachi am. c. Maledicam benedictio nibz vestris. Hoc est. Quicqd a vobis benedicetur. per me e rit maledictum. ¶ Super ag geo. adde. c. iij. Propheta. Nota. Scito qp sanctum est quod in altari offertur. sed non tam sanctificaris ex hostijs qm̄ ex operibus mortuis pollueris. ¶ Super sophoniam. Sacerdo tes. Nota. de hijs dicitur sacer dos in quo cūqz fuerit macula non accedat offerre oblaciones domino. ¶ Questione secūda. ad damasum. Clericos. Nota qui de bonis parentū susten tari possunt. si quod pauperū est accipiunt sacrilegiū profec to cōmittunt.

¶ z. q. A. Ad heliodorum. Non omnes. Nota. infatuatū sal. ad nichilum prodest nisi ut proiciatur foris. et a porcis cō culcetur. ¶ Super epistola ad galathas. Paulus petrū repre hendit. quod non auderet ni si se non imparem sciret. ¶ In

prologo. adde. c. c. Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest: et quantum ex vite merito edificat ecclesiam xpi. tantum nocet si destruentibus non resistit. Caplm. In apibus. vij. q. i. vide post finem caplorum.

viij. q. i. adde super epistola ad tytum. capitulo primo. Moyses. Nota. extraneus ex alia turba eligitur: ut sciremus principatum in populos non sanguini deferendum esse sed vite. Idem. adde super epistola ad tytum. ca. i. Qui vos spernit. Nota. manifestum est eum qui apostoli lege contempta ecclesiasticum gradum non meritis voluerit alicui deferre sed gratie. contra xpm facere. Super leuiticum. adde. viij. c. et est in vj omelia origenis per eum translata. Uidet ergo. Nota. qui prestancior est ex omni populo qui doctior. qui sanctior. qui in omni virtute eminencior. ille ad sacerdotium eligatur. Super librum numerorum. adde. xx. ca. et est in xxij omelia origenis per eum translata. ad finem. Si ergo. Nota. principatus agrorum et prediorum relinquitur hereditas. gubernacio populi illi traditur quem deus elegit. Idem. Aud acter fortasse aliquid dicimus. tamen quod scriptum est dicimus. Non semper princeps populi et iudex ecclesie per dei datur arbitrium. sed pro ut merita nostra deposcunt. Idem adde super epistola ad tytum. primo ca. Illud inferendum. Nota. sciens quod potentes potenter tormenta pacientur retrahit se ab hoc non tam honore quam onere. et aliorum locum qui digni sunt non ambiet occupare. Idem adde super epistola ad tytum ca. secundo in fine. Qualis erit edificacio discipuli. si intelligat magistro se esse maiorem. et sic vehementer ecclesiam xpi destruit. meliores laycos esse quam clericos. Idem adde super epistola ad tytum. i. c. Vereor. Non plurimi in populis iudicant episcopos subtrahentes se ab ecclesiastico gradu. et ea que episcopo conueniunt non exercentes.

x. q. i. Ad damasum super. iij. Quia sacerdotes pro omnibus orare debent et solent: quorum elemosinas oblaciones que recipiunt. Absit ut quidnam vide post finem capitulorum.

xj. q. iij. Super libro iudicum. Audi denique. Nota. deus qui videt in abscondito prospiciens mentem vicijs seruientem. discedit ab illa. et re

linquit domū illius vacuā.
Ibidem. Nolite. Nota. deprecor
vos qui fideles estis ut ita vi
tam vestram et cōversationē
servetis ne ī aliq° vel ipsi scanda
lum paciamini. vel alijs scan
dalum faciatis. Super duode
cim ꝓphetis. adde est. super a
mos. libro ij. ca° q̄nto. Quan
do ergo vir ecclesiasticus mul
tas impietates in ea que vo
catur domus dei esse cognovit
non solum multas. sed etiam
fortes et que opprimere possūt
iusticiam. et in tantam docto
ris rabiem processisse ut accipi
ant preciū in iudicio et omīa
pro muneribus faciūt. pau
peres deviitent in portis et au
dire contempnāt. taceat illo
tempore. et imitetur iheremi
am dicentem. Solus sedebā.
quia amaritudine repletus
eram. Idem. Quorum remi
seritis. Nō. Qꝫ ecclesiam ingredi
ētis ñ recōsiliati per satisfacti
onem fuerint ipsis et ianua
regni celestis clausa erit. Su
per matheum adde libro .iij.
post principiū. Quomodo sa
cerdos mundū non facit lepro
sum. sic episcopus vel presbit
non alligat eos qui inson
tes sunt nec solvit noxios.
Super epistola ad philemo
nem. adde caplō unico. Si q̄s
dixerit iustum īiustum. et in

iustum iustum. abhominabi
lis uterqꝫ apud deum. Idem
adde ibidem. Si quis hominē.
Nō. dulce puto sanctimoniā.
amarum quod sanctimonie
contrariū est. Idem adde su
per epistola ad tytum. primo
ca°. in fine. Extimant. Nō. xp̄c
sapiencia est. iusticia. veritas.
sanctitas. fortitudo. negatur
per insipienciam sapiencia. ꝑ
īīquitatem iusticia. per menda
cium veritas. per turpitudinē
sanctitas. per imbecillitatem
animi fortitudo. Quociens
vicijs vincim̄ʒ ⁊ pc̄īs vocaēs deū
negamus. Et econtrario quo
ciens bonū quid agim⁹ deū
confitemur. Super epistola
ad ephesios. corrige debet dice
re ad tytum. sic etiam intitu
latur in antiqua compilatiōē
libro vi. ca°. iiij. Est autē prima
pars hui⁹ ad tytum. et circa me
diū secunda. c. iij. in principio.
Si dominus iubet. Nō. si bonū
est quod precipit imperator iu
bentis exequere voluntatē. si
malum. responde. oportet ma
gis obedire deo q̄m hominibꝫ
C xij. q. i. ad nepocianū. Cleri
cus. qui. Nota. habens victum
et vestimentum hijs content⁹
ero et nudam crucem nudus
sequar. Ad quendā levitam.
Duo sunt genera. Nota. nichil
miserius est q̄m ꝓpter nūmū de

um contempnere. ¶ Questione secunda. ad nepocianum Gloria episcopi est pauperum opibus prouidere. Ignominia sacerdotis est studere proprijs diuicijs. Natus in paupere domo. in tugurio rusticano. qui vix milio et cibario pane rugientem ventrem saciare poteram. nunc similam et mella fastidio. ¶ Ad eundem. Multi edificant parietes et columpnas subtrahunt. et in. portem? aurem et delicias lutum putemus. ¶ Ad eundem in fine. Amico rapere quidpiam furtum est. ecclesiam fraudare sacrilegium est. ¶ Eiusdem. ad de ad paulinum de institucione clerici vel monachi. Socrates. Non venter plenus facile de ieiunijs disputat. non ierosolimis fuisse sed iherosolimis bene vixisse laudandum est. ¶ xiij. q. ij. Ebron dicitur. Nota. tobias dicit ad filium. Cum acceperit deus animam meam corpus meum sepelies. et honorem habebis matrem tuam omnibus diebus vite tue. et cum ipsa compleuerit tempus suum sepelies eam iuxta me in vno sepulchro. Item. quos coniunxit vnum coniugium coniungat vnum sepulchrum. quia vna caro sunt. ¶ Super genesim adde libro hebraicarum

questionum paulo ultra medium. super. c. xxiij. postquam precio. Nota. non fuit perfecte consummatrix virtutis qui potuit memoriam vendere mortuorum. ¶ Idem adde super galathas. libro. iij. ca. vi. In presenti. Nota. Cum ante tribunal xpi venerimus scimus nec iob nec danielem nec noe rogare posse pro quoquam. sed vnumquemque portare onus suum. ¶ Vide quod de capitulo. Ad precipit dictam post finem capitulorum. ¶ xiiij. q. iij. super ezechielem libro. vi. adde ca. xviij. Putant quidam usuras tantum esse in pecunia. quod preuidens diuina scriptura omnis rei aufert superhabundanciam. ut plus non recipias quam dedisti. ¶ Questione. v. super leuiticum. adde c. v. in fine. Sunt autem hec verba in translacione origenis de qua dixi in principio huius partis. Multi sine. Nota. discant peccatum simile esse rapine si quis inuenta non reddat. ¶ Idem. corrige. augustinus de bono coniugali circa medium. Neque enim nec tyrannice factionis peruersitas laudabilis est. si regia demencia tyrannus subditos tractet nec vituperetur ordo regie potestatis. si rex ~~non~~ crudelitate tyrannica seuiat. ¶ Questione

sexta ad tytum. adde. ij. c. Fur-
tum autē non solum in ma-
ioribus iudicatur: sed et in
minoribus iudicatur. Non e-
nim quod furto ablatū ē sed
mens furantis attenditur.
C. xv. q. i. Idem. Si q̄s nō ira-
tus. sed ꝓpter disciplinā alicui
dederit palmā et casu occide-
rit sicut solet fieri. quantum
ad graciam ĩnocens est quia
voluntatem non opus requi-
rit. quantū ad legem reus ē
quia opera inquirit.
C. xvi. q. i. ad ripariū et desi-
deriū. adde contra vigilan-
ciū. in fine. Monachus non
doctoris sed plangentis habet
officiū. qui se vel mundū lu-
geat. et domini pauidus pres-
toletur aduentum. Ad pau-
linū adde de institucione cle-
rici vel monachi. Si cupis.
Nō. non multū distat in vi-
cio decipere posse vel decipi c-
tianū. que senseris tibi semp
aut crebro de nūmis loquen-
tem institorem habeto pocius
q̄m monachū. Ad heliodorū
Alia causa est monachi. alia
clerici. Clerici oues pascunt
ego pascor. Ad rusticum. Ec-
clesia habet senatū cetum p̄s-
biterorum sine quorum con-
silio nil monachis agere licet.
Ad eundem. Sic viue. Nota
multo tempore disce que post-
modum doceas. et inter bonos
semper spectare meliores. Ad
eundem. Si clericatus. Nō. ne
sis miles anteq̄m tyro. nec pri-
us magister q̄m discipulus.
Michi placet ut habeas sc̄or̄ contu-
bernium. nec ipse te doceas. nec
sine doctore ingrediaris viā
quam nūc ingressus es. Su-
per malachiā adde ultimo ca.
Reuertimini ad me. Nota. si
quis doctus et eruditus lege
dn̄i potest alios erudire. non
debet sue assignare potencie ĩ-
genioq̄ȝ quod possidet. sed gra-
cias agat primū deo qui cunc-
ta largitur. deinde sacerdotibȝ
eius ac ministris a quibus
doctus est. Si enī gracias nō
egerit sed scienciā sibi vendi-
cauerit in penuria maledice-
tur. Idem. adde. sup epistola
ad tytum. in fine. Apostolicis
viris et euangelizātibȝ xp̄i in
necessariis usibus nolle tribu-
ere seipsum condempnare est.
Ad damasū sup̄. xi. Quoni-
am quicquid habent clerici
pauperum est et domus illo-
rum omnibus debent esse cō-
munes. susceptioni peregrino-
rum et hospitalitati ĩuigila-
re debent
C. xvij. q. ij. Vouentibus ut su-
pra. xxvij. dis.
C. xxij. q. i. Jheronim⁹ super
iheremiam. Hec est vera sup

scripcio in libris antiquis. et vere sunt hec verba iheronimi. li. primo super iheremiã ca. iiij. Hec dixi quia aliqui libri habent. Idem. s. augustinus super iheremiã. Item huic in textu cõtinuatur. s. q. prima. Aduertendũ. Et iurabunt. Nõ. iuramentũ pro cõfessione accipit͛ et ad condẽpnacionem pdolorum per que israhel iurabat. Super matheum. libro primo. adde ca. quinto. Considera. Nota. q iurare pmittebãt in deum. non q hoc recte facerent. sed q melius esset id deo qm demonibus exhibere. Idem. Habemus in lege. Nota cauendum est piuriũ non solum in altari seu scõrum reliquijs sed etiã in cõmuni loquela. Questione scda super iheremiã libro ij. Corrige debet dicere primo ut supra dixi, prima questiõe Animaduertendũ est q iusiurandũ habet comites veritatẽ et iudiciũ atq iusticiam. si ista defuerint nequaqm iuramentũ erit sed piuriũ. Idẽ adde super galath. lib. i. c. ij. Utilem simulacionẽ non possunt homines quis iusti aliquo simulare pro tempore ob suam vel alior salutem. Questione iiij. libro de natura rerum. Tribus siquidem

modis iuramenta contracta dissoluenda sunt etc. Questione quinta. adde super epistola ad ephesios. libro ij. in fĩe ca. iiij. Quociens. Nota. Considerem quid loquam. quia pro omni verbo ocioso reddituri sumus racionẽ in die iudicij.

xxiij. q. iij. super sophoniã Si quis fortitudinẽ latronis eneruat vel pirate vel infirmos reddit. prodest illis sua infirmitas. debilitata enim membra quibus male utebantur a malo opere cessabunt. Questione quarta adde super epistolam ad galathas libro. ij. et ca. iiij. in fine. Qui scdm carnẽ. Nota. unus pater bouem creauit et culicem. et in una domo nõ solum esse voluit vasa aurea et argentea. sed lignea et fictilia. Questione. v. sup naum adde ca. primo. Quid ergo. Nota. nefas est dicere q scriptura menciatur. Et vide. s. de peni. dis. iij. Querat hic aliquis. Super ionam adde c. j. Non est nostrũ mortem arripere sed illatam ab alijs libenter excipere. Sup iheremiam adde. li. iiij. sup ca. xxij in pncipio. Regum est priũ facere iudiciũ atq iusticiam. et liberare de ma

nui calūpniancīū vi oppres-
sos et peregrinos. ¶ Idem. ad
de super epistolā ad tytum.
et c.ij. circa finē. Si apud car
nales dominos in minimis
fideles fuerint incipient eis
apud dnm̄ premia maiora
cōmitti. Ornat autem doctri
nam dei qui ea que condicio
ni sue apta sunt facit. Et e
cōuerso confundit illam cui
condicio sua displicet. ¶ Sup
iohelem adde ij° ca° ad finem.
Non solum. Nota. homines
ministri et ultores sunt ire
dei in hijs qui malum ope
rantur. ¶ Super ysaiam ad
de libro. v. c. xiij. Non est cru
delis qui crudeles iugulat.
sed crudelis pacientibus esse
videtur. ¶ Super ezechielem.
libro tercio adde. ca°. ix. in prin
cipio. Qui malos percutit in
eo q̄ mali sunt et habet va
sa interfectionis ut occidat
pessimos minister est dei. ¶
Super epistola ad galath.
libro. ij. Iudex non est auctor
sceleris homines vinciendo.
sed in originali dicitur. neq̄
homines ¶ Super iheremiā
adde quod est supra eadē q̄sti
one. Regum. intra quod est
hoc caplm̄. Homicidas sacri
legos et veneficos punire nō
est effusio sanguinis sed le
gis ministeriū. ¶ Questione viij
ad ripariū. Legi si comasten.
Nota. nō ē crudelitas pro deo
crimina punire sed pietas.
Cxxiiij. q. i. ad damasium.
adde in exposicione fidei. Hec
est fides. Nota. hec nrā confes-
sio apostolatus tui iudicio
comprobatur quicūq; me cul
pare voluerit se imperitū vel
maliuolum vel non catholi
cum. sed hereticū comproba
bit. ¶ Idem. titulus falsus est
quia caplm̄ est augustini li°
vij de baptismo ante finem.
Omnibus consideratis pu
to me non temere dicere ali
quos ita esse in domo dei ut
ipsi etiam sint domus dei. et
de domo plures autoritates
inducit. ¶ Idem. Istud etiam
caplm̄ est augustini. li° ij. de
baptismo ante mediū. Et mi
rum quomodo in istis duo
bz caplis fuerit sic erratum.
cum isti veri tituli essent in
illa antiquiori compilaciōe
decreti. de qua dicam post fi
nem caplōrū ut ibi videri po
test. ca. l. et lij. et li°. vij. Non
afferamꝰ stateras dolosas ubi
appendamꝰ quod volumꝰ p
arbitrio. dicentes. hoc est gra
ue hoc est leue. et i° Quis iā
dubitat hoc sceleracius com
missum. quod est grauius
vindicatū. ¶ Ad damasium. ē.
pma. Quoniā vetus. Nota

Inde nunc anime mee cibū
postulo unde xp̄i vestimen
ta suscepi. et c. Quia pro fa
cinoribus meis ad eam soli
tudinē cōmigraui. que syri
am cōiuncto barbarie fine de
terminat non possum sanc
tum domini tot interiacen
tibus spacijs a sanctimonia
tua semper expetere. Ideoq̄
collegas tuos egipcios con
fessores sequor et sub onera
rijs parua nauicula delitesco.
Super amos adde lib°. ij. cir
ca finē ca° q̄nto. Odi et proieci.
Nota. deus non sacrificiorum
magnitudinē. sed offerencium
merita causasq̄ diiudicat.
Vnde vidua que in corbanan
duo minuta posuerat omnibꝫ
a saluatore prefertur. Ques
tione iij. super leuitico. adde. c.
iiij. et omelia xiij. aliter xiiij
origenis per eum translata
Qui negligunt oris maledic
ti consuetudinē resecare etiam
si non corde maledicant tamē
inmundiciā labiorū scd̄m ysaie
verbum et inquinamēta oris
incurrunt. Idem adde ibidē.
Si quis non recto. Nō. inter
dum qui foras mittitur intꝰ
est. et ille foris qui intus reti
neri videtur. Super episto
la ad tytum. adde. iij. c. in p̄n
cipio. Si igitur michael. Nō.
merebatur dyabolus maledic
tum. sed per os archangeli
blasphemia exire non debuit.
Super libro iudicum. Cum
ergo. Nota. sunt qui non me
tu penarū sed benedictionū
et repromissionū desiderio ve
niūt ad salutem et contrariū
subdit. Idem adde super epis
tola ad galath. libro. iij. c. v.
Resecande sunt putride car
nes. et scabiosa a caulis pecꝰ
repellenda est. ne tota domus
massa corpus et pecora ardeāt
corrumpantur putrescāt inter
eant. Super epistola ad ga
lathas. corrige. ad tytum cir
ca finem. et sic erat in antiq̄
compilacione li°. vij. ca°. ij. In
heresim et scisma hoc interes
se arbitror q̄ heresis peruersū
dogma habet. scisma post e
piscopalem discessionem ab
ecclesia pariter separat. Su
per epistola ad galath. adde. li°.
iij. c. v. Heresis grece. Nota. Qꝛ
cūq̄ aliter scripturā intelligit
q̄ sensus spiritus sancti flagi
tat a quo scripta est. licet ab
ecclesia non recesserit hereticꝰ
appellari potest. et de carnis
operibus est eligens que peio
ra sunt. Idem adde super o
see libro. ij. in principio est ps
prima Transferunt. Nō. vete
teres scrutans historias inue
nire non possum scidisse eccle
siam et de domo dei populos

seduxisse preter eos qui sacer dotes a deo positi fuerant et phete. isti vertuntur in laque um tortuosum in omnibus locis ponentes scandalū.

Cxxvi. q. ij. Super ionam ad de ca. j. In antiqua compila cione dicebatur et male sup naum. Non statim debemus sub exemplo ione sortibus cre dere vel aliud de actibus apos tolorum huic testimonio co pulare. Idem. Sed et illud Nota. per vnū membrum ma cula in omne corpus diffun ditur.

Cxxvij. q. ij. Adicitur aliud. Nota. dum mortua fuerit ux or cuiuslibet licet illi accipere aliam. sed non repudiatam. sed non desponsatam viro. sed liberam. Super abdiam. Quapropter. Nota. coniugia speciali conuencione nunciant et commixtione corporū perfici untur. Super matheum ad de c. j. Genuit ioseph. Nota. sponsas uxores appellari ple nius liber aduersus eluidiū docet. Super genesim. adde lib. lxv. questionū paulo ante mediū super ca. xix. Egressus i taqz. Nota scripturas sponsos generos loth vocauit.

Cxxviij. q. ij. super epistola ad thimotheū. Oportet episcopum. Idem quod sup xxvi dis. Vni9 uxoris.

Cxxxi. q. i. de virginibz. pmo libro contra iouinianū. Nec ha bemus illius nominis librum per iheronimū. sed per ambrosi um bene et per augustinum. li cet de virginitate scripserat ad diuersas. Etiam habetur hoc principiū ad pāmachiū in apo logetico Quomō virginibus. Nota. tolerabilius est vni homi ni prostitutam esse qm multis. Ad pāmachiū. adde apologe ticum. Aperiant queso aures obtrectatores mei et videant me secundas et tercias nupcias in domino concessisse. non damp no bigamos pmo nec trigamos et si dici potest octogamos. Vi de ad ageruchiam

Cxxxij. q. i. Adde super mathe um. li. iij. ca. xix. Dixit domin9 Nota. sola fornicacio est que ux oris vincit affectū. Super e pistola ad chorinthios. In coniu gio quis queciiqz peccata fecerit non infuscat propriam coniugem. Sup osee pheta. Non est cul pandus osee pheta. si meretri cem quam duxit ad pudiciciā conuertit. sed pocius laudandus quia ex mala bonam fecit. C Questione scdā. adde super e pistola ad ephesios. li. iij. ca. v. Sicut non omnis. Nota. ma trimoniū quod non scdm xpi preceptum coniungitur rite con

iugiũ appellari non potest ꝫ
magis adulteriũ. Super ma
theum Connubia. Nota. Sũt
plura in quibꝫ sufficiat sola vis
humana. neqꝫ res indiget neqꝫ
decet adesse presenciam spiritus
sancti. Ad algasiam. adde q̃sti
one iiij. Sicuti. Nota. semina
paulatim formantur in ute
ro nec reputatur homicidiũ
donec elementa confecta suas
ymagines membraqꝫ suscipiãt
Questione. iiij. adde contra
iouinianũ libro primo in fine
Et continuatur ad exemplum
quod ponit seneca de cõiugibꝫ
quorum alter potionẽ non su
mebat nisi alterius labijs pri
us tactam. Origo quidem ho
nesta erat amoris sed mag
nitudo deformis. nichil autẽ
interest q̃ ex honesta causa q̃s
insaniat. imitentur viri sal
tem pecudes. postq̃m venter
uxorum intumuerit non ꝑ
dant filios. nec amatores se
uxoribus prebeant sed mari
tos. Idem adde contra ioui
nianũ. libro ij. post principi
um. Quis ignoret. Nota. ser
uiuit abraham legi et tem
pori suo. seruiamus nos legi
et tempori nostro. Idem
adde super galath. libro iij.
ca° quinto. In eo fornicator.
Nota. sunt crimina que et
nominare turpissimũ est ne

et dicentis os et aures audi
enciũ polluantur. Idem ad
de super epistolam ad ephesi
os libro iij. ca°. v. Liberorum
ut diximus in matrimonio cõ
cessa sunt opera. voluptates
autem que de meretricum ca
piũtur amplexibus in uxo
re dampnate sunt. Ques
tione q̃nta. c. Reuera. attribu
itur ambrosio quod fuit eci
am iheronimi. vide sup̃ con
tra susannã. Idem super e
pistola ad romanos. Fieri nõ
potest ut nisi quis mechetur
prius in corde mechari possit
in corpore. Super lucam li
bro. ij. Corrige. super matheũ
et est in fine. xi capli. Finge ĩ
persecucione aliquam virginẽ
prostitutã. apud euangelium
quia voluntate non peccat
virgo suscipitur. in lege qua
si corrupta repudiatur. Libro
hebraycarum questionũ. ad
de genesis. et est hoc super xij
ca°. Corpus mulierum non
vis maculat sed voluntas.
Ad eustochiũ. Si paulus.
Nota audacter dicam. et̃. Vi
de supra. iij parte in dyalogo
Item perit et mente virgini
tas. et ĩ Rectius fuerat homi
nem subijsse cõiugiũ et am
bulasse per plana. q̃m ad al
ciora tendentem in profun
dum inferni cadere. Ad oce

anū de morte fabiole. precepit dominꝰ. Nota. quicquid viris precipitur hoc consequēter redundat ad feminas. Idem adde ibidem. et quomō continuatur vide supra eadē epistola. Apud nos quod non licet feminis eque non licet viris et eadem seruitus pari condicione censetur. Questione vij ad amandum presbiterum adde et corrupta est subscripcio que habet ad damasum. Omnes causaciones. Nota apostoli grauem coniugij sarcinam intelligentes. si ita est inquiūt non expedit homini uxorem accipere

In de penitencia.

De pe. dis. i. super ysaiam

Omnis iniquitas et oppressio et iniusticia iudicium sanguinis ē. et licet gladio non occidis. voluntate tamen interficis. Super exodum. adde caꝰ. xviij. et est hoc in xi omelia origenis per iheronimū translata. Ecce venit inquit. Nō omnia que sancti faciūt in conspectu dei faciūt. et c̄. Et pleniorem scienciam dei accipiūt. et plenius diuinis imbuti sunt disciplinis. Ad damasum supra ij. Importuna. Nota. deus qui nullis intra se superari viribus potest publicani precibus vincitur. Super malachiā. corrige. sup iohelem primo caꝰ. Quis sanctus. Nota. qui peccator est dormiat in sacco. ut preteritas delicias in vite austeritate cōpenset. Super amos. adde libro. iij. ad finē et caꝰ ultimo. Si agamus penitenciam ipsū quoqȝ sue penitebit sentencie. Super danielem adde caꝰ. quarto. Quāobrem. Nota. deꝰ hominibus non irascitur sed vicijs. que cum in homine nō non fuerint nequaqm̄ punit quod mutatum est. Itē cum beatus daniel. et c̄. vide sup̄ eodem. Idem. Vide benignum. Nota quanto tempore te errasse nosti. quanto tempore deliquisti. tanto tempore humilia teipsum deo. et satisfacito ei in confessione penitencie. Idem. adde. super epistola ad ephesios libro. iij. et quinto capitō. Ecclesia xpī est. Nota. Qui peccator est aliqua sorde maculatus de ecclesia xpī non potest appellari. nec xpō subiectus dici. Idem. super amos libꝰ primo. adde post principiū. Super tribus. Nota. primū peccatum est cogitasse que mala sunt. Scdm̄ cogitacoibus acquieuisse peruersis. Tercium quod mente decreuit opere cōplesse. Quartum post peccatū

non agere penitenciā et suo sibi placere delicto. Idem ad pāmachium et oceanū de libris origenis. Secunda post naufragium tabula est culpam simpliciter confiteri. Erravimus iuvenes emendemus senes. iungamus gemitus et lacrimas copulemus. Idem. Quia divinitatis. Nō. qȝ si quis post lapsum peccatorum ad veram penitenciam se convertit cito a misericorde iudice veniam impetrabit. Super malachiam. Corrige. super osee. li. iij. et xiij. ca°. Ne forte. Nō quod facit baptisma hoc faciat penitencia. Idem. adde. super danielem. li. ij. ca°. ix. Predixerat. Nota. in cinere et sacco postulabat impleri quod promiserat dominus. non qȝ esset incredulus futurorum. sed ne securitas negligenciam. et negligentia pareret offensam. Idem. Mensuram. Nota. apud deum non tam valet mensura temporis qm̄ doloris. nec abstinencia tantum ciborum quantum mortificacio viciorum.

Distinctione secunda. Non est mirum. aliter. C. adde. et credo qȝ sit. C. qr post. c. super tribus non inveni iheronimū hoc dixisse. et sic iacet. Si in virtute gradus esse dicuntur quando videlicet et peccati gradus ita evidenter monstrantur. Contra iovinianū. adde. libro. ij°. in principio. Si enim inquit in fine docuimus qȝ excepto deo omnis creatura sub vicio sit. nō qȝ universi peccaverūt. sed qȝ peccare possint. et similiū ruina stanciū metus sit.

Distinctione iij°. ad rusticū de penitencia. Septies in die cadit iustus. si cadit quomō iustus. si iustus quomodo cadit. sed iusti vocabulum nō amittit quia per penitenciā semper resurgit. Ibidem. Totam penitenciam. Nota. Magnum peccatum magna indiget misericordia. conclusit enim deus omnia sub peccato ut omnibus misereatur. Ad eundem. Achab rex. Nota. unū scelus achab et iezabel cōmiserunt. et tamen cōverso achab ad penitenciam pena differtur in posteros. et iezabel in scelere perseverans presenti iudicio condempnatur. Super ionam. adde in principio. Sicut ait. Nota. Ninive ex penitencia veniam meruit. sed quia ad vomitum rediit ex dei ira subversa fuit. Super naum. Naum prophetam. Idem qd̄ supra proximū. Super matheum. adde libro xj. ca° xxviij. in prin. Nichil inde. Nota. si permanēt opera frustra voce assūmitur penitencia. Sup

naum. adde ca°. i. Querit hic a liquis. Nota magnum pecca tum magnis diuturnisque cru ciatibus luitur. et inf. Culpa leuis presenti supplicio com pensa sit. Super aggeum. adde. ca°. i. Si quando videris. Nota. non est iustus deus ut propter multa mala obliuis catur paucorum bonorum.

Distinctione quarta. adde. super osee libro. ii. ca° vii. Cum ita. Nota. mala eorum sicut putant me latere non possunt aperta enim sunt coram facie mea. que clare videt omnia. Idem. adde. ibidem. Heretici non non possunt. Nota. et cum deo celare se putant oculos eius vitare non possunt. quia vul tus domini super facientes mala.

xxxiii. q. iiii. in quodam ser mone. Sciatis fratres. Nota tempore quo carnes agni man ducaturi sumus a carnalibus o peribus abstinere debemus.

Questione quinta. adde. con tra iouinianum li. i. Tunc sal uabitur mulier. si illos genue rit filios qui virgines perman suri sunt. si quod ipsa perdidit acquirat in liberis. Idem. ad de. ibidem. Hoc solum. Nota. si cut absque ceteris operibus vir ginitas sola non sufficit. sic o mnia opera absque virginitate pu ritate continentia et castitate imperfecta sunt. Idem. adde ibidem. Qui sitit. Nota. si cas trati mercedem habent regna celorum. ergo qui se non cas trauerint locum non possunt ac cipere castratorum. Super e pistola ad tytum. adde ca° ii°. Cum caput. Nota. etiam genti les femine viris suis seruiunt communi lege nature.

xxxiii. q. ii. ad amandum. Non satis. Nota. ne peccare fa cias terram quam dominus deus tuus tibi tradidit possidendam.

xxxvi. q. ii. Tria legitima po nit coniugium cum raptore.

In de consecratione.

De consec. dis. ii. super epis tola ad ephesios. adde. ca°. i.

Dupliciter inquit intelli gitur caro christi et san guis. scilicet. Scilicet que con ficitur in altari. et crucifixa. Et sequitur. ii. proximo super leuitico. de hac quidem hostia que in christi commemoratione mirabiliter fit edere licet. de illa vero quam christus in ara crucis obtulit secundum se nulli edere licet. In sermone quinte dominice post theopha niam. Singuli autem accipi unt christum. dominus et in singulis por tionibus totus est. nec per sin gulos minuitur. integrum se prebet in singulis. Ad claudiam. adde. questione 2ª. Nec moyses dedit vobis panem verum sed

dominus ihesus ipse conuiua et
conuiuiū. ipse comedens et qui
comeditur. Super matheum.
adde. libro iiij. ca° xxvj. Accipite
et comedite. Nota. assumit pa
nem qui confortat cor homīs.
et ad verum pasche transit sa
cramentum. faciens in verita
te quod melchisedech fecerat in
figura. Libro de membris do
mini. adde. aliter. de essencia
deitatis. Et vide supra in prin
cipio hui9 quarte partis. Sac̄
dos. Nota. ipse sit sacerdos qui
est sacrificiū.

Distinctione quarta. super
epistola ad philippenses li°. ij°.
Eodem modo. Nota. ter mer
gim̄. ut trinitatis vnū appa
reat sacramentū.

Distīctione quinta. Non di
co ebdomadas. non dico ieiuni
a duplicata. sed saltem singu
los dies absq3 ciborū luxuria
transeam9. Idem. adde. ad eu
stochiū. Sint tibi ieiunia coti
diana refectio sacietatem fugi
ens. nil enim prodest tibi bidu
o vel triduo vaciū portare vē
trem. si pariter obstruatur. I
dem. Sint tibi ieiunia. Nota
ieiuniū curat vulnera delinq̄n
tis. curatosq3 sanctificat. Idē
Non mediocriter errat qui mḡ
no bono prefert mediocre. et ī
Nunq̄ verborum multitudi
ne flecti deus ut homo potest.

Melior est quinq3 psalmorum
decantacio cum cordis purita
te ac serenitate et spirituali hi
laritate. q̄m tocius psalterij mo
dulacio cum anxietate cordis
atq3 tristicia. Idem. adde. con
tra iouinianū libro. 2°. Ne ta
les. Nota. non auide deuora
tur: quod irritamenta gule nō
habet et leuiori digestione de
coquitur. et infra. Non potest
in eodem statu corporum na
tura manere. Idem. adde. i
bidem. Legim9 quosdam mor
bo articulari et podagre humo
ribus laborantes proscripcīoē
bonorum ad simplicem men
sam et pauperes cibos redac
tos conualuisse. Ad rusticum
monachum. Nunq̄ de manu
aut oculis tuis liber psalterij
discedat. et infra. Iram vince
paciencia. ama scienciam scrip
turarum. et carnis vicia non
amabis. Fiat aliquid operis
ut dyabolus te īueniat occupa
tum. scribantur et libri ut et
manus operetur cibos et ani
ma lectione sacietur.

Ultra predicta sciendū
q3 sunt in decretis q̄
dam capitula iheroni
mi per errorem alteri attribu
ta. Patet exēplū. ix. dis. Ut vete
terum. quod in epistolis augus
tini ad iheronimū non īueni.
de illis loquor quas vidi. sed

ad lrām fuit iheronimi ad lu
cinū. Puto autem q error pro
cesserit ex denominacione ihe
ronimi que fit ibi in supscrip
cione capli precedentis. Textus
autem sic iacet. Ut veterum
librorum fides de hebreis vo
luminibz examinanda est. ita
nouorū greci sermonis normā
desiderat. Item. caplm Cum
exaudiero. l. dis. quod hic et in
antiqua compilacione attribu
itur augustino. ad lrām fuit
iheronimi super micheam. li.
i. super ca. 2. ibi. repletus sum
fortitudine spiritus dn̄i. &c. et
sic dicit. Cum exaudiero. &c. No
aiaduerte in presenti loco pos
se aliquem docere post peccatū
si tamen vicia pristina digna
penitencia abluerit. Ut con
iungam que de gregorio sum
dicturus premitto. c. Absit. xi.
q. iii. quod attribuitur anteros
pape. qui aliter dicitur anteri
us. et grecus fuit ut in croni
cis. Cuius non fuerit dicere
audeo quia precessit iheroni
mū ultra. c. annos. Sed scio
q ad lrām est iheronimi ad he
liodorum. in quo sic dicitur. Ab
sit ut quicqm sinistri de hijs
arbitremur. qui apostolico gra
dui succedentes. xpi corpus sa
cro ore conficiūt. per quos nos
xpiani sumus. qui claues regni
celorum habentes ante iudi
cij diem iudicant. Hic statim i
terponitur ca. Alia. xvi. q. i. Post
hoc continuatur quod hic prose
quitur in canone. Per hoc patet
hec verba plus iheronimo q
pape congruere. Patencior au
tem error est. vii. q. i. In apibz.
quod attribuitur gregorio ad
rusticum monachū. cum certū
sit iheronimū ad rusticum illa
verba scripsisse. nec usqm audi
tum aliter q gregorius ad eū a
liquid scripserit. et certum est q
nec scribere potuisset ad prius
mortuū per annos forte ducen
tos ut infra dicam. Et verba st
hec. In apibus vnus est princeps
Nota. roma ut condita est duos
fratres simul reges habere nō
potuit et parricidio dedicatur.
In rebecce utero esau et iacob bel
la gesserunt. Et idem de ca.
xiiij. q. i. Quod precipit. quod e
ciam gregorio attribuitur ad
iouinianū. cum nusq relatū st
q gregorius scripsit contra illū.
ad illum autem scribere non
potuisset. Fuit autem iheroni
mi in libro primo. et sic eciam
intitulatum vidi in illa antiqu
ori compilacione decreti que di
uidebatur in vii libros. in qua
bis positum erat illud caplm
f. lib. i. c. xxxiii. et 2. sub c. ix. i
fine. et in eo sic dicitur. Quod
precipitur imperatur. quod im
peratur necesse est fieri. et si nō

fiat penã habet. Ubi consilium da-
tur offerentis arbitriũ. ubi pre-
ceptum necessitas servientis. Et
per hoc vide quomodo error in
errorem sequitur. Nam in decre-
tal. de. ver. sig. In hijs hoc dictũ
attribuitur gregorio. Et licet gre-
gorius idem verbum dicere po-
tuisset non tamẽ ĩ libro illo et
ad illum ut predixi. per quod
clare patet error. Item. posito ꝙ
is alio libro dixisset prius tamẽ
forte per ducentos annos per ihe-
ronimũ illud fuerat ibi dictum
quod collige ex hijs que dixi in
principio hui⁹ operis. Secundo
sciendum ꝙ qñq; textus cano-
num allegant iheronimũ vel
eius dicta. Patet primũ xxxvij.
dis. Legim⁹. Secundum. xxxiiij.
dis. c. ij. xv. q. ultima. c. ultimo
ibi. dicente beato iheronimo
ad credendum omni anime
baptismũ esse perfectum. Itẽ
xxvi. q. Non exemplo. ibi. quia
privilegia singulorum ut ihe-
ronimus ait cõmunẽ legẽ om-
nino facere non possunt. Illud
autem dixit super ionam. ut
dicit gracianus xxv. q. i. c. ulti-
mo ad finẽ. ponens etiam illa
verba. et cõiũguntur. c. Non sta-
tim. e. q. Tercio sciendum ꝙ
licet in compilatione decreta-
liũ aliqua cap'la iheronimi ha-
beamus de quibus infra. con-
ditores tamen decretaliũ inser-

tarum ibidem bis tantum ihe-
ronimũ allegarunt. s. de hijs
que fiũt a prelatis sine assen-
su capli. Cum aplica. et de se-
pulturis. Certificari. Ex libris
decretalium.
De constitutionibꝫ. Iheo⁹ in
parabolis. Ne innitaris pru.
De psũptionibꝫ. Iheo⁹ sup pa-
rabolas. Ex studijs suis.
Idem sup osee. Scribam eis.
De homicidio. Iero⁹ super
matheum. Cum iuramento
De furtis. Iheronim⁹ super
parabolas. Qui cũ fure.
De verboꝝ significatioĩbꝫ. Ihe-
ronim⁹. sup osee. Innouate.
Idem super daniele. Nã et rex.
Idem in parabolis. Nã et ego.
Idem sup mathm Qe dicit ãnq
Idem ĩ eodẽ. Ioseph nõ cognouit
Quarto sciendũ ꝙ gracianus
in suis s'is volumis decretorũ
quandoq; attribuit iheronimo
ipsius verba que inducit. et qñ-
doq; illis ut ꝓprijs utitur. Pa-
tet primũ xxv. dis. §. Nũc autẽ
ubi inducit verba ipsius. et de
epistola ad oceanũ. de verbo v-
nius uxoris virum. dicentis ꝙ
esse irreprehensibilem et sine
crimine idem sonat. Item. ꝙ vix
pene contra naturam est aliqñ
esse sine crimine sed talis eli-
gatur cui⁹ comparatione ceteri
grex dicantur. Idem xli. dis.
§. i. ibi. Unde ait iheronim⁹ nec

affectate sordes nec exquisite
delitie laudem pariūt. ¶ Idē.
xlij dis. §. i. ibi. Quomodo etiā
scdm iheronimū aliena rapere
cōuincit᷑ qui ultra necessaria
sibi retinere conatur. ¶ Idem.
xliij. dis. §. i. ibi. Quia iheroni
mus ait innocens absq᷒ sermo
ne cōuersacio q̄ntum exemplo
prodest. tantum silencio nocet.
Nam latratu canū et baculo
pastorum lupi sunt arcendi.
Habetur hoc in epistola ad oce
anū. de verbo. vnius vxoris vi
rum. ¶ Idem. xliiij. dis. §. i. ibi
Vnde iheronim⁹ ait. tibi o sa
cerdos de altari viuere non lux
uriari permittitur. est hoc su
per micheam lib. i. circa finem.
¶ Idem. xlvij. dis. §. necesse in fi
ne. ibi. Vnde iheronim⁹. non
polluitur iustus ex vicijs fili
orum. sed libertas ab apostolo
ecclesie principe reseruatur ut
talis fiat qui non timeat per
vicia liberorum extraneos rep̄
hendere. Et sunt hec verba su
per epistola ad tytum. i ca⁹.
¶ Idem. i. q. i. §. ex hys. in fiē
ibi. Iheronim⁹ in osee sacrifi
cia eoꝝ panē luct⁹ vocat. non
quantum ad se. sed quantū
ad effectum. quod ostendit
subiūgens. quicūq᷒ comederit
ex eo contaminabūt᷑. ¶ Idē
ij. q. vij. §. de hys circa finem.
Idem. Hinc est ꝙ iheronim⁹ ait
super marcum. s. xi ca⁹. Scissio
vestis scissionem significat sa
cerdocij. quod in proximo scin
dendum erat et auferendum
iudeis. et quod super matheum.
xxvi. Et §. Item cum balaam.
in fine ibi. iheronim⁹ refert in
libro virorū illustriū. ꝙ dama
sus papa a subditis de adulte
rio accusatus cum xlij episco
pis se purgauit. ¶ Item xvi. q.
i. §. superiori in fine ibi. Idem
eciam iheronim⁹ monachos sy
chi fertur cōuenisse in vnū. ut
sacerdotem sibi īuenirent qui
eis missarum solempnia cele
braret. ¶ Item. xxvij. q. ij. §. ecce.
ibi. ut refert iheronim⁹. macha
rius papiuus inter xp̄i heremi
tas post celebrata nupciarum
conuiuia. vespere thalamū es
set ingressurus. ex urbe egredi
ens transmarina pecijt et here
mi solitudinē sibi elegit. Idem
subdit de alexio. ¶ Idem xxviij.
q. i. §. ex hys. ultra mediū. ibi.
iuxta illud iheronimi. virtutib᷒
romani venerūnt ad imperiū
¶ Idem. dis. iij. §. hac auctoritate.
ibi. Renatus non aqua tantū
sed aqua et spiritu. sicut ihero
nimus contra iouinianū scri
bit. Et §. auctoritas. in princi
pio ibi. q̄sq̄m illos super nau
dicat iheronim⁹ tp̄alit᷑ a deo pu
nitos ne eternaliter pūniren
tur. ¶ Secundum. scilicet ꝙ

verbis iheronimi gracianus
ut pro(pri)is utitur. patet xxxv. dis.
§. i. nam in epistola ad oceanu(m)
dicit iheronimus quod ibi ha-
betur in usu mister. et quod
sequitur. Venter mero estuans
facile despumat in libidinem
unde noe ebrietate nudauit se-
mora. loth quem sodoma no(n)
vicit vina vicerunt. Idem xxx-
vi. dis. §. i. cuius principiu(m) in e-
adem epistola verba fuerunt
iheronimi. Item xlv. dis. §. i.
illud enim verbum sequatur
eum qui dorsu(m) posuit ad fla-
gella. fuit iheronimi in eade(m)
epistola. Idem et eiusdem e-
pistole xlvi. dis. §. i. ibi. nil im-
pudencius arrogancia rusti-
corum. qui garrulitatem auc-
toritatem putant. et parati
ad lites in subiectos tumide i(n)-
tonant. Idem xlviii. dis. §. i.
qui totus dempto versiculo tra(n)s-
sumptus est de verbis iheroni-
mi in prima epistola.

Ut cum alano libro de
planctu nature stilu(m)
frenando concluda(m)
causam dante quod scripsi in
prohemio nouelle in fine fac-
ere co(m)muniter in humanis cor-
rectionis limam necessaria(m).
ut emendet. indecoru(m) decoret.
obscurum clarificet. tercu(m)ci-
datq(ue) superfluu(m). et quod potis-
sime huic fabrice competit co(m)-
pleat diminutu(m) ut sic illima-
tum reuertatur ad limam. i(n)-
politum reducatur ad fabrica(m).
inartificiosum referatur arti-
fici. male tortum reddatur
incudi. Cum ipso tamen attes-
tor q(uod) inanis glorie vel sup(er)-
bie tumor intus eructuans
ut exiret in publicum. me hu-
ius operis non coegit ad fa-
bricam. nec popularis fauo-
ris applausus me i(n)uitauit ad
operam. cui(us) ventositatis fu-
nesta contagio sepe cogit vi(n)-
nose descendere eum que(m) su-
pra se insolenter extollit. Sed
solum hec pinxi ut iuxta de-
scripta in prime partis extre-
mis veneracionem gloriosi
iheronimi doctoris que(m) tacit(ur)-
nitatis nubes obduxerat per
vere patentando narracionis
formam p(er)petuam monetare(m)
in lucem. et tenacis memorie
clauo noticie posterorum affi-
gerem. Et hoc superne maies-
tatis dextera meam dextera(m)
dirigente. sine qua fragilis ca-
lami tenuitas nil posset figu-
rare suaue. nec ego vere sub-
iectus id possem cuius impo-
tens est natura. que de se sic
loquitur alano testante. Ego
operans operantis dei vesti-
giis expresse inherere non pos-
sum. sed alonge quasi opera-
cio multiplex. Cuius enim op(us)

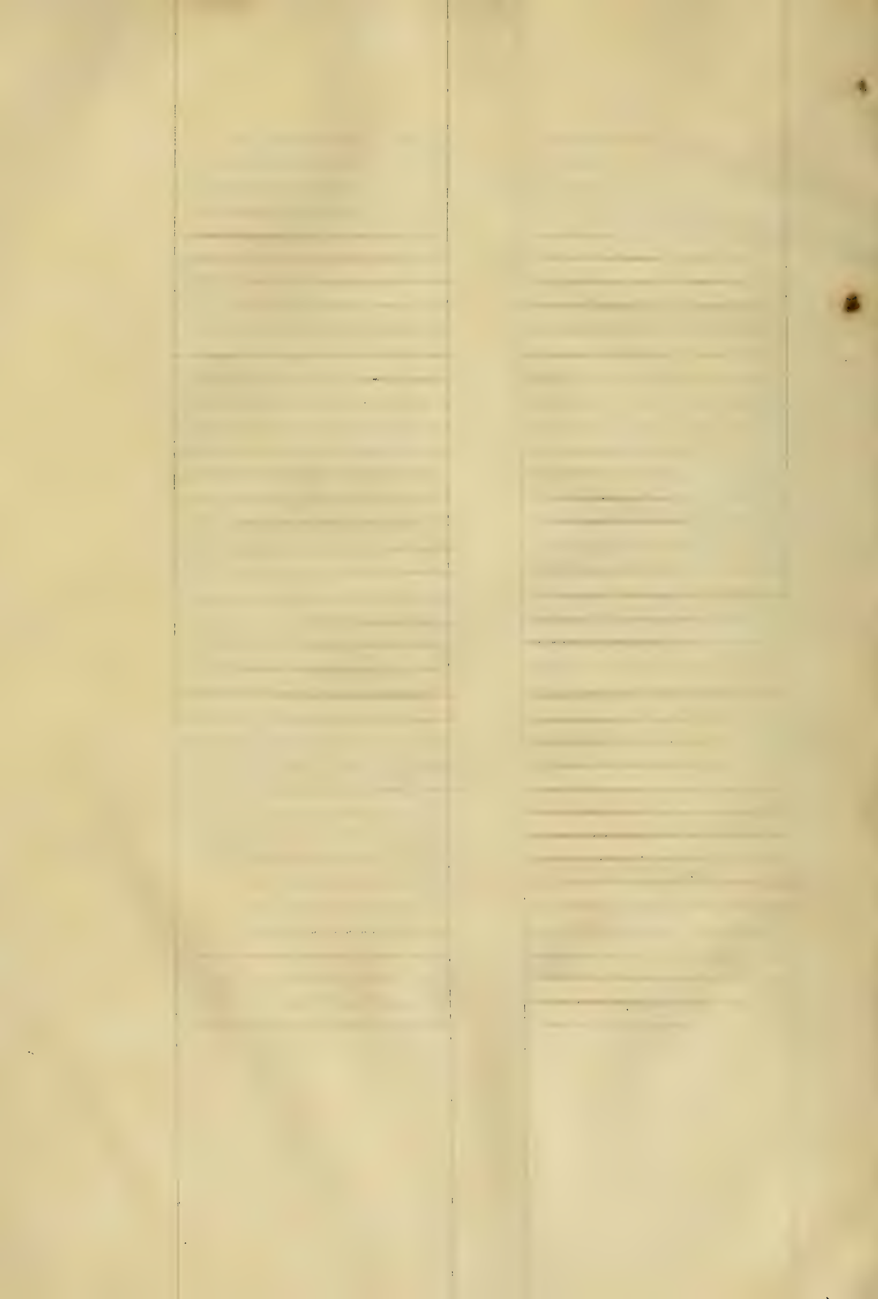
suffitiens. meum opus deficiens. Eius opus mirabile. meum imirabile. Ille inasciabilis ego nata. Ille faciens ego facta. Ille mei opifex operis. ego opus opificis. Ille operatur ex nichilo. ego mendico opus ex aliquo. Ille suo operatur numimine. ego operor illius sub nomine. Ille rem solo nutu iubet existere. mea vero operacio operacionis est nota divine. Et ut respectu divine potencie meam potenciam impotenciam esse cognoscas. scias meum effectum esse defectum. meumque vigorem vilitatem esse pendas. Hec de alano. Cui adhuc clipeo quasi loricatus sum huius operis fabricam defensurus per ipsius detractores livoris aculeo euocer attribuant testacione premissa quod tenuis humane racionis igniculus ac ingenij et intellectus esuries nequiuit quid perfectum attingere. dabo cum vocis moderacione responsum. Quod si figmenta que artis poetice depixit industria licet sine palliacionis remedio nudam prostituant falsitatem. detractores ipsi una cum universo recipiunt eo quod per exemplorum ymagines sigillant hominum animos in incude morigeracionis honeste. nec notant quod in littere superficie falsum resonet poetica fictio. ex quo exterioris falsitatis abiecto putamine nucleum secrete veritatis intus invenitur et per id secretum altioris intelligencie consequuntur. eo forcius structuram hanc debent amplecti in qua de glorioso iheronimo littera et sensus simul confederate conveniunt ut mores informent vicia extirpent virtutes inserant sensualitatem racioni subiciant devocionem augeant et ex hijs salutem provinent eternam. Quam sola racio priorum vite promittit. ut supra in exposicione symboli. Et testatur ipse iheronimus.

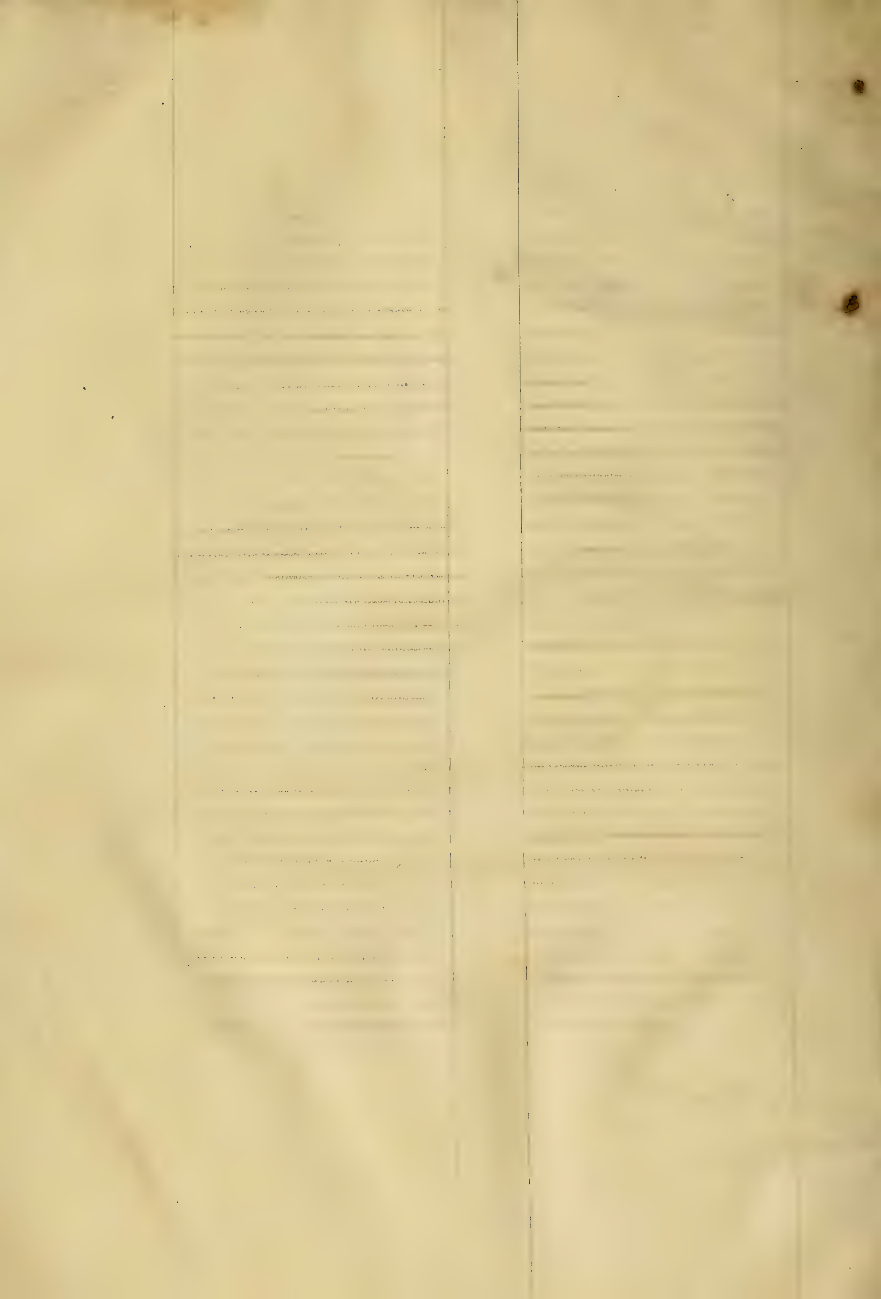
Accipe iheronimum non ex doctoribus primum.
Nec iuris minimum. sed lingue munere primum.

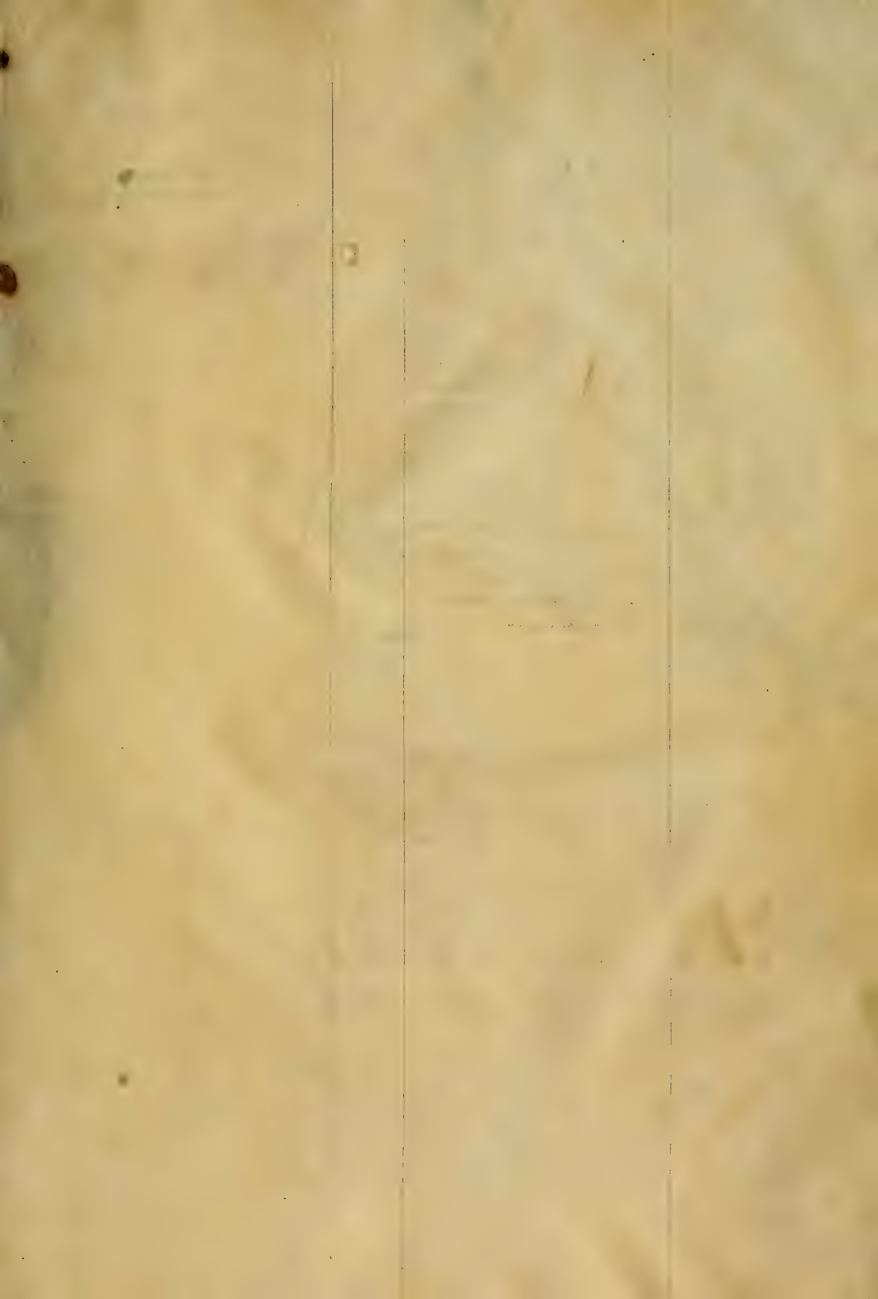
Explicit iheronimianus domini iohannis andree doctoris in iure canonico famosissimi. Quem publicavit anno domini 1346.

Epythaphium iohannis andree.

Hic iacet andree notissimus orbe iohannes. Primo qui sexti clementis atque novellas. Iheronimi laudes speculi quoque iura peregit. Rabbi doctorum lux censor normaque morum. Occubuit fato prodire pestis in anno. Anno scilicet domini 1348. Deo gracias.

finis · coronat opus